

1

BENESTAR ECONÒMIC I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

RESUM

En aquest apartat s'analitza el nivell de benestar econòmic de les llars balears i es posa l'èmfasi tant en el valor mitjà dels indicadors de consum com en la distribució entre les llars, en funció dels recursos. Les principals aportacions d'aquest apartat respecte de les memòries anteriors són: a) l'ampliació de l'espai temporal, que en aquesta *Memòria* comprèn el període 1998-2003, b) la desagregació de l'indicador de despesa, amb la diferenciació entre la despesa en aliments i en la resta de béns i serveis no duradors, i 3) l'anàlisi de la sensibilitat dels resultats en les economies d'escala en el consum de les llars d'acord amb el nombre de membres.

Els resultats reforcen les conclusions de les memòries anteriors, car plantegen una situació general d'augment del nivell de benestar de les llars, el qual es troba per sobre de la mitjana de l'Estat. Aquesta tendència es fonamenta en un augment del nivell de consum mitjà, acompanyat per una reducció de les desigualtats relatives globals. Igualment, es detecta una certa tendència vers la reducció de la taxa de pobresa relativa. També és cert que el ritme de reducció s'ha alentit per comparació al conjunt espanyol. Els resultats són robusts en la utilització dels diferents indicadors.

1.1.

INTRODUCCIÓ

Des de la *Memòria del Ces* de l'any 2002 s'analitzen els trets bàsics del benestar econòmic, centrat en el nivell de consum i en la distribució entre la població. Al llarg de les memòries dels anys 2002, 2003 i 2004 s'ha aprofundit en diferents aspectes. Així, a més d'analitzar el nivell de consum mitjà de les llars balears respecte de la mitjana espanyola i de la resta de comunitats autònomes, s'ha posat èmfasi en les causes de la dissemblança en els valors de les llars balears per comparació a la resta. Entre aquests factors s'han destacat les diferències en la grandària de les llars i en el nombre d'ocupats com a factors explicatius. La mateixa línia s'ha seguit pel que fa al nivell de desigualtat en les rendes i, a més de l'anàlisi de les possibles diferències en el nivell de despesa, també s'hi ha incorporat l'indicador de les desigualtats en la despesa en habitatge. Igualment, s'ha contrastat la sensibilitat dels resultats a l'efecte de la inflació. Finalment, en les memòries dels anys 2002 i 2003 s'ha analitzat el perfil sociodemogràfic de les llars amb més i menys recursos, pel que fa tant als indicadors de desigualtat generals com al percentatge de llars classificables com a pobres.

Els principals fets de les memòries anteriors eren l'augment del benestar econòmic, substantivat en un augment del nivell de consum mitjà, i la reducció de les desigualtats relatives. La mateixa tendència de millora era extensible al percentatge de llars per sota del nivell de pobresa relativa.

L'actual informe de la *Memòria* del 2005 pretén avançar en el coneixement del benestar econòmic i de la distribució de la renda de les llars balears en diversos aspectes. En primer lloc, atès que el nivell de benestar que aporten els diferents béns és dissemblant dependent-ne del caràcter de necessari o de luxe, una primera aportació del treball consisteix a desagregar el nivell de consum total en béns i serveis no duradors entre la despesa en aliments i en la resta de no duradors. A l'igual de memòries anteriors, els valors obtinguts per a les Balears es comparen amb els de la resta de comunitats autònomes i Espanya, i també per a les Balears i Espanya al llarg del període disponible.

Una segona aportació de la present *Memòria* del 2005 rau en el fet que es presenten els resultats de desigualtat de rendes per a diferents indicadors, de manera que es pot examinar la sensibilitat dels resultats d'acord amb la diferent aversió a la desigualtat implícita en els indicadors presentats.

La tercera aportació se centra en la importància de la grandària de les llars. Com s'ha comentat abans, un fet obser-

vat en memòries anteriors és el menor nombre de membres de les llars balears per comparació a la mitjana espanyola. En aquest context de dissemblança, els resultats dels coeficients de desigualtat es podrien veure condicionats per les economies d'escala assignades al consum de les llars. Per això, en la *Memòria* d'enguany es discuteix la sensibilitat dels resultats quan se suposen diferents economies d'escala en la despesa de les llars segons el nombre de membres.

Finalment, el període d'anàlisi, que en les memòries anteriors incloïa els anys compresos entre el 1998 i el 2001, s'ha ampliat, d'una tal manera que en la present *Memòria* s'analitza el període 1998-2003.

La base de dades i la metodologia adoptades són les mateixes que en les memòries anteriors. Així, la base de dades utilitzada és l'enquesta contínua de pressuposts familiars (en endavant, ECPF). Aquesta és una enquesta trimestral, representativa de la població espanyola, que prepara l'INE amb l'objectiu de calcular els pesos dels diferents béns i serveis de consum en el pressupost de les famílies, els quals són posteriorment emprats per calcular l'índex de preus de consum (IPC).² En línia amb la metodologia adoptada en les memòries prèvies, la unitat d'anàlisi és la llar i no els individus, de manera que s'obvien les decisions intrafamiliars.³ Quant a la unitat de recursos utilitzada, s'ha optat per la despesa, en

2. Un tema recurrent en l'ús d'enquestes és la grandària de la mostra. En el cas de l'ECPF, la mostra és representativa en un àmbit autonòmic i, a més, l'INE ofereix una mostra més que proporcional de les comunitats autònomes uniprovincials. D'altra banda, la mostra es veu ampliada per la conjunció del caràcter trimestral de l'enquesta i per l'ús d'un període de referència anual en l'estudi.

3. Cal dir que la utilització d'informació de llars privades implica deixar de banda les persones institucionalitzades (llars de gent gran, individus empenyonats, etc.). De la mateixa manera, una part dels individus de major edat passen a viure amb els fills si no tenen prou recursos. Tots aquest casos suggereixen que els valors de desigualtat i de pobresa obtinguts constitueixen llandars mínims.

comptes dels ingressos, ja que la primera ofereix un major grau de representativitat respecte de les dades de la comptabilitat nacional⁴ i reflecteix una millor aproximació a la renda a mitjà termini de les llars.⁵ Dins les diferents partides de despesa de la llar, s'ha optat per tenir en compte només la despesa en béns no duradors, que inclou la despesa en aliments i en la resta de no duradors, però se n'exclou la despesa en béns duradors.⁶ Tots els valors de despesa presentats corresponen a la despesa mesurada en termes reals. D'altra banda, atès que com major és el nombre de membres major és el valor de la variable de consum de les llars, aleshores s'ha neutralitzat aquest efecte comparant les llars en termes d'equivalent adult per llar.⁷ Cal dir que la utilització de l'indicador de consum ve determinada per l'objectiu d'aquest apartat: el benestar econòmic. És evident que la dimensió de les desigualtats no es resumeix únicament en el consum, sinó també en altres aspectes, com ara les desigualtats en el nivell

de salut dels individus, de manera que existeix un vincle entre la renda disponible i l'esperança de vida,⁸ d'una banda, i les desigualtats econòmiques i les de salut,⁹ de l'altra.¹⁰

La resta de l'apartat sobre el benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat en quatre seccions. En la segona secció es planteja quin és el nivell de consum mitjà de les llars de les diferents comunitats autònomes i també es veuen alguns dels factors principals que poden explicar la diferència observada en el consum mitjà de les llars balears respecte de la resta de comunitats autònomes. En la tercera secció es mostra quina és la distribució relativa de rendes, mentre que en la quarta secció, dedicada a la pobresa, es tracta la qüestió del percentatge de llars que es troben per sota del llindar de suficiència relativa establert.¹¹ L'apartat finalitza amb una secció de conclusions.

4. Vegeu: Pou, L. i Alegre, J. (2006), «La Encuesta Continua de Presupuestos Familiares: una propuesta metodológica para la explotación de la información de ingresos y gasto», *Revista de Estadística Española* (propera publicació).

5. Vegeu: Slesnick, D. T. (2001), *Consumption and Social Welfare. Living standards and their distribution in the United States*, Cambridge University Press, Cambridge (Regne Unit).

6. L'exclusió dels béns duradors es fonamenta en la infreqüència de compra, que provoca que les llars que compren béns duradors presentin una despesa total molt superior a la resta de llars. Una solució seria computar els serveis generats pel consum de l'estoc de duradors (Slesnick, 2001). Malauradament, l'ECPF no ofereix informació de l'estoc de duradors, motiu pel qual en aquest treball —en línia amb la major part de la literatura— només s'ha tingut en compte la despesa en el total de no duradors.

7. El consum equivalent d'una llar es calcula dividint-ne el consum pel nombre de membres segons l'escala de l'OCDE, fet que suposa que el primer adult computa una unitat, la resta d'adults (majors de catorze anys) en computen 0,7 i els menors de catorze anys, 0,5.

8. Vegeu: Deaton, A. (2003), «Health, Inequality, and Economic Development», *Journal of Economic Literature*, 41 (1), p. 113-158.

9. Vegeu: Macinko, T. A.; Shi, L.; Starfield, B., i Wulu jr., T. T. (2003), «Income inequality and health: a critical review of the literature», *Medical Care Research Review*, 60 (4), p. 407-452.

10. Vegeu: Regidor, E. et al. (2006), «Decreasing socioeconomic inequalities and increasing health inequalities in Spain: a case study», *American Journal of Public Health*, 96 (1), p. 102-108.

11. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'Informe de síntesi 2002 de la Comissió Europea.

QUADRE III-1. DESPESA PRIVADA MITJANA PER CA I CAPACITAT PER ESTALVIAR (2002-2003)

	Despesa equivalent per llar en aliments i resta de no duradors (1)	Despesa equivalent per llar en aliments (2)	Despesa equivalent per llar en la resta de no duradors (3)	% llars amb capacitat d'estalviar (4)
Andalusia	89,84	94,44	87,67	3,5
Aragó	109,38	107,41	112,33	44,7
Astúries	100,00	100,00	101,70	45,4
Illes Balears	109,38	98,15	117,81	41,0
Illes Canàries	89,06	88,89	90,41	22,0
Cantàbria	110,94	103,70	116,44	39,1
Castella i Lleó	93,75	100,00	89,04	49,6
Castella-la Manxa	85,16	88,89	82,19	39,6
Catalunya	108,59	105,56	110,96	44,5
País Valencià	95,31	98,15	94,52	43,9
Extremadura	81,25	88,89	76,71	32,8
Galícia	98,44	105,56	94,52	26,5
Madrid	117,97	107,41	127,40	24,7
Múrcia	95,31	101,85	90,41	35,0
Navarra	109,38	103,70	115,07	40,3
País Basc	112,50	114,81	112,33	43,9
La Rioja	101,56	98,15	104,11	51,4
Ceuta i Melilla	91,41	96,30	87,67	46,5
Espanya	100,00	100,00	100,00	38,5

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE.

1.2.

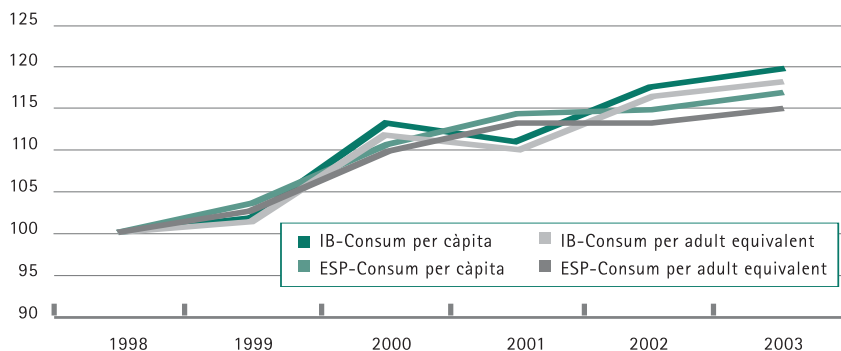
EL NIVELL DE CONSUM PRIVAT

El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell de consum equivalent mitjà per llar per al nou període que s'examina en aquesta *Memòria*: els anys 2002-2003. (Vegeu el quadre III-1.)

La primera columna del quadre mostra els valors per comunitats autònomes i a Espanya. Quant al consum mitjà per al

total de béns i serveis no duradors, les dades de l'ECPF indiquen que les llars balears consumeixen un 9,3% més que la mitjana nacional, que pren un valor 100 de referència. Aquest valor per sobre de la mitjana planteja que les distàncies relatives entre el consum de les llars balears i el de la resta de llars espanyoles s'han mantingut força estables en el temps, atès que per al període 1998-2001 les diferències eren del 9,9%. (Vegeu el gràfic III-1.)

Gràfic III-1
Creixement de la despesa en termes reals
(base 100 l'any 1998)

Font: Elaboració pròpia.

Un segon element remarcable és la qüestió de si el major consum en el total de béns i serveis no duradors de les llars balears se centra en els béns més bàsics (els aliments) o si s'explica per un major consum en béns d'elasticitat de renda superior a la unitat (resta de no duradors). (Vegeu el quadre III-1.)

Tal com s'observa quan es comparen els valors de la columna 1 del quadre III-1 —corresponents al total de no duradors— amb els de la desagregació —columnes 2 i 3—, els resultats són els esperats: en els territoris amb un consum del total de no duradors superior a la mitjana, la despesa que realment marca diferències no és la despesa en aliments, sinó la pròpia en la resta de no duradors. De fet, les diferències entre les comunitats autònomes amb un consum major (Madrid) i menor (Extremadura) és de 18,52 punts per als aliments i de 40,69 punts per a la resta de no duradors. Les dades de les llars balears estan en aquesta línia, ja que la despesa en

aliments és fins i tot per davall de la mitjana estatal (98,15), mentre que per a la resta de no duradors n'és un 17% per sobre.

Des d'una perspectiva intertemporal (és a dir, present *versus* futur), l'anàlisi del nivell de benestar, a banda del nivell de consum assolit en un moment del temps, necessita saber també l'esforç financer que ha comportat. En aquest sentit, cal fer notar que un nivell de consum semblant és pot aconseguir amb nivells d'estalvi diferents: per a un mateix nivell de consum, com major és la capacitat d'estalvi, millors són les perspectives de consum futur. Sobre aquesta qüestió, la columna 4 del quadre III-1 mostra que el percentatge de llars balears que estan en condicions d'estalviar és del 41,0%, mentre que la mitjana espanyola és del 38,5%. En aquest sentit, les dades de la majoria de comunitats autònomes amb nivells de consum alts mostren una capacitat d'estalvi major i les llars balears no en constitueixen una excepció.

QUADRE III-2. LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES AMB L'ÍNDEX DE GINI PER CA (2002-2003)

	Consum per adult equivalent (1)	Consum per càpita (2)	Consum sense deflactor pel nre de membres (3)	Despesa en habitatge per adult equivalent (4)
Andalusia	0,283	0,290	0,336	0,344
Aragó	0,266	0,275	0,322	0,335
Astúries	0,243	0,246	0,305	0,309
Illes Balears	0,273	0,289	0,314	0,272
Illes Canàries	0,307	0,318	0,347	0,297
Cantàbria	0,279	0,290	0,339	0,342
Castella i Lleó	0,291	0,297	0,355	0,326
Castella-la Manxa	0,277	0,283	0,339	0,300
Catalunya	0,254	0,265	0,304	0,309
País Valencià	0,259	0,270	0,313	0,306
Extremadura	0,270	0,279	0,330	0,338
Galícia	0,269	0,280	0,328	0,346
Madrid	0,279	0,293	0,316	0,341
Múrcia	0,245	0,258	0,296	0,327
Navarra	0,236	0,248	0,296	0,262
País Basc	0,223	0,238	0,269	0,286
La Rioja	0,252	0,265	0,302	0,314
Ceuta i Melilla	0,329	0,343	0,358	0,340
Espanya	0,274	0,284	0,324	0,348

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE. La variable de consum correspon a la suma de la despesa en aliments i la resta de no duradors.

1.3.

DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

L'indicador de referència que s'utilitza per analitzar la desigualtat relativa de les rendes és l'índex de Gini.¹² (Vegeu el quadre III-2.)

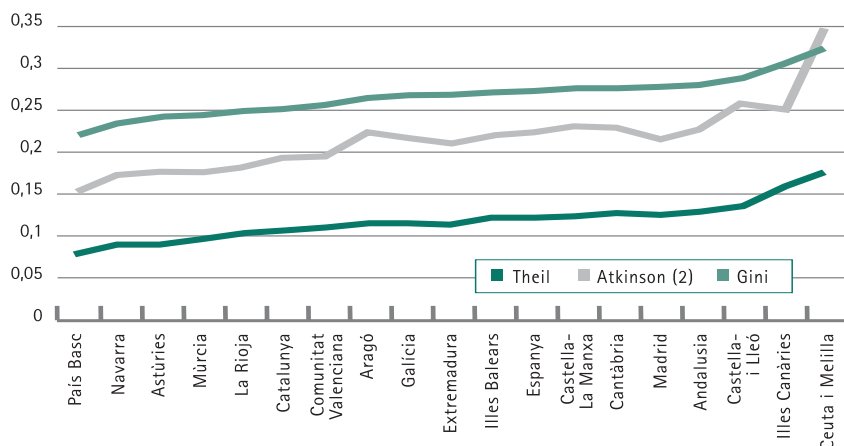
Seguint la *Memòria* del 2004, les variables objecte d'estudi són dues: la despesa en el total de no duradors i un indicador de la despesa en habitatge.¹³ Tot i que no totes les llars disposen d'habitatges en propietat, sinó que n'hi ha que en lloguen, la teoria econòmica planteja que, sense res-

12. L'índex de Gini pren valors entre el zero i la unitat. El valor zero correspondria a una distribució perfectament igualitària: és a dir, que, per exemple, el 10% de població amb menys recursos tingués el 10% del consum equivalent total. El valor unitari ens indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex, menor és la desigualtat relativa, i a la inversa.

13. El valor de la despesa en habitatge s'obté d'un càlcul doble depenent d'acord amb el règim de propietat dels habitatges. En el cas de les llars que viuen en règim de lloguer, el valor correspon als pagaments que es fan en termes de lloguer, que es recullen en l'ECPF. En el cas de les llars amb l'habitatge en règim de propietat, en l'ECPF es demana a les llars que valorin quant s'hauria de pagar pels seus habitatges en cas que es llogassin. És el que es coneix com a valor imputat de l'habitatge. Per a una aplicació, vegeu el treball: Kurz, C. i Hoffmann, J. (2004), «A rental-equivalence index for owner-occupied housing in West Germany 1985 to 1998», *Discussion Paper*, núm. 08/2004, Deutsche Bundesbank.

Gràfic III-2

La distribució de rendes per CA segons diferents indicadors de desigualtat (2002-2003)

Font: Elaboració pròpia.

triccions financeres ni distorsions en el mercat de l'habitatge per polítiques públiques que afavoreixin una de les dues opcions (posseir en propietat *versus* llogar), els individus haurien d'estar indiferents entre ambdues opcions.¹⁴ L'interès d'analitzar la despesa en habitatge rau en el vessant d'indicador de la renda a mitjà termini de les llars, fet que el presenta com a complementari de l'anàlisi del consum.

El quadre III-2 mostra els valors de desigualtat per al bienni 2002-2003. La primera columna presenta els valors per comunitats autònomes quan s'utilitza el coeficient de Gini per al consum en el total de no duradors, de manera que es neutralitzen les economies d'escala en el consum a partir de l'escala de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic. (Vegeu la

nota al peu de pàgina núm. 5.) En línia amb les anteriors memòries, un primer element estructural és el menor nivell de desigualtat relativa que presenten les llars balears de l'ECPF per comparació al conjunt espanyol, tot i que amb valors molt propers. D'altra banda, se segueix observant una correlació negativa entre el consum mitjà i el valor de desigualtat relativa.

Tot i que per limitacions d'espai no s'ha esmentat en la introducció, és evident que els valors de desigualtat depenen de la importància que es doni a la distribució de la variable utilitzada. Hi ha societats que són més adverses a la desigualtat que d'altres, fet que es tradueix, en la literatura econòmica, en un ventall ampli d'indicadors de desigualtat que pretenen recollir aquestes sensibilitats. En les diferents memòries s'ha optat per l'índex de Gini,

14. Vegeu: Dipasquale, D. i Wheaton, W. C. (1996), *Urban Economics and Real State Markets*, Prentice Hall, New Jersey.

senzillament perquè és el més popular. Per analitzar la sensibilitat dels resultats d'imposar diferents pesos a l'acumulació dels recursos per als segments de població amb més i menys recursos, en el gràfic 2 es mostren, a més dels valors amb l'índex de Gini, els corresponents a l'índex de Theil i al d'Atkinson; aquest darrer, amb un paràmetre d'aversion a la desigualtat que és igual a dos. Com es palesa en el gràfic 2, la jerarquia entre comunitats autònomes amb l'índex de Gini és robusta en la utilització dels altres indicadors. (Vegeu el gràfic III-2.)

D'altra banda, tal com s'ha esmentat en la secció introductòria, atesa l'estructura dissemblant de les Illes Balears respecte de la mitjana estatal en termes del nombre de membres, resulta oportú contrastar si els valors de desigualtat amb l'índex de Gini són sensibles a altres supòsits d'economies d'escala en el consum. Per aquest motiu, en el quadre 2 s'ha deflactat el consum sota tres hipòtesis diferents: a) hi ha economies d'escala, de manera que el segon adult i la resta computen només un 70% respecte del primer adult, i els menors de catorze anys computen un 50% del primer adult (despesa per adult equivalent); b) no hi ha economies d'escala i, per tant, tots els individus computen igual (despesa per càpita), i c) no es té en compte el nombre de membres (despesa sense deflactar pel nombre de membres). La comparança de les columnes 1 a 3 suggereix, novament, que els valors obtinguts són força estables i mantenen la jerarquia relativa entre comunitats autònomes, amb independència de la composició de la llar. En qualsevol cas, és interessant que les desigualtats augmenten en la immen-

sa majoria de comunitats autònomes a mesura que es redueix la importància de la grandària de les llars.

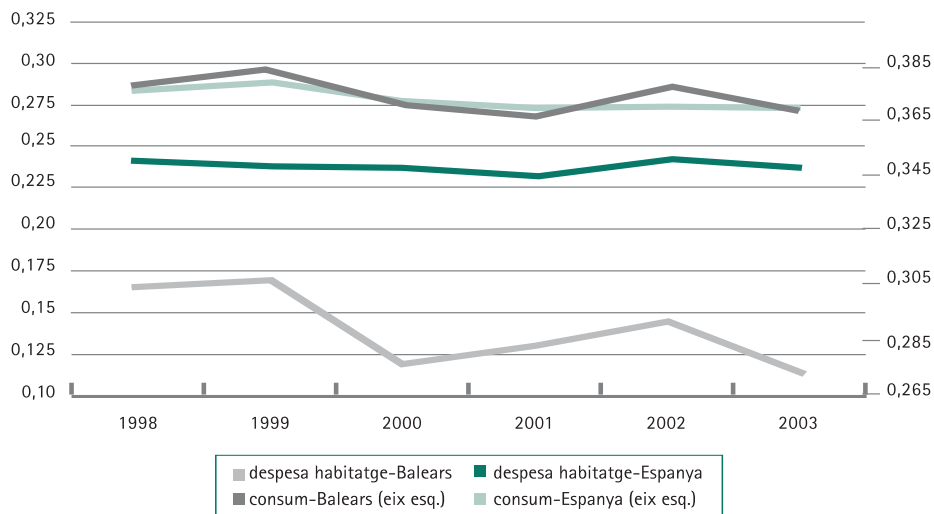
Quant a la distribució de rendes basada en la despesa de les llars en habitatge (columna 4 del quadre 2), sobresurten dues conclusions. En primer lloc, tal com era esperable per la insuficient eficiència dels mercats de capitals i immobiliaris, l'índex de Gini obtingut per a totes les comunitats autònomes és superior quan s'utilitza la despesa en habitatge que quan es tracta de l'indicador de consum. En aquest sentit, cal dir que les llars en lloguer es concentren majoritàriament en els estrats amb menys recursos i, per tant, l'opció de lloguer sol implicar un nivell d'habitatge inferior al desitjable, atès el nivell de recursos d'aquestes llars. En segon lloc, el valor de desigualtat obtingut a partir de la despesa en habitatge és substancialment inferior per a les llars balears de l'ECPF que per a la mitjana nacional. Així, l'índex de desigualtat de les llars balears és del 0,272, enfront del valor del 0,348 de la mitjana nacional.

Finalment, un element interessant és l'evolució anual dels indicadors de desigualtat per al conjunt del període disponible (1998-2003), la qual es presenta en el gràfic III-3.

En aquest gràfic es mostren els valors de desigualtat relativa obtinguts amb l'índex de Gini per a les variables de consum i de despesa en habitatge, ambdues mesurades en termes d'equivalent adult. A banda d'una menor desigualtat de rendes de les llars balears respecte del conjunt espanyol en gairebé tots els anys i les variables (especialment, per a l'habitatge), es pot destacar que existeix un cert patró —feble per al consum

Gràfic III-3

Evolució de l'índex de Gini amb les variables de consum i despesa en habitatge a Balears i Espanya (1998-2003)

Font: Elaboració pròpia.

i més robust per a l'habitatge— de reducció en el temps de les desigualtats entre les llars balears.¹⁵ La mateixa tendència també és esmentable per al conjunt espanyol.

1.4.

LA POBRESA RELATIVA A LES ILLES BALEARS

Quant a l'anàlisi de la pobresa amb les dades de despesa per equivalent adult de l'ECPE, s'ha adoptat una perspectiva de

pobresa que té en compte el fet que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobra. Així, l'enfocament de pobresa adoptat és de pobresa relativa, la qual engloba la pobresa absoluta. Atès que el criteri per determinar el llindar de la pobresa sempre és arbitrari, s'ha seguit l'estàndard que es proposa en aquests tipus de treballs.¹⁶ D'aquesta manera, en línia amb les memòries anteriors, s'han considerat llars pobres les que presenten un consum equivalent inferior al 50% de la mediana de les llars del territori de residència.¹⁷ (Vegeu el quadre III-3.)

15. Cal dir que el patró general detectat per als països europeus en la dècada dels noranta és d'un augment de les desigualtats.

16. Vegeu: Cantó, O.; Del Río, C., i Gradín, C. (2000), «La situación de los estudios de desigualdad y pobreza en España», *Cuadernos de Gobierno y Administración*, 2, p. 25-94.

17. Notau que la utilització de la mediana en comptes de la mitjana implica que únicament s'observaran reduccions en el nivell de pobresa si efectivament s'ha produït una redistribució dels recursos en favor de la població pobra.

QUADRE III-3. PERCENTATGE DE LLARS PER SOTA DEL LLINDAR DE POBRESA RELATIVA PER CA I RENDA BRUTA DISPONIBLE (2002-2003)

	Renda bruta disponible de les llars*	% llars pobres
Andalusia	8,4	79,9
Aragó	9,2	109,1
Astúries	5,8	96,2
Illes Balears	9,0	114,0
Illes Canàries	8,2	92,2
Cantàbria	8,8	102,0
Castella i Lleó	11,3	98,8
Castella-la Manxa	9,9	84,8
Catalunya	7,4	114,2
País Valencià	7,6	94,7
Extremadura	8,3	75,2
Galícia	8,6	87,1
Madrid	6,4	120,4
Múrcia	4,7	83,4
Navarra	7,8	124,1
País Basc	4,9	125,0
La Rioja	5,5	111,6
Ceuta i Melilla	12,6	94,3
Espanya	8,0	100,0

Nota: (*) a les dades de la renda bruta disponible de les llars corresponen a la comptabilitat regional de l'any 2003.

Font: Elaboració pròpia del CES-IBAE a partir de l'INE.

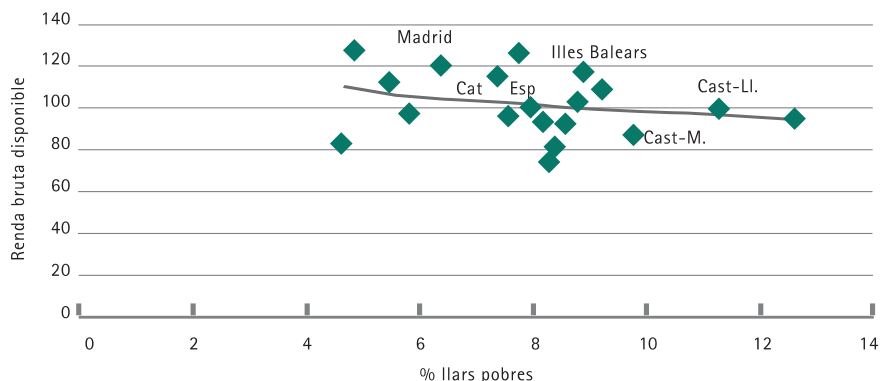
El quadre III-3 presenta el percentatge de llars que es troben per sota del llindar de pobresa relativa a cada comunitat autònoma segons l'ECPF, i també la renda bruta de les llars; aquesta darrera, normalitzada en un valor 100 a partir de la mitjana espanyola. Del quadre III-3 es destaca, per primera vegada des de la *Memòria* del 2002, un major percentatge de població per sota del llindar de pobresa a les Balears que a la mitjana espanyola. Així, mentre que el tram de llars pobres se situa en el 9,0% a les Balears, el valor es del

8,0% per al conjunt espanyol. D'altra banda, el gràfic III-4 il·lustra l'existència d'una certa correlació negativa entre el percentatge de llars pobres i la renda bruta disponible de les llars per al conjunt de comunitats autònomes. D'acord amb la tendència esmentada, s'esperaria que el percentatge de llars balears pobres se situés per davall de la mitjana nacional. (Vegeu el gràfic III-4.)

Quant a l'evolució en el temps del tram de llars en situació de pobresa relativa, el gràfic III-5 mostra que, globalment, en el

Gràfic III-4

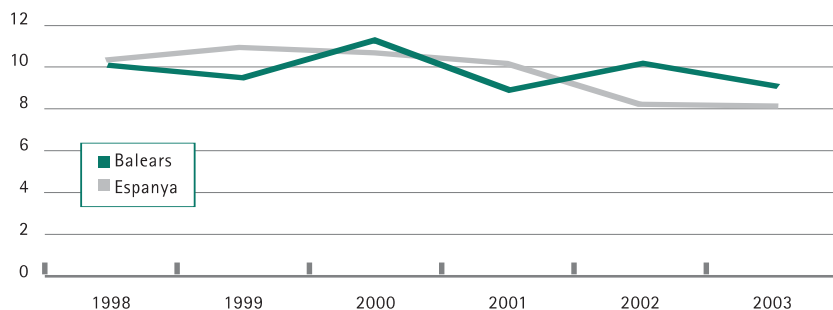
**Relació entre el percentatge per davall del nivell de pobresa relativa
i la renda bruta disponible de les llars per CA**

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-5

**Evolució del percentatge de llars balears i espanyoles
en situació de pobresa relativa (1998-2003)**

Font: Elaboració pròpia.

període 1998-2003 el percentatge de llars pobres s'ha reduït tant a les Balears com al conjunt espanyol. En efecte, el gràfic III-5 assenyalava una certa tendència vers la reducció del tram de llars pobres a les Balears, que deu haver passat del 10,0% l'any 1998 al 9,0% l'any 2003. Per al conjunt espanyol els valors deuen haver passat del 10,1% al 8,0% en els mateixos

anys. Així, doncs, les dades de l'ECPF indiquen que el major percentatge de llars pobres a les Balears que al conjunt espanyol en el bienni 2002-2003 s'insereix en un context de reducció general de caiguda de la taxa de pobresa relativa i s'explica per una major reducció per al conjunt espanyol durant el global del període 1998-2003.

2

DEMOGRAFIA I LLAR

RESUM

Segons les dades de població referides a l'1 de gener del 2005, la població augmentà en 28.806 persones, quatre vegades més que l'any anterior. La població del padró en data 1 de gener del 2005 ha arribat als 983.131 habitants, amb un creixement del 2,94% (0,8 punts més que la mitjana estatal), el qual només ha estat superat per la Comunitat Valenciana i Múrcia. Al llarg del decenni 1995-2005 el creixement demogràfic a les Balears s'ha situat per sobre de l'espanyol, llevat de l'any 2004. Les Illes Balears han liderat el creixement demogràfic de l'Estat al llarg del septenni 1996-2002.

L'augment de la població es dona per l'aportació positiva del creixement vegetatiu i dels fluxos immigratoris. La taxa de creixement vegetatiu va arribar a un valor del 3%, per sobre de la mitjana de l'Estat, que és de l'1,8‰, de manera que és la taxa més elevada de l'Estat, després de Ceuta i Melilla, Múrcia, Madrid, les Canàries i Andalusia. L'any 2005 el pes de la població nascuda fora de les Balears suposà el 43% de la població empadronada. Per comparació a la població nascuda en altres comunitats autònomes, representa un poc menys del 25% de la població, i el 18% ha nascut a l'estranger.

La taxa de natalitat arriba a l'11,2‰ l'any 2005, xifra que és superior a la mitjana estatal, del 10,73‰.

La taxa de fecunditat és d'1,334 fills per dona, taxa que és inferior a la de l'Estat, situada en els 1,342 fills per dona. Aquesta taxa no cobreix la taxa de reemplaçament, que és de 2,1 fills per dona, d'acord amb els càlculs establerts per als països desenvolupats.

El model reproductiu a les Balears segueix el mateix patró que als països desenvolupats: retard en l'edat de tenir el primer fill, descens en el nombre mitjà de fills per dona, increment del nombre de naixements de mares estrangeres i increment dels naixements de mares no casades.

La immigració continua rejoinent l'estructura poblacional i els nivells ocupacionals. Així, l'edat mitjana de la població balear és de 38,94 anys i la població potencialment activa (la compresa entre els 16 i els 64 anys) assoleix el 70,24% del total de la població. D'altra banda, l'índex de sobreenvelliment continua augmentant i s'ha situat el 2005 en l'11,59% com a conseqüència de l'increment de l'esperança de vida.

Altament, les Balears es destaquen en l'enquesta de l'INE sobre la conciliació entre la vida familiar i la laboral per ser la comunitat autònoma on menys pes tenen les persones entre els 16 i els 64 anys que declaren que poden fer-se càrrec regularment de l'atenció de persones dependents: el 6,6%, quan la mitjana estatal és del 9,9%. Aquesta diferència és deguda, sobretot, al fet que les dones de les Illes Balears que diuen poder tenir-ne cura són moltes menys que a la resta de comunitats: gairebé, la meitat (el 13% a Espanya i el 7,7% a les Balears), ja que la taxa d'activitat de les dones a les Balears és la més alta de l'Estat.

2.1.

LA DINÀMICA DE LA POBLACIÓ

D'acord amb el padró de l'1 de gener del 2005, la població augmentà en 28.806 persones en un any. Aquest creixement es gairebé quatre vegades superior al que es va registrar l'any passat i ens situa en un ritme de creixement, si més no, similar al del començament de mil·lenni. La variació relativa respecte del 2004 ha estat del 2,94%, més de dos punts superior a la que s'experimentà el 2004 respecte del 2003.

L'anàlisi conjuntural no ens ha de fer perdre de vista que ens trobam davant d'un període de creixement excepcional. D'ençà del padró del 1996 —és a dir, en un període de menys de nou anys—, el creixement de la població ha suposat un increment de la població resident de més de 222.000 efectius i un creixement percentual de l'ordre del 30%. Aquests valors fonamentalment són conseqüència de l'augment de fluxos migratoris, especialment del fluxos de població anomenats «sud-nord», és a dir, els que procedeixen de països amb economies en vies de desenvolupament i que vénen a les nostres illes a la recerca d'unes condicions de vida millors i, naturalment, a fer-hi feina.

Tampoc no són menyspreables el fluxos immigratoris «nord-sud», que presenten una doble naturalesa. Per un costat, hi

trobam la clàssica immigració europea de persones amb un elevat poder adquisitiu i d'artistes que cerquen unes condicions naturals i mediambientals que no els ofereixen els països de procedència; per un altre, hi ha també un contingent important de persones de classes mitjanes i treballadores que demanen ocupació i residència a l'arxipèlag balear. És, en tot cas, un tipus d'immigrant-treballador certament distint, en termes generals, del migrant sud-nord. Té l'avantatge de conèixer la llengua dels països de procedència dels immigrants nord-sud, d'alt poder adquisitiu, i això els permet ocupar un lloc en el mercat laboral balear actual que difícilment pot ocupar el treballador autòcton, per la manca de preparació lingüística. Així, molts de treballadors provinents del nord s'especialitzen a proveir de serveis professionals i tècnics els compatriotes. Aquest fet és especialment greu, atesa l'elevada taxa d'abandonament dels estudis que es registra a les nostres illes i que pot empitjorar en el futur si s'incrementa la vinguda de població professional i tècnica provinent dels nous països de la Unió Europea o del seu entorn geogràfic.

En tot cas, la immigració en general fa un paper bàsicament complementari, tot i que en el futur cal preveure que la competència i la competitivitat augmentaran, especialment si es produeix un alentiment en el ritme de creixement econòmic o de determinades activitats concretes que mantenen un gran nombre de treballadors poc especialitzats ocupats. Aquest és el cas, per exemple, de les grans obres públiques que es duen a terme: autopistes, autovies, metro... Així mateix, cal estar també atents a l'evolució d'altres

elements econòmics, com la inflació, el preu del petroli i l'evolució dels mercats turístics competidors.

Quant al creixement per illes, es destaca l'important creixement que s'ha donat a l'illa de Menorca, en què l'increment de 3.825 persones fa que s'experimenti el major augment percentual d'aquest darrer decenni (4,62%). (Vegeu el quadre III-4.) Formentera arriba a un increment relatiu encara superior (5,26%), amb l'augment de 375 persones empadronades, però això no constitueix cap rècord de creixement en el període analitzat i, de fet, la població encara no ha arribat als màxims de població registrats anteriorment. L'illa d'Eivissa presenta també un creixement molt significatiu, del 4,6%, amb un augment proper als 4.900 habitants, i s'apropa als ritmes de creixements d'anys enrere. (Vegeu el gràfic III-6.) Percentualment, Mallorca és la que presenta un menor creixement, però, tot i això, s'arriba a un increment del 2,5%, fet que, en termes absoluts, s'expressa amb un augment proper a les deu mil persones i que és, evidentment, prou important.

Per tal de copsar la situació del nostre entorn, hem analitzat l'evolució demogràfica de l'Estat espanyol i de la resta de comunitats autònomes, per comparar-la amb la del nostre arxipèlag. (Vegeu el quadre III-5.)

Durant el període considerat (1996-2005), les taxes d'evolució del creixement estatal i de l'arxipèlag balear han presentat un comportament bastant distint. En primer lloc, les taxes de creixement que ha presentat l'arxipèlag han estat significativament supe-

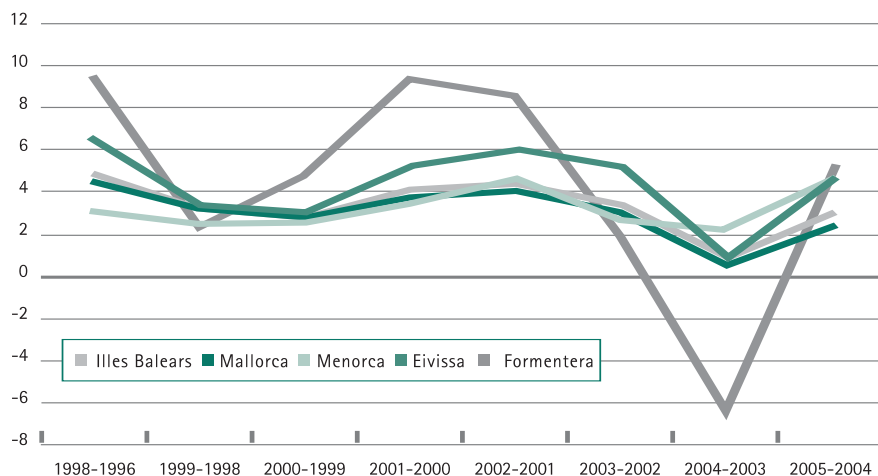
QUADRE III-4. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ PADRONAL PER ILLES (1999-2005)

	Rev. padró 1999	Rev. padró 2000	Rev. padró 2001	Rev. padró 2002	Rev. padró 2003	Rev. padró 2004	Rev. padró 2005
Illes Balears	821.820	845.630	878.627	916.968	947.361	955.045	983.131
Creix. absolut	25.337	23.810	32.997	38.341	30.393	7.684	28.086
Creix. relatiu	3,18	2,9	3,9	4,36	3,31	0,81	2,94
Mallorca	658.043	677.014	702.122	730.778	753.584	758.822	777.821
Creix. absolut	20.533	18.971	25.108	28.656	22.806	5.238	18.999
Creix. relatiu	3,22	2,88	3,71	4,08	3,12	0,7	2,5
Menorca	70.825	72.716	75.296	78.796	81.067	82.872	86.697
Creix. absolut	1.755	1.891	2.580	3.500	2.271	1.805	3.825
Creix. relatiu	2,54	2,67	3,55	4,65	2,88	2,23	4,62
Eivissa	86.953	89.611	94.334	99.933	105.103	106.220	111.107
Creix. absolut	2.909	2.658	4.723	5.599	5.170	1.117	4.887
Creix. relatiu	3,46	3,06	5,27	5,94	5,17	1,06	4,6
Formentera	5.999	6.289	6.875	7.461	7.607	7.131	7.506
Creix. absolut	140	290	586	586	146	-476	375
Creix. relatiu	2,39	4,83	9,32	8,52	1,96	-6,26	5,26

* Les xifres de creixement absolut i relatiu s'han calculat per comparació amb la dada anterior de la sèrie.
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-6

Índex de creixement relatiu de la població empadronada per illes. (1996-2005)

Font: Institut Nacional d'Estadística.

riors a la mitjana de l'Estat espanyol. L'única excepció es produí en el període 2004-2003, en què descendí de manera molt important el ritme de creixement i en què les xifres de creixement per a l'arxipèlag balear foren inferiors a la mitjana estatal.

Així mateix, l'evolució demogràfica balear sembla apuntar a un comportament molt més conjuntural, amb fortes variacions interanuals, mentre que el creixement estatal presenta una corba ascendent més suau i sostinguda. Cal tenir present, a més, que en molts dels moments d'anàlisi interanual les Illes Balears presenten el major índex de creixement d'entre totes les comunitats autònomes de l'Estat.

Pel que fa a les dades del 2005 per comparació a les del 2004, la població estatal ha augmentat un 2,11%, el creixement més elevat del període que es considera.

(Vegeu el quadre III-6.) Les Illes Balears, a la vegada, han arribat a un augment superior a la mitjana, amb un 2,94% d'increment, i se situen en la tercera posició en creixement relatiu, després de la Comunitat Valenciana i de la regió de Múrcia.

L'augment de la població de les Illes Balears és conseqüència, d'una banda, de la minsa aportació positiva per creixement vegetatiu (balanç entre els naixements i les defuncions) i, de l'altra, de l'entrada de població, dels fluxos immigratoris que procedeixen tant d'altres comunitats autònomes com de l'estranger. Els fluxos procedents de l'estranger són, actualment, els més determinants pel que fa al creixement demogràfic de les Illes i no tan sols generen canvis quantitius importants (taxes de creixement molt elevades), sinó també impactes estructurals importants, des d'un punt de vista tant

QUADRE III-5. DADES DE POBLACIÓ DEL PADRÓ DE 1996 I DE LES RENOVACIONS PADRONALS 1999-2005 (TOTAL ESTATAL I CA)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total Estat	40.202.160	40.499.791	41.116.842	41.837.894	42.717.064	43.197.684	44.108.530
Andalusia	7.305.117	7.340.052	7.403.968	7.478.432	7.606.848	7.687.518	7.849.799
Aragó	1.186.849	1.189.909	1.199.753	1.217.514	1.230.090	1.249.584	1.269.027
Principat d'Astúries	1.084.314	1.076.567	1.075.329	1.073.971	1.075.381	1.073.761	1.076.635
Illes Balears	821.820	845.630	878.627	916.968	947.361	955.045	983.131
Illes Canàries	1.672.689	1.716.276	1.781.366	1.843.755	1.894.868	1.915.540	1.968.280
Cantàbria	528.478	531.159	537.606	542.275	549.690	554.784	562.309
Castella i Lleó	2.488.062	2.479.118	2.479.425	2.480.369	2.487.646	2.493.918	2.510.849
Castella-la Manxa	1.726.199	1.734.261	1.755.053	1.782.038	1.815.781	1.848.881	1.894.667
Catalunya	6.207.533	6.261.999	6.361.365	6.506.440	6.704.146	6.813.319	6.995.206
Comunitat Valenciana	4.066.474	4.120.729	4.202.608	4.326.708	4.470.885	4.543.304	4.692.449
Extremadura	1.073.574	1.069.420	1.073.381	1.073.050	1.073.904	1.075.286	1.083.879
Galícia	2.730.337	2.731.900	2.732.926	2.737.370	2.751.094	2.750.985	2.762.198
Comunitat de Madrid	5.145.325	5.205.408	5.372.433	5.527.152	5.718.942	5.804.829	5.964.143
Regió de Múrcia	1.131.128	1.149.328	1.190.378	1.226.993	1.269.230	1.294.694	1.335.792
Comunitat Foral de Navarra	538.009	543.757	556.263	569.628	578.210	584.734	593.472
Euskadi	2.100.441	2.098.596	2.101.478	2.108.281	2.112.204	2.115.279	2.124.846
La Rioja	265.178	264.178	270.400	281.614	287.390	293.553	301.084

* Les dades de 1996 són del mes de maig i la resta de l'1 de gener.

Font: Institut Nacional d'Estadística.

QUADRE III-6. CREIXEMENTS RELATius DE LA POBLACIÓ. PMH 1996 I RENOVACIONS PADRONALS 1998-2005 (ESTAT ESPANYOL I CA)										
	98/96	99/98	00/99	01/00	02/01	03/02	04/03	05/04		
Total Estat	0,46	0,88	0,74	1,52	1,75	2,1	1,13	2,11		
Andalusia	0,02	0,95	0,48	0,87	1,01	1,72	1,06	2,11		
Aragó	-0,36	0,31	0,26	0,83	1,48	1,03	1,58	1,56		
Principat d'Astúries	-0,56	0,23	-0,71	-0,11	-0,13	0,13	-0,15	0,27		
Illes Balears	4,75	3,18	2,9	3,9	4,36	3,31	0,81	2,94		
Illes Canàries	1,46	2,62	2,61	3,79	3,5	2,77	1,09	2,75		
Cantàbria	-0,06	0,25	0,51	1,21	0,87	1,37	0,93	1,36		
Castella i Lleó	-0,95	0,14	-0,36	0,01	0,04	0,29	0,25	0,68		
Castella-la Manxa	0,21	0,59	0,47	1,2	1,54	1,89	1,82	2,48		
Catalunya	0,95	0,97	0,88	1,59	2,28	3,04	1,63	2,67		
Comunitat Valenciana	0,35	1,07	1,33	1,99	2,95	3,33	1,62	3,28		
Extremadura	-0,08	0,39	-0,39	0,37	-0,03	0,08	0,13	0,8		
Galícia	-0,66	0,21	0,06	0,04	0,16	0,5	0	0,41		
Comunitat de Madrid	1,37	1,06	1,17	3,21	2,88	3,47	1,5	2,74		
Regió de Múrcia	1,62	1,44	1,61	3,57	3,08	3,44	2,01	3,17		
Comunitat Foral de Navarra	1,97	1,35	1,07	2,3	2,4	1,51	1,13	1,49		
Euskadi	0,03	0,09	-0,09	0,14	0,32	0,19	0,15	0,45		
La Rioja	-0,49	0,58	-0,38	2,36	4,15	2,05	2,14	2,57		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INE.

demogràfic (rejoeniment de l'estructura demogràfica, canvis en la composició per lloc de naixement, increment de la natalitat...) com sociològic (importació de cultures i tradicions).

Aquest creixement és tan gran que només en el període entre el 1996 i el 2005 la població nascuda a l'estranger ha augmentat en gairebé 130.000 persones i ha passat de les poc més de 46.251 persones a més de 176.000. En conseqüència, l'any 2005 el pes de la població nascuda fora de la nostra comunitat autònoma suposà aproximadament el 43% de la població empadronada: els residents nascuts a l'estranger augmenten, amb una taxa d'increment elevada, i ja suposen el 18% de la població de l'arxipèlag, mentre que els nascuts en altres comunitats autònomes cedeixen part del pes relatiu i signifiquen poc menys del 25% de la població. Es preveu que aquesta tendència continuï en el futur i que, mentre que la població estrangera guanyarà protagonisme, la procedent d'altres comunitats autònomes progressivament anirà perdent pes relatiu, tot i que constitueix una part destacable de la composició balear.

La influència de la immigració en l'estructura per edats, en nodrir bàsicament els trams d'edat inclosos en la població activa, repercuteix en el fet que l'edat mitjana de la població balear es mantengui en xifres properes als 39 anys. Augmenta el pes de la població entre els 16 i els 64 anys (70,4%), mentre que els menors de 16 anys i els majors de 64 anys perden pes. Així, l'índex de dependència d'aquests dos grups en relació amb el grup en edat activa d'ençà de l'any 1996 ten-

deix a minvar, no obstant el fet que l'índex de sobreenvelliment continuï augmentant com a conseqüència de l'augment de l'esperança de vida, particularment pel que fa a les dones. D'altra banda, l'entrada de població masculina és superior a la femenina i aquesta circumstància determina que l'anàlisi de la relació per sexes presenti canvis. Així, actualment l'índex de masculinitat, que reflecteix la relació entre els homes i les dones en l'estructura demogràfica, és superior a 100 —és a dir, hi ha més d'un home per cada dona—, mentre que abans de l'impacte del flux migratori actual la situació era contrària (presència de més dones que homes), de manera que es reflecteix un procés estructural de feminització propi d'una societat desenvolupada madura, amb taxes d'esperança de vida diferencials que beneficien les dones.

2.2.

ELS COMPONENTS DE LA DINÀMICA DEMOGRÀFICA

Els components de la dinàmica demogràfica es poden classificar en dos grups. El primer grup, de dinàmica interna, considera el conjunt de fenòmens demogràfics produïts a la pròpia comunitat que s'analitza i hi inclou els naixements i les defuncions. Els naixements signifiquen l'increment de població per la base de la piràmide demogràfica, fruit de la materialització del potencial fèrtil de la societat on es produeix. En el segon cas es tracta de la sortida d'efectius del grup humà estudiat, bé sigui per causes degeneratives pròpies de

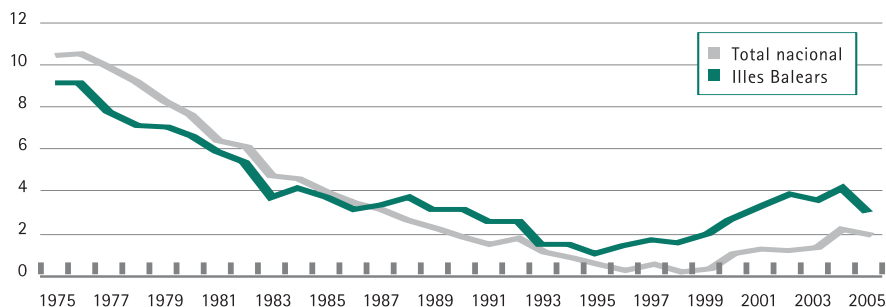
**QUADRE III-7. EVOLUCIÓ DEL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ
A LES ILLES BALEARS SEGONS L'ILLA DE RESIDÈNCIA**

	Illes Balears			Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera
	Nascuts vius	Defuncions	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu	Creixement vegetatiu
1975	11.116	5.803	5.313	4.079	548	686
1976	11.169	5.760	5.409	4.189	475	745
1977	10.424	5.688	4.736	3.736	384	616
1978	10.041	5.572	4.469	3.428	440	601
1979	10.120	5.652	4.468	3.283	409	776
1980	9.822	5.520	4.302	3.172	463	667
1981	9.350	5.438	3.912	2.823	416	673
1982	9.154	5.707	3.447	2.383	363	701
1983	8.952	6.478	2.474	1.748	231	495
1984	8.865	6.134	2.731	1.732	305	694
1985	8.961	6.495	2.466	1.591	248	627
1986	8.724	6.618	2.106	1.232	299	575
1987	8.592	6.363	2.229	1.477	181	571
1988	8.730	6.237	2.493	1.489	359	645
1989	8.873	6.716	2.157	1.265	337	555
1990	8.799	6.743	2.056	1.267	273	516
1991	8.602	6.895	1.707	1.142	131	434
1992	8.470	6.684	1.786	1.101	249	436
1993	7.895	6.832	1.063	581	105	377
1994	7.686	6.650	1.036	491	142	403
1995	7.693	6.896	797	393	123	281
1996	7.787	6.781	1.006	505	114	387
1997	8.173	6.959	1.214	745	180	289
1998	8.305	7.079	1.226	812	132	282
1999	8.848	7.418	1.430	925	171	334
2000	9.503	7.309	2.194	1.473	274	447
2001	9.858	6.927	2.931	2.045	333	553
2002	10.420	7.111	3.309	2.370	364	575
2003	10.655	7.356	3.299	2.423	268	608
2004	10.792	7.049	3.743	2.820	314	609
2005	10.817	7.271	3.546	2.505	401	640

Nota: El criteri de classificació és segons la residència a les Illes Balears.

Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

Gràfic III-7
Evolució del creixement vegetatiu per mil habitants

Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

l'edat o de malalties de diversa índole, bé sigui per accidents, traumatismes o hàbits que responen a comportaments o pràctiques socials. El balanç d'ambdós factors, és l'anomenat «creixement vegetatiu». (Vegeu el quadre III-7.) D'ençà de l'any 1995, que es registrà el menor creixement vegetatiu (797) dels darrers tres decennis, després d'un llarg període de decreixement s'invertí la tendència i aquest balanç ha anat creixent any rere any, tot i que sembla que s'ha estabilitzat i que ha tocat sostre el 2004, amb un balanç de 3.743 persones. (Vegeu el gràfic III-7.) Les dades provisionals per al 2005, en aquest sentit, semblen significar un petit retrocés, en situar-se en un valor de 3.546 individus.

D'acord amb les dades provisionals de l'INE del 2005, la taxa de creixement vegetatiu de les Illes Balears aconsegueix un valor del 3%, per sobre de la mitjana de l'Estat, que se situa en l'1,8%. Les Illes presenten la taxa més elevada de creixement vegetatiu, després de les comunitats autònomes de Múrcia, Madrid, les Canàries i Andalusia, i també de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, que presenten els índexs més elevats.

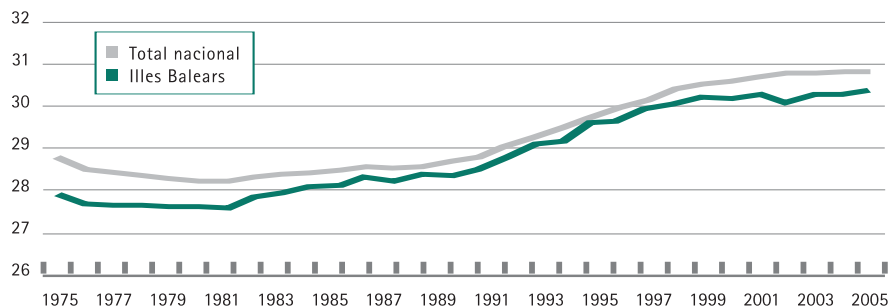
El segon grup de factors inclou els que impliquen desplaçaments de població des de les Balears o cap a aquestes illes, és a dir, moviments d'emigració i d'immigració. La relació entre ambdós corrents s'anomena balanç migratori i es pot conèixer mitjançant l'anàlisi de l'evolució del volum i de l'estructura de la població.

D'acord amb l'esquema clàssic d'aquest capítol, passarem tot seguit a analitzar els naixements, la nupcialitat, la mortalitat i, per acabar, les migracions a les Illes Balears.

2.2.1. LA NATALITAT I LA FECUNDITAT

Les taxes de natalitat provisionals del 2005 que calcula l'INE per a les Illes Balears ens donen un valor de l'11,2%, superior a la mitjana estatal, que se situa en el 10,73%. Aquesta xifra ens confirma la tendència que es destacà en l'anàlisi del 2004, en què parlàvem de continuació del descens de la taxa, que es notà el 2003, data que, per tant, es produí un punt d'inflexió cap a la baixa, després d'un cicle d'alça que començà el 1996. El descens de les taxes de natalitat és conseqüència

Gràfic III-8

Evolució de l'edat mitjana de la maternitat

Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

de petits creixements en el nombre de naixements i en el fort increment poblacional registrat per flux migratori.

Malgrat això, no hem d'oblidar que el nombre de naixements a les Illes Balears continua augmentant, tot i que la corba d'increment sembla alentir-se. En valors absoluts, el nombre de naixements s'apropa i, fins i tot, supera els valors dels anys setanta, encara que, naturalment, s'ha de tenir en compte la diferència del volum de població total.

El model reproductiu que presenten les Illes Balears segueix la tendència global dels països desenvolupats: retard en l'edat de tenir el primer fill, descens en el nombre mitjà de fills per dona, increment del nombre de naixements de mares estrangeres i increment dels naixements de mares no casades. Vegem aquesta situació amb detall.

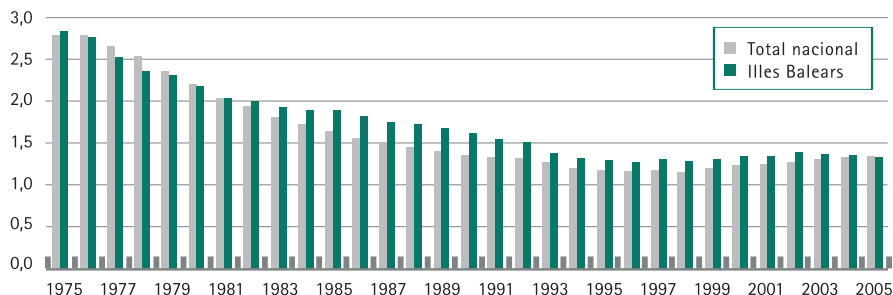
L'edat mitjana de maternitat ha augmentat considerablement en els darrers anys. Així, les dades de l'evolució d'aquest indi-

cador per a l'Europa dels Quinze han augmentat gairebé 2,4 anys entre el 1975 i el 2003, any que se situà en els 29,5 anys. Molts països europeus, fins i tot, ja superaven els 30 anys de mitjana.

D'acord amb les dades de l'INE, tant les Illes Balears com l'Estat espanyol al final dels noranta ja superaren aquesta xifra, i s'apropen lentament als 31 anys de mitjana, en el cas de l'Estat espanyol, i als 30,5, a les Illes Balears. (Vegeu el gràfic III-8.)

El nombre de fills per dona o taxa de fecunditat total ens informa de la xifra de fills que cal esperar que una dona tingui al llarg de la vida reproductiva, atès el comportament de fecunditat que es constata en la societat que s'analitza. Les dades provisionals de l'INE per al 2005 ens ofereixen uns valors d'1,334 fills per dona a les Illes Balears i d'1,342 fills per dona com a mitjana estatal. Els valors són molt similars, tot i que el més significatiu és el canvi de la situació anterior des dels anys vuitanta, quan la taxa de les Illes era sempre superior a la mitjana estatal. En qual-

Gràfic III-9
Evolució del nombre mitjà de fills per dona

Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

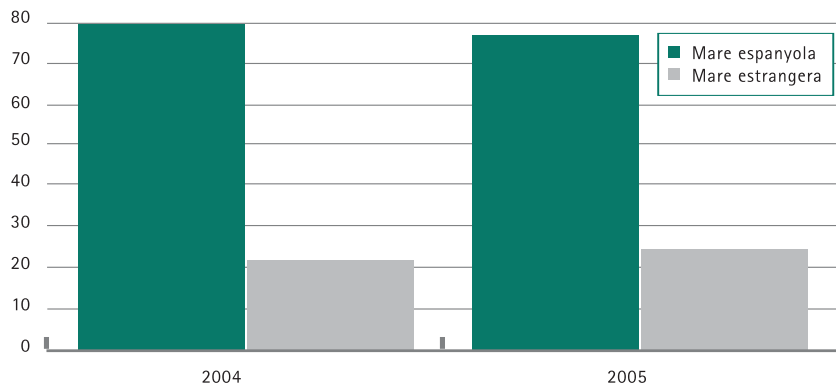
sevol cas, des del començament dels anys vuitanta els valors de fecunditat total se situen per davall de la taxa de reemplaçament (2,1 fills per dona, d'acord amb els càlculs establerts per als països desenvolupats). La tendència a l'augment suau de la taxa que s'experimentà en la segona meitat dels noranta sembla que mostra els primers símptomes d'adreçar-se novament cap a una corba de suau descens. (Vegeu el gràfic III-9.)

L'anàlisi de la nacionalitat de les mares que tenen fills a les Illes Balears ha esdevingut un dels elements de major interès en els darrers anys. Això és conseqüència de l'espectacular creixement dels fills nats de mares estrangeres al nostre arxipèlag. Evidentment, aquest fet no és sinó el reflex d'un altre canvi demogràfic i estructural molt important que es dona a les nostres illes, que és la vinguda massiva de població estrangera, especialment intensa des de mitjan dècada dels noranta. Paral·lelament, es produeix el fortíssim augment dels naixements de mares immigrants, tant pel fet de tractar-se de migra-

cions de tipus econòmic, que són majoritàriament de població en edat fèrtil, com pel fet que en molts de casos aquesta població conserva inicialment comportaments de fecunditat molt més pronatalistes que els que es practiquen actualment a les Illes i als països de l'entorn desenvolupat; a aquests factors també se'n podrien afegir d'altres, com ara el desig de facilitar l'obtenció de permisos de residència (immigrant pare/mare d'espanyol), desigs d'arrelar amb un fill nat a l'àrea d'acollida, constitució d'una unitat familiar en arribar a les Illes, etc.

Les dades provisionals que calcula l'Institut Balear d'estadística (IBAE) ens mostren que una quarta part dels naixements correspon a mares amb la nacionalitat estrangera: concretament, el 24,29%. L'any 1996 aquesta xifra no arribava ni tan sols al 7%. Respecte de l'any passat, suposa un augment del pes dels naixements de mare estrangera, que arribà a un valor del 21,43%. L'increment del pes dels naixements de mares estrangeres s'ha produït per un doble factor: en

Gràfic III-10

Evolució dels nascuts vius segons la nacionalitat de la mare

Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

primer lloc, ha augmentat el nombre de naixements de mares nascudes en altres països (2.313 naixements el 2004 i 2.627 naixements l'any 2005) i, en segon lloc, han baixat els naixements de mares espanyoles (8.479 naixements l'any 2004 i 8.190 naixements el 2005).

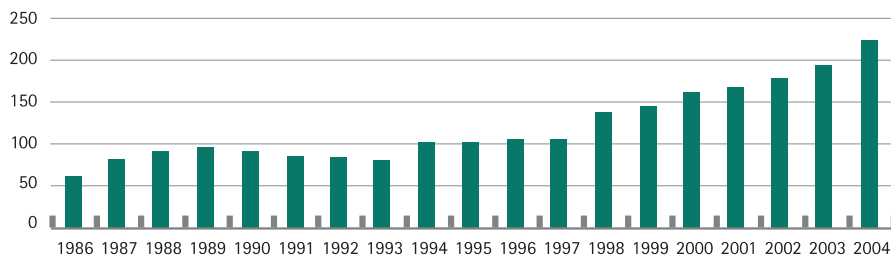
Les dades provisionals dels naixements de mares estrangeres per continent de nacionalitat ens mostren que l'increment dels naixements s'ha distribuït proporcionalment. Així, les xifres relatives respecte del total de naixements són gairebé idèntiques a les registrades el 2004. Novament, les dones amb nacionalitat dels països de l'Amèrica del Sud són les que més naixements aporten (30,30% dels naixements de mares estrangeres), seguides a uns cinc punts percentuals per de les dones europees i no gaire lluny per les africanes (26,19%). (Vegeu el gràfic III-10.)

Pel que fa al nombre de naixements de mares no casades, s'ha de destacar que

l'índex de naixements en mares que no han contret matrimoni s'ha incrementat espectacularment: així, mentre que el 1986 només el 12,34% dels naixements eren extramatrimonials, el 2004 aquesta xifra superava el 48%, i és especialment intens l'increment de tendència d'ençà de mitjan dècada dels noranta.

Una altra característica que voldríem destacar, tot i que no suposa gaire més del 2% del total, és l'increment dels parts múltiples. L'evolució entre el 1986 i el 2004 ens mostra clarament aquesta tendència. En poc menys de vint anys els parts múltiples s'han quadruplicat: s'ha passat de 62 parts múltiples l'any 1986 a 224 el any 2004. (Vegeu el gràfic III-11.) El creixement de la xifra de parts múltiples és conseqüència principalment de l'ús de tècniques de reproducció assistida, que provoquen múltiples ovulacions, que acaben, així mateix, en múltiples fecundacions, o bé és deguda a la implantació de

Gràfic III-11
Evolució dels parts múltiples (1986-2004) Illes Balears

Font: Institut Nacional d'Estadística i elaboració pròpia.

diversos embrions per garantir la viabilitat del procés de gestació. En tot cas, cal destacar que dins els parts múltiples el més habitual són les bessonades i que són menys freqüents com major és el nombre d'individus nascuts. De fet, els naixements de més de tres individus són excepcionals i més en l'actualitat, ja que, gràcies a l'avenç en les tècniques de diagnòstic i d'intervenció prenatales, es pot optar per interrompre la gestació d'alguns dels embrions per evitar problemes per a la mare i per a la resta d'embrions.

El descens en la nupcialitat és reflex dels canvis sociològics de relació de parella i de vida familiar. A pesar que encara és mantenen pressions més o menys latents derivats del costum o de l'educació religiosa, la societat actual ha reduït molt la pressió sobre els membres a fi que oficialitzin la relació de convivència a partir de la subscipció del contracte matrimonial. Convivència i sexe s'han independitzat del contracte matrimonial. Pel que fa a la reproducció, en molts de casos és el moment que les parelles elegeixen per formalitzar legalment la relació de parella.

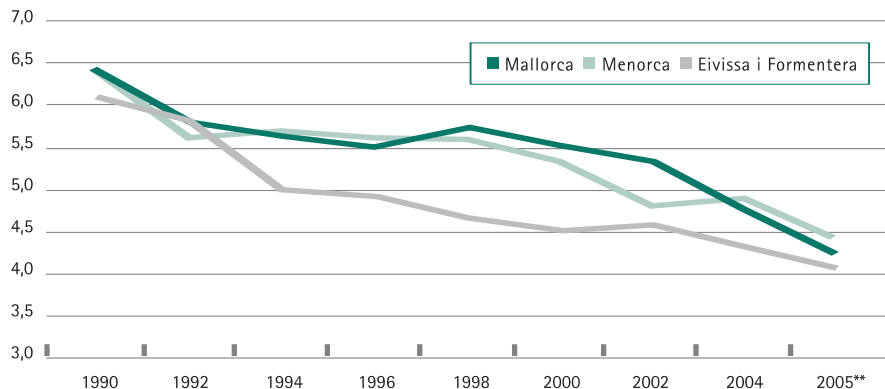
2.2.2. LA NUPCIALITAT I LA DIVORCIALITAT

La nupcialitat a les Illes Balears continua el procés descendent que inicià el 1975, que ja s'ha assenyalat en informes anteriors, amb la peculiaritat que l'any 2004 la taxa fou, fins i tot, inferior a la mitjana nacional. La dada provisional del 2005 (4.359 matrimonis) ens dona una taxa de 4,5 per mil habitants, el 70% dels quals correspon a unions entre espanyols; el 13,3%, entre un espanyol i una estrangera; el 9,7%, entre estrangers, i el 7,2 són unions entre un estranger i una espanyola.

L'evolució de la nupcialitat és similar a totes les illes: durant el decenni del 1990 al 2000 s'ha produït un descens de les unions matrimonials. Així, la sèrie s'inicia amb taxes properes al 6% d'habitants el 1990 i arriba el primer quinquenni del 2000 a unes taxes del 4% d'habitants. (Vegeu el gràfic III-12.)

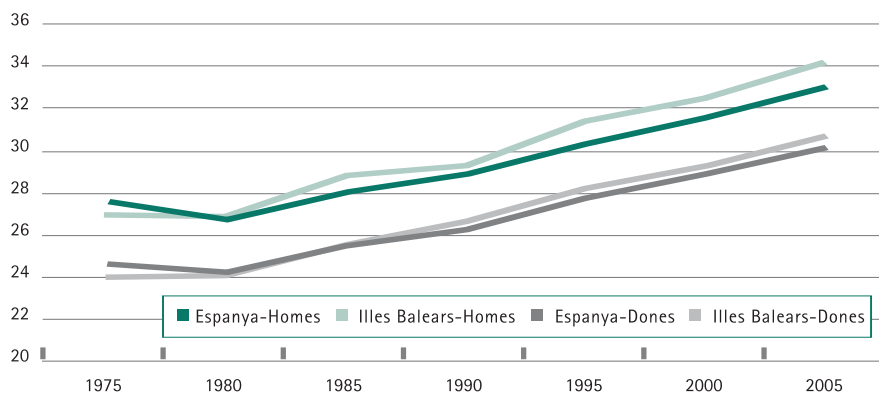
A més, la tendència a Espanya i també a les Illes Balears pel que fa a la nupcialitat apunta que continua endarrerint-se l'edat del matrimoni, circumstància que afecta òbviament la reducció del calen-

Gràfic III-12
Taxes de nupcialitat per illes

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-13
Evolució de l'edat mitjana del matrimoni a Espanya i a les Balears

Font: Elaboració pròpia.

dari reproductor. Es retarda progressivament l'edat mitjana en el moment del matrimoni, tant entre els homes (el 2004, a Espanya és 33; a les Illes Balears, de 34,3) com entre les dones (a Espanya, de 30,2; a les Illes Balears, de 30,7). (Vegeu el gràfic III-13.) L'endarreriment

en l'edat del matrimoni se sustenta en diversos motius: l'increment del temps de formació, la dificultat d'inserció en el món del treball, l'encariment de l'habitatge, les expectatives socials i professionals, i els canvis socials de la consideració del matrimoni.

Els canvis en el model de convivència també es manifesten en la durada dels matrimonis. De fet, el nombre de divorcis, tant a Espanya com a les Illes Balears, augmenta any rere any, de manera que, si el 1996 a l'Estat espanyol per cada cent matrimonis realitzats s'esdevingueren setze divorcis, el 2004 aquesta rela-

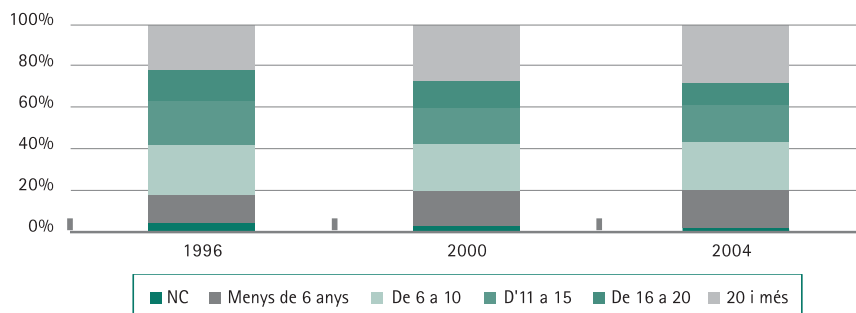
ció fou de vint-i-quatre divorcis per cada cent matrimonis. En el cas de les Illes Balears l'indicador és molt més alt: mentre el 1996 es produïren vint-i-cinc divorcis per cada cent matrimonis, el 2004 hi hagué trenta-sis divorcis per cada cent matrimonis. (Vegeu el quadre III-8 i el gràfic III-14.)

QUADRE III-8. DISSOLUCIONS DEL MATRIMONI (1998-2004)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Espanya							
Nul·litat	115	133	145	152	229	198	197
Separació	57.353	59.503	63.377	65.527	73.032	76.250	81.618
Divorci	36.520	36.900	38.973	37.571	42.017	45.448	50.974
Dissolucions per 100 matrimonis	17,64	17,73	18,01	18,06	19,86	21,41	23,58
Illes Balears							
Nul·litat	1	—	2	4	7	4	2
Separació	1.699	1.665	1.746	1.850	2.059	1.992	2.147
Divorci	1.235	1.162	1.172	1.271	1.224	1.486	1.598
Divorcis per 100 matrimonis	28,06	25,81	26,05	29,38	26,72	31,95	35,08

Fuente: Consell General del Poder Judicial, Memòria.

Gràfic III-14
Evolució dels divorcis segons la durada del matrimoni

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades publicades per l'INE a les estadístiques judicials.

Els divorcis compleixen la finalitat de posar fi a una convivència no desitjada per almenys un dels membres que constitueixen la parella. La dissolució d'un matrimoni, però, origina dificultats organitzatives i econòmiques. Els compromisos adquirits per adquirir l'habitatge habitual i per a la manutenció dels fills i/o del cònjuge es converteixen en càrregues difícils de suportar, més en un moment d'hiperinflació de l'habitatge, circumstància que dificulta encara més als membres del matrimoni dissolt poder aconseguir una residència de manera individual. En el cas de les persones immigrants la situació encara és més difícil, atès que no disposen del suport familiar.

La novetat més destacable de l'any és que s'ha aprovat la Llei 13/2005, d'1 de juliol, que modifica el Codi civil en matèria del dret a contreure matrimoni i es reconeix aquest dret a totes les parelles, amb independència de la composició, heterosexual o homosexual. Pel que fa als matrimonis homosexuals, disposam de les dades que es refereixen als darrers sis mesos del 2005, durant els quals es registraren trenta-cinc unions de parelles constituïdes per homes i dotze unions entre dones.

La major part d'aquests matrimonis s'han dut a terme entre membres de nacionalitat espanyola; això no obstant, en quatre de les parelles d'homes que s'han casat, ambdós membres tenien la nacionalitat estrangera, i també eren estrangers els dos membres d'un dels matrimonis entre dones. L'estat civil previ de la major part dels contraents era fadrí, tot i que, entre els homes, nou declararen haver-se divorciat i, entre les dones, foren dues. Quant a l'edat, quaranta-un dels setanta homes que es casaren tenien entre 30 i 49 anys;

denou, entre 50 i 69 anys; set, més de 69 anys, i tres, menys de 30. En el cas de les dones, onze tenien entre 30 i 49 anys; sis, menys de 30, i set, més de 49 anys.

2.2.3. LA MORTALITAT

El 2005 es registren a les Illes Balears 7.336 persones residents difuntes, d'acord amb les estimacions provisionals fetes per l'Institut Balear d'Estadística. Aquesta xifra suposa un increment d'unes dues-centes cinquanta defuncions respecte del 2004, de manera que se situa la dada provisional de mortalitat del 2005 en un 7,50%, amb uns nivells molt similars als de l'any anterior. Entre illes hi ha importants diferències, que reflecteixen el grau de joventut de l'estructura demogràfica i la diferent intensitat dels fluxos demogràfics rebuts. Així, mentre que Mallorca presenta una taxa lleugerament superior a la mitjana, Menorca (7,28‰) i, sobretot, Eivissa-Formentera (5,52‰) presenten unes taxes molt més baixes, de manera que es reflecteix la major joventut estructural, fruit d'uns intensos processos migratoris recents.

D'acord amb les dades provisionals de defuncions que manejam, l'edat mitjana de defunció se situà el 2005 en els 76,8 anys. Aquesta xifra global varia molt entre els homes i les dones. Així, l'edat de defunció mitjana en els homes se situà en els 73,27 anys, mentre les dones presentaren una edat més avançada de defunció mitjana, que és en els 80,72 anys; és a dir, les dones viuen 7,5 anys més de mitjana.

Juntament amb la mortalitat dels residents, cal esmentar que anualment es produeix un nombre important de defun-

QUADRE III-9. EVOLUCIÓ DE LES DEFUNCIONS DE RESIDENTS A LES ILLES BALEARS PER LLOC DE NAIXEMENT (1994-2004)

Anys	Total	Illes Balears	Altres CA	Estranger	% IB/ total	% alta CA/ total	% estranger/ total
1994	6.650	4.748	1.533	369	71,40	23,05	5,55
1995	6.896	4.901	1.664	331	71,07	24,13	4,80
1996	6.781	4.870	1.679	232	71,82	24,76	3,42
1997	6.959	5.006	1.678	275	71,94	24,11	3,95
1998	7.079	5.078	1.687	314	71,73	23,83	4,44
1999	7.418	5.221	1.830	367	70,38	24,67	4,95
2000	7.309	5.041	1.859	409	68,97	25,43	5,60
2001	6.927	4.713	1.830	384	68,04	26,42	5,54
2002	7.111	4.783	1.931	397	67,26	27,16	5,58
2003	7.356	5.004	1.924	428	68,03	26,16	5,82
2004	7.049	4.726	1.906	417	67,04	27,04	5,92

* Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear).
(Reproducció autoritzada esmentant la procedència.)

cions de residents en altres comunitats autònomes i a l'estranger. Aquestes defuncions incrementen entorn del 10% les defuncions registrades. Així, el 2005, d'acord amb les dades provisionals de defuncions, es produïren 186 òbits de persones residents en altres comunitats autònomes i 528, de persones residents a l'estranger. Aquesta situació és lògica, atès que l'arxipèlag és un important focus d'atracció de població residencial temporal, ja sigui per motius turístics i d'esbarjo ja sigui per temporers que s'incorporen cíclicament a l'estructura productiva balear. La major part de les defuncions es concentren en el període comprès entre el mes d'abril i el d'octubre i es tracta sobretot de persones de seixanta anys o més, causades per malalties relacionades amb el sistema circulatori i, amb menor freqüència, per causes externes (accidents de trànsit i ofegaments) o per tumors malignes.

Actualment, la incidència de la immigració té una certa incidència en les dades de defuncions, fet comprovable amb les dades per llocs de naixement, tot i que és una influència menys visible i acusada atesa la immediatesa o el curt termini en què es produeixen, sobre l'estructura demogràfica general, els matrimonis i la natalitat. Com que es tracta d'uns fluxos migratoris fonamentalment econòmics, la gent que ens arriba des d'altres països o d'altres àrees és població jove i inicialment, per tant, amb una probabilitat de defunció baixa. Això fa, en definitiva, que les taxes de defunció baixin.

Les dades de defunció per llocs de naixements ens mostren un increment progressiu dels difunts nascuts en altres comunitats autònomes i un descens similar del percentatge de persones nascudes a les Illes Balears, mentre els nascuts a l'estranger presenten un lleuger increment en

valors absoluts, que fa que es mantinguin gairebé estables en termes relatius. Aquests canvis en la distribució del nombre i del pes de les defuncions per llocs de naixement reflecteixen el fet que els immigrants peninsulars del *boom* turístic que s'establiren a les nostres illes per viure-hi ja han arribat a edats mitjanes, amb altes probabilitats de defunció, o s'hi apropen. Per això, de cada vegada adquireixen un major pes en l'estructura de mortalitat, com a reflex del gran pes que presenten en l'estructura demogràfica general. (Vegeu el quadre III-9.)

Una de les característiques més importants de les societats desenvolupades és l'increment de l'esperança de vida de la població. Cal considerar que gràcies als avenços científics i tècnics, l'esperança de vida s'apropa de cada cop més als màxims biològics i que, forçosament, els increments d'esperança de vida a mitjà termini s'han d'anar suavitzant. D'acord amb les dades del Ministeri de Sanitat i Consum,

del 1997 al 2002 l'esperança de vida s'incrementà en 2,3 anys a les Illes: augmentà 2,7 anys l'esperança dels homes i 1,9 anys, la de les dones.

És important destacar la diferència que hi ha entre sexes: l'esperança de vida és clarament favorable a les dones. Així, les dades per a l'arxipèlag de l'any 2002 ofereixen una diferència de 6,5 anys entre les dones que arriben a una esperança de vida de 82,7 anys, mentre que els homes només en compleixen 76,2.

L'increment de l'esperança de vida implica, naturalment, un increment dels efectius de més edat en la nostra societat. Aquesta tendència interna a l'envelliment estructural es compensa i s'anul·la per efecte dels corrents migratoris, principalment laborals, que globalment signifiquen un rejuveniment de la població illenca. Les Illes Balears són una de les comunitats menys envellides. (Vegeu el quadre III-10.)

QUADRE III-10. INDICADORS DEMOGRÀFICS DE LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró l'1-5-1996	Revisió padró l'1-1-2001	Revisió padró l'1-1-2005
Edat mitjana: tota la població			
Total	38,14	38,82	38,94
Homes	36,93	37,72	37,9
Dones	39,32	39,91	39,98
Edat mitjana: nacionalitat espanyola	37,97	38,77	39,58
Edat mitjana: nacionalitat estrangera	42	39,33	35,54
Edat mitjana: nascuts a les Illes Balears	35,9	36,45	36,58
Edat mitjana: nascuts a una altra CA	42,84	43,41	45,38
Edat mitjana: nascuts a l'estranger	42,94	40,85	37,5

continua

QUADRE III-10. INDICADORS DEMOGRÀFICS DE LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró l'1-5-1996	Revisió padró l'1-1-2001	Revisió padró l'1-1-2005
Grup d'edat (%)	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	18,33	16,33	16,06
Pobl. 16-64 anys (%)	66,79	69,07	70,24
Pobl. 65 i més (%)	14,87	14,60	13,70
Grup d'edat (%). Nac. espanyola	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	18,66	16,72	16,35
Pobl. 16-64 anys (%)	66,43	68,30	68,66
Pobl. 65 i més (%)	14,91	14,98	14,99
Grup d'edat (%). Nac. estrangera	100	100	100
Pobl. < 16 anys (%)	11,06	12,13	14,54
Pobl. 16-64 anys (%)	74,97	77,43	78,58
Pobl. 65 i més (%)	13,97	10,44	6,88
Dones en edat fèrtil (dones 15-49 anys/total dones)*100	51,64	53,08	53,56
Dones en edat fèrtil espanyoles	51,35	52,46	51,52
Dones en edat fèrtil estrangeres	57,83	59,86	64,74
Dones en edat fèrtil nascudes a les I. Balears	47,54	49,15	49,09
Dones en edat fèrtil nascudes a una altra CA	60,51	59,60	56,23
Dones en edat fèrtil nascudes a l'estranger	58,89	59,67	64,45
Índex de masculinitat (homes/dones)*100	96,74	99,11	100,44
Índex de masculinitat, nacionalitat espanyola	97,20	99,01	99,26
Índex de masculinitat, nacionalitat estrangera	86,87	100,20	106,92
Índex de masculinitat, nascuts a les I. Balears	97,19	97,85	98,39
Índex de masculinitat, nascuts a altra CA	99,73	104,06	103,89
Índex de masculinitat, nascuts a l'estranger	80,56	94,07	102,34
Índex d'envelliment (pobl. >64 / pobl. < 16)*100			
Total	81,11	89,42	85,29
Homes	66,49	74,09	70,96
Dones	96,54	105,59	100,44
Índex d'envelliment nac. Espanyola	78,07	89,59	91,67
Índex d'envelliment nac. Estrangera	126,32	89,10	47,35
Índex d'envelliment nascuts I. Balears	66,30	71,56	67,71
Índex d'envelliment nascuts altra CA	185,32	222,30	320,08
Índex d'envelliment nascuts a l'estranger	172,28	118,53	68,98

continua

QUADRE III-10. INDICADORS DEMOGRÀFICS DE LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS

	Rev. padró l'1-5-1996	Revisió padró l'1-1-2001	Revisió padró l'1-1-2005
Índex de sobreenvelliment (pobl. >84/pobl. > 64)*100			
Total	9,99	11,02	11,59
Homes	7,55	8,35	8,55
Dones	11,77	13,00	13,87
Índex de dependència (Pob.<16+ Pob. >64/ Pob.16-64)*100			
Total	49,71	44,79	42,38
Homes	46,77	41,47	39,19
Dones	52,67	48,24	45,72
Població, segons nacionalitat (%)			
Total	100	100	100
Espanyola	95,80	91,59	84,10
Estrangera	4,20	8,41	15,90
Població, segons lloc de naixement (%)			
Total	100	100	100
Illes Balears	67,73	62,11	57,18
Una altra CA	26,18	27,42	24,91
Estranger	6,08	10,46	17,90

Font: Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística.

En definitiva, es dona simultàniament un procés d'acumulació d'efectius de la tercera edat i, sobretot, dels grups d'edat sobreenvellits, alhora que l'estructura social global es rejoyeneix.

L'edat i el sexe són característiques demogràfiques que condicionen les probabilitats de morir per una determinada causa. Les causes de mort relacionades amb les malalties del sistema circulatori, amb tumors i amb els motius externs (accidents, sobredosis, ofegaments...) són les més freqüents a les Illes Balears. Mentre que el primer grup respon a causes relacionades amb la degeneració de

l'organisme que tenen a veure amb l'edat i amb els hàbits dels individus (alimentació, activitat esportiva, etc.), el segon grup de motius respon a hàbits i comportaments de risc i a l'elevada motorització i circulació en un arxipèlag turístic d'oci estiuenc. Hi ha, lògicament, notables diferències dels motius que han produït la mort segons l'edat.

En els grups inferiors de la piràmide d'edat, cal indicar la baixa taxa de mortalitat infantil. D'acord amb les dades provisionals de l'INE per al 2005, les Illes Balears presenten tan sols una taxa de 3,4 defuncions de menors d'un any per cada mil

nascuts, mentre que aquesta xifra és del 4,12 per a l'Estat espanyol. La tendència de la taxa és de decreïxer, tot i que actualment ens apropam als valors límits de la ciència mèdica actual. En el primer any de vida hi ha un nombre important de defuncions causades per problemes genètics, que fan inviable la vida; un cop superat el primer any minva el nombre de defuncions, que responen bàsicament a accidents domèstics (ofegaments alimentaris, caigudes accidentals, ofegaments per immersió...). Després es produeix un sobtat increment de les defuncions, com a conseqüència de l'arribada a l'edat de la motorització (14 anys, conducció de ciclomotors; 16 anys, motocicletes fins a 125 cc, i 18 anys, motocicletes de major cilindrada i cotxes). Cal destacar que entre els 15 i els 34 anys aquest és un dels principals factors de sobremortalitat masculina, juntament amb hàbits tòxics (drogoaddicció), pràctica d'esports de risc (submarinisme, escalada...), etc. En principi, aquestes defuncions són per causes evitables i contribueixen de manera important a reduir l'esperança global de vida. Tot i això, diverses projeccions de població mantenen com una de les hipòtesis més repetides el creixement de la mortalitat en aquest tram d'edat. Actualment, les polítiques públiques tendeixen a intentar reduir l'impacte de les defuncions per accidents de trànsit, com la política del carnet per punts, que comença a vigir el juliol del 2006 a l'Estat espanyol, però que sembla que ja ha donat fruits en altres països de la Unió Europea on ja funciona des de fa uns anys.

Les morts de persones entre els 35 i els 75 anys es caracteritzen per ser a causa de malalties relacionades amb els tumors

malignes; als 50 anys, cinc de cada deu defuncions són causades per algun tipus de tumor (els tumors amb una major freqüència són els de pulmó en els homes i els de mama en les dones). A partir dels 75 anys el patró de mortalitat està definit per les morts relacionades amb el sistema circulatori (sobretot, les malalties cerebrovasculars). El fet que el nombre de defuncions en aquest tram sigui tan voluminós repercuteix que aquest grup de malaltia ocupi el primer lloc, com les de major freqüència, encara que no tenen incidència en els grups de menys edat. A partir dels 40 o 45 anys comencen a incidir-hi: per exemple, l'any 2003 el 12% dels difunts entre els 45 i els 49 anys va morir per una malaltia circulatoria, però a partir d'aquestes edats els percentatges augmenten, fins que als 75 representen el 45% dels morts.

2.2.4. LES MIGRACIONS

La composició de la població balear actualment està determinada per l'entrada d'importants fluxos migratoris procedents de l'estranger, que han substituït en rellevància l'aportació de població d'altres comunitats autònomes. Segons les dades del padró de l'any 2005, la població nascuda a l'estranger era de 176.002 persones, 25.835 de les quals (el 15%) tenien la nacionalitat espanyola. Des de l'enfocament de la nacionalitat, 156.270 persones eren estrangeres, 6.103 de les quals (el 4%) han nascut a Espanya. Així, a hores d'ara, a la comunitat autònoma resideixen un 24,91% de nascuts en una altra comunitat i un 17,90% a l'estranger. (Vegeu el quadre III-11.)

QUADRE III-11. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ RESIDENT A LES ILLES BALEARS, SEGONS LA NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT, PER ILLES (2000-2005)

Nacionalitat espanyola			Nacionalitat estrangera						
Residència	Total població	Lloc de naixement				Lloc de naixement			
		Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger
Illes Balears		790.871	539.487	231.711	19.673	54.759	1.843	369	52.547
2000	845.630	804.744	543.536	240.500	20.708	73.883	2.203	455	71.225
2001	878.627	817.224	547.511	247.158	22.555	99.744	2.850	503	96.391
2002	916.968	820.856	550.214	246.873	23.769	126.505	3.661	567	122.277
2003	947.361	823.622	553.162	245.594	24.866	131.423	4.238	510	126.675
2004	955.045	826.861	556.721	244.305	25.835	156.270	5.469	634	150.167
2005	983.131								
Mallorca									
2000	677.014	635.610	437.725	182.014	15.871	41.404	1.247	260	39.897
2001	702.122	645.173	440.651	187.943	16.579	56.949	1.542	336	55.071
2002	730.778	653.767	443.947	191.717	18.103	77.011	2.063	370	74.578
2003	753.584	655.482	446.395	190.099	18.988	98.102	2.724	409	94.969
2004	758.822	656.439	449.126	187.537	19.776	102.383	3.253	367	98.763
2005	777.821	657.299	451.634	185.233	20.432	120.522	4.250	425	115.847
Menorca									
2000	72.716	69.510	51.828	16.603	1.079	3.206	105	36	3.065
2001	75.296	71.118	52.133	17.808	1.177	4.178	109	30	4.039
2002	78.796	72.901	52.503	19.129	1.269	5.895	139	31	5.725
2003	81.067	73.283	52.558	19.385	1.340	7.784	190	45	7.549
2004	82.872	74.029	52.550	20.001	1.478	8.843	208	46	8.589
2005	86.697	75.166	53.034	20.529	1.603	11.531	263	56	11.212

Continua

QUADRE III-11. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ RESIDENT A LES ILLES BALEARS, SEGONS LA NACIONALITAT I EL LLOC DE NAIXEMENT, PER ILLES (2000-2005)
Nacionalitat espanyola Nacionalitat estrangera

Residència	Total població	Lloc de naixement			Lloc de naixement				
		Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger	Total	Nascuts a les Illes Balears	Nascuts a una altra CA	Nascuts a l'estranger
Eivissa									
2000	89.611	80.709	46.644	31.447	2.613	8.902	475	68	8.359
2001	94.334	83.137	47.401	32.905	2.822	11.197	530	80	10.587
2002	99.933	85.021	47.704	34.271	3.036	14.912	623	92	14.197
2003	105.103	86.629	47.899	35.435	3.286	18.474	716	104	17.654
2004	106.220	87.567	48.071	36.040	3.449	18.653	747	90	17.816
2005	111.107	88.707	48.629	36.445	3.626	22.400	909	146	21.345
Formentera									
2000	6.289	5.042	3.290	1.647	110	1.247	16	5	1.226
2001	6.875	5.316	3.351	1.844	130	1.559	22	9	1.528
2002	7.461	5.535	3.357	2.041	147	1.926	25	10	1.891
2003	7.607	5.462	3.362	1.954	155	2.145	31	9	2.105
2004	7.131	5.587	3.415	2.016	163	1.544	30	7	1.507
2005	7.506	5.689	3.424	2.098	174	1.817	47	7	1.763

* La població nascuda a l'estranger inclou 92 residents nascuts en antics territoris de sobirania espanyola. L'INE els comptabilitza amb els nascuts a una altra comunitat autònoma.
Font: Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística.

Si es pren com a referència la nacionalitat, el 2005 han augmentat els estrangers més de dos punts respecte del 2004 i ja representen un 15,9% de la població, de manera que es recupera el ritme de creixement experimentat des del 2000 i que s'aturà el 2004, quan les problemàtiques derivades de l'aplicació de la Llei d'extranjería varen donar lloc a un menor empadronament d'estrangers. En aquests moments els canvis legals respecte dels requisits per empadronar-se i els processos de regularització i de reagrupament familiar han permès que sortissin a la llum residents de fet que no es reflectien en les xifres oficials.

Per illes, a Mallorca els de nacionalitat estrangera representen el 15,9%, mentre que a Eivissa sumen un 20,2% i a Formentera arriben a un 24,2%. Menorca es manté com l'illa amb menys estrangers, tot i que és on més n'ha augmentat el pes

des del 2000; en realitat, s'ha triplicat la població resident estrangera des de llavors.

Es tracta d'una migració preferentment de persones adultes en edat de treballar, tot i que hi ha un component molt important de població europea major. S'ha de destacar que els menors de 16 anys de nacionalitat estrangera ja representen el 14,5% del col·lectiu, cosa que s'aproxima a la proporció per edats de la població de nacionalitat espanyola, entre els quals els joves menors de 16 anys comprenen el 16,4% del total.

El contingent més important d'estrangers continua sent el d'alemanys, amb 23.706 residents el 2005, però seguit de prop pels argentins (20.081) i pels marroquins (16.531 persones). En els llocs quart i cinquè se situen els nacionals del Regne Unit i de l'Equador, amb 15.824 i 15.794 persones. (Vegeu els quadres III-12 i III-13.)

QUADRE III-12. POBLACIÓ NASCUTA A UNA ALTRA CA PER CA DE NAIXEMENT

	Ren. padró 1996	Rev. padró 1-1-1998	Rev. padró 1-1-2000	Rev. padró 1-1-2002	Rev. padró 1-1-2004	Rev. padró 1-1-2005
Total	199.098	211.536	232.080	247.661	246.104	244.939
Andalusia	77.282	81.446	89.731	95.049	91.543	89.783
Aragó	3.585	3.813	4.102	4.252	4.334	4.348
Astúries	2.333	2.551	2.982	3.580	3.730	3.779
Illes Canàries	1.300	1.396	1.577	1.748	1.844	1.870
Cantàbria	1.004	1.121	1.300	1.413	1.424	1.414
Castella i Lleó	12.105	12.964	14.083	15.171	15.557	15.582
Castella-la Manxa	20.925	21.621	22.416	22.525	21.940	21.737
Catalunya	22.959	24.966	27.680	29.858	30.451	31.072
Com. Valenciana	13.147	14.052	15.281	16.280	16.910	16.879

Continua

QUADRE III-12. POBLACIÓ NASCUDA A UNA ALTRA CA PER CA DE NAIXEMENT

	Ren. padró 1996	Rev. padró 1-1-1998	Rev. padró 1-1-2000	Rev. padró 1-1-2002	Rev. padró 1-1-2004	Rev. padró 1-1-2005
Extremadura	10.889	11.443	12.765	13.874	13.622	13.469
Galícia	6.193	6.663	7.991	9.863	10.322	10.373
Madrid	11.781	13.104	14.943	16.362	16.915	17.250
Múrcia	9.571	9.753	9.940	9.867	9.473	9.287
Navarra	862	916	961	1.026	1.068	1.046
País Basc	3.196	3.656	4.145	4.550	4.727	4.788
Rioja	549	567	604	626	621	631
Ceuta	621	660	725	759	757	748
Melilla	796	844	854	858	866	883

Font: Padrons municipals. Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear).

**QUADRE III-13. POBLACIÓ RESIDENT SEGONS EL PAÍS DE NAIXEMENT. CREIXEMENTS
SUPERIORS A LA MITJANA BALEAR 2005/2001 (MÉS DE 50 RESIDENTS)**

País de naixement	Renovació padró 1996	Revisió padró 2001	Revisió padró 2005	Variació relativa 2005/1996	Variació relativa 2005/2001
Illes Balears	760.263	878.627	983.131	0,29	0,12
Espanya	714.037	786.694	807.129	0,13	0,03
Bolívia	55	209	2.518	44,78	11,05
Lituània	0	6	68	—	10,33
Romania	116	442	3.727	31,13	7,43
Bielorússia	0	7	58	—	7,29
Ucraïna	4	143	993	247,25	5,94
Moldàvia	1	23	148	147,00	5,43
Paraguai	38	70	450	10,84	5,43
Bulgària	47	664	4.066	85,51	5,12
Equador	43	2.919	15.794	366,30	4,41
Bangla Desh	4	17	90	21,50	4,29
Eslovàquia	8	45	230	27,75	4,11
Mali	4	135	574	142,50	3,25
Uruguai	925	1.457	5.767	5,23	2,96
Mauritània	2	71	244	121,00	2,44
Polònia	113	350	1.189	9,52	2,40
Colòmbia	388	2.928	9.715	24,04	2,32

Continua

QUADRE III-13. POBLACIÓ RESIDENT SEGONS EL PAÍS DE NAIXEMENT. CREIXEMENTS SUPERIORS A LA MITJANA BALEAR 2005/2001 (MÉS DE 50 RESIDENTS)

País de naixement	Renovació padró 1996	Revisió padró 2001	Revisió padró 2005	Variació relativa 2005/1996	Variació relativa 2005/2001
Iugoslàvia	15	79	253	15,87	2,20
Rússia	84	365	1.161	12,82	2,18
Argentina	3.348	6.415	20.081	5,00	2,13
Pakistan	12	44	134	10,17	2,05
Ghana	8	97	278	33,75	1,87
Nigèria	12	627	1.779	147,25	1,84
Xina	324	1.008	2.606	7,04	1,59
Senegal	198	617	1.513	6,64	1,45
Brasil	569	1.117	2.538	3,46	1,27
Grècia	30	52	117	2,90	1,25
Turquia	25	57	124	3,96	1,18
Xile	671	1.349	2.873	3,28	1,13
Índia	170	324	677	2,98	1,09
Nicaragua	26	38	78	2,00	1,05
Mèxic	172	293	572	2,33	0,95
Perú	458	980	1.910	3,17	0,95
República Txeca	73	211	409	4,60	0,94
Marroc	3.238	8.611	16.531	4,11	0,92
Camerun	3	44	82	26,33	0,86
Croàcia	21	41	75	2,57	0,83
El Salvador	21	39	71	2,38	0,82
Israel	19	43	78	3,11	0,81
Veneçuela	606	953	1.713	1,83	0,80
Itàlia	1.001	2.210	3.863	2,86	0,75
Tailàndia	24	56	96	3,00	0,71
República Dominicana	521	1.163	1.968	2,78	0,69
Hondures	27	53	89	2,30	0,68
Cuba	751	1.708	2.842	2,78	0,66
Tunísia	30	59	96	2,20	0,63
Guinea	58	104	167	1,88	0,61
Gàmbia	15	50	78	4,20	0,56
Hongria	58	113	176	2,03	0,56
República Sud-africana	70	117	179	1,56	0,53
Portugal	402	749	1.131	1,81	0,51

Continua

QUADRE III-13. POBLACIÓ RESIDENT SEGONS EL PAÍS DE NAIXEMENT. CREIXEMENTS SUPERIORS A LA MITJANA BALEAR 2005/2001 (MÉS DE 50 RESIDENTS)

País de naixement	Renovació padró 1996	Revisió padró 2001	Revisió padró 2005	Variació relativa 2005/1996	Variació relativa 2005/2001
Costa Rica	20	40	60	2,00	0,50
Líban	35	58	87	1,49	0,50
Irlanda	141	278	416	1,95	0,50
Guatemala	19	37	55	1,89	0,49
Andorra	27	50	73	1,70	0,46
Japó	47	77	112	1,38	0,45
Filipines	593	1.057	1.489	1,51	0,41
Sierra Leone	3	42	59	18,67	0,40
Panamà	37	54	75	1,03	0,39
Regne Unit	7.880	11.845	15.824	1,01	0,34
Guinea Equatorial	145	324	426	1,94	0,31
Canadà	119	182	238	1,00	0,31
Austràlia	90	136	174	0,93	0,28
Algèria	671	1.129	1.392	1,07	0,23
Alemanya	9.178	19.401	23.706	1,58	0,22
Àustria	380	722	880	1,32	0,22
Bòsnia i Hercegovina	12	51	61	4,08	0,20
Vietnam	40	46	55	0,38	0,20
Síria	32	59	69	1,16	0,17
La Resta	11.949	17.073	18.782	0,57	0,10

Font: Institut Balear d'Estadística (Direcció General d'Economia, Govern balear) i elaboració pròpia.

Però el ritme de creixement d'aquests col·lectius és molt diferent: els residents alemanys o del Regne Unit gairebé no han augmentat en el període 2001-2005, però els nacionals de l'Equador ho han fet un 4,4%. Ara bé, els majors creixements es corresponen als nacionals de Bolívia (11%) i de diversos països de l'Europa de l'Est, com ara Lituània, Romania o Bielorrússia, amb taxes entre el 5 i el 10%.

2.3.

LA CONCILIACIÓ ENTRE LA VIDA FAMILIAR I LA LABORAL

Les dificultats de conciliació de la família i el treball són una de les preocupacions emergents en les polítiques públiques a la Unió Europea, com a resultat de la incorporació generalitzada de les dones al treball remunerat i també de la manca de

transformacions equivalents pel que fa a les responsabilitats a la llar. Per aquest motiu es duen a terme esforços estadístics per tal d'obtenir informació comparable dels principals indicadors sobre la qüestió. En aquest context, l'INE ha fet públics els resultats del mòdul especial del 2005 de l'EPA sobre conciliació, en què s'inclouen resultats per comunitats autònomes. Aquesta informació es complementa amb les dades de l'enquesta d'usos del temps del 2002-2003. D'ambdues fonts s'obtenen els elements bàsics per caracteritzar les Balears en relació amb la mitjana espanyola i amb la resta de comunitats autònomes.

Ens podem demanar: qui té cura dels infants i de persones adultes dependents?; si fan feina, com ho organitzen?; adquireixen serveis especialitzats?; si cal, poden deixar esporàdicament el treball?; poden modificar-ne l'horari? Les variacions per comunitats autònomes en aquestes (i d'altres) preguntes depenen, en primer lloc, de l'estructura demogràfica i de les llars; en segon lloc, dels contextos regionals del mercat de treball i de l'activitat productiva, i, en tercer lloc, de les diferències culturals i d'estils de vida.

Les Illes Balears es destaquen en l'enquesta de conciliació familiar per ser la comunitat autònoma on menys pes tenen les persones entre els 16 i els 64 anys que declaren que poden fer-se càrrec regularment de l'atenció de persones dependents: un 6,6%, mentre que la mitjana és del 9,9%. Aquesta diferència és deguda sobretot que les dones de les Balears que afirmen poder tenir-ne cura són moltes menys que a la resta, gairebé la meitat (un

13% a Espanya i un 7,7% a les Balears). La comunitat que més s'hi aproxima és Catalunya (un 9,5%).

De manera coherent amb aquestes dades, quan es demana a les dones ocupades que tenen almenys un fill quin és el servei principal de cura per als infants que utilitzen, en una proporció inferior a la mitjana diuen que no en fan servir cap: és a dir, que elles mateixes se n'encarreguen (un 29%, enfront del 34,4%). Els infants són atesos per familiars en proporcions semblants a les del conjunt d'Espanya (prop del 26%), però es destaca que el pes dels serveis especialitzats —és a dir, guarderies, etc.— és menor, encara que precisament hem vist que les mares se'n poden fer càrrec en menor grau; en canvi, els marits o les parelles que atenen els infants quan les mares treballen es destaquen força i arriben al 17,1%, cinc punts per sobre de la mitjana.

Les persones entre els 16 i els 64 anys que es fan càrrec regularment dels fills o d'altres infants o persones dependents es poden trobar en circumstàncies molt dispars d'acord amb les característiques de la llar, de la problemàtica de la persona de qui tenen cura, etc., però un element clau és si estan ocupades o no. En l'enquesta es demana si desitjarien canviar l'organització de la seva vida diària o no —ja fos treballant més i dedicant menys temps a les tasques de cura d'altres persones o bé treballant menys, en cas que estiguin ocupades. El més important és que tant a les Illes Balears com en general a Espanya la immensa majoria considera que no desitgen canviar ni en un sentit ni en l'altre (un 82% a les Balears i

un 78% al conjunt). Entre els que es troben insatsfets, l'11% voldria treballar menys i augmentar el temps de cura, i un 4% diu el contrari: voldria treballar més. Quan es tracta dels no ocupats, la proporció dels qui voldrien treballar i reduir el temps de dedicació als dependents tot just és d'un 13,2%, molt per sota del 21,4% de la mitjana espanyola. En altres paraules: el grau d'insatsfacció és baix i, de fet, es tracta de la comunitat autònoma amb menys pes dels qui s'ocupen regularment i a temps complet de les tasques de cura i que voldrien canviar; només s'hi aproxima Catalunya.

En definitiva, a pesar que en els treballs referits a la cura sovint es posa l'accent en la manca de temps per dedicar-se a la família i a la cura dels dependents, les dades indiquen un grau de conformitat elevada i, sobretot, no permeten pensar en una preferència destacable per dedicar menys temps al treball remunerat i més a les tasques d'atenció familiar.

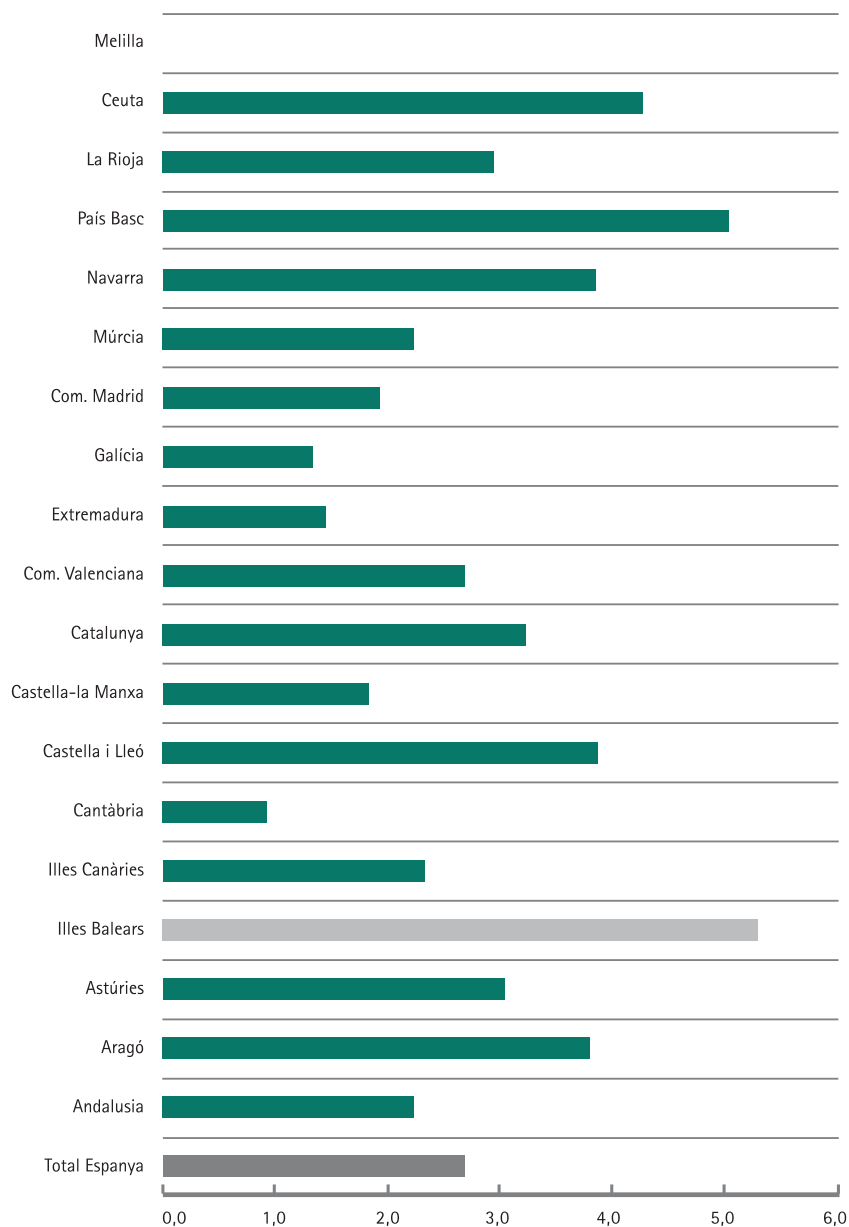
Un element clau en les possibilitats de conciliació és la flexibilitat en el treball per fer front als imprevists a la llar. Les diverses preguntes que tracten aquesta qüestió reflecteixen un grau major d'adaptabilitat a les Balears en relació amb la resta d'Espanya. En primer lloc, les persones ocupades amb un fill menor de sis anys que hagin demanat excedència per a la cura dels fills en els darrers dotze mesos representen un 5,3%, quan al conjunt de l'Estat tot just és d'un 2,7%. En general, suposa un volum realment petit de persones, però, tot i així, la diferència és remarcable. (Vegeu el gràfic III-15.)

A la pregunta de si poden modificar l'inici o l'acabament de la jornada laboral, a les Balears contesta que li seria possible fer-ho generalment el 54,8%, i per al 19,7%, possible, però de manera excepcional. Ambdues opcions superen entre dos o tres punts la mitjana estatal. La diferència es fa encara més evident quan es distingeix entre per compte propi i per compte d'altri. La flexibilitat en la jornada és òbviament major en el primer cas, encara que, així, a les Illes Balears les possibilitats no són majors que a la resta d'Espanya, sinó més aviat al contrari. En canvi, entre els assalariats, a la nostra comunitat les opcions per modificar el començament o la finalització de la jornada laboral superen en tres punts les del conjunt, en el cas tant dels que ho poden fer en general com dels que responen que els seria possible, però de manera excepcional. Els primers arriben al 49,6% i els segons, al 21,6%. (Vegeu el gràfic III-16.)

Aquest perfil diferent de la conciliació a les Balears es reafirma quan es demana de manera general als ocupats si podrien, si es donàs el cas, organitzar la jornada laboral de forma més habitual o més excepcional. Aleshores, de bell nou la diferència entre els assalariats respecte d'Espanya és notable: quasi deu punts per sobre en el cas de les Balears (el 68,8% respecte del 59,2%). (Vegeu el gràfic III-17.)

Un segon aspecte de la possibilitat de conciliació és poder demanar dies per dedicar-se a les qüestions familiars. En aquest cas es demana si en els darrers dotze mesos n'han gaudit. Amb referència a aquesta qüestió, a les Illes Balears es

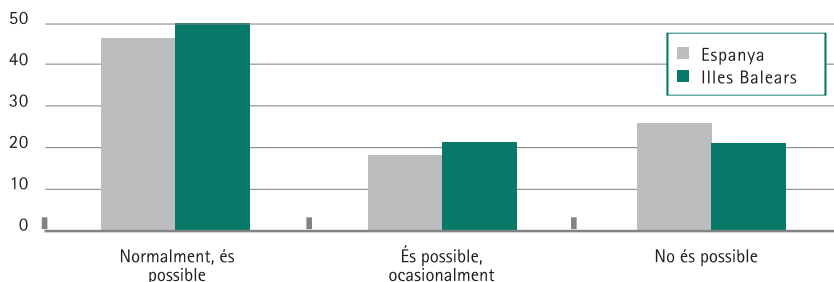
Gràfic III-15

**Persones ocupades, amb un fill menor de 6 anys,
que han tingut excedència en els darrers 12 mesos (2005)**

Font: INE i elaboració pròpia.

Gràfic III-16

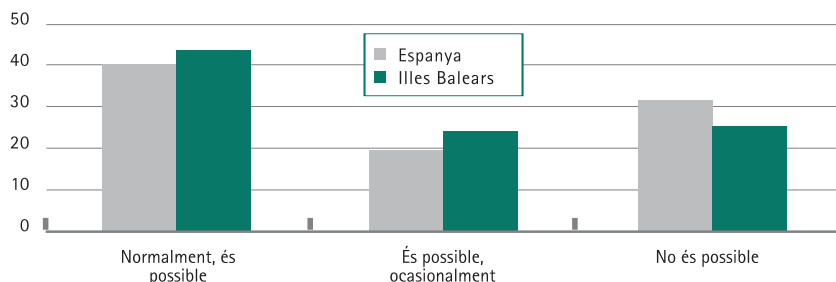
**Assalariats segons la possibilitat de modificar
el començament o l'acabament de jornada laboral (2005)**

Font: INE i elaboració pròpia

Gràfic III-17

**Assalariats segons la possibilitat d'organitzar
la seva jornada laboral (2005)**

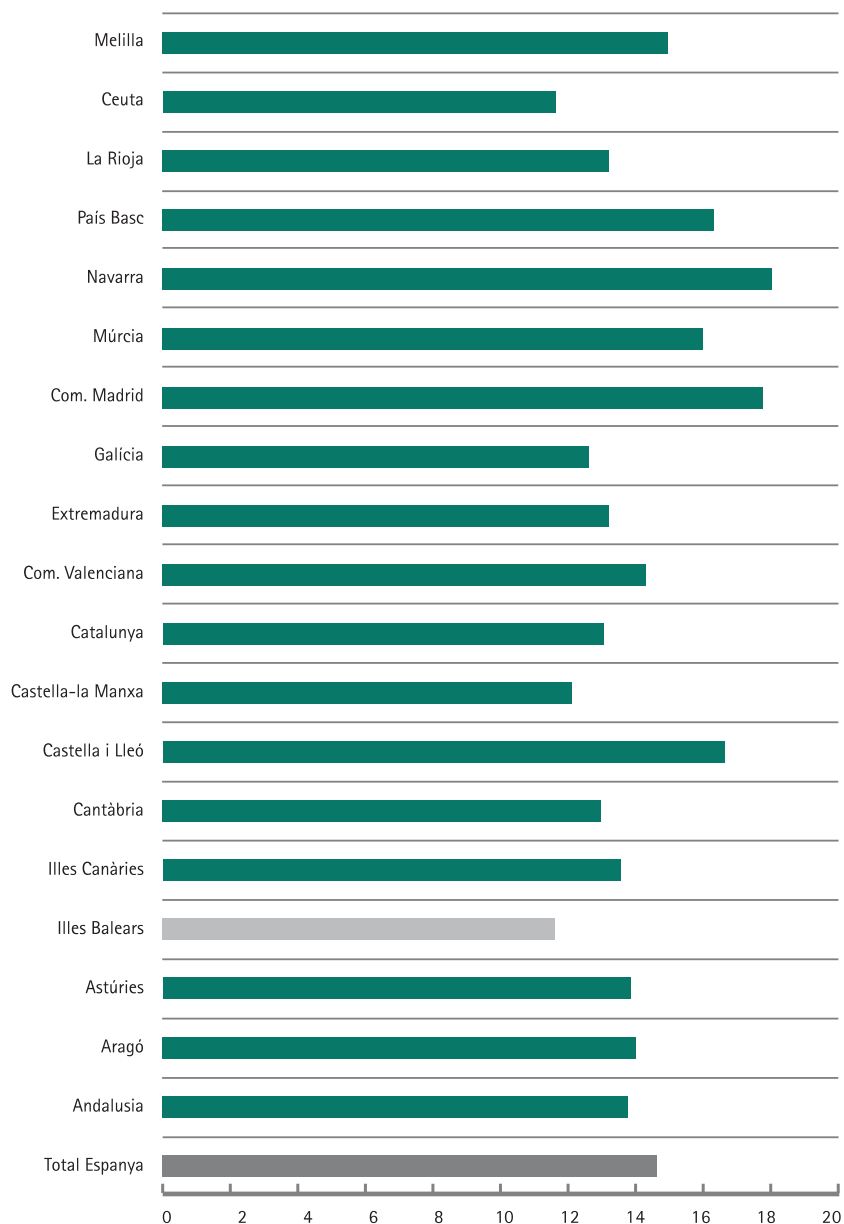

Font: INE i elaboració pròpia

respon que se n'ha gaudit en menor manera que al conjunt en el cas dels que treballen tant per compte propi com per compte d'altri (el 15,6%, enfront del 21% d'Espanya). Aquesta resposta és coherent amb les anteriors, ja que s'ha de suposar que una major flexibilitat horària i en l'organització de la jornada laboral permet evitar la necessitat de disposar de dies de permís especial o d'altres acords. (Vegeu el gràfic III-18.)

En resum, el mòdul sobre conciliació del 2005 de l'EPA permet disposar de informació nova que serveix per reafirmar les particularitats en el balanç de la llar i el treball remunerat a la nostra comunitat, particularitats que deriven tant dels trets específics del mercat de treball com de l'estructura familiar i l'estil de vida. Aquest segon factor es fa palès si s'observen les dades de l'enquesta d'usos del temps per comunitats autònomes.

Gràfic III-18

Assalariats que han tingut dies de permís especial a la seva feina en els darrers 12 mesos (2005)

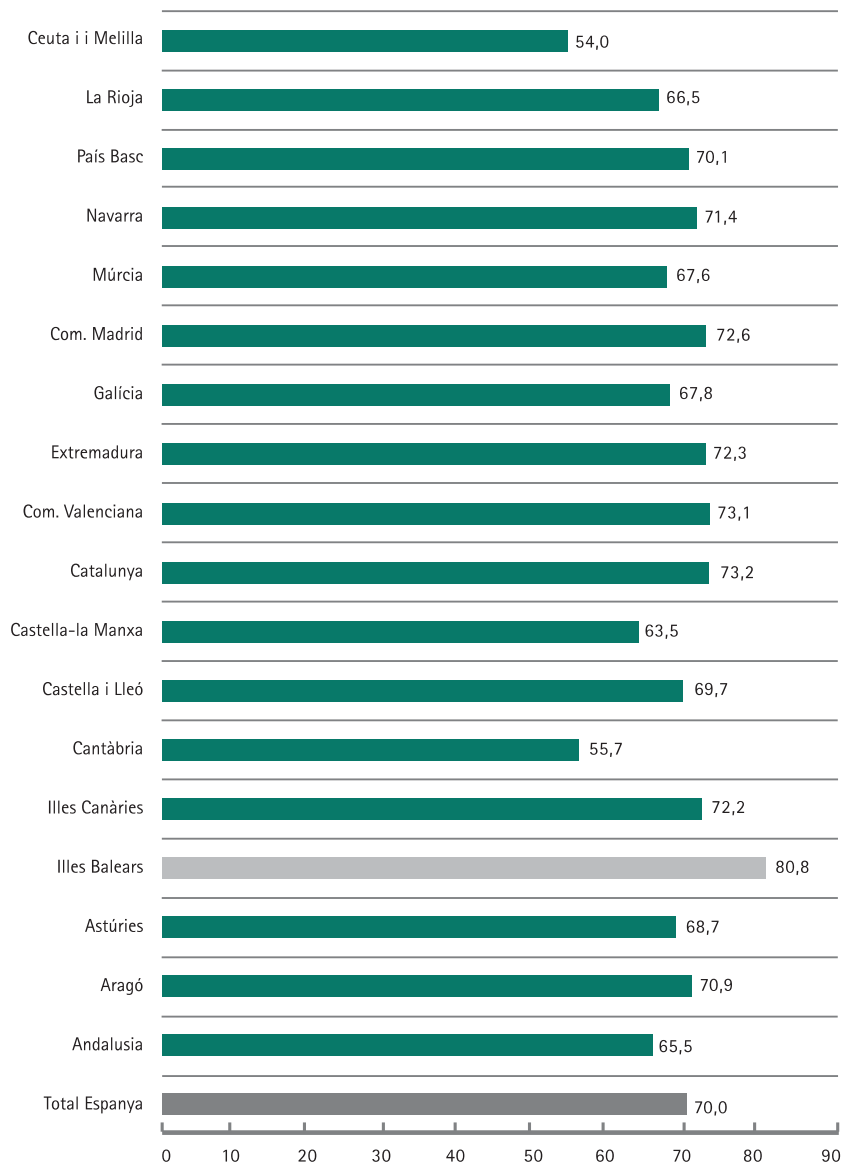
Font: INE i elaboració pròpia.

La distribució d'activitats en un dia mitjà (que depèn de la quantitat i de la durada de l'activitat) reflecteix que a les Balears la dedicació al treball remunerat és major que la mitjana, sobretot entre les dones (2,14 hores, en relació amb les 1,44 d'Espanya), mentre que la dedicació a la llar i a la família és menor (3,50, devora les 4,24 hores).

Si s'analitzen per sexes els dos factors que donen lloc a aquesta mitjana, s'observa que la diferència es troba en el fet que els homes que declaren una dedicació a la llar i a la família és deu punts major que al conjunt d'Espanya (un 80,8% i un 70%, respectivament). En les dones la major diferència es troba en el pes de les que treballen (un 33,7%, quan a l'Estat és del 25,2%), mentre que la resposta en relació amb la llar es més semblant (un 94,2% a les Balears i un 93% a Espanya). (Vegeu els gràfics III-19 i III-20.)

El resultat de la circumstància que hi hagi més homes, sobretot, que es dediquen a la llar és un perfil en què la durada mitjana diària a aquesta activitat és menor; lleugerament menor, en el cas de les dones (4,04 hores, per les 4,45 a Espanya), i clarament menor, en el cas dels homes (1,52, per 2,08).

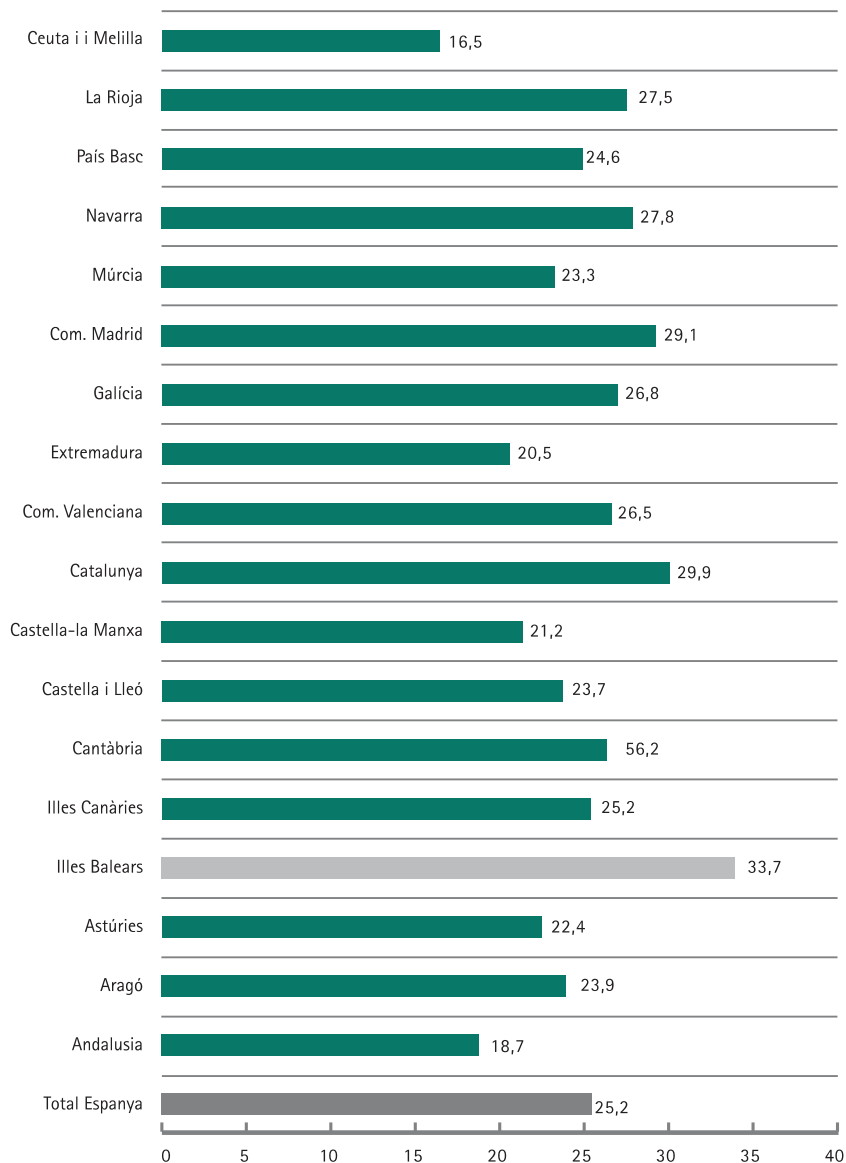
Gràfic III-19

Proporció d'homes que dediquen part de la seva jornada a tasques de la llar o de la família. 2002-2003

Font: INE i elaboració pròpia.

Gràfic III-20

**Proporció de dones que dediquen part de la seva
jornada a un treball remunerat**

Font: INE i elaboració pròpia.

3

SALUT I SERVEIS SANITARIS

RESUM

La taxa de mortalitat, segons les dades provisionals de què disposem, s'ha situat en les 7,5 defuncions per cada mil habitants (7,4 l'any 2004). Les Illes Balears presenten una de les taxes brutes de mortalitat més baixes de l'Estat, només superada per les Canàries, Ceuta, Madrid i Melilla.

L'any 2005 el patró de la mortalitat ha seguit la tendència dels anys anteriors pel que fa a les causes relacionades amb la degeneració de l'organisme relacionada amb l'edat i amb els hàbits dels individus (alimentació, activitat esportiva, etc.). Les malalties del sistema circulatori són les causes de mort principals a les Illes Balears. Altrament, l'esperança de vida dels homes és de 76,2, i la de les dones, de 82,7 anys.

El nombre total de consultes al 061 ha estat de 314.784, 9.788 de les quals han derivat en atencions de la UVI mòbil. Es varen produir 4.332 assistències per accidents de trànsit, cent quaranta-quatre més que l'any anterior. De fet, els accidents de trànsit són una de les primeres causes de mort i són els que causen una taxa més elevada d'anys potencials de vida perduts. L'evolució de l'epidèmia de la sida presenta un patró similar al de la resta d'Espanya, amb una baixada progressiva des de l'any 1996. El nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) és de 2.480, cinquanta més que l'any anterior, amb una edat mitjana de 27,6 anys. Amb relació a les malalties de declaració obligatòria, cal ressaltar que han disminuït —respecte del 2004— les notificacions de tuberculosi respiratòria i d'hepatitis B. Pel que fa a la grip, el nivell d'activitat a les Illes Balears ha coincidit amb una temporada gripal 2004-2005 d'intensitat baixa.

El total de la despesa sanitària el 2004 és de 826,25 milions d'euros, cosa que suposa un increment del 8,68%. La despesa per targeta sanitària ha estat de 787 euros. El total facturat pels desplaçats a les Illes Balears és de l'11,19% del facturat per al conjunt de l'Estat, de manera que és la tercera comunitat autònoma en importància, darrere de les Canàries i de Catalunya. Les dades d'estrangers en hospitals públics de les Illes Balears han estat de 16.012 persones, el 3,4% del total de les estades que s'hi han fet.

Sense comptar el personal dels centres concertats, al final de l'any 2005 hi havia 11.639 empleats.

Cal destacar que les Illes Balears presenten una taxa de donació de 46,9 donants per milió (pmp), molt superior a la xifra global per a tot Espanya, que és de 35,1. Aquestes xifres situen les Illes Balears al capdavant de totes les comunitats autònomes.

3.1.

PANORAMA DE LA SALUT

Aquest apartat es divideix en dos subapartats, que analitzen la mortalitat, la morbiditat, els accidents, la sida, les interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) i les malalties de declaració obligatòria.

3.1.1. LA MORTALITAT

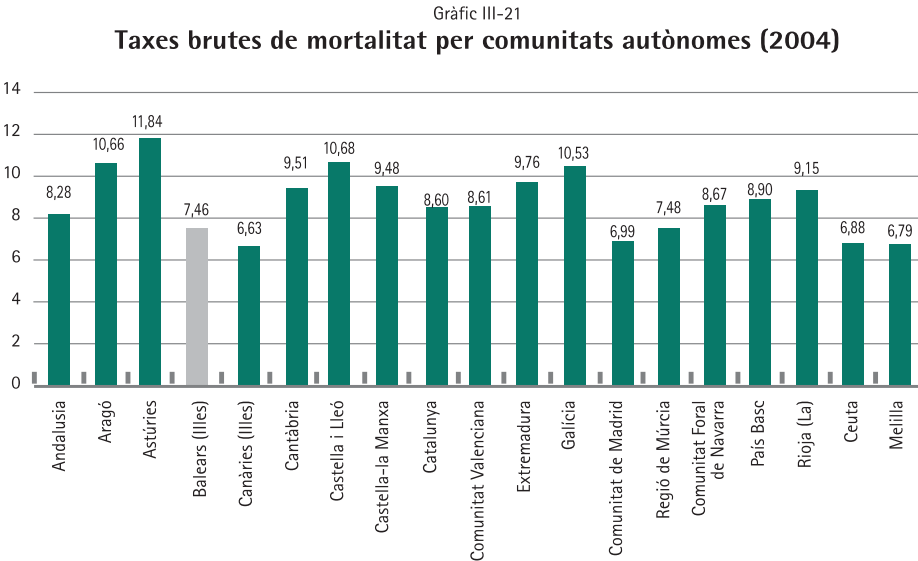
Segons les dades provisionals de l'Institut Balear d'Estadística (IBAE) de l'any 2005, el nombre de defuncions ha estat de 7.271, la qual cosa suposa un augment de 294 morts respecte de l'any 2004. La taxa bruta de mortalitat, d'acord amb les mateixes dades, ha passat, per tant, de 7,39 per mil habitants l'any 2004 a 7,50 (provisional) l'any 2005. (Vegeu el quadre III-14 i l'apartat 2.2.3.)

Pel que fa a la comparació de les taxes brutes de les distintes comunitats autònomes, en ordre creixent, l'any 2000 les Balears ocupaven l'onzè lloc, mentre que l'any 2004 varen ocupar-ne el quinzè. (Vegeu el gràfic III-21.)

Per grans grups de malalties, el 2005 la primera causa de mort són les malalties del sistema circulatori, seguides dels tumors, i, a molta distància, de les malalties respiratòries.

QUADRE III-14. TAXES BRUTES DE MORTALITAT PER 1.000 HABITANTS (1999-2005)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Illes Balears (IBAE)	9,27	9,05	8,46	8,25	8	7,39	7,5
Illes Balears (INE)	9,41	9,02	8,43	8,28	9,03	7,46	—
Espanya (INE)	9,31	8,97	8,87	8,95	9,16	8,71	—

Font: l'Institut Balear d'Estadística (IBAE).

Font: Elaboració pròpia

Per sexes, en els homes els tumors ocupen el primer lloc, seguits de les malalties del sistema circulatori, mentre que en les dones l'ordre és invers: malalties circulatòries, primer, i tumors, després. (Vegeu el quadre III-15.)

En comparar l'evolució dels percentatges que representen les defuncions amb les causes de mort principals des de l'any 1999 fins al 2005 en ambdós sexes, veiem

que les quatre primeres causes són sempre les mateixes: en primer lloc, les malalties del sistema circulatori; en el segon lloc, els tumors, i, a molta distància, les dels sistemes respiratori i digestiu. En els homes, els tumors han passat a ser la primera causa de mort, a poca distància de les malalties del sistema circulatori; en les dones, el sistema circulatori continua ocupant el primer lloc, seguit dels tumors. (Vegeu els gràfics III-22 i III-23.)

QUADRE III-15. DEFUNCIONS PER GRANS GRUPS DE MALALTIES (2005)

	Nre. de defuncions		
	Total	Homes	Dones
Malalties infeccioses i parasitàries	137	71	66
Tumors	1.909	1.184	725
Malalties de la sang i dels òrgans hematopoètics	30	11	19
Malalties endocrines, nutricionals i metabòliques	213	80	133
Trastorns mentals i del comportament	200	62	138
Malalties de sistema nerviós	307	125	182
Malalties del sistema circulatori	2.455	1.162	1.293
Malalties del sistema respiratori	776	458	318
Malalties del sistema digestiu	368	186	182
Malalties de la pell i del teixit subcutani	12	4	8
Malalties del sistema osteomuscular i del teixit conjuntiu	90	23	67
Malalties del sistema genitourinari	246	114	132
Embaràs, part i puerperi	0	0	0
Certes afeccions originades en el període perinatal	22	13	9
Malformacions congènites, deformitats i anomalies cromosòmiques	12	5	7
Síntomes, signes i estats morbosos mal definits	161	76	85
Causes externes de traumatismes i enverinaments	333	251	82
Total de causes	7.271	3.825	3.446

Font: Elaboració pròpia.

Segons les dades provisionals de l'Institut Balear d'Estadística (IBAE), l'any 2005 a les Illes Balears l'edat mitjana total de mort per totes les causes és de 76,8 anys; en els homes, és de 73,27 anys, i en les dones, de 80,72 anys. Aquestes xifres són lleugerament superiors a les dels anys anteriors.

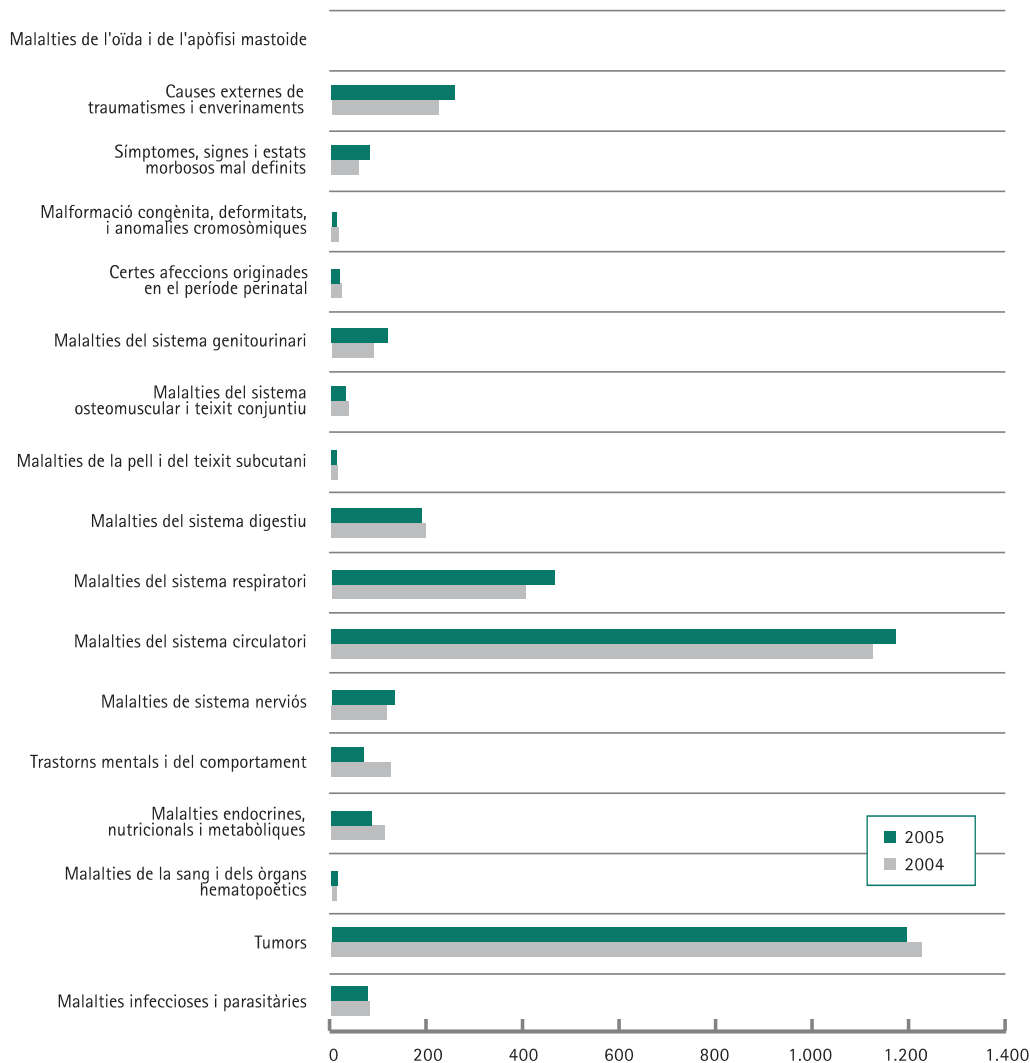
3.1.2. LA MORBIDITAT

Segons les dades d'activitat registrades al Centre Coordinador d'Urgències (061, Servei d'Urgències) de l'any 2005, es

varen rebre 314.784 telefonades, 81.634 de les quals varen ser consultes mèdiques; d'aquestes, se n'han codificat 39.995. El nombre de visites a domicili és de 18.759 i el d'atencions de la UVI mòbil, de 9.788. Els motius codificats més freqüents de les consultes telefòniques són els següents: dispnea NSP (9,81%), ansietat (6,65%), vòmits (5,85%), dolor abdominal (5,36%), dolor toràcic (3,86%), síncope / lipotímia / pèrdua del coneixement (3,39%), lumbàlgia (2,87%), diarrees (2,71%), ACV NSP (2,48%), i vertigen perifèric NCC/NSP (2,04%).

Gràfic III-22

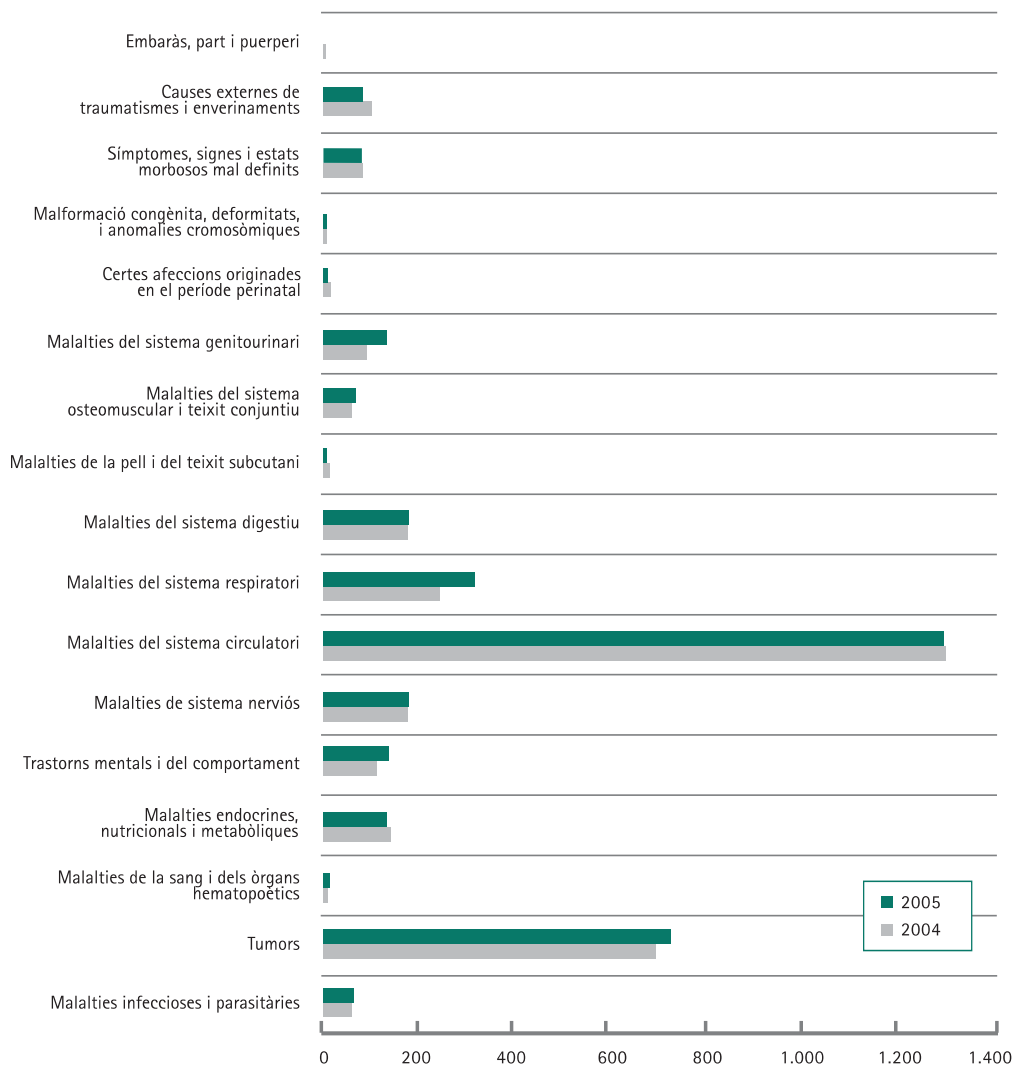
Distribució del nombre de defuncions per grans grups de malalties (2004-2005): homes

Font: Institut Balear d'Estadística (IBAE).

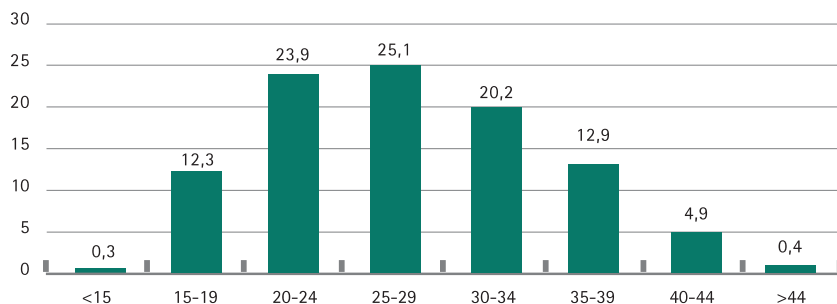
Gràfic III-23

Distribució del nombre de defuncions per grans grups de malalties (2004-2005): dones

Font: Institut Balear d'Estadística (IBAE).

Gràfic III-24
Percentatges d'IVE per grups d'edat

Font: Elaboració pròpia

3.1.3. ELS ACCIDENTS

Els accidents de trànsit són una de les primeres causes de mort i són els que causen una taxa més elevada d'anys potencials de vida perduts.

Segons les dades de la Gerència del 061 de l'Ib-Salut, a les Balears es produïren 4.332 assistències per accidents de trànsit l'any 2005, 144 més que l'any anterior.

3.1.4. LA SIDA

L'evolució de l'epidèmia de la sida a les Illes Balears presenta un patró similar al de la resta d'Espanya, amb una baixada progressiva des de l'any 1996. Les darreres dades en confirmen una disminució important de la incidència: aquesta ha passat de 209 nous casos l'any 1995 a 107 l'any 2000 i a 63 l'any 2005. El nombre de defuncions també ha disminuït des de les 141 de l'any 1995 fins a les quatre de l'any 2005 (dada provisional).

3.1.5. LES INTERRUPCIONS VOLUNTÀRIES DE L'EMBARÀS

El nombre d'interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE) que el Servei d'Epidemiologia de la Conselleria de Salut ha registrat que s'han dut a terme l'any 2005 és de 2.480; en xifres absolutes, el nombre de casos ha augmentat en 50. Pel que fa a la comparació de les taxes de les distintes comunitats autònomes, l'any 2004 les Illes Balears ocupaven el primer lloc, amb una taxa de 12,38. Pel que fa a l'edat, la mitjana ha estat de 27,6 anys. (Vegeu el gràfic III-24.)

3.1.6. LES MALALTIES DE DECLARACIÓ OBLIGATÒRIA

Cal ressaltar que durant l'any 2005 no s'ha detectat cap cas de disenteria bacil·lar, xarampió ni tètan. En canvi, s'han detectat tres casos de febre tifoide, un de rubèola i dos de sífilis congènita. Igualment, es poden destacar els 519

casos de parotiditis, una gran part dels qual correspon a un brot detectat a l'illa d'Eivissa, que va durar part dels anys 2004 i 2005.

Els casos detectats de la majoria de les malalties de declaració obligatòria amb una incidència moderada o alta durant el 2005 es mantenen dins els límits esperats (índex epidèmic acumulat entre el 0,75 i l'1,25) o són menys dels esperats (índex epidèmic acumulat inferior al 0,75), excepte per a les malalties següents: sífilis (52 casos —15 menys que l'any 2004— i un índex de l'1,49), parotiditis (519 casos i un índex del 4,51), tos ferina (10 casos —sis menys que l'any 2004— i un índex del 3,33), hepatitis B (32 casos i un índex de l'1,52) i leishmaniosi (32 casos i un índex del 6). La incidència d'aquesta darrera malaltia ha augmentat especialment en els dos darrers anys, però segurament en part és a causa de l'augment de les notificacions des de les unitats hospitalàries de dermatologia i medicina interna. Cal ressaltar la disminució —respecte del 2004— de les notificacions de tuberculosi respiratòria i hepatitis B.

Pel que fa a les Illes, la comparació directa de les taxes insulars amb la global és poc valorable, ja que el pes poblacional de Mallorca fa que la taxa global estigui molt influïda per la taxa de l'illa major, per la qual cosa —tret d'alguns casos excepcionals en malalties de molt baixa incidència— entre aquestes dues taxes hi ha molt poca diferència. Es pot destacar que Menorca no presenta casos de sífilis ni d'hepatitis A, i que Eivissa —a part del brot esmentat de parotiditis— mostra les taxes més altes de tuberculosi respiratòria

(25 per cent mil), d'hepatitis B (5,1) i de gonocòccia (8,4).

Globalment, els fets més destacables són el brot de parotiditis a Eivissa; la baixa incidència de la grip, que coincideix amb una temporada gripal 2004-2005 d'intensitat baixa; la tendència a l'augment del nombre de casos de leishmaniosi (dels 34 casos confirmats, 23 són formes cutànies, i l'augment pot respondre en part a un artefacte per millorar-ne la notificació), i, finalment, l'estabilització de la incidència de la tuberculosi, la infecció meningocòccica i la legionel·losi.

3.2.

ELS SERVEIS SANITARIS

En aquest apartat es tracten els serveis sanitaris, que es divideixen en els punts següents: la legislació, la normativa i les noves polítiques de salut; el finançament; l'assegurança sanitària; els recursos assistencials; l'activitat assistencial, i els plans sanitaris.

3.2.1. LA LEGISLACIÓ, LA NORMATIVA I LES NOVES POLÍTIQUES DE SALUT

Durant l'any 2004 s'ha continuat treballant sobre la base de Llei 5/2003, de 4 d'abril, de salut de les Illes Balears, com a eix vertebrador de l'assistència sanitària de la comunitat i dels drets dels ciutadans. D'altra banda, s'han consolidat els canvis d'estructura i de competències de la Conselleria de Salut i Consum i del Servei de Salut (Ib-Salut), com a organisme autònom.

QUADRE III-16. FINANÇAMENT SANITARI PER ATENCIÓ A DESPLAÇATS ESTRANGERS (2004)

Balears – 2004	
Facturat	5.363.022,83
Liquidat	1.652.871,00
%	30,82%
Cost Nacional	3.710.151,83
%	69,18%

Font: IB-Salut i elaboració pròpia.

3.2.2. EL FINANÇAMENT DE LA SALUT

Durant el 2004 es manté vigent el sistema de finançament sanitari. La població de dret de les Illes Balears l'any 2004 és de 955.045 habitants, un 0,81% superior al de l'any 2003 i un 14,6% superior al del 1999, presa com a base de càlcul de finançament

El total de despesa sanitària el 2004 va ser de 826,25 milions d'euros (M€), cosa que suposa un increment pel que fa a la xifra del 2003 (760 M€) de 66 M€ (percentualment significa un 8,68%).

D'altra banda, el pes que sobre la despesa sanitària total ha significat la Conselleria —és a dir, l'àrea no assistencial— ha suposat un 3,5% del total. Per tant, el 96,5% del pressupost sanitari es dedica a finançar l'assistència sanitària. Quant a la despesa per targeta sanitària, l'any 2004 ha estat de 787 euros.

Segons les dades del padró que facilita l'IBAE, la població de les Balears el 2004 és de 955.045 habitants, la qual cosa dona una despesa per habitant de 787

euros, i tenint en compte que aquesta dada no inclou la població flotant de les Illes, tant nacional com d'estrangers comunitaris i d'altres països.

En aquest sentit, segons dades del Ib-Salut amb referència a la incidència en el finançament sanitari dels desplaçats estrangers a les Balears, l'any 2003 la quantitat rebuda va ser d'1.974.578 euros, la qual cosa va suposar un 3,1% del total de fons rebuts per les autonomies, mentre que l'any 2004 la quantitat disminuï fins a 1.652.871 euros, xifra que suposa que el 69% del total de la despesa facturada no es recupera. (Vegeu el quadre III-16.)

El total per desplaçats que han facturat les Illes Balears és l'11,19% del facturat en el conjunt de l'Estat i, com a dada que cal ressenyar, el 47,17% d'aquesta facturació a les Illes Balears correspon a nacionals desplaçats a l'arxipèlag. Les Balears han rebut per aquest concepte entre els anys 2002 i 2003 3,4 M€ de manera que són la tercera comunitat autònoma en importància, darrere de les Canàries i Catalunya. (Vegeu el quadre III-17.)

QUADRE III-17. DISTRIBUCIÓ DEL FONS DE COHESIÓ SANITÀRIA (EN EUROS) (2004)
Compensació per desplaçats

Comunitat autònoma	Espanyols: processos hospitalaris, (GRD) annex I (1)	Espanyols: procediments especials -2	Espanyols: GDR annex II-3	Compensació per desplaçats espanyols (4)= (1) + (2) + (3)	Compensació per desplaçats a càrrec d'altres estats (5)	Total (6)=(4)+(5)
Andalusia	—	—	—	36.302	515.487	551.789
Aragó	—	—	—	—	157.126	157.126
Astúries	—	—	—	—	218.153	218.153
Illes Balears	—	—	—	—	1.652.871	1.652.871
Illes Canàries	—	—	—	—	908.107	908.107
Cantàbria	2.848.975	971.158	—	3.820.133	399.323	4.219.456
Castella i Lleó	—	—	—	—	475.177	475.177
Castella-la Manxa	—	—	171.866	171.866	92.590	264.456
Catalunya	5.828.102	1.986.682	364.577	8.179.361	2.266.612	10.445.973
C. Valenciana	720.971	245.762	38.817	1.005.550	2.865.123	3.870.673
Extremadura	—	—	—	—	143.597	143.597
Galícia	—	—	13.987	13.987	1.118.906	1.132.893
Madrid	22.995.886	7.838.834	—	30.834.720	198.112	31.032.832
Múrcia	33.937	11.569	—	45.506	629.102	674.608
Navarra	—	—	—	—	84.749	84.749
País Basc	—	—	231.553	231.553	329.606	561.159
La Rioja	—	—	—	—	7.604	7.604
Ceuta	—	—	—	—	6.942	6.942
Melilla	—	—	—	—	7.767	7.767
Total	32.427.871	11.054.005	857.102	44.338.978	12.076.949	56.415.932

Font: Ministeri de Sanitat i Consum / Direcció General de Cohesió del Sistema Nacional de Salut i Alta d'Inspecció.

QUADRE III-18. DESPESA DEL SECTOR SANITARI PÚBLIC (2004)

Conselleria de Salut i Consum	
SG i direccions generals	25.579,28
Ib-Salut	801.091,56
Total	826.252,90
Ib-Salut	
Personal	310.920,27
Compra de béns i serveis	278.001,08
Transferència de capital	175,48
Altres despeses corrents	183.889,09
Inversions	28.105,61
Actius financers	—
Total Ib-Salut	801.091,56

Font: Conselleria de Salut i Consum, pressupost executat el 2004. No inclou Gesma. Font: Ib-Salut (14.02.05) i la UGE (06.04.05) CSC.

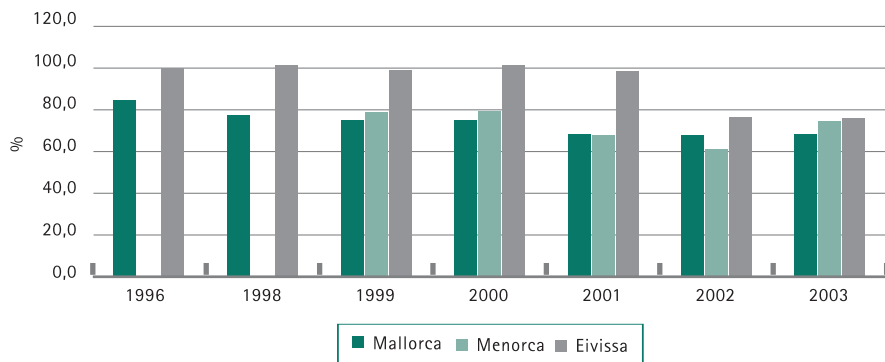
En aquest sentit, cal assenyalar que l'única font de finançament per a les Balears per la via dels fons de cohesió és la dels estrangers desplaçats. No s'hi inclou l'atenció urgent ni l'atenció als desplaçats d'altres comunitats ni tampoc la cobertura farmacèutica. Així mateix, el 88% de la facturació es concentra en els alemanys (35%), els anglesos (31%), els italians (10%) i els francesos (10%). D'altra banda, el 53% de l'activitat correspon a l'atenció primària, però el finançament lligat a aquesta activitat és tan sols del 8%, al contrari que l'hospitalització (atenció especialitzada), que representa un 12% de l'activitat, però un 73% de la facturació.

Les estades en hospitals públics de les Illes que han fet estrangers han estat 16.012, xifra que representa un 3,4% del total de les estades que han tingut lloc a les Balears.

Una vegada constatat l'augment demogràfic ocorregut a les Illes Balears, per sobre de la mitjana nacional, i engegada la reclamació sobre l'increment de finançament per a la salut a les Illes, tal com estableix el mateix acord de finançament autonòmic, s'obre un horitzó d'increment progressiu d'aquest finançament, que ha de permetre atendre totes les demandes dels ciutadans, des de tres vies:

- Per la via de l'assignació d'anivellació deguda a l'increment de la població protegida.
- Per la millora del repartiment dels fons de cohesió.
- Per la consideració dels sobrecosts derivats de la insularitat mitjançant el reconeixement del REB (Llei 30/1998, de 29 de juliol, de règim especial de les Illes Balears).

Gràfic III-25
Cobertura sanitària pública
 (% de població amb TSI) (1996-2003)

Font: Elaboració pròpia.

Totes tres vies són aplicables sense necessitat de canvis legislatius. La primera via necessita simplement que s'apliqui la legislació vigent; la segona, que s'adeqüi, i la tercera, que es desenvolupi.

Per tot això, si bé el finançament que s'assignà mitjançant el Reial decret 1478/2001, de 27 de desembre, al moment que es dictà fou raonable, l'evolució dels paràmetres poblacionals generen una insuficiència financera dinàmica que necessita que s'apliqui l'articulat aprovat per tal d'adequar-lo a la nova situació. (Vegeu el quadre III-18.)

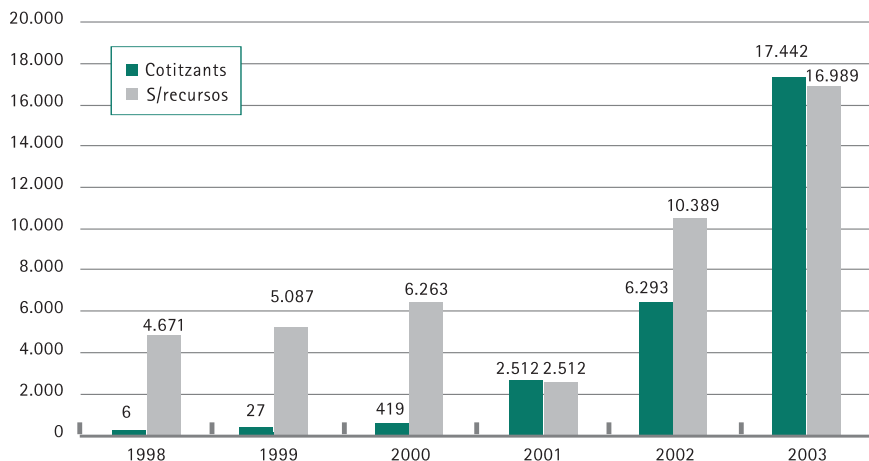
3.2.3. L'ASSEGURANÇA SANITÀRIA

La població de les Balears el 2004 és de 955.045 persones i l'any 1996 la població fou de 760.379 persones. Per això, en el període comprès entre el 1996 i el 2004, s'ha produït un increment pobla-

cional del 25%. Si consideram la població resident nascuda a l'estranger, ha arribat el 2004 al total de 151.446 habitants, la qual cosa suposa un 17,81% del total de població de les Illes. (Vegeu el gràfic III-25.)

El nombre de targetes sanitàries (TSI) que s'ha registrat en les Illes Balears durant l'any 2004 es de 934.757, 748.338 de les quals corresponen a Mallorca. El percentatge de targetes sanitàries que corresponen a estrangers ha augmentat de manera important en els darrers anys; per la via de la cotització a la Seguretat Social s'ha passat de les 10.389 de l'any 2002 a les 16.989 de l'any 2003. Paral·lelament, amb relació a la simplificació progressiva dels tràmits per obtenir la targeta sanitària, el percentatge de targetes sanitàries obtingudes mitjançant la via del «sense recursos» també ha crescut, de manera que l'any 2002 representen un total de 6.293 les targetes sanitàries que corresponen a

Gràfic III-26

Vies d'accés dels estrangers a la TSI (1998-2003)

Font: Elaboració pròpia.

estrangers, mentre que l'any 2003 la xifra s'eleva fins a les 17.442; és a dir, s'ha multiplicat per tres en un any. Els estrangers que accedeixen a la TSI ja representen un 1,7% del total de targetes sanitàries a les Illes Balears. (Vegeu el gràfic III-26.)

3.2.4. ELS RECURSOS ASSISTENCIALS

El Servei de Salut de les Illes Balears (Ib-Salut) és el proveïdor de serveis sanitaris, al costat d'altres organitzacions, com les fundacions sanitàries o les empreses públiques; també compleix certes funcions de comprador dels serveis d'atenció sanitària pública i privada, amb empreses i institucions privades amb finalitat de lucre o sense que el servei ha concertat.

En relació a aquest punt cal destacar que l'activitat assistencial concertada pels serveis centrals i pels centres del servei

de salut té un pes important a la nostra comunitat. Concretament, l'any 2005 s'ha assolit per aquest concepte una despesa de 28,9 milions d'euros, amb un creixement del 21,54% respecte de l'any passat. Aquest increment respon al objectiu de donar resposta a la demanda assistencial i desenvolupar les directrius dels Plans de Salut per a la nostra Comunitat Autònoma. Així, en els darrers anys s'han concertat noves activitats: processos d'hospitalització de pluripatologies, Atenció Dental Infantil (PADI), hemodinàmica i mamografies (Programa de la Conselleria de Sanitat i Consum per a la Detecció Precoç del Càncer de Mama).

A continuació es detalla de qui depenen a les Illes els proveïdors assistencials, de l'atenció primària (AP) i de l'atenció especialitzada (AE):

MALLORCA

Atenció primària

40 centres de Salut: Ib-Salut

Atenció especialitzada

Hospital Universitari de Son Dureta: Ib-salut

Complex Hospitalari de Mallorca: Gesma

Fundació Hospital de Son Llàtzer

Fundació Hospital de Manacor

EIVISSA-FORMENTERA

Atenció primària

5 centres de salut: Ib-Salut

Atenció especialitzada

Hospital de Can Misses: Ib-Salut

MENORCA

Atenció primària

4 centres de salut: Ib-Salut

Atenció especialitzada

Hospital Verge del Toro: Ib-Salut

A més, cal d'afegir-hi, com a proveïdors, els centres concertats següents:

MALLORCA

Hospital de Sant Joan de Déu

Hospital de la Creu Roja

EIVISSA-FORMENTERA

Clínica Nostra Senyora del Roser

MENORCA

Clínica Menorca

Recursos humans

Durant l'any 2005 estaven adscrits al Servei de Salut un total d'11.639 treballadors, incloent-hi tots els tipus de contractació —és a dir, fixa, interina i eventual. Sobre aquesta qüestió cal remarcar que per obtenir les dades de contractació eventual s'ha aplicat un terme mitjà sobre la base del nombre de dies de contracte dividit per un mes (trenta dies).

Així, sense comptar el personal dels centres concertats, al final de l'any 2005 hi havia 11.639 empleats, 3.971 dels quals (34,1%) treballaven a l'Hospital de Son Dureta; 160 (1,3%) eren del 061; 1.985 (17%) feien feina a l'atenció primària de Mallorca; 947 (8,1%), a l'àrea de salut de Menorca; 1.244 (10,6%), a l'àrea de salut d'Eivissa-Formentera; 811, en els serveis centrals de Gesma (6,9%); 2.432 (20,9%), a les fundacions hospitalàries de Manacor i de Son Llàtzer, i 89 (0,7), en els serveis centrals de l'Ib-Salut.

Pel que fa a les plantilles del personal que treballa en els diferents centres sanitaris, amb la sol·licitud prèvia de les gerències, d'acord amb les necessitats assistencials, s'han incrementat de la manera següent:

- En l'atenció primària, incloent-hi l'atenció d'emergències, s'han creat vint places de metge; dues de pediatre; quatre de psicòleg; vint-i-quatre d'infermeria, comares i fisioterapeutes, i tres de personal no sanitari.
- En l'atenció especialitzada, s'han autoritzat quinze places de metge especialista; vint de personal sanitari no facultatiu, i quinze de personal no sanitari.

QUADRE III-19. RECURSOS DE L'ATENCIÓ PRIMÀRIA (2005)

	Illes Balears	Mallorca	Eivissa-Formentera	Menorca
Centres de salut (EAP)	49	40	5	4
Consultoris (model tradicional)	2	0	2	0
Unitat infantil i juvenil	4	2	1	1
Unitat de trastorns de la conducta alimentària UTCA	1	1	0	0
Unitats de salut mental	11	9	1	1
Unitats d'atenció a la dona	15	12	1	2
Unitats de fisioteràpia	18	11	4	3
Unitats de salut bucodental	11	7	2	2
Serveis d'urgències (SUAP)	1	0	1	0
Punts d'atenció continuada (PAC)	32	26	4	2
Metges de família	461	370	53	38
Pediatres	120	100	12	8
Infermeres (sense les comares)	453	364	50	39
Altres sanitaris				
Personal no sanitari				
TOTAL				
Població (>14 anys) per cada metge de família	1.864	1.747	1.891	1.955
Població (<14 anys) per cada pediatra	1.314	1.020	1.454	1.469
Població amb targeta per cada infermera	2.200	2.056	2.340	2.206

Font: Gerència d'Atenció Primària. Ib-Salut.

Nota: No inclou el personal no sanitari.

3.2.4.1. Els recursos de l'atenció primària

El procés de reforma de l'atenció primària començà a les Illes Balears, com a la resta de l'Estat, l'any 1984. Ha significat que el primer nivell d'atenció sanitària del model tradicional de consultoris s'ha transformat en un nou model que es basa en equips multidisciplinaris de professionals que treballen en els centres de salut.

El 31 de desembre del 2005 hi havia quaranta-nou centres de salut, amb les seves unitats bàsiques. A més dels centres de salut, hi ha centres sanitaris o unitats bàsiques de salut que depenen dels centres de salut. A les Balears, entre centres de salut i unitats bàsiques, el 2005 es comptabilitzen 145 punts assistencials. Aquests punts assistencials estan distribuïts per tot el territori, la qual cosa fa que l'atenció primària sigui molt accessible per als ciutadans. (Vegeu el quadre III-19.)

Al llarg de l'any 2005, s'han fet obres de millora en algunes dependències de diferents centres d'atenció primària: CS Son Ferriol, CS Binisalem, CS Casa del Mar, UBS Can Pastilla, UBS Muntanya, CS s'Escorxador, CS Inca, CS A. Bennàssar, CS s'Arenal, USM Creu Roja Infantil-Juvenil, CS Marratxí (Martí Serra), CS Son Gotleu, CS Son Serra, CS Manacor i CS Felanitx. Així mateix, s'han informatitzat les consultes dels centres de salut del sector de Ponent, una vegada concloua la informatització del sector Migjorn i del sector de Llevant.

Als centres de salut, a més de consulta mèdica, pediàtrica i d'infermeria, es pres-ten altres serveis assistencials; en concret, els següents:

- Quinze unitats d'atenció a la dona.
- Devuit unitats de fisioteràpia.
- Onze unitats de salut bucodental, per atendre tots els infants de la comunitat
- Pel que fa a les unitats de salut mental extrahospitalàries i a les unitats de tractament específiques, vegeu l'apartat de salut mental.
- L'atenció extrahospitalària urgent es presta en trenta-dos dispositius d'urgències de l'atenció primària i té onze unitats de transport medicalitzat avançat, a més de tres ambulàncies de suport avançat sense personal sanitari, quaranta ambulàncies de transport individualitzat i seixanta-cinc de transport col·lectiu, tot coordinat des del centre regulador 061.
- També s'han consolidat les activitats dels equips de suport d'atenció domici-

liària (ESAD), que col·laboren amb els professionals de l'atenció primària per atendre els pacients terminals i els crònics que requereixen una atenció domiciliària complexa; per als malalts terminals de càncer, a més, hi ha dos equips a Mallorca i un a Eivissa, dependents de l'Associació Espanyola contra el Càncer.

Durant l'any 2005, s'ha produït un lleuger increment del nombre de targetes sanitàries per professional, per l'increment absolut del nombre de targetes.

3.2.4.2. Els recursos de l'atenció especialitzada

En relació amb els recursos de l'atenció especialitzada de l'any 2005, cal dir que s'han anat consolidant les iniciatives posades en marxa durant el primer any post-transferencial i, de manera especial, el servei de cirurgia cardíaca de Son Dureta. L'any 2005 han disminuït de manera important les demores quirúrgiques; a les mesures d'eficiència preses en els hospitals d'aguts s'ha afegit la incorporació a ple rendiment del bloc quirúrgic de l'Hospital General i els concerts per a l'activitat quirúrgica a la Creu Roja i a l'Hospital Sant Joan de Déu.

D'altra banda, s'ha avançat en l'habilitació d'equips que permetin donar resposta a l'evolució del centres del complex sanitari com a centres de subaguts i de crònics.

S'ha seguit treballant amb els centres concertats privats, que complementen l'activitat assistencial de l'Ib-Salut, de manera que es contribueix a facilitar l'accessibilitat

QUADRE III-20. RECURSOS DE L'ATENCIÓ ESPECIALITZADA (2005)

	Illes Balears	Mallorca	Eivissa-Formentera	Menorca
Hospitals				
Servei de Salut de les Illes Balears	8	6	1	1
Privats benèfics	2	2	0	0
Privats no benèfics	14	10	1	3
Altres	1	0	1	0
Total	25	18	4	4
Llits				
Servei de Salut de les Illes Balears	1.973	1.669	185	119
Privats benèfics	182	182	0	0
Privats no benèfics	1136	962	90	84
Altres	166	—	166	0
Total	3457	2813	441	206
Altres(*)				
Llocs d'hospital de dia mèdics	103	76	19	8
Sales d'operacions	50	43	4	3
Paritoris	13	9	2	2

* Als hospitals del Servei de Salut de les Illes Balears.

Font: Ib-salut.

dels ciutadans a l'assistència sanitària, especialment en unitats de llarga estada i amb la realització de proves complementàries d'alta tecnologia.

Durant l'any 2005 s'ha reduït de manera significativa la cirurgia cardíaca que s'ha dut a terme en aquests centres, ja que ha passat a fer-se amb mitjans propis. (Vegeu el quadre III-20.)

Respecte dels dos hospitals privats benèfics concertats, l'hospital de la Creu Roja ha continuat l'activitat quirúrgica, en general poc complexa, i els llits de crònics.

L'Hospital de Sant Joan de Déu té una unitat de traumatologia i d'ortopèdia amb dues sales d'operacions, i una unitat neurològica vascular, que han mantingut el nivell de serveis.

Ha seguit igual el concert pel que fa a la neurocirurgia i la cirurgia maxil·lofacial i la ressonància amb la Clínica Nostra Senyora del Roser, a Eivissa; a Menorca es manté el concert en alguns serveis quirúrgics de la Clínica Menorca, de Ciutadella, i la ressonància nuclear magnètica amb la Clínica Menorca de Maó.

3.2.5. L'ACTIVITAT ASSISTENCIAL

En aquest apartat es tracta l'activitat assistencial i se subdivideix en dos grans blocs: l'activitat de l'atenció primària i l'activitat hospitalària.

3.2.5.1. L'activitat de l'atenció primària

L'any 2005 es produïren uns vuit milions de visites a l'atenció primària de les Illes Balears. Més de la meitat d'aquestes visites varen ser als metges i als pediatres dels centres de salut. El 37,5% varen ser d'infermeria i el 8%, d'urgències. Aquests percentatges no han variat gaire respecte de l'any anterior.

Les consultes mèdiques registren una clara tendència a la baixa. Així, els metges d'atenció primària han fet 31,84 visites per dia, enfront de les 35,51 de l'any 2004. Les consultes de pediatria registren una mitjana de visites per dia de 18,99 (enfront de les 21,29 del 2004). En la infermeria s'observa una clara tendència al alça (29,54 el 2005, enfront de les 27,34 del 2004).

Amb referència a la mitjana de visites per habitant i any (freqüentació), els canvis són més importants, amb una tendència global a la baixa en els metges de família (4,79 el 2005, enfront de les 6,60 el 2004), en pediatria (4,60 el 2005 enfront de les 6,86 el 2004) i en infermeria (3,20 el 2005 enfront de les 5,14 el 2004). En conclusió, la freqüentació va disminuir en totes les categories professionals.

Quant a l'activitat del 061, les telefonades han augmentat un 21,4% el 2005

respecte del 2004, i s'han atès un 24,6% més de consultes mèdiques, mentre que les urgències ateses en l'atenció primària han disminuït un 1%, incloent-hi les ateses als centres i als domicilis.

D'altra banda, és important assenyalar que la informatització de l'atenció primària ha estat completada a les illes de Menorca i Eivissa i a tots els centres de salut de la Gerència de l'atenció primària de Mallorca.

3.2.5.2. L'activitat hospitalària

De l'anàlisi de les dades d'hospitalització del conjunt dels centres de l'Ib-Salut, comparats amb els registrats durant l'any 2004, no s'han produït canvis importants. D'altra banda, podem veure que s'ha produït un descens de l'1,70% en el nombre de llits en funcionament, així com un augment del nombre d'estades (del 2,6%) i de l'índex d'ocupació (del 4,40).

Quant a l'activitat quirúrgica d'aquests mateixos centres, observam un increment del total d'intervencions quirúrgiques que s'han fet (del 4,6%), degut principalment a les intervencions ambulatòries programades.

Així mateix, l'activitat de consultes externes mostra aquesta mateixa tendència a l'alça, amb un increment del 2,20% del nombre total de consultes, motivat per l'increment de les successives i de les primeres en una proporció similar. (Vegeu el quadre III-21.)

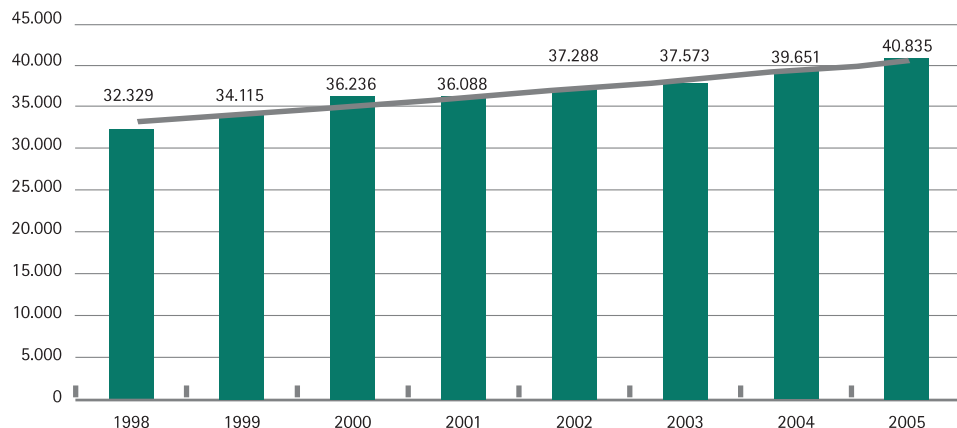
QUADRE III-21. ACTIVITAT GLOBAL D'ATENCIÓ ESPECIALITZADA EN HOSPITALS D'AGUTS DE L'IB-SALUT

	2004	2005	% var 04/05
Hospitalització			
Llits funcionants	1.641,50	1.614,00	-1,70%
Llits per 1.000 habitants	1,79	1,7	-5,30%
Ingressos totals	70.950	71.285	0,50%
Ingressos urgents	49.798	49.775	0,00%
Ingressos per 1.000 habitants	77,43	74,92	-3,20%
Estades	487.643	500.384	2,60%
Index d'ocupació	81,4	84,9	4,40%
Pressió d'urgències	70,2	69,8	-0,50%
Activitat quirúrgica			
Intervencions programades amb ingrés	16.415	16.800	2,30%
Intervencions urgents amb ingrés	8.722	9.109	4,40%
Intervencions ambulatories programades	20.122	21.524	7,00%
Intervencions ambulatories urgents	900	883	-7,40%
TOTAL D'INTERVENCIONS	46.159	48.266	4,60%
Intervencions totals per 1.000 habitants	50,4	50,7	0,70%
Consultes			
Primeres	376.714	385.128	2,20%
Successives	713.398	729.165	2,20%
Total de consultes	1.090.112	1.114.293	2,20%
Successives/primeres	1,9	1,9	0,00%
Consultes per 1.000 habitants	1.189,61	1171,2	-1,50%
Urgències			
Urgències ateses	358.891	366.750	2,20%
%urgències ingressades	13,1	12,2	-7,30%
Urgències per 1.000 habitants	391,6	385,5	-1,60%
Altres			
Total de parts (vaginals+cesàries)	6.903	7.218	4,60%
Cesàries	1.273	1.481	16,30%
%Cesàries/parts	18,4	20,5	11,30%
Total d'èxitus	2.468	2.658	7,70%
Necròpsies	89	99	11,20%
%Necròpsies/èxitus	3,6	3,7	3,30%

Font: Ib-salut.

Gràfic III-27

Evolució de les donacions anuals a les Illes Balears (1998-2005)

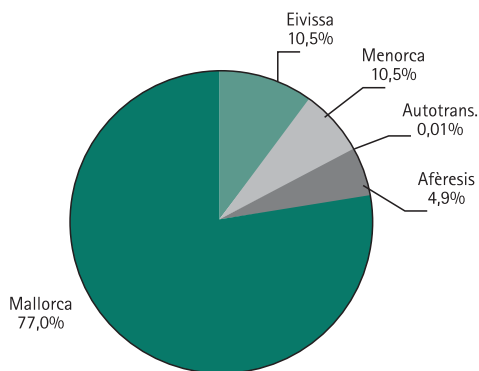

Nota: Incloues aferesis i autotransfusions.

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-28

Creixement de les donacions el 2005:

Font: Elaboració pròpia.

Finalment, pel que fa a les dades dels hospitals de l'Ib-Salut, el nombre total de parts també ha augmentat (un 4,60%) i ho ha fet també el nombre total de cesàries (un 16,30%), amb la qual cosa l'índex de cesàries/parts es manté entorn del 20% (enfront del 18% de l'any 2004).

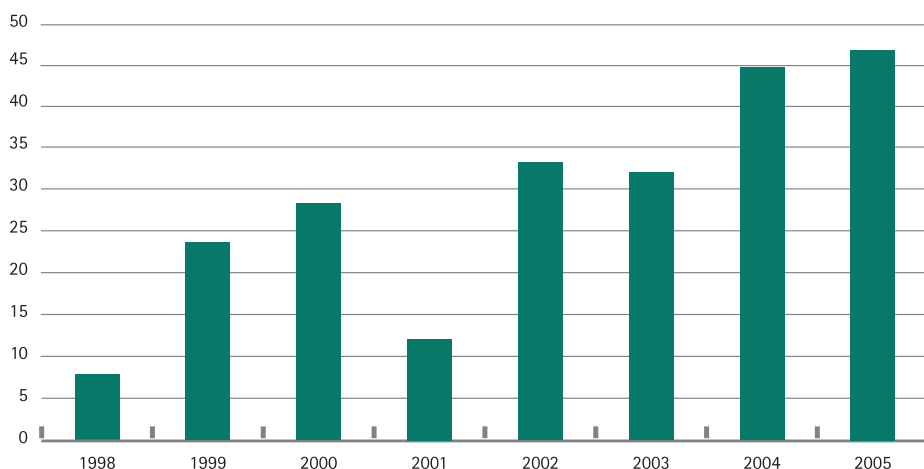
3.2.5.3. Les donacions de sang

Les donacions de sang es mantenen relativament constants en aquests darrers anys, amb més de quaranta donacions per cada mil habitants. (Vegeu els gràfics III-27 i III-28.)

QUADRE III-22. NOMBRE DE DONANTS (2005)		
	Illes Balears	Espanya
HU Son Dureta	41	—
H. Verge del Toro	3	—
H. Can Misses	2	—
Total	46	1.548

Font: ONT.

Gràfic III-29
Evolució del nombre de donants. Illes Balears

Font: ONT.

3.2.5.4. Les donacions i els trasplantaments d'òrgans i teixits

Les principals dades del programa de detecció i de trasplantaments d'òrgans i teixits que es presenten en aquesta *Memòria* mostren la progressió en el nombre de donants d'òrgans a les Illes Balears als darrers anys, fet que confirma la consolidació del programa a la nostra comunitat.

Durant 2005 s'han obtingut 46 donants, els quals estan distribuïts entre els centres

extractors. Aquesta xifra representa una taxa de donació de 46,9 donants per milió de població (pmp), molt superior a la xifra global per a tot Espanya, que és de 35,1 donants, segons les dades facilitades per l'Organització Nacional de Trasplantaments (ONT). Aquestes xifres situen les Illes Balears al capdavant de totes les comunitats autònomes. (Vegeu el quadre III-22 i el gràfic III-29.)

Els resultats obtinguts són fruit de la feina conjunta de tots els centres amb una uni-

Gràfic III-30
Evolució de la taxa de donació per milió de població

Font: ONT.

QUADRE III-23. ÒRGANS OBTINGUTS (2004-2005)

	2005				2004			
	HUSD	HVT	HCM	Total	HUSD	HVT	HCM	Total
Ronyó	82	6	4	92	74	4	8	86
Fetge	36	3	2	41	30	2	4	36
Cor	5	—	—	5	10	1	—	11
Pulmó	4	—	—	4	5	—	2	7
Pàncrees	1	—	—	1	1	—	—	1

Font: ONT.

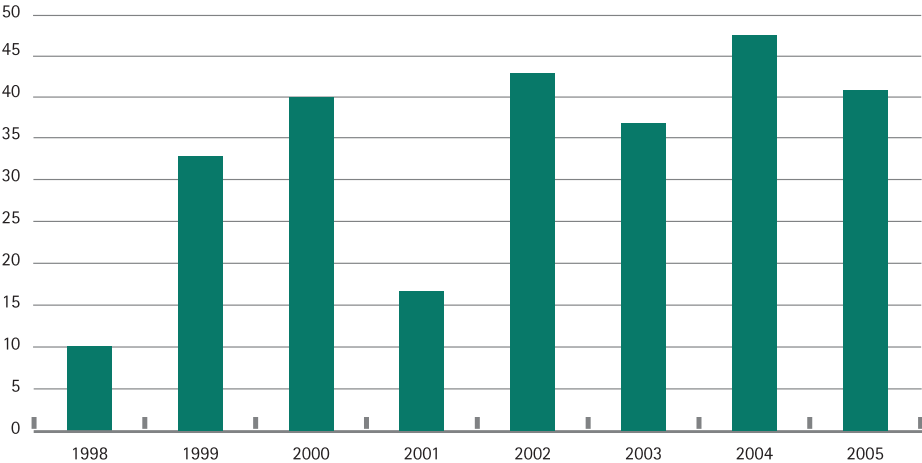
tat de malalts crítics, tant públics com privats, que participen en la detecció de donants potencials. En aquest sentit és destacable el fet que vuit dels donants (17,4%) han estat detectats com a donants potencials en centres públics o privats abans de ser traslladats als centres acreditats per a l'extracció. (Vegeu el gràfic III-30.)

Dels 46 donants es varen obtenir un total de 143 òrgans, tal com es recull en el quadre III-23.

Dels 92 ronyons extrets, quaranta-un (44,6%) varen ser implantats a l'Hospital de Son Dureta. (Vegeu el gràfic III-31.) Cinc dels 51 restants es varen descartar després de fer una biòpsia renal, ja que

Gràfic III-31

Evolució del nombre de transplantaments renals. Illes Balears

Font: ONT.

QUADRE III-24. DONANTS DE TEIXITS DE LES ILLES BALEARS

Teixits	Donants
T. Osteotendinós	118
Donant cadàver	13
- HU Son Dureta	10
- H. Can Misses	2
- H. Verge del Toro	1
Donant viu	94
- HU Son Dureta	21
- H. Son Llätzer	32
- HU Sant Joan de Déu	23
- C. Juaneda	11
- H. Manacor	5
- P. Miramar	1
- H. Can Misses	1
Córnies	55
Membrana amniòtica	2
Vàlvules cardíques	20
Sang del cordó umbilical	72

Font: ONT.

procedien de donants anyencs (> 60 anys) i 46 es varen remetre a altres centres per ser implantats, per diverses causes. (Vegeu el quadre III-24.)

Al llarg del 2005 s'han fet 44 trasplantaments de progenitors hematopoètics, xifra una mica inferior a la registrada l'any 2004: un en un pacient infantil (> 15 anys) a l'Hospital Universitari de Son Dureta i quaranta-tres en pacients adults (trenta-cinc, a l'Hospital de Son Dureta, i vuit, a l'Hospital de Son Llàtzer). En tots els casos la font de progenitors hematopoètics va ser la sang perifèrica dels donants.

Respecte de la donació i el trasplantament de teixits, el fet més destacat el 2005 ha estat el començament de les extraccions de teixit osteotendinós a l'Hospital de Son Dureta, una activitat que fins al moment tan sol es feia a l'Hospital de Can Misses. Durant el 2005 s'han utilitzat per a l'implant un total de 212 fragments de teixit osteotendinós en 142 pacients.

Un altre fet destacable és la incorporació del cultiu de còrnia a 32° com a mètode de preservació. Al llarg del 2005 s'han fet a les Illes Balears un total de 53 implants de còrnia en 52 pacients, en els qual s'ha utilitzat còrnia cultivada en deu casos. Així mateix, es varen implantar 29 fragments de membrana amniòtica en 24 pacients i 6 escleres en altres pacients.

Aquest any 2005 s'ha refermat el Programa balear d'obtenció de sang de cordó umbilical. Aquest programa es desenvolupa des de l'any 2004 gràcies a la col·laboració entre el Banc de Teixits de

la Fundació Banc de Sang i Teixits de les Illes Balears i el Banc de Cordó de Barcelona, en una experiència pionera al nostre país. Al llarg d'aquest any se n'han recollit 72 unitats a l'Hospital Son Llàtzer, únic centre que ha desenvolupat aquesta activitat el 2005. D'aquestes, 42 (58,3%) compilen els requisits mínims i s'han remès al Banc de Cordó de Barcelona, i 30 han estat processades i conservades.

4

EDUCACIÓ

RESUM

Amb relació a les dades d'educació, cal destacar que les taxes d'escolarització en el curs 2004-2005, en tots els nivells educatius, es troben per davall de les taxes estatals. En el primer cicle d'educació infantil, mentre que a l'Estat espanyol és del 14,8%, a les Balears és del 7,4%. En el segon cicle, mentre que a Espanya és del 98%, a les Balears és del 94,8%. En l'ensenyament secundari obligatori, la taxa bruta espanyola arriba al 107,8%. Si a les Illes Balears aquesta taxa és del 100%, significa que molts dels alumnes que no promocionen abandonen el sistema educatiu. Així, el percentatge de població de 16 anys que esta fora del sistema educatiu a les Balears és del 19,9%, mentre a Espanya és del 15,4%. En l'ensenyament secundari no obligatori només el 78,3% de l'alumnat de les Balears cursa aquests estudis, enfront del 98% que ho fa a l'Estat espanyol. De manera similar, en els cicles formatius de grau superior la taxa de l'Estat arriba al 23,4% i a les Balears és del 10,1%. Així, les taxes brutes d'escolarització en l'ensenyament secundari no obligatori són de les més baixes de l'Estat i, mentre que en la majoria de les comunitats autònomes les taxes brutes d'escolarització en les edats corresponents a les etapes no obligatòries (16 i 17 anys) s'incrementen en els darrers cursos, a les Balears van disminuint.

Els centres privats concentren el 40,8% de l'alumnat de l'educació secundària obligatòria (un 7% més que la mitjana de l'Estat) i el 38,3% de l'alumnat de primària (un 5% més que la mitjana de l'Estat). En el cas dels estudis de formació professional, el 13,3% de les matrícules corresponen als centres privats, mentre que la matrícula als centres públics es situa 12,1 punts més que la mitjana de l'Estat. A la vegada, el nombre mitjà d'alumnes per unitat a l'ensenyament obligatori continua sent superior als centres privats.

En l'educació primària comprovam que el nombre d'alumnes que promociona ha disminuït considerablement en tots els cicles. En l'educació secundària obligatòria el nivell de promoció és inferior en els cursos segon i tercer, però en el quart curs no tan sols és superior, sinó que s'ha incrementat notablement respecte del curs 1995-1996. El nivell de promoció del primer curs de batxillerat s'ha anat reduint lleugerament i constant des del curs 1994-1995. En el segon curs de batxillerat, durant el mateix període de temps, es dona una notable millora.

El percentatge d'alumnat estranger a les Illes Balears en el curs 2004-2005 fou de l'11,1%, el més elevat de tot l'Estat, i molt per sobre de la mitjana nacional (6,5%). L'escolarització d'aquest alumnat s'ha dut a terme fonamentalment en els centres de titularitat pública.

D'altra banda, la realitat del sistema universitari de les Illes Balears s'ha caracteritzat per haver-hi oscil·lacions en l'evolució del nombre d'estudiants, si bé s'ha de constatar que aquest nombre s'ha incrementat des del 2001-2005 fins ara més d'un 10%.

4.1.

EL SISTEMA ESCOLAR DE LES ILLES BALEARS

El primer subapartat el dedicarem a definir els aspectes més destacables del sistema educatiu de la comunitat autònoma de les Illes Balears. El segon subapartat tractarà exclusivament sobre l'alumnat estranger, ja que durant els darrers cursos la seva incorporació representa un canvi significatiu en l'organització i en els requeriments del sistema educatiu. Finalment, dedicam un tercer subapartat a comentar les principals novetats legislatives de la nostra comunitat autònoma.

4.1.1. LA SITUACIÓ EDUCATIVA A LES ILLES BALEARS

D'acord amb les dades d'escolarització que ha facilitat la Direcció General de Planificació i Centres, en el curs 2005-2006 es dona un balanç negatiu en relació amb el curs anterior. Recordem que el curs passat (2004-2005) es va produir un increment total respecte de l'anterior (2003-2004), de 1.247 alumnes, causat en un grau important per l'increment de 1.314 matrícules a l'illa de Mallorca. Canvia, per tant, la tendència general dels darrers cursos i es comptabilitzen 222 alumnes menys al conjunt de l'arxipèlag. Per illes, la diferència és negativa en el cas de Mallorca i d'Eivissa: es

tracta de 225 alumnes menys a Mallorca i 644 menys a Eivissa. La diferència és positiva en el cas de Menorca i de Formentera, que arriben a tenir 614 i 33 alumnes més, respectivament.

Tot i que la tendència ha canviat, no ho ha fet de la mateixa manera en tots els nivells. En el cas de l'educació infantil l'increment de les places en relació amb la demanda existent és un dels fets més notables en els darrers anys. De fet, la major part de les noves matriculacions es donen en l'educació infantil. Del total de les noves matriculacions, 1.026 corresponen al nivell d'educació infantil: 723, a Mallorca (en el curs anterior, 1.143); 269, a Menorca (47 en el curs anterior); 6, a Eivissa (112 en el curs anterior), i 28, a Formentera (10 en el curs anterior). (Vegeu el quadre III-25.) Per tant, podem afirmar que es manté l'increment progressiu de l'alumnat de l'ensenyament infantil. L'augment de 1.962 matrícules d'educació infantil, sumat a l'augment dels dos cursos anteriors, suposa un ascens total de 4.889 alumnes des del curs 2003-2004. Continuant l'anàlisi de les dades de l'alumnat matriculat per nivells educatius, els aspectes més destacables són que explicam tot seguit. (Vegeu el quadre III-26.)

- En les etapes d'escolarització obligatòria (educació primària i ESO), la incorporació d'alumnat estranger frena la tendència a la reducció provocada pel descens de la natalitat. La presència d'alumnat estranger en aquests nivells és important (15,10% a la primària i 12,51% a l'ESO), però encara així es dona una reducció respecte del curs passat: de 262 alumnes a la primària i de 891 alumnes a la secundària.
- Mentre que en el batxillerat es produeix una reducció general de 143 alumnes, en els cicles formatius de grau mitjà trobam un increment de 182 persones i en els cicles formatius de grau superior, de 321. En els cicles formatius la pèrdua d'alumnat més destacable és a Mallorca: sumant ambdós graus hi ha 618 alumnes menys que el curs 2004-2005.
- L'increment és de 58 alumnes en els programes de garantia social. En aquest nivell la presència d'alumnat estranger és molt alta: un 15,56% del total dels alumnes.
- Als centres de règim especial descendeix la matrícula, amb 222 alumnes menys, després de dos cursos en què havia augmentat: en el curs 2002-2003 l'increment va ser de 506 alumnes i en el curs 2003-2004, de 458 alumnes.
- En relació amb l'educació d'adults, seguint la tendència dels darrers quatre cursos, es manté la proporció de l'alumnat, que s'incrementa en 114 alumnes. No es donen canvis gaire significatius en cap especialitat formativa i, en tot cas, l'educació secundària de persones adultes (2.535 alumnes) i les llengües espanyoles per a immigrants (3.111 alumnes) continuen aglutinant la major part de l'alumnat adult. (Vegeu el quadre III-27.) En el no figuren els 526 alumnes que han participat en cursos d'ensenyaments de caràcter no formal, els 713 estudiants que han cursat educació secundària a distància ni els 747 alumnes que han fet la preparació de proves lliures de graduat en secundària.

**QUADRE III-25. ALUMNAT MATRICULAT PER NIVELLS EDUCATIS I PER ILLES
(VARIACIÓ RESPECTE AL CURS ANTERIOR) (2004-2006)**

Règim general	Mallorca		
	2004-2005	2005-2006	Diferència
Educació infantil	24.474	25.197	723
Educació primària	45.382	45.231	-151
Educació especial	440	878	438
ESO	32.012	31.386	-626
Batxillerat	8.797	8.753	-44
Batxillerat a distància	595	694	99
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	3.522	3.204	-318
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	2.015	1.715	-300
PGS	636	590	-46
Total	117.873	117.648	-225
Règim especial ¹	7.470	7.863	393

Règim general	Menorca		
	2004-2005	2005-2006	Diferència
Educació infantil	3.546	3.815	269
Educació primària	4.929	5.130	201
Educació especial	13	34	21
ESO	3.350	3.342	-8
Batxillerat	786	785	-1
Batxillerat a distància	78	83	5
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	440	557	117
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	137	154	17
PGS	125	118	-7
Total	13.404	14.018	614
Règim especial ¹	755	856	101

Règim general	Eivissa		
	2004-2005	2005-2006	Diferència
Educació infantil	3.080	3.086	6
Educació primària	6.252	5.960	-292
Educació especial	35	58	23
ESO	4.407	4.140	-267
Batxillerat	1.262	1.163	-99
Batxillerat a distància	182	205	23

Continua

**QUADRE III-25. ALUMNAT MATRICULAT PER NIVELLS EDUCATIS I PER ILLES
(VARIACIÓ RESPECTE AL CURS ANTERIOR) (2004-2006)**

Règim general	Eivissa		
	2004-2005	2005-2006	Diferència
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	428	433	5
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	266	228	-38
PGS	81	76	5
Total	15.993	15.349	-644
Règim especial ¹	1.518	1.548	6

Règim general	Formentera		
	2004-2005	2005-2006	Diferència
Educació infantil	206	234	28
Educació primària	425	405	-20
Educació especial	—	—	—
ESO	248	258	10
Batxillerat	40	41	1
Batxillerat a distància	—	—	—
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	12	26	14
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	2	2	—
PGS	—	—	—
Total	933	966	33
Règim especial ¹	98	99	1

Règim general	Total		
	2004-2005	2005-2006	Diferència
Educació infantil	31.306	32.332	1.026
Educació primària	56.988	56.726	-262
Educació especial	488	970	-18
ESO	40.017	39.126	-891
Batxillerat	10.885	10.742	-143
Batxillerat a distància	855	982	127
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	4.402	4.220	-182
Cicles formatius de grau superior (CFGs)	2.420	2.099	-321
PGS	842	784	-58
Total	148.203	147.981	-222
Règim especial ¹	9.841	10.336	495

1. No hi figuren els no presencials ("That's english"): 640 en el curs 2004-05 i 621 en el curs 2005-06.

Font: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.

QUADRE III-26. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT PER NIVELLS EDUCATIS I PER TITULARITAT (2003-2006)

Ensenyaments de règim general			2005-06			
	2003-04	2004-05	Total centres	Públics	Concertats	Privats
Educació infantil	29.994	31.306	32.332	19.524	10.846	1.962
Educació primària	57.166	56.988	56.726	35.540	19.823	1.363
Educació especial	509	488	970	200	770	—
ESO	40.300	40.017	39.126	23.513	14.450	1.163
Batxillerat	10.942	10.885	10742	8009	1234	1499
Batxillerat a distància	764	855	982	982	—	—
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	4.314	4.402	4.220	3.578	528	114
Cicles formatius de grau superior (CFGS)	2.164	2.420	2.099	1.887	121	91
BUP/ COU presencial + a distància	—	—	—	—	—	—
FP2	—	—	—	—	—	—
PGS	803	842	784	690	40	54
Moduls professionals	—	—	—	—	—	—
Total d'ensenyaments de règim general	146.956	148.203	147.981	93.923	47.812	6.246
Ensenyaments de règim especial¹	9.383	9.841	10.336	10.262	—	74

1. No hi figuren els no presencials ("That's english"): 544 alumnes en el curs 2003-04 i 640 alumnes en el curs 2004-05.
Font: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura i MECD. Estadístiques de l'Educació a Espanya.

QUADRE III-27. EDUCACIÓ D'ADULTS¹ (2002-2006)

	2002-03	2003-04	2004-05	2005-2006
Ensenyaments inicials de formació bàsica	684	764	752	705
Educació secundària per a persones adultes	2.210	2.424	2.512	2.535
Accés a la universitat per a majors de 25 anys	309	349	344	352
Llengües espanyoles per a immigrants	4.036	2.995	2.957	3.111
Ensenyaments tecnicoprofessionals	491	102	114	90
Total	7.730	6.634	6.679	6.793

1. No s'hi inclou l'alumnat que cursa ensenyaments de caràcter no formal que s'imparteixen dins d'aquesta oferta educativa: 4.526 en el curs 2005/06.

No s'hi inclou l'educació secundària per a persones adultes a distància: 713 en el curs 2005-06.

No s'hi inclou Preparació de proves lliures per al graduat en secundària i l'accés a CFGM i CFGS: 747 en el curs 2005-06.

Font: MECD. Estadístiques de l'educació a Espanya i Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.

En els informes educatius estatals, el nostre sistema educatiu sovint ocupa un lloc desfavorable en les anàlisis comparatives sobre les taxes d'escolarització, en la inversió en l'ensenyament públic, en la promoció de l'alumnat i en la presència d'alumnat estranger. Partint d'aquests indicadors, podem analitzar les dades més recents.

En primer lloc, les taxes d'escolarització en el curs 2004-2005 en tots els nivells educatius es troben per davall de les taxes estatals. Les diferències són molt significatives, principalment en els nivells infantil i de secundària. (Vegeu el quadre III-28.)

- En el primer cicle d'educació infantil, mentre que a l'Estat espanyol és del 14,8%, a les Illes Balears és del 7,4%. En el segon cicle, mentre que a Espanya és del 98%, a les Balears és del 94,8%.
- En l'ensenyament secundari obligatori, la taxa bruta¹⁸ espanyola arriba al 107,8%, la qual cosa significa l'existència d'alumnat d'edats no previstes en el grup d'edat «teòrica» d'aquest nivell educatiu (12-15 anys). Si a les Balears aquesta taxa és del 100%, significa que molts dels alumnes que no promocionen abandonen el sistema educatiu. Així, el percentatge de població de 16 anys que esta fora del sistema educatiu a les Balears és del 19,9%, mentre a Espanya és del 15,4%. En el curs passat la taxa bruta arribava al 105,5%, és a dir, en un curs s'ha reduït un 5,5%.¹⁹
- En l'ensenyament secundari no obligatori les taxes brutes continuen sent molt baixes i s'hi ha produït un descens des del curs passat. En el curs 2004-2005, només un 78,3% de l'alumnat de les

QUADRE III-28. TAXES BRUTES D'ESCOLARITZACIÓ PER NIVELLS D'ENSENYAMENT.¹
CURSOS 2003/4 – 2004/05

	Ed. infantil (0-2 anys)	Ed. infantil (3-5 anys)	Ed. primària (6-11 anys)	ESO (12-15 anys)	Batxillerats, CFGM i GS (16-17 anys)	CFGS (18-19 anys)
2004-05						
Estat espanyol	14,80%	98%	103,40%	107,80%	98%	23,40%
Illes Balears	7,40%	94,80%	99,20%	100%	78,30%	10,10%
2003-04						
Estat espanyol	—	99,5%	107,2%	109,6%	97,6%	23,6%
Illes Balears	—	99,5%	105,4%	105,5%	84,1%	10,6%

1. A les taxes brutes es poden obtenir valors superiors al 100%, a causa de l'existència d'alumnat d'edats no previstes en el grup d'edat "teòrica".

Nota: Per calcular les taxes s'han utilitzat les projeccions de població base Cens 2001 de l'INE.

Font: MECD. Estadístiques de l'educació a Espanya.

18. La taxa bruta d'escolarització és el total d'alumnes matriculats en un determinat nivell, independentment de l'edat, dividit per la població del grup d'edat que correspon oficialment a aquest nivell.

19. Segons Tiana (2004), l'esperança de vida escolar als 6 anys a les Balears, d'acord amb les dades del curs 1999-2000, és de 12,4 anys, per davall dels 12,8 anys de l'Estat espanyol: això significa que, per als infants de 6 anys de les Balears, el temps mitjà previsible d'escolarització és inferior a la mitjana estatal.

Balears cursa aquests estudis, enfront del 98% que ho fa a l'Estat espanyol. És a dir, es redueix un 2,8% respecte del curs 2003-2004, quan arribava al 84,1%, i es distancia de la taxa espanyola un 20% (a l'Estat espanyol arriba al 98%). De manera similar, en els cicles formatius de grau superior les taxes de l'Estat espanyol superen el doble de les de la comunitat autònoma de les Illes Balears: la taxa al conjunt de l'Estat arriba al 23,4% i a les Balears és d'un 10,1%. Respecte del curs anterior, són resultats semblants i lleugerament inferiors tant al conjunt d'Espanya com a les Balears. Les taxes brutes d'escolarització a l'ensenyament secundari no obligatori són de les més baixes de l'Estat espanyol. Segons l'informe del CES estatal de l'any 2005,²⁰ en la majoria de les comunitats autònomes les taxes brutes d'escolarització en les edats corresponents a les etapes no obligatòries (16 i 17 anys)

s'incrementen en els darrers cursos, mentre que a les Balears disminueixen. Només entre els cursos 2004-2005 i 2005-2006 aquesta taxa disminueix un 2,8%. (Recordem que en el curs 2004-05 ho va fer un 1,7% amb referència a l'anterior.)

En segon lloc, un factor que centra la nostra atenció és la presència destacada de la gestió privada als ensenyaments obligatoris en relació amb altres comunitats autònomes, principalment a l'ESO. (Vegeu el quadre III-29.)

- Els centres privats concentren el 40,8% de l'alumnat de l'ESO (un 7% més que la mitjana de l'Estat) i el 38,3% de l'alumnat de primària (un 5% més que la mitjana de l'Estat). La tendència és inversa en el cas dels estudis de formació professional, que es concentren en els centres públics: el 86,7% de les matrícules de formació professional

QUADRE III-29. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT MATRICULAT PER TITULARITAT DEL CENTRE 2004-2005

	Primer cicle e. infantil	Segon cicle e. infantil	E. primària	ESO	Batxillerat ¹	Formació professional ²
Centres privats						
Total	42,5	68,5	66,7	66,3	74,2	74,6
Balears (Illes)	42,3	62,0	61,7	59,2	74,6	86,7
Centres públics						
Total	57,5	31,5	33,3	33,7	25,8	25,4
Balears (Illes)	57,7	38,0	38,3	40,8	25,4	13,3

1. No s'hi inclou la modalitat d'educació a distància.

2. S'hi inclou l'alumnat de cicles Formatius de FP i programes de garantia social. No s'hi inclou la modalitat d'educació a distància.

Font: MECD. Estadístiques de l'educació a Espanya.

20. Consell Econòmic i Social d'Espanya (2005), *Economía, trabajo y sociedad. Memoria sobre la situación socio-económica y laboral*, Madrid, CES d'Espanya. Es pot consultar a: <<http://www.ces.es>>.

corresponen als centres públics, és a dir, un 12,1% més que la mitjana de l'Estat (dades del curs 2004-2005).

- A la vegada, d'acord amb la tendència de cursos passats, el nombre mitjà d'alumnes per unitat a l'ensenyament obligatori continua sent superior en els centres privats, principalment en els grups d'educació infantil de primer cicle (16,5, respecte dels 13,7 en els públics), en l'infantil de segon cicle (25,1, respecte dels 21,1 dels públics), a la primària (26,4, enfront dels 21,4 en els públics) i en l'ESO (27,7, respecte dels 23,3 dels centres públics). Per comparació al curs 2003-2004 les variacions són les següents: en infantil de segon cicle les ràtios s'han incrementat tant en els públics (+0,3) com en els privats (+1,6); en la primària les ràtios s'han reduït tant en els privats (-0,3) com en els públics (-0,4); en

l'ESO les ràtios també baixen en els centres privats (-1,3) i en els públics (-0,2). (Dades del 2005-2006.)

En tercer lloc, sobre els resultats escolars dels estudiants de les Illes, continuam la disminució lleugera i constant dels nivells de promoció, en les diferents etapes i estudis que s'inclouen dins els ensenyaments de règim general. Si s'analitza l'evolució de la promoció entre els cursos 1994-1995 i 2003-2004, se'n poden destacar les qüestions següents. (Vegeu el quadre III-30.)

- En l'educació primària s'han donat oscil·lacions contínues i moderades, però si contrastam el nivell de resultats d'aquest curs amb el curs 1995-1996, comprovam que el nombre d'alumnes que promociona ha disminuït considerablement en tots els cicles. Respecte del curs 1995-1996 les variacions han

QUADRE III-30. EVOLUCIÓ DE LA PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA, ESO I BATXILLERAT. SÈRIES 1995/96 EL 2002/03.

	95-96	96-97	97-98	98-99	99-00	00-01	01-02	02-03	03-04
Primària									
1r cicle	95,6	95,1	95,2	94,8	94,3	93,2	92,8	92,4	92,66
2n cicle	96,6	95,9	95,5	94,9	94	93,1	92,5	93	92,29
3r cicle	95,1	93,6	93,7	92,1	92,1	90,5	90,8	91,2	91,86
ESO									
1r cicle	84,7	79,6	82,5	82,2	79,4	79,1	78,0	78,2	74,15
3r ESO	69,6	68,4	71,5	74,4	75,4	75,3	75,3	75,5	68,83
4t ESO	67,1	69,9	71,6	70,5	72,9	72,0	73,7	73,3	74,77
Batxillerat									
1r batx.	68,9	67,2	70,7	69,6	67,6	68,4	71,3	70,8	66,83
2n batx.	56,5	57	56,7	57,8	60,6	62,4	65,7	65,7	66,64

Font: Departament d'Inspecció Educativa de la Conselleria d'Educació i Cultura.

estat les següents: en el primer cicle s'ha passat del 95,66% al 92,66%; en el segon cicle s'ha passat del 96,63% al 92,29%; en el tercer cicle s'ha passat del 95,11% al 91,86%.

- En l'educació secundària obligatòria (ESO) el nivell de promoció és inferior en els cursos segon i tercer, però en el quart curs no tan sols és superior, sinó que s'ha incrementat notablement respecte del curs 1995-1996. L'evolució que s'ha donat des del curs 1995-1996 fins al curs 2003-2004 és la següent: en el segon curs promociona el 74,15% de l'alumnat (el 78,24% en el curs anterior); des del curs 1995-1996 el nivell de promoció ha minvat un 10,55%. En el tercer curs de l'ESO promociona el 68,83% dels alumnes (el 75,48% en el curs anterior); en el curs 1995-1996 va promocionar un 69,6%. En el quart curs promociona el 74,77% (el 73,28% en el curs anterior) dels alumnes; el percentatge ha augmentat respecte del 69,9% del curs 1995-1996.
- El nivell de promoció del primer curs de batxillerat s'ha anat reduint de manera lleugera i constant des del curs 1994-1995: si bé en el curs 1994-1995 va promocionar el 70% de l'alumnat, en el curs 2003-2004 ho va fer quasi un 4% menys. Entre el 2001 i el 2003 és va donar una sensible millora i s'arribà a superar el 70%. Les oscil·lacions han estat una constant i, si comparam en l'àmbit estatal el creixement mitjà de les taxes de graduació en el batxillerat entre els cursos 1994-1995 i 1998-

1999, comprovam que les diferències són notables: si el creixement estatal és de 7,2 punts, el creixement a les Balears és de 4,3 punts.²¹

- En el segon curs de batxillerat, durant el mateix període de temps, es dona una notable millora. En el curs 2003-2004 promociona el 66,64% dels alumnes, mentre que en la promoció del 1995-1996 va promocionar només un 56,5%. Es tracta del major nivell de promoció assolit en els darrers deu anys.

4.1.2. L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER

Tal com hem vist al llarg dels darrers anys al conjunt de l'Estat, la immigració té uns trets nous i característics, els quals és important conèixer i analitzar, com a fenomen social total, del qual l'escolarització és una part. L'important augment de l'escolarització de l'alumnat immigrant en els darrers deu anys —i de manera molt important en els darrers sis— i els seus trets característics tenen importants repercussions sobre el conjunt del sistema educatiu, a diferents nivells, que és important conèixer per les importants conseqüències d'aquesta realitat en la construcció del sistema educatiu, en les pràctiques educatives i en els nous ciutadans. Aquestes dades, doncs, ens han de servir, a més, per reflexionar sobre el model d'escola i el model de societat que volem.

Fent una mirada retrospectiva sobre l'escolarització d'alumnat immigrant en els darrers deu anys, el nombre d'alumnat

21. Tiana, A. (2004), «La educación en el estado de las autonomías», a: Fundación Hogar del Empleado, *Informe educativo 2004. Análisis y situación de las comunidades autónomas*, Madrid, Santillana, p. 33-62.

escolaritzat ha estat molt important. Al conjunt de l'Estat i en el curs 1994-995, hi havia 52.213 alumnes escolaritzats a les ensenyances no universitàries de règim general. En el curs 2004-2005, el nombre d'alumnes en aquests mateixos ensenyaments fou de 447.525 alumnes.²² El nombre d'alumnat escolaritzat gairebé s'ha multiplicat per més de vuit, cosa que incideix en el conjunt de totes les comunitats autònomes. En el cas de les Illes Balears, l'alumnat estranger presenta una evolució

progressiva, més important, de manera que en el curs 1994-1995 hi havia 1.625 alumnes estrangers escolaritzats a les ensenyances no universitàries i en el curs 2004-2005 n'hi havia 17.193; gairebé s'ha multiplicat per més de deu. En termes comparatius amb la resta de comunitats autònomes, el percentatge d'alumnat estranger a les Illes Balears en el curs 2004-2005 fou de l'11,1%, el més elevat de tot l'Estat, i molt per sobre la mitjana nacional (6,5%).²³ (Vegeu el quadre III-31.)

QUADRE III-31. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER PER COMUNITAT AUTÒNOMA. CURS 2004-2005

	%
Illes Balears	11,1
Madrid	10,7
La Rioja	9,6
Murcia	8,9
Comunitat Valenciana	8,7
Navarra	8,7
Catalunya	8,4
Aragó	7,3
Illes Canàries	7,1
Espanya	6,5
Castella-la Manxa	5,3
Melilla	4,8
Cantàbria	4,3
Castella i Lleó	4,1
Andalusia	3,6
País Basc	3,2
Astúries	3,0
Galícia	1,9
Extremadura	1,8
Ceuta	1,5

Font: Ministeri d'Educació, Cultura i Esports. Dades i xifres. Curs 2005-2006.

22. Ministeri d'Educació i Ciència (2005), *Datos y cifras. Curso escolar 2005/2006*, Madrid, Secretaria General Tècnica, Subdirecció General d'Informació i Publicacions.

23. *Ibidem*.

Segons les dades de la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura, en el curs 2005-2006 el percentatge se situa en el 12,5% respecte del curs anterior. (Si hi incloem les dades de l'ensenyament d'adults i els ensenyaments de règim especial, llavors, el percentatge ha estat del 15,11%, de manera que s'ha passat de 19.023 alumnes en el curs 2004-2005 a 21.898 alumnes en el curs 2005-2006.)

Segons les dades procedents d'aquesta mateixa font, el percentatge d'alumnat estranger escolaritzat a l'educació primària respecte del total de la població escolarit-

zada fou del 13,25% en el curs 2004-2005 i del 15,3% en el curs 2005-2006. D'altra banda, el percentatge d'alumnat estranger escolaritzat a l'educació secundària obligatòria fou de l'11,26% en el curs 2004-2005 i del 13,09% en el curs 2005-2006.

Per illes, els percentatges d'alumnes estrangers oscil·len, respectivament, en els cursos 2004-2005 i 2005-2006 de la manera següent: a Mallorca, entre el 10,8% i el 12,8%; a Menorca, entre el 9,5% i el 10,5%; a Eivissa, entre el 13,82% i el 16,10%, i a Formentera, entre el 15% i el 17,49%. (Vegeu els quadres III-32 i III-33.).

QUADRE III-32. ALUMNAT ESTRANGER A LES BALEARS PER ILLES (CURS 2004/05)

	Ed. infantil	Ed. primària	ESO	Batxillerat	Cicles GM	Cicles GS	Règim especial	Ed. especial	Enseny. adults	Garantia social	Total/ illa:
Mallorca	2.375	5.884	3.566	553	179	97	730	40	1.071	95	14.590
Menorca	272	616	316	18	18	3	18	1	371	17	1.650
Eivissa	462	983	594	91	27	11	61	3	388	19	2.639
Formentera	32	73	32	3	—	—	4	—	—	—	144
Total/ensen.	3.141	7.556	4.508	665	224	111	813	44	1.830	131	19.023

NOTA: L'apartat ESO no inclou ESO per a adults. Aquests alumnes figuren inclosos dins "Ensenyament adults".

L'apartat "Batxillerat" inclou el nocturn, i també a distància.

Els apartats "Cicles GM" i "Cicles GS" inclouen tots els cicles (adults també) a excepció dels d'arts plàstiques, que figuren dins "Règim especial".

Font: Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-33. ALUMNAT ESTRANGER A LES BALEARS (CURS 2005/06)

	Ed. infantil	Ed. primària	ESO	Batxillerat	Cicles GM	Cicles GS	Règim especial	Ed. especial	Enseny. adults	Garantia social	Total/ illa:
Mallorca	2.458	6.789	4.083	561	232	153	770	58	1.457	96	16.657
Menorca	295	729	349	24	51	1	29	2	552	24	2.056
Eivissa	503	1.128	643	119	48	20	121	3	415	11	3.011
Formentera	41	73	49	4	2	—	5	—	—	—	174
Total/ensen.	3.297	8.719	5.124	708	333	174	925	63	2.424	131	21.898

NOTA: L'apartat ESO no inclou ESO per a adults. Aquests alumnes figuren inclosos dins "Ensenyament adults".

L'apartat "Batxillerat" inclou el nocturn, i també a distància.

Els apartats "Cicles GM" i "Cicles GS" inclouen tots els cicles (adults també) a excepció dels d'arts plàstiques, que figuren dins "Règim especial".

Font: Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-34. ALUMNAT ESTRANGER PER NIVELL EDUCATIU I TITULARITAT DEL CENTRE (2004-2005)

	Total	Ed. infantil	Ed. primària	Ed. especial	ESO	Batxillerat	Cicles format. d'F.P.	Prog. i garantia social	EE Artístiques	EE d'idiomes	EE esportives	No consta
Total Espanya	457.245	83.353	199.418	1.788	124.320	19.222	15.455	3.609	1.605	8.107	8	360
Públics	372.996	68.200	163.597	1.140	99.126	16.348	12.021	2.535	1.554	8.107	8	360
Privats	84.249	15.153	35.821	648	25.194	2.874	3.434	1.074	51	0	0	0
% Públics	82	82	82	64	80	85	78	70	97	100		
Total Illes Balears	17.193	3.141	7.556	44	4.508	665	335	131	85	728	0	0
Públics	14.061	2.535	6.256	6	3.482	567	287	115	85	728	0	0
Privats	3.132	606	1.300	38	1.026	98	48	16	0	0	0	0
% Públics	82	81	83	86	77	85	86	88	100	100		

Font: Elaboració pròpia a partir del Ministeri d'educació i Ciència. Alumnat estranger. Resultats per províncies. Avanços del Curs 2004-2005.

D'acord amb les dades recollides en el darrer butlletí del CIDE (2005)²⁴ i en els números anteriors, en el nostre país l'escolarització d'aquest alumnat s'ha dut a terme fonamentalment en els centres de titularitat pública. Aquesta mateixa realitat també s'ha produït a les Illes Balears,²⁵ així com l'increment constant del nombre d'alumnes escolaritzats en els diferents nivells educatius. (Vegeu el quadre III-34.)

En el curs 2004-2005 continua aquesta concentració d'estrangers en els centres públics: del total dels 17.193 alumnes estrangers, 14.061 foren escolaritzats a l'escola pública i 3.132, a centres privats.

D'acord amb les dades recollides, l'escola pública escolaritza més del 80% del total d'alumnes estrangers escolaritzats, si bé és

cert que la distribució geogràfica de la població estrangera i dels centres educatius poden condicionar aquesta distribució.

Si s'analitza la informació estatal per nivells educatius (CIDE, 2005) i es comparen les dades de les Illes Balears dels tres darrers cursos (2003-2004, 2004-2005 i 2005-2006) relatives al total d'alumnat i als alumnes estrangers, es pot veure que la major proporció d'alumnat estranger es dona en l'educació primària (15,37%), en l'educació secundària obligatòria (13,09%) i en l'educació infantil (10,19%), de manera que augmenta el nombre d'alumnat estranger constantment en tots els nivells i, de manera més important, en l'educació primària i en l'educació secundària obligatòria. (Vegeu el quadre III-35.)

24. Ministeri d'Educació i Ciència, Centre d'Investigació i Documentació Educativa (juliol de 2005), «El alumnado extranjero en el sistema educativo español (1994-2005)», *Boletín CIDE de Temas Educativos*, núm. 14.

25. Quadres III-38 i III-39 de la *Memòria del CES 2004*, Palma, CES, p. 479.

**QUADRE III-35. ALUMNAT TOTAL I ESTRANGER PER NIVELLS EDUCATIUS
(2003-2004 A 2005-2006)**

	2003-2004			2004-2005			2005-2006		
	Total alumnat	estrang. %	% estrang.	Total alumnat	estrang. %	% estrang.	Total alumnat	estrang. %	% estrang.
Educació infantil	29.994	3.098	10,32	31.306	3.141	10,03	32.332	3297	10,19
Educació primària	57.166	6.771	11,84	56.988	7.556	13,25	56.726	8719	15,37
Educació especial	509	47	9,23	488	44	9,01	970	63	6,49
ESO (primer i segon cicle)	40.300	3.998	9,92	40.017	4.508	11,26	39.126	5124	13,09
Batxillerat (LOGSE)	11.706	535	4,57	11.740	665	5,66	11724	708	6,03
Cicles formatius de FP	6.478	236	3,64	6.824	335	4,9	6319	507	8,02
Prog. garantia social	803	171	21,29	842	131	15,55	784	131	16,70
Total	146.956	14.856	10,10%	148.205	16.380	11,05	147981	18549	12,53

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Tot i que en termes absoluts el nombre d'alumnes no és gaire important, s'ha de destacar la presència d'un 16,70% d'alumnat estranger en els programes de garantia social, percentatge més elevat que el que reflecteix la presència en la formació professional (8,02%) i en el batxillerat (6,03%).

L'increment interanual de l'alumnat estranger²⁶ també reflecteix aquesta important evolució constant en si mateixa i respecte de les dades globals de la població autòctona. El nombre d'alumnes estrangers per cada mil alumnes matriculats en l'educació infantil, en l'educació primària i en l'educació secundària obligatòria és molt superior a la mitjana nacional. (Vegeu el quadre III-36.)

Pel que fa a la procedència geogràfica de l'alumnat, el procedent de l'Amèrica del

Sud es el més nombrós en el sistema educatiu espanyol (CIDE, 2005) i també en el sistema educatiu de les Illes Balears, amb percentatges gairebé semblants. (Vegeu el quadre III-37.)

S'observa una davallada de dos i d'un punt a escala nacional i de les Balears, respectivament, en el curs 2004-2005 respecte del curs anterior 2003-2004.²⁷ El següent grup més nombrós d'alumnes procedeix de la Unió Europea, amb percentatges superiors als estatals, pel que fa tant a l'alumnat procedent de la Unió Europea com al de la resta d'Europa; a Balears, lleugerament més elevats en el cas de la Unió Europea i més d'un punt més baixos en el cas de la resta d'Europa respecte del curs anterior. El tercer gran grup procedeix del nord d'Àfrica, amb un percentatge inferior a l'estatal, i lleugera-

26. Quadre III-45 de la *Memòria del CES 2004*, Palma, CES, p. 482.

27. Quadre III-49 de la *Memòria del CES 2003*, Palma, CES, p. 454.

QUADRE III-36. NOMBRE D'ALUMNES ESTRANGERS PER 1.000 ALUMNES MATRICULATS A E. INFANTIL, E. PRIMÀRIA I ESO (2004-2005)

	Educació infantil			Educació primària			ESO		
	Total	C. públics	C. privats	Total	C. públics	C. privats	Total	C. públics	C. privats
Espanya	59	74,5	30,4	80,7	99,3	43,5	67	80,7	40,3
Illes Balears	100,3	134	48,9	132,6	177,9	59,6	112,7	147	62,8

1. Per calcular la taxa d'E. infantil no s'ha tengut en compte l'alumnat de primer cicle, ja que no es disposa d'aquesta informació per a l'alumnat estranger.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

QUADRE III-37. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREES GEOGRÀFIQUES DE PROCEDÈNCIA (2004-2005)

	Europa				Amèrica						
	Total	Total	UE	Resta	Àfrica	Nord	Central	Sud	Àsia	Oceania	No consta
Espanya	457.245	100	13,5	12,8	19,1	1,1	3,8	44,8	4,6	0	0,3
Illes Balears	17.193	100	22,6	6,8	17,4	0,6	3,1	45,5	3,9	0,1	0

1. S'hi inclouen els 10 nous països membres (UE-25).

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

ment superior a un punt al percentatge del curs passat 2003-2004 a les Illes.

La distribució d'aquest alumnat estranger per àrees geogràfiques de procedència i segons la titularitat del centre reflecteix que el grup majoritari d'alumnes estrangers (7.823 alumnes en l'àmbit de les Illes Balears procedeixen de l'Amèrica del Sud). (Vegeu el quadre III-38.)

Com queda recollit en el quadre III-39, els països de procedència són principalment l'Equador, l'Argentina i Colòmbia; 3.887, de la Unió Europea, principalment d'Alemanya, de la resta d'Europa i del Regne Unit, i 2.994, d'Àfrica, principalment del Marroc. Els continents de procedència amb menys alumnes són Amèrica del Nord i Oceania, amb percentatges semblants als estatals.

La distribució de l'alumnat estranger segons la titularitat del centre i també la distribució per illes i per municipis són qüestions que cal tenir en compte respecte de la planificació i l'organització educatives, el suport al professorat i a les famílies, i els programes que s'han de dur a terme.

4.1.3. EL TREBALL LEGISLATIU DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Durant el darrer curs cal fer esment de l'aprovació de la Llei 4/2006, de 30 de març, d'educació i formació permanents de persones adultes de les Illes Balears (BOIB núm. 113, de 12 de maig de 2006), que recull la normativa existent amb una cate-

QUADRE III-38. DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREA GEOGRÀFICA DE PROCEDÈNCIA I PER TITULARITAT DEL CENTRE (2004-2005)

	Europa					Amèrica				
	Total	UE	Resta	Àfrica	Nord	Central	Sud	Àsia	Oceania	No consta
Espanya	457.245	61.692	58.669	87.196	5.034	17.195	204.872	21.217	226	1.144
Pública	372.996	46.137	49.890	77.611	2.904	13.461	166.809	14.990	164	1.030
Privada	84.249	15.555	8.779	9.585	2.130	3.734	38.063	6.227	62	114
Illes Balears	17.193	3.887	1.172	2.994	105	531	7.823	668	11	2
Pública	14.061	3.177	970	2.502	83	401	6.370	548	10	0
Privada	3.132	710	202	492	22	130	1.453	120	1	2

1. S'inclouen els 10 nous països membres (UE 25)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

QUADRE III-39. ALUMNAT ESTRANGER PER PAÍS I ÀREA GEOGRÀFICA DE NACIONALITAT (2004-2005)

Unió Europea	3.887		
Alemanya	1.435	Bèlgica	71
França	206	Holanda	134
Itàlia	427	Portugal	101
Regne Unit	1.099	Suècia	65
Altres països de la UE	195		
Resta d'Europa	1.172		
Bulgària	395	Lituània	9
Polònia	145	Romania	303
Rússia	167	Suïssa	86
Ucraïna	130	Altres països d'Europa	91
Àfrica	2.994		
Algèria	58	Guinea Equatorial	51
Marroc	2.642	Altres països d'Àfrica	243
Amèrica del Nord	105		
Canadà	13	Estats Units	60
Mèxic	32		
Amèrica Central	531		
Cuba	221	República Dominicana	254
Altres països d'Amèrica Central	56		

continua

QUADRE III-39. ALUMNAT ESTRANGER PER PAÍS I ÀREA GEOGRÀFICA DE NACIONALITAT (2004-2005)

Amèrica del Sud	7.823		
Argentina	2.000	Bolívia	257
Brasil	213	Xile	337
Colòmbia	1.427		
Equador	2.625	Perú	169
Uruguai	617	Veneçuela	160
Altres països d'Amèrica del Sud	18		
Àsia	668		
Xina	416	Filipines	137
Índia	44	Pakistan	2
Altres països d'Àsia	69		
Oceania	11		
No consta el país	2		
TOTAL	17.193		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

goria legislativa superior. Tal com recull l'apartat IV de l'exposició de motius, aquesta Llei recull la tasca que ja duen a terme diverses institucions públiques i entitats privades, i estableix el marc general de l'educació i la formació de les persones adultes.

A part de la Llei d'adults, la Conselleria d'Educació i Cultura ha publicat una sèrie de nous decrets, ordres i resolucions, d'entre les quals volem destacar els següents:

- Decret 86/2005, de 29 de juliol, pel qual es regula l'homologació dels estudis de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat amb els certificats de la Direcció General de Política Lingüística.
- Decret 74/2005, d'1 de juliol, de modificació del Decret 57/2005, de 20 de maig, pel qual es creen l'Observatori i el Comissionat per a la Convivència Escolar en els Centres Educatius de les Illes Balears.
- Ordre de 21 de juny de 2005, per la qual s'estableix un nou termini per sol·licitar la implantació de l'elecció de la llengua del primer ensenyament.
- Resolució del conseller d'Educació i Cultura de 16 de maig de 2005, mitjançant la qual es convoquen ajudes destinades als ajuntaments de les Illes Balears per a la creació, ampliació o millora d'una xarxa pública de centres educatius adreçats als infants de 0-3 anys, per a l'any 2005.

- Resolució del conseller d'Educació i Cultura de 16 de maig de 2004, mitjançant la qual es convoquen ajudes als ajuntaments de les Illes Balears per fomentar projectes d'innovació educativa i millorar els serveis educatius dels infants menors de tres anys, per al curs 2005-2006.
- Ordre de 3 de maig de 2005 de la Conselleria d'Educació i Cultura, per la qual es regulen la convocatòria i la selecció de centres escolars sostinguts amb fons públics d'educació infantil i primària en els quals s'implantarà l'elecció de la llengua del primer ensenyament.

4.2.

EL SISTEMA UNIVERSITARI DE LES ILLES BALEARS

Aquest apartat sobre el sistema universitari de les Illes Balears s'ha dividit en dos subapartats: un d'introductori, en què s'emmarca la situació del sistema universitari de les Illes Balears, i un segon en què s'analitzen les característiques del sistema universitari balear, d'acord amb el que s'havia fet els anys anteriors.

4.2.1. INTRODUCCIÓ

La realitat del sistema universitari de les Balears durant l'any 2005 no presenta, evidentment, uns trets gaire distints dels que foren objecte d'anàlisi de l'any 2004. Amb tot, cal fer referència a una sèrie de

reflexions que són fonamentals per poder interpretar l'estat i les dades més significatives de l'educació universitària balear, centrada fonamentalment en la Universitat de les Illes Balears (UIB), però amb la participació important i significativa de la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) i de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). En qualsevol cas, des d'una perspectiva introductòria, podem assenyalar una sèrie de reflexions que ens poden ajudar a analitzar i comprendre la realitat universitària de les Illes Balears.

1. No hi ha cap dubte que el sistema universitari de les Illes Balears, en el marc del sistema universitari espanyol, té actualment tres grans reptes als quals cal donar una resposta: ens referim a l'uropeïtzació dels estudis, a la qüestió del finançament universitari i a la necessària reforma legislativa, des de la flexibilitat, l'obertura i l'agilitat. Es tracta de tres reptes que han de possibilitar una universitat millor, amb una major qualitat docent i professional, una major excel·lència investigadora o una major implicació social i empresarial, qüestions importants en el desenvolupament i en la consolidació del sistema universitari de les Illes Balears, en general, i de la UIB, en concret. Tanmateix, amb relació a aquests tres reptes, hem de tenir en compte que afecten fonamentalment la Universitat de les Illes Balears, que es troba —en qualitat d'universitat presencial i d'universitat que aconsegueix les tres grans funcions universitàries: de docència, de recerca i de transferència de coneixement— en una posició clau per poder exercir un lideratge en la vertebració de la socie-

tat de les Illes Balears, des de la perspectiva de la construcció d'una societat del coneixement, oberta, innovadora, competitiva i capaç de millorar el nivell de benestar social.

2. Tal com s'ha posat de manifest en altres informes sobre el sistema universitari de les Illes Balears i de la mateixa UIB, s'ha d'assenyalar que —en el nombre d'estudiants universitaris, en el percentatge de població que ha completat estudis superiors, en el creixement del nombre de matriculacions, en les ràtios d'investigadors, en les despeses en recerca i desenvolupament (R+D) o en les despeses en ensenyança superior en relació amb el PIB— la realitat de les Illes Balears està per sota la mitjana nacional. És un fet que cal qualificar de greu i de preocupant, malgrat els avenços que s'han produït en aquests darrers anys; uns avenços que cal considerar positius, encara que insuficients. En aquest context del nombre d'estudiants universitaris, s'ha de fer referència a les dades que ens proporciona l'Informe CYD 2005 de la Fundació CYD,²⁸ en què es posa de manifest no tan sols que les Illes Balears són una de les comunitats —juntament amb Cantàbria i Castella-la Manxa— amb menys densitat d'estudiants universitaris, sinó que són també una de les comunitats amb una baixa atracció d'estudiants universitaris. Tot i que es tracta d'una qüestió que pot tenir, en part, una explicació per motius d'insularitat o econòmics, també cal que sigui analitzada des de la perspectiva del tipus d'oferta d'estu-

dis o de la percepció que se'n té. És un tema sobre el qual cal convé que reflexioni amb profunditat la Universitat de les Illes Balears.

3. Una perspectiva necessària en l'anàlisi del sistema universitari de les Illes Balears és, sense cap dubte, l'impacte que té des de la perspectiva econòmica. Així, segons dades de l'Informe CYD 2005, es constata que el sistema universitari de les Illes Balears té poc impacte sobre l'economia balear. De fet, la universitat a les Balears només repercuteix en el 0,5% del valor afegit brut regional (VAB), mentre que el sistema universitari espanyol hi repercuteix en l'1,3% del VAB. A tot això s'han d'afegir dues dades importants: d'una banda, la poca ocupació d'estudiants universitaris per habitant i, de l'altra, la poca aportació des del sector privat a la UIB des de la perspectiva del recursos econòmics. Es tracta de tot un seguit de qüestions sobre les qual cal reflexionar amb l'objectiu de canviar progressivament aquestes tendències. En aquest sentit no es pot oblidar que la Universitat representa un paper molt important des de la perspectiva social, ja que contribueix directament a millorar el capital humà de la nostra societat, de la qual cosa en són un reflex els més de 32.000 titulats des de l'any 1978.
4. Una de les qüestions que caldrà abordar, ja des d'ara mateix, és, doncs, la definició de les titulacions que, en el context de la convergència universitària europea, caldrà implantar en el si de la UIB, a escala tant de grau com de postgrau.

28. Fundació Conocimiento y Desarrollo (2005), *Informe CYD 2005*, Barcelona.

Així, en el marc de la legislació aprovada pel Ministeri d'Educació i Ciència, la UIB ha posat en marxa una política de postgraus que s'ha concretat en tres mesures específiques: la creació d'un centre d'estudis de postgrau, la creació d'una normativa de màster i doctorat, i l'aprovació d'una sèrie de màsters dels diversos camps científics dins les ciències socials i humanes, les ciències experimentals, la tecnologia o les ciències econòmiques, que es posaran en marxa durant el curs 2006-2007. Es tracta d'una sèrie de cursos de postgrau que podem qualificar de transició, mentre s'aclareixen els títols de grau que s'han d'implantar i es proposen el nous màsters. Tot i que no es pot dur a terme una valoració dels dits cursos, el que és evident és que és una proposta de cursos que es pot qualificar de conjuntural i amb unes perspectives a curt termini.

5. Tanmateix, la Universitat de les Illes Balears, juntament amb el Consell Social de la UIB i la mateixa Administració autonòmica, haurà de començar a reflexionar sobre les titulacions de grau que cal implantar; unes titulacions que no tan sols han de ser adequades, des d'una perspectiva tant acadèmica com professional, sinó que, sobretot, han de tenir en compte la perspectiva de la usabilitat, des de la qualitat. Amb tot, aquesta proposta de noves titulacions haurà d'esperar que aclareixi la proposta de títols de grau el Ministeri i també que es presenti el model definitiu dels títols des de l'òptica de la durada. En els propers mesos, amb els canvis que hi ha hagut en el Ministeri d'Educació i Ciència i amb els debats sobre aquest

aspecte des de la perspectiva universitària o dels col·legis professionals, se'ns donarà la resposta sobre la línia aprovada en l'àmbit de les titulacions, amb totes les conseqüències acadèmiques, científiques, professionals o laborals.

6. Si en l'informe del CES de l'any 2004 vàrem caracteritzar la realitat universitària de les Illes Balears des de la perspectiva de la presència de la UIB per comparació a les dels diversos centres universitaris adscrits, de la UNED i de la UOC en el si de la comunitat autònoma de les Illes Balears, enguany podem afirmar que la realitat actual no s'ha modificat. En tot cas cal posar de manifest que no s'ha canviat aquesta estructura; no s'ha creat, de moment, cap altra institució universitària. En qualsevol cas, el que sí que podem afirmar és la consolidació del centre universitari d'ensenyament superior Alberta Jiménez, amb les diverses diplomatures de mestre i amb la posada en marxa de les titulacions de periodisme i de comunicació audiovisual; cal tenir en compte que aquestes dues titulacions són les úniques noves que s'han posat en marxa durant la present legislatura. Cal tenir en compte que els màster que ha aprovat per al curs 2006-2007 la UIB s'han de considerar des d'una altra perspectiva acadèmica, més lligada als anteriors programes de doctorat que als futurs màsters acadèmics, científics o professionals.
7. En el context que s'ha plantejat, s'ha d'assenyalar l'esforç que s'està fent amb el POTU (programa d'aprofundiment de les relacions entre la Universitat i tota l'educació secundària

obligatòria i postobligatòria que impulsen la Conselleria d'Educació i la UIB) per tal d'incrementar el nombre d'estudiants universitaris de les Illes Balears i de potenciar la presència de la UIB en els diferents centres educatius de les Illes Balears. En qualsevol cas es tracta d'un objectiu que s'ha d'analitzar a mitjà i a llarg termini, i que necessita que hi participin no tan sols els diversos sectors educatius de les Balears, sinó, sobretot, tota la societat civil, el sector empresarial i sindical, les famílies i tot el sector productiu de les Balears. D'acord amb aquest plantejament, cal tenir en compte que la Unió Europea s'ha marcat l'objectiu de tenir un 80% dels joves en l'educació postsecundària en un termini relativament curt; cal tenir en compte que als països més desenvolupats la demanda de mà d'obra no qualificada s'esgota i d'aquest fet es deriva la importància de l'educació superior en les societats postindustrials. La major part dels sociòlegs, economistes i experts en educació afirma que els països que no amplii radicalment l'educació postobligatòria no seran competitius dins l'economia mundial ni podran resoldre els problemes de l'exclusió social. L'economia del coneixement o de serveis exigeix una ciutadania amb una formació cada vegada més superior. Des d'aquesta òptica, la resposta a aquests reptes no pot venir només des de la universitat, però la universitat hi té un paper transcendental. La societat de les Illes Balears, en el context d'aquesta economia globalitzada, de la modificació de la política turística, de l'aposta per l'economia del coneixement, de la innovació o de les noves tecnologies,

necessita ser conscient de la importància de l'educació per seguir sent una economia pròspera, una societat del benestar i amb una ciutadania prou formada. En aquest marc, la UIB no pot ser un subjecte passiu en aquesta nova etapa de l'economia mundial.

8. Tot i la necessitat de dur a terme una reforma puntual de la LOU en els punts més conflictius, convindria, d'una banda, no centrar la resolució dels problemes de la universitat en la qüestió normativa i, de l'altra, obrir una reflexió sobre una reforma de la legislació universitària més profunda, més flexible, més oberta, menys reguladora, amb major capacitat d'autonomia universitària, amb més mecanismes de rendició de comptes o de control *a posteriori*, de major implicació social de la universitat, etc. Som, doncs, dins un període constituent, que necessita avançar de manera clara.
9. En aquest mateix context de la legislació universitària, d'acord amb la realitat legislativa de la nostra comunitat autònoma, cal assenyalar que el treball legislatiu que s'ha fet des de la Direcció General d'Universitat de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears s'ha caracteritzat per dos plantejaments. D'una banda, per una política de continuïtat en relació amb el que s'havia fet durant la legislatura passada, amb un desenvolupament de l'Agència de la Qualitat Universitària de les Illes Balears, sobretot quant a l'acreditació de professorat laboral (professorat ajudant doctor, professorat col·laborador o professorat contractat doctor), als complements autonòmics

de docència i de recerca, o a l'avaluació de les diverses titulacions o serveis universitaris, o pel que fa a la modificació parcial i poc significativa de la normativa del professorat contractat, en funció d'una sentència judicial. D'altra banda, per l'aprovació d'una normativa autonòmica sobre les titulacions de postgrau de la UIB, d'acord amb el Decret del Ministeri sobre aquesta qüestió. Canvis més importants de la legislació universitària només es podran dur a terme si es modifica la LOU amb referència a punts de desplegament autonòmic com ara el Consell Social o el professorat contractat. Ara bé, si la LOU no es modifica durant aquest any 2006 serà difícil modificar la normativa autonòmica durant la present legislatura de la comunitat autònoma de les Illes Balears: caldrà esperar a la legislatura del 2007-2011.

4.2.2. LA SITUACIÓ UNIVERSITÀRIA A LES ILLES BALEARS: CARACTERÍSTIQUES

Tal com es va exposar en la *Memòria* de l'any 2003, una de les característiques diferencials de la comunitat autònoma de les Illes Balears en l'àmbit universitari és l'existència d'una única universitat presencial. Amb tot, cal fer referència a l'existència de centres i escoles universitàries adscrits a la UIB, com són els de Relacions Laborals, de Magisteri Mare Alberta Jiménez, de Turisme del Consell d'Eivissa i Formentera, o els Felipe Moreno a Mallorca i a Menorca. A la UIB i a aquests centres universitaris s'ha d'afegir el Centre Associat de la UNED a les Illes Balears, amb seus a Palma, a Menorca i a

Eivissa, que disposen del suport institucional i financer dels consells de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa-Formentera, però no del Govern de les Illes Balears, que només té transferida la política universitària amb relació a la UIB. A més, cal fer referència a la presència de la UOC, ja que hi ha un nombre significatiu d'estudiants de les Illes Balears que estan matriculats de diversos estudis d'aquesta universitat virtual. Cal afegir a totes aquestes universitats i centres adscrits un projecte d'universitat privada que està en discussió política. Tanmateix la delimitació definitiva de les noves titulacions europees i els canvis de la LOU poden activar o no aquesta discussió de creació d'una universitat privada a les Illes Balears. Malgrat tot, el que resulta evident és que ens trobam davant una estructura universitària igual a la de l'any anterior.

Per tant, les Illes Balears es caracteritzen, cada vegada més, per tenir una oferta universitària més plural, malgrat el fet que només hi existeixi una sola universitat presencial, una situació que té possibilitats de canviar en el futur. Tanmateix, també, cal fer referència a un fet significatiu que caracteritza la nostra realitat universitària: ens referim a un nombre estable d'estudiants que cada any elegeixen altres universitats de l'Estat per desenvolupar els estudis universitaris. Tot i que el nombre d'estudiants universitaris que demanen el trasllat a altres universitats espanyoles és d'uns sis-cents anuals, s'ha d'assenyalar que una part estudia titulacions que són presents a la UIB. Es tracta d'un fet que es manté constant al llarg dels anys i que és important analitzar.

Les característiques de la situació universitària de les Illes Balears són, a grans trets, les següents:

1. En primer lloc, amb relació als alumnes de nou ingrés, des del curs 2000-2001 fins al 2004-2005 a la UIB, incloent-hi la informació dels centres adscrits a la UIB i de determinats títols propis de la UIB, les dades de què disposam són les següents. (Vegeu el quadre III-40.)

De l'anàlisi d'aquestes dades, podem treure'n les conclusions següents:

- a) Tot i l'existència de diverses oscil·lacions en l'evolució del nombre d'estudiants, es constata que aquest nombre s'ha incrementat des del 2001 fins al 2005 en gairebé uns quatre-cents alumnes, és a dir, més d'un 10%. Amb tot, cal recalcar que entre el 2003-2004 i el 2004-2005 es produeix una disminució del nombre d'estudiants que és de 89 alumnes, la qual és una xifra important. Finalment cal esmentar la dada preocupant de la disminució del nombre d'alumnat de nou ingrés durant el present any en més de dos-cents estudiants, és a dir, gairebé el 9%. Es tracta d'una dada preocupant amb vista al futur.
- b) En tots els anys analitzats es troba un nombre d'estudiants del sexe femení

superior al del sexe masculí. En aquest sentit cal fer referència a l'increment progressiu dels alumnes del sexe femení, llevat del darrer curs, i a l'estabilitat o la tendència a la disminució del nombre d'estudiants del sexe masculí.

Per tant, hom pot afirmar que, malgrat que sigui de forma no espectacular, el nombre d'estudiants matriculats a la UIB, comptant-ne les escoles adscrites, s'incrementa de manera progressiva, amb algunes oscil·lacions i amb la dada preocupant del darrer curs. (Una tendència o un accident en el camí?)

2. Aquesta evolució per estudis presenta les característiques següents, considerant els cursos 2004-2005 i 2005-2006. (Vegeu el quadre III-41.)

De l'anàlisi d'aquestes dades podem extreure una sèrie de conclusions inicials que ens ajudaran a comprendre les tendències més significatives des de la perspectiva de les matrícules en els diversos estudis de la UIB:

- a) De primer, s'ha de ressenyar la importància dels estudis de salut (fisioteràpia i infermeria), que demostren, al llarg dels diversos cursos, una importància creixent, uns estudis amb una forta demanda i un manteniment significatiu.

QUADRE III-40. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB (2002-2006)

2002-03			2003-04			2004-05			2005-06		
Dona	Home	Total	Dona	Home	Total	Dona	Home	Total	Dona	Home	Total
2.075	1.522	3.597	2.285	1.641	3.926	2.325	1.512	3.837	2.188	1.438	3.626

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

QUADRE III-41. EVOLUCIÓ PER ESTUDIS DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB (2004-2006)

Estudi	2004-2005	2005-2006
Administració i Direcció d'Empreses	218	170
Arquitectura Tècnica	85	91
Biologia	101	101
Bioquímica	25	16
Ciències Empresarials	289	238
Diplomatura en Turisme	222	204
Diplomatura en Turisme Consell Insular Eivissa	49	52
Diplmatura en Turisme Felipe Moreno	171	106
Dret	135	173
Economia	98	77
Educació Social	61	90
Enginyeria Informàtica	57	44
Enginyeria Tècnica Agrícola	53	43
Enginyeria Tècnica en Telemàtica	41	26
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	113	80
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	79	53
Enginyeria Tècnica Industrial	58	67
Filologia Anglesa	57	43
Filologia Catalana	17	18
Filologia Hispànica	23	21
Filosofia	44	28
Fisioteràpia	78	83
Geografia	20	26
Història	76	58
Història de l'Art	60	60
Infermeria	141	162
Matemàtiques	24	21
Mestre en Educació Especial	107	106
Mestre en Educació Especial (Alberta Giménez)	56	42
Mestre en Educació Física	90	73
Mestre en Educació Física (Alberta Giménez)	73	74
Mestre en Educació Infantil	67	75
Mestre en Educació Infantil (Alberta Giménez)	154	127

Continua

QUADRE III-41. EVOLUCIÓ PER ESTUDIS DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB (2004-2006)

Estudi	2004-2005	2005-2006
Mestre en Educació Infantil (Alberta Giménez)	154	127
Mestre en Educació Musical	57	52
Mestre en Educació Musical (Alberta Giménez)	8	13
Mestre en Educació Primària	54	51
Mestre en Educació Primària (Alberta Giménez)	28	18
Mestre en Llengua Estrangera	74	59
Mestre en Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	8	18
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	—	50
Periodisme (Alberta Giménez)	—	48
Pedagogia	115	103
Psicologia	116	98
Psicopedagogia	48	30
Química	29	26
Relacions Laborals (escola adscrita)	120	86
Treball Social	117	90
Títols propis		
Diploma universitari en Geografia Física	—	1
Diploma universitari en Geografia Humana	—	2
Diploma universitari en Geografia Regional	—	14
Diploma universitari en Geologia	—	3
Diploma universitari en Història de l'Art	—	21
Diploma universitari en Literatura Catalana	—	6
Direcció Hotelera Internacional	51	53
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	—	119
Títol Superior de Turisme	8	—
Graduat en Estudis Immobiliaris a la UIB	11	1

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

- b) S'ha d'esmentar també la importància dels estudis d'educació en les diverses diplomatures i llicenciatures, amb alguna excepció, en l'àmbit tant de la UIB com del centre adscrit de Mare Alberta Jiménez.
- c) Es destaca la rellevància dels estudis d'economia, empresarials i turisme, que també presenten una forta demanda social, de forma general, malgrat que en el darrer curs disminueixen significativament.

QUADRE III-42. EVOLUCIÓ DE LA TOTALITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT A LA UIB (2001-2005)

Curs acadèmic	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005
Nombre d'alumnes	13.548	13.402	13.812	13.859

Font: Dades del Vicerectotat de Planificació Economicoadministrativa de la UIB.

- d) Els estudis de ciències, amb alguns problemes, presenten una certa estabilitat, amb diverses oscil·lacions en diversos estudis.
 - e) Els estudis de tecnologia, amb algunes oscil·lacions, es mantenen, encara que alguns presenten una certa disminució.
 - f) Els estudis d'humanitats tenen una certa estabilitat, però amb una tendència diferent en funció dels diversos estudis.
 - g) Els estudis de dret, tot i presentar una tendència a la disminució, es troben, darrerament, en un cert creixement, a causa fonamentalment de la implantació a través de la modalitat en línia a Menorca i a Eivissa-Formentera.
 - f) Els estudis de treball social, tot i el creixement en els darrers cursos, sofreixen una disminució en el darrer curs.
 - g) Un fet important és la posada en marxa dels diplomes universitaris per part de la Facultat de Filosofia i Lletres; amb tot, caldrà veure'n les perspectives de futur.
 - h) És important constatar la importància dels estudis de periodisme i de comunicació audiovisual.
 - i) Els títols propis, com el de turisme, els estudis immobiliaris o el de seguretat, tenen tendències distintes: desaparició dels estudis de turisme o ells immobiliaris, i creixement dels estudis de seguretat.
- Es tracta, en qualsevol cas, de tendències que és important analitzar des de la perspectiva de futur. Tanmateix les dades es poden considerar preocupants, ja que no se'n constata un creixement, sinó tot el contrari. Un fet significatiu és l'increment dels estudis que es fan en línia (dret i educació social) en aquest darrer curs. Així mateix, és important assenyalar la tendència al creixement de les diplomatures universitàries.
3. En tercer lloc, una vegada analitzats els alumnes de nou ingrés, és necessari conèixer la realitat universitària de les Illes Balears des de la perspectiva del nombre global dels estudiants matriculats a la UIB en els darrers cursos, tenint en compte la UIB i els centres adscrits; en aquest sentit les dades presenten les característiques següents. (Vegeu el quadre III-42.)
- La conclusió més significativa que podem treure'n és que —malgrat que les xifres no són espectaculars— és evident que ens trobam davant una realitat en què hi ha una estabilitat en l'evolució del nombre d'estudiants matriculats a la UIB, encara que durant el curs 2005-2006 se'n cons-

tata una lleugera disminució. Per tant, cal parlar d'una situació d'estabilitat, amb una lleugera disminució, la qual cosa a les Illes Balears és realment un fet prou significatiu en el context de la baixa taxa d'estudiants universitaris.

4. Una altra dada interessant fa referència al nombre d'estudiants matriculats depenent del sexe, durant el curs

2005-2006, per estudis. Les dades, en aquest sentit, són les següents. (Vegeu el quadre III-43.)

De l'anàlisi d'aquestes dades podem extreure les conclusions que sintetitzam tot seguit. En primer lloc, cal destacar que la tendència dels anys anteriors d'un major nombre d'alumnes de sexe femení que de sexe masculí es confirma en els dos anys

QUADRE III-43. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS (2004-2006)				
Any acadèmic	2004-05	2004-05	2005-06	2005-06
Sexe	Dona	Home	Dona	Home
Estudi				
Administració i Direcció d'Empreses	359	332	364	322
Arquitectura Tècnica	84	174	98	210
Biologia	287	176	286	175
Bioquímica	36	11	25	11
Ciències Biològiques				
Ciències Empresarials	710	711	714	677
Ciències Físiques				
Ciències Químiques				
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)			24	26
Curs de Tècniques en Telemàtica i Informàtica				
Diploma universitari en Geografia Física			1	
Diploma universitari en Geografia Humana			1	1
Diploma universitari en Geografia Regional			5	9
Diploma universitari en Geologia			2	1
Diploma universitari en Història de l'Art			13	8
Diploma universitari en Literatura Catalana			5	1
Diplomatura en Turisme	496	349	500	350
Diplomatura en Turisme del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	113	51	100	53
Diplomatura en Turisme (Felipe Moreno)	213	114	151	85
Direcció Hotelera Internacional	132	140	135	144
Dret	438	326	457	336
Economia	209	210	196	191
Econòmiques (branca Empresa)				

Continua

QUADRE III-43. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS (2004-2006)

Any acadèmic	2004-05	2004-05	2005-06	2005-06
Sexe	Dona	Home	Dona	Home
Estudi				
Educació Social	187	29	229	36
Empresarials				
Enginyeria en Informàtica	20	117	23	110
Enginyeria Tècnica Agrícola. Especialitat en Hortofruticultura i Jardineria	22	84	31	90
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	33	193	31	165
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	90	349	66	334
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	32	274	23	246
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	24	157	26	175
Filologia Anglesa	138	31	149	33
Filologia Catalana	91	25	74	20
Filologia Hispànica	94	40	83	34
Filosofia	70	101	64	88
Filosofia i Lletres (Ciències de l'Educació)				
Filosofia i Lletres. Filologia Catalana				
Filosofia i Lletres. Filologia Hispànica				
Filosofia i Lletres. Filosofia				
Filosofia i Lletres. Psicologia				
Física	30	90	29	86
Fisioteràpia	191	74	200	84
Geografia	52	79	50	75
Geografia - Història - Història de l'Art				
Geografia i Història (Geografia)				
Geografia i Història (Història)				
Geografia i Història (Història de l'Art)				
Graduat en Estudis Immobiliaris	9	13	6	9
Graduat en Seguretat i Ciències Policials			15	104
Història	102	146	100	137
Història de l'Art	234	65	222	59
Infermeria	427	70	462	75
Informàtica				
Matemàtiques	35	42	28	45

Continua

QUADRE III-43. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS (2004-2006)

Any acadèmic	2004-05	2004-05	2005-06	2005-06
Sexe	Dona	Home	Dona	Home
Estudi				
Mestre en Educació Especial	169	21	217	32
Mestre en Educació Especial (Alberta Giménez)	121	19	108	18
Mestre en Educació Física	132	134	138	149
Mestre en Educació Física (Alberta Giménez)	71	116	62	120
Mestre en Educació Infantil	256	14	264	7
Mestre en Educació Infantil (Alberta Giménez)	295	13	325	17
Mestre en Educació Musical	113	53	104	48
Mestre en Educació Musical (Alberta Giménez)	18	9	22	8
Mestre en Educació Primària	175	33	159	27
Mestre en Educació Primària (Alberta Giménez)	71	16	63	16
Mestre en Llengua Estrangera	168	40	173	32
Mestre en Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	23	3	30	5
Pedagogia	336	66	327	60
Periodisme (Alberta Giménez)			31	17
Psicologia	395	100	382	93
Psicopedagogia	120	20	98	13
Química	106	90	100	85
Relacions Laborals	382	212	313	194
Tècnic d'Empreses i Activitats Turístiques				
Títol Superior de Turisme	15	21	9	12
Treball Social	295	54	308	50
Total	8219	5607	8221	5608

Font: Elaboració pròpia.

darrers, amb una proporció d'un 60% de dones i un 40% d'homes. En segon lloc, no és una distribució uniforme entre els diversos estudis. Així, s'ha d'assenyalar que en els estudis d'educació, de treball social, de psicologia, d'infermeria, de fisioteràpia, de les diverses filologies, d'història o història de l'art i de biologia, la presència majoritària de les dones hi és important, amb rellevants matisos entre les diverses

titulacions. En canvi, en els estudis d'enginyeries o d'arquitectura tècnica el nombre d'homes matriculats és superior al de dones. En els estudis de turisme, d'empresarials, de relacions laborals o de dret hi ha més alumnes de sexe femení, però amb un equilibri major que en els altres estudis indicats. Finalment, en els estudis de ciències hi ha diferències: presència majoritària d'alumnes de sexe femení a química, bio-

logia o bioquímica, i presència majoritària d'alumnes de sexe masculí a física. Per tant, dins una major presència de les dones a la universitat, cal esmentar un pes diferent d'aquesta presència, encara que s'observa la tendència que les alumnes són cada vegada més presents en la majora d'estudis, amb l'excepció significativa de les tecnològiques.

5. Amb relació al nombre total d'estudiants per titulacions, s'ha d'al·ludir a la importància d'aquest tipus de dades, ja que ens n'assenyalen no tan sols el

pes quantitatiu, sinó, sobretot, el model d'universitat de la UIB des de la perspectiva professional. Es tracta d'una qüestió de gran transcendència per poder analitzar la relació de la UIB amb el mercat de treball. (Vegeu el quadre III-44.)

A partir d'aquestes dades podem ressaltar les conclusions següents:

a) La importància que tenen els estudis de ciències socials, concretament, els de dret, economia o turisme.

QUADRE III-44. NOMBRE TOTAL D'ESTUDIANTS PER TITULACIONS. CURS 2005-2006

Titulacions	Nre alumnes
Administració i Direcció d'Empreses	683
Arquitectura Tècnica	309
Biologia	461
Bioquímica	36
Ciències Empresarials	1390
Diplomatura en Turisme	850
Dret	793
Economia	387
Educació Social	265
Enginyeria en Informàtica	132
Enginyeria Tècnica Agrícola. Especialitat en Hortofruticultura i Jardineria	122
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	191
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	399
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	270
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	201
Filologia Anglesa	182
Filologia Catalana	94
Filologia Hispànica	118
Filosofia	152
Física	115

Continua

QUADRE III-44. NOMBRE TOTAL D'ESTUDIANTS PER TITULACIONS. CURS 2005-2006

Titulacions	Nre alumnes
Fisioteràpia	284
Geografia	124
Història	237
Història de l'Art	281
Infermeria	538
Matemàtiques	73
Mestre en Educació Especial	249
Mestre en Educació Física	286
Mestre en Educació Infantil	271
Mestre en Educació Musical	152
Mestre en Educació Primària	186
Mestre en Llengua Estrangera	205
Pedagogia	386
Psicologia	475
Psicopedagogia	111
Química	185
Treball Social	359
Títols propis	
Diploma universitari en Geografia Física	1
Diploma universitari en Geografia Humana	2
Diploma universitari en Geografia Regional	14
Diploma universitari en Geologia	3
Diploma universitari en Història de l'Art	21
Diploma universitari en Literatura Catalana	6
Graduat en Estudis Immobiliaris	15
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	119
Títol Superior de Turisme	21
Direcció Hotelera Internacional	278
Escoles adscrites	
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	50
Diplomatura en Turisme del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	153
Diplomatura en Turisme (Felipe Moreno)	236
Mestre en Educació Especial (Alberta Giménez)	126
Mestre en Educació Física (Alberta Giménez)	182

Continua

QUADRE III-44. NOMBRE TOTAL D'ESTUDIANTS PER TITULACIONS. CURS 2005-2006

Escoles adscrites	Nre alumnes
Mestre en Educació Infantil (Alberta Giménez)	342
Mestre en Educació Musical (Alberta Giménez)	30
Mestre en Educació Primària (Alberta Giménez)	79
Mestre en Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	35
Periodisme (Alberta Giménez)	48
Relacions Laborals	507

Font: Elaboració pròpia.

b) El pes que tenen els estudis d'educació, en l'àmbit tant de la UIB com del centre d'educació superior adscrit Alberta Jiménez.

c) La importància que adquireixen els estudis de ciències de la salut (fisioteràpia, infermeria o psicologia).

d) La significativa però no majoritària presència, amb buits i desigualtats específiques, dels estudis tecnològics o de les enginyeries tècniques.

e) La disminució del pes dels estudis de ciències o d'humanitats, malgrat l'existència de presències diferencials (biologia, història o història de l'art).

f) El pes important dels centres adscrits a la UIB, sobretot del centre superior Alberta Jiménez, que ha incrementat els estudis.

g) La poca presència de títols propis, encara que es destaca el de direcció hotelera internacional o el de graduat en seguretat i ciències policials; amb tot, amb relació als diplomes universitaris, cal esperar-ne l'evolució durant els propers cursos.

6. Amb referència al centre associat de la UNED de les Illes Balears, les dades del nombre d'estudiants matriculats en les titulacions oficials durant el curs 2004-2005 és de 3.977 persones, la qual cosa implica un increment aproximat d'uns cinc-cents estudiants, a més de l'altre nombre d'estudiants matriculats als cursos d'accés, a cursos de formació de professorat o d'ensenyança oberta. D'acord amb les dades que ofereix la mateixa UNED, això significa que el nombre d'estudiants s'incrementa any rere any de manera important, d'acord amb l'increment de l'oferta i de l'adaptació a les situacions dels estudiants. Els estudis de la UNED que tenen més demanda són els següents. (Vegeu el quadre III-45.)

De l'anàlisi d'aquestes dades podem extreure una sèrie de conclusions:

a) La UNED de les Illes Balears no tan sols increment el nombre d'estudiants universitaris, sinó que, a més, suposa *de facto* una competència a la UIB amb relació a determinats estudis.

b) La UNED té una sèrie d'ofertes d'èxit a les quals la UIB no ha sabut respondre,

QUADRE III-45. ALUMNES MATRICULATS A LA UNED, 2003-2004 I 2004-2005

Estudis	Alumnes	Alumnes
Dret	684	685
Història	212	231
Educació Social	254	267
Psicologia	393	388
Antropologia Social y Cul.	226	205
Polítiques	109	105
LADE	155	132
Turisme	136	189
Informàtica de sistemes	115	94

Font: Memòria del curs acadèmic 2003-2004 i 2004-2005. UNED. Illes Balears.

com és el cas d'antropologia social i cultural o de ciències polítiques.

- c) Cal tenir en compte que el nombre més rellevant d'estudiants matriculats a la UNED és de Menorca o d'Eivissa-Formentera. (Així, doncs, hom pot afirmar que la UNED no tan sols incrementa l'alumnat, sinó que suposa una oferta complementària, però, sobretot, de competència amb la UIB, almenys, en termes docents i quantitatius. L'anàlisi qualitativa, l'avaluació institucional, la producció científica o el grau d'impacte social de la UNED haurien de ser objecte d'una anàlisi més profunda i rigorosa. Tanmateix les dades quantitatives d'estudis són aquí.)
- d) Cal constatar una tendència a l'estabilitat o, fins i tot, una disminució en els estudis més importants, tal com es posa de manifest amb les dades presentades anteriorment.
- e) Per acabar, cal esmentar que seria important fer una anàlisi del nivell d'abandonament dels estudis i, també, del

nombre d'estudiants que acaben els estudis, a través de la comparació de les entrades i de les sortides.

7. Amb relació a la UOC, amb la qual la UIB té una aliança estratègica, cal assenyalar els aspectes següents.
- a) L'oferta de titulacions de la UOC (administració i direcció d'empreses, dret, ciències del treball, filologia catalana, investigació i tècniques del mercat, ciències polítiques, humanitats, documentació, enginyeria informàtica, comunicació audiovisual, psicopedagogia, psicologia, turisme, ciències empresarials, informàtica de sistemes i informàtica de gestió) es caracteritza perquè emfasitza les llicenciatures per sobre de les diplomatures; aquest fet suposa una característica que defineix el perfil dels estudiants de la UOC. Quant a aquesta oferta formativa podem esmentar que, si bé la majoria de les titulacions s'imparteixen també a la UIB, n'hi ha una part significativa que actualment la UIB no imparteix; per tant, es pot afirmar que la UOC, a part d'una

QUADRE III-46. ALUMNES DE LES BALEARS MATRICULATS A LA UOC (04/05 I 05/06)

Oferta	Matriculats	Matriculats
1r cicle		
Ciències Empresarials	196	203
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	89	100
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	100	102
Turisme	23	26
Enginyeria Tècnica. Esp. Telemàtica	—	14
1r i 2n cicle		
Dret	103	113
Humanitats	99	96
Filologia Catalana	24	35
Psicologia	77	100
Només de 2n cicle		
Psicopedagogia	75	91
Administració i Direcció d'Empreses	46	50
Documentació	47	42
Enginyeria Informàtica	23	33
Ciències Polítiques i Sociologia	19	18
Ciències del Treball	118	94
Investigació i Tècniques de Mercat	14	12
Comunicació Audiovisual	21	26
Estudis d'Àsia Oriental	14	19
Publicitat i Relacions Públiques	—	15
Total	1.088	1.219

Font: Dades de la UOC.

oferta complementària, també representa una oferta competitiva amb la UIB.

- b) Dels gairebé vint i cinc mil estudiants que té la UOC, més d'un milenar procedeixen de les Illes Balears; en aquest sentit, les dades d'acord amb els estudis en què estan matriculats els estudiants de les Illes Balears són les següents. (Vegeu el quadre III-46.)

A totes aquestes dades s'han d'afegir els set estudiants matriculats en el doctorat de societat de la informació i del coneixement i, a més a més, cal fer referència als onze alumnes matriculats al títol propi de graduat en multimèdia. D'aquesta manera, hom pot afirmar que el nombre total d'estudiants de les Illes Balears matriculats a la UOC és de 1.230 persones.

A partir de totes aquestes xifres, es constata que la UOC, com la UNED de les Illes Balears, no només és una oferta complementària a la UIB quant a determinats estudis, sinó que també és una oferta que planteja una competència. En aquest sentit és necessari fer al·lusió als estudis de ciències empresarials, enginyeria tècnica, informàtica de gestió o de sistemes, turisme, dret, filologia catalana, psicologia, psicopedagogia o LADE (administració i direcció d'empreses). A més, cal fer referència al fet que el nombre d'estudiants de les Illes Balears matriculats a la UOC s'ha incrementat en 131 alumnes; una xifra que podem qualificar de prou significativa, ja que implica un increment del 10%.

Per tant, amb referència al nombre d'estudiants matriculats a la UIB, a la UNED o a la UOC de les Illes Balears, s'ha d'esmentar l'existència d'uns 19.025 estudiants balears; a aquesta xifra aproximada s'han els estudiants de les Balears que estudien en altres universitats espanyoles, nombre que pot arribar, aproximadament, a uns tres mil. Això significa el nombre d'estudiants universitaris de les Illes Balears és de més de vint-i-dos mil, una xifra que cal considerar com a positiva, sobretot si hom té en compte el procés de creixement de la quantitat d'estudiants. Un procés, en certa manera, lògic, si es té en compte el nivell del qual partim en relació amb la resta de comunitats autònomes. Malgrat els avanços, el nombre segueix sent baix, si es compara amb la taxa estatal

d'estudiants universitaris o amb la de la totalitat de les comunitats autònomes.

De tota manera, una dada sobre la qual cal reflexionar és, d'una banda, la tendència a l'estabilitat dels alumnes, amb una certa disminució en determinats cursos i, de l'altra, l'increment d'estudiants universitaris de la UNED i de la UOC. Així mateix, seria necessari aprofundir en aquestes dades analitzant el perfil de l'alumnat, la taxa d'abandonament o el percentatge dels estudiants universitaris que acaben els estudis, per comparació als que els comencen, així com el nivell d'inserció professional.

8. Respecte del nombre d'estudiants matriculats en un doctorat, cal fer referència a les dades següents pel que fa a la UIB. (Vegeu el quadre III-47.)

A partir d'aquestes dades, podem fer al·lusió que, si bé ens trobam davant una situació de transició amb relació als cursos de doctorat en el marc de la reforma de les titulacions de postgrau, es nota un procés d'increment del nombre d'estudiants d'un any a l'altre, llevat del curs 2005-2006. Aquest increment és significatiu entre el curs 2003-2004 i el 2004-2005. A la UOC els estudiants de les Illes Balears que estaven matriculats de tercer cicle eren set. Tanmateix, no es pot deixar de tenir en compte la situació de transició dels estudis actuals de doctorat en el context de la convergència universitària europea.

QUADRE III-47. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE TOTAL D'ALUMNES MATRICULATS EN UN DOCTORAT DE LA UIB (2002-2006)

Curs acadèmic	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005- 2006
Nre. d'estudiants	474	486	531	459

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB .

Per un altre cantó, la distribució del nombre d'estudiants de doctorat en relació amb els diversos programes que s'imparteixen són els següents. (Vegeu el quadre III-48.)

Partint de l'anàlisi d'aquestes dades es pot constatar la diversitat de programes de doctorat que existeixen i també la varietat dels estudiants matriculats als diversos programes. Així mateix, existeixen progra-

QUADRE III-48. NOMBRE D'ESTUDIANTS MATRICULATS ALS PROGRAMES DE DOCTORAT DE LA UIB. CURS 2005-06

	2005-2006
Programa de doctorat de Biologia Fonamental (Palma)	3
Programa de doctorat de Biologia (Palma)	43
Programa de doctorat de Ciències de l'Educació (Palma)	41
Programa de doctorat de Ciències Marines (Palma)	18
Programa de doctorat en Crisi de la Modernitat (Palma)	16
Programa de doctorat de Dret Privat (Palma)	24
Programa de doctorat de Dret Públic (Palma)	15
Programa de doctorat d'Educació Ambiental (Palma)	4
Programa de doctorat d'Economia i Empresa (Palma)	17
Programa de doctorat de Filologia Catalana i Lingüística General (Palma)	10
Programa de doctorat de Filologia Espanyola, Moderna i Llatina (Palma)	7
Programa de doctorat de Física (Palma)	29
Programa de doctorat de Filosofia (Palma)	14
Programa de doctorat de Geografia (Palma)	20
Perspectives Metodològiques de la Investigació Històrica i Historicoartística (Palma)	14
Programa de doctorat d'Informàtica i Matemàtiques (Palma)	2
Programa de doctorat d'Informàtica (Palma)	12
Prog. doctorat interuniversitari d'Infermeria i Salut Internacional (Palma)	2
Programa de doctorat de Matemàtiques (Palma)	5
Programa de doctorat de Ciències Mèdiques Bàsiques (Palma)	36
Programa de doctorat de Nutrició Molecular (Palma)	2
Programa de doctorat interuniversitari de Nutrició Humana (Palma)	17
Programa de doctorat de Nutrició i Metabolisme (Palma)	17
Programa de doctorat de Psicologia (Palma)	40
Programa de doctorat Química Orgànica en la Indústria Quimicofarmacèutica (Palma)	2
Programa de doctorat interuniversitari de Química Teòrica (Palma)	0
Programa de doctorat de Química (Palma)	18
Programa de doctorat de Sistema de Justícia Penal (Palma)	1
Programa de doctorat Societat, Territori i Medi Ambient (Palma)	0
Programa de doctorat interuniversitari de Tecnologia Educativa (Palma)	30

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Economicoadministrativa de la UIB.

mes interuniversitaris, amb una matrícula important. Tanmateix, tal com s'ha plantejat abans, es tracta d'un programa de doctorat en transició, amb tot el que aquest fet implica des de la perspectiva del nombre de matriculats.

Dins aquest mateix context del programa de doctorat de la UIB, s'ha de fer menció del nombre de tesis doctorals lligides durant el curs 2004-2005. (Vegeu el quadre III-49.) Si es relacionen aquestes dades amb els estudiants matriculats durant els darrers cursos de doctorat, podem extreure la idea que el percentatge és de menys del 10%; aquest fet significa que el nivell d'abandonament de les persones que es matriculen en un doctorat, per compara-

ció a aquelles que l'acaben amb la tesi doctoral, és important.

9. Amb relació al personal docent i investigador (PDI) de la UIB, es presenten els trets següents. (Vegeu el quadre III-50.)

Les conclusions es detallen en els paràgrafs que es troben a continuació:

- a) El nombre de professors de la UIB, en els diversos cursos, presenta una evolució progressiva.
- b) Aquest nombre s'incrementa, sobretot, durant els primers anys de la dècada dels anys 2000.

QUADRE III-49. NOMBRE DE TESIS DOCTORALS LLEGIDES A LA UIB (2004/05)

	2004-2005
Perspectives Metodològiques de la Investigació Històrica i Historicoartística	4
Programa de doctorat interuniversitari de Tecnologia Educativa	1
Programa de doctorat de Biologia	1
Programa de doctorat de Ciències de l'Educació	4
Programa de doctorat de Ciències Marines	1
Programa de doctorat de Ciències Mèdiques Bàsiques	1
Programa de doctorat de Dret Privat i de Dret Públic i de Dret del Turisme	1
Programa de doctorat de Dret Públic	2
Programa de doctorat de Filologia Espanyola, Moderna i Llatina	2
Programa de doctorat de Filosofia	2
Programa de doctorat de Física	7
Programa de doctorat de Geografia	2
Programa de doctorat de Nutrició Molecular	6
Programa de doctorat de Psicologia	1
Programa de doctorat de Química	2
Programa de doctorat d'Economia i Empresa	1
Programa de doctorat d'Informàtica	2
Total	40

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

- c) La xifra de professors s'ha estabilitzat durant els darrers cursos.
- d) Cal posar de manifest les diferències, des de la perspectiva de la categoria del PDI, entre els departaments més històrics (química, física, biologia, dret, matemàtiques o els dos de pedagogia) i els departaments més recents (psicologia, economia aplicada, economia d'empresa, infermeria i fisioteràpia, etc.).
- e) Es constata la quantitat important de professors associats en alguns departaments; amb tot, cal tenir en compte que el nombre d'associats en les diverses categories és la meitat del total de PDI.

QUADRE III-50. NOMBRE DE PROFESSORS PER CATEGORIES I PER DEPARTAMENT

Departaments	Catedràtics d'universitat	Titulars d'universitat	Catedràtics d'escola universitària	Titulars d'escola universitària	Ajudants i col·laboradors	Associats	Altres	Total
Biologia	6	14	2	9	6	32	1	70
Biologia Fonamental i Ciències de la Salut	2	7	5	8	1	13	0	36
Pedagogia i Didàctiques Específiques	4	4	1	10	3	23	0	55
Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació	3	9	3	10	3	58	0	86
Ciències de la Terra	3	9	3	8	1	8	1	33
Ciències Històriques i Teoria de les Arts	7	12	0	8	1	22	1	51
Ciències Matemàtiques i Informàtica	8	14	7	32	9	54	6	130
Dret Privat	9	13	1	2	2	28	0	55
Dret Públic	7	12	0	5	6	27	0	57
Economia Aplicada	3	12	1	20	3	36	0	75
Economia de l'Empresa	2	10	3	18	5	41	0	79
Filologia Catalana i Lingüística General	5	9	1	4	2	12	1	34
Filologia Espanyola, Moderna i Llatina	4	20	4	14	0	21	0	63
Filosofia i Treball Social	2	10	1	6	3	15	0	37
Física	9	20	1	9	13	25	0	77
Infermeria i Fisioteràpia	0	0	2	20	8	79	0	109
Psicologia	2	16	1	7	6	24	0	56
Química	8	17	0	2	2	18	1	38
Total	84	218	35	192	74	554	11	1.142

Font: Dades del Vicerectotat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

- f) Es dona un equilibri entre els professors funcionaris permanents i els associats i ajudants.

És evident que la política de professorat actualment a la UIB està aturada, en espera de la LOU i dels canvis previsibles, per la manca de recursos econòmics i per l'espera de la construcció de l'espai europeu d'ensenyament superior. En aquest sentit és significativa la no-aplicació del nou document de plantilles de la UIB. Per tant, el desenvolupament d'una política de professorat per

part de la UIB necessita que s'aclareixin una sèrie de factors, tal com hem plantejat, per part tant de l'administració central com de l'autònoma o de la mateixa UIB.

10. Amb relació al pressupost de la UIB, cal assenyalar les dades següents. (Vegeu els quadres III-51 i III-52.)

Sense entrar a reflexionar sobre el model de finançament de la universitat i, concretament, de la UIB, podem plantejar algunes conclusions:

QUADRE III-51. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST DE LA UIB (2003-2004-2005)

Pressupost 2003	66.373.113,28 €
Pressupost 2004	67.153.264,53 €
Pressupost 2005	71.138.995,34 €
Pressupost 2006	74.869.723,35 €

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Economicoadministrativa de la UIB.

QUADRE III-52. DISTRIBUCIÓ DEL PRESSUPOST PER CAPÍTOLS

Ingressos 2006	Euros	%
Cap. 3 Preus públics i altres ingressos	8.471.639,54 €	11,32
Cap. 4 Transferències corrents	51.170.286,66 €	68,35
Cap. 5 Ingressos patrimonials	270.506,15 €	0,36
Cap. 7 Transferències de capital	5.087.291,00 €	6,79
Cap. 8 Actius financers	9.870.000,00 €	13,18
Total	74.869.723,35 €	100
Despeses 2006		
Cap. 1 Despeses de personal	47.625.863,84 €	63,61
Cap. 2 Despeses en béns corrents i de serveis	12.876.062,05 €	17,2
Cap. 3 Despeses financeres	249.100,00 €	0,33
Cap. 4 Transferències corrents	647.280,41 €	0,86
Cap. 6 Inversions reals	12.963.840,43 €	17,32
Cap. 7 Transferències de capital	250.000,00 €	0,33
Cap. 9 Passius financers	257.576,62 €	0,34
Total	74.869.723,35 €	100

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Economicoadministrativa de la UIB.

- a) S'ha incrementat de manera progressiva el pressupost de la UIB en els darrers cursos.
- b) El pressupost de la UIB suposa un procés progressiu d'homologació de la transferència per universitari amb les altres universitats espanyoles.
- c) Si les diferències entre el pressupost de l'any 2003 i de l'any 2004 és mínima, l'any 2005 es nota un increment més important, de gairebé el 6%.
- d) Per acabar, el pressupost entre el 2005 i el 2006 ha augmentat uns 3.600.000 euros, és a dir, més d'un 5%.
- Dins aquest context econòmic resulta interessant analitzar els recursos econòmics obtinguts pels professors de la UIB en projectes de recerca. (Vegeu el quadre III-53.)

QUADRE III-53. RECURSOS ECONÒMICS OBTINGUTS PER PROJECTES DE RECERCA

	Ingressos I+D 2005
Administració de l'Estat	4.102.838,21 €
Administració autonòmica	707.599,68 €
Institucions sense àmin de lucre	2.000,00 €
Unió Europea	611.813,70 €
Total	5.424.251,59 €

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB.

5

CULTURA

RESUM

L'any 2005, el pressupost del Govern de les Illes Balears destinat a cultura ha augmentat en xifres absolutes. En la mateixa situació es troben els dels consells insulars de Mallorca i de Menorca.

Pel que fa a les arts plàstiques, hem diferenciat entre les programacions de caire públic i les privades; aquestes darreres són les que presenten menys variacions respecte de l'any anterior, i cal dir també que no ha estat possible comptabilitzar el nombre de visitants d'alguna de les galeries per causa de la falta de seguiment de les mateixes galeries.

En l'àmbit musical, es mantenen tots els festivals de música que s'han fet al llarg d'aquests anys. Això pot ser indicatiu que tenen una bona acceptació i que van a més. D'altra banda, tampoc no podem oblidar les aportacions de La Caixa i de Sa Nostra, així com de l'IBATUR (Institut Balear del Turisme). En un altre àmbit, cal dir que el nombre de discos compactes editats ha augmentat aquest darrer any, mentre que la Fira del Disc ha arribat a la sisena edició, amb tot un seguit de concerts i d'exposicions.

La creació literària a les Illes Balears ha augmentat respecte l'any anterior, si bé continua tenint un pes poc representatiu dins l'àmbit estatal. D'altra banda, les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars ens mostren un augment en l'edició de llibres, de fulls i de fullets l'any 2005 respecte del 2004.

En el cas del teatre, ha augmentat el nombre d'espectadors en la major part dels casos, però no el nombre de funcions. Varen tornar a tenir lloc les mostres de teatre de projecció exterior de l'any anterior, a més d'alguna nova participació.

En el món del cinema, tot i les aportacions de les institucions, que han fet possible tota una sèrie de festivals, i també de les fundacions de Sa Nostra i La Caixa en el cinema cultural, continua havent-hi una tendència clara cap al cinema comercial i, més concretament, cap a la focalització en les grans produccions anglosaxones.

Pel que fa als mitjans de comunicació, continua l'hegemonia de la televisió, per sobre de la premsa escrita i la ràdio. Cal destacar pel que fa a la ràdio que la primera emissió d'IB3 Ràdio es va produir el dia 1 de març de 2005, coincidint amb la celebració del Dia de les Illes Balears, i que la Televisió IB3 va començar a emetre en proves amb els primers informatius de caràcter autonòmic l'1 de maig del 2005 i el 4 de setembre del mateix any va iniciar les emissions regulars.

D'altra banda, les biblioteques aporten una gran quantitat d'activitats literàries, que ajuden a promoure la lectura, a més d'augmentar els seus fons amb noves adquisicions.

5.1.

ELS PRESSUPOSTS

El pressupost del 2005 de la Direcció General de Cultura del Govern de les Illes Balears ha estat de 8.503.967,71 euros. En nombres absoluts, del 2004 al 2005 aquest pressupost ha augmentat 1.747.958,32 euros. (Vegeu el quadre A III-1.)

En el Consell Insular de Mallorca el pressupost de Cultura l'any 2005 va ser de 20.506.500,34 euros i va suposar el 9,11% del total del pressupost del Consell. El Consell Insular de Menorca va dedicar 3.451.549,68 euros a la cultura, xifra que representa un 6,68% del total del pressupost de la institució.²⁹ D'altra banda, en el Consell Insular d'Eivissa i Formentera el pressupost que es va destinar a cultura va ser de 2.282.118,56 euros el 2005. (Vegeu el quadre A III-2.)

29. Amb relació a l'anàlisi que vàrem fer l'any passat pel que fa al pressupost que dedicava a cultura el Consell Insular de Menorca, s'afirmava el següent (p. 499): «El mateix passa en el pressupost del Consell Insular de Menorca: en nombres absoluts, el pressupost destinat a cultura disminueix el 2004 respecte del 2003. El CIM va dedicar 2.922.898,84 euros a la cultura, xifra que representa el 5,59% del total del pressupost del Consell.» Aquesta referència és errònia: l'any 2004 el pressupost de cultura s'incrementà respecte del 2003 i passà del 5,45% (2003) del pressupost total al 6,51% (2004). El que pot induir errada és que l'any 2003 es gestionaven conjuntament la cultura i els esports i, a partir del 2004, la cultura i els esports són dos departaments diferents. D'altra banda, a partir del 2005, el Departament de Cultura i Educació gestiona el programa Turisme Cultural.

5.2.

LES ARTS PLÀSTIQUES

Hem dividit aquest subapartat en dos àmbits: la programació institucional i la programació comercial.

5.2.1. LA PROGRAMACIÓ INSTITUCIONAL, LES FUNDACIONS I ELS MUSEUS

Al Casal Solleric, durant el 2005, es varen fer un total de vint-i-dues exposicions, repartides en els diferents espais: planta baixa, entresòl, planta noble i Espai Quatre. El 2004 en aquests espais va haver-hi el mateix nombre d'exposicions, però el nombre de visitants ha augmentat, en passar de 120.670 persones el 2004 a 144.831 persones l'any 2005. (Vegeu el quadre A III-3.)

Al centre de ses Voltes dugueren a terme, el 2005, un total de nou exposicions, una menys que el 2004, i totes han tingut una durada aproximada de dos mesos. El nombre de visitants a ses Voltes el 2005 va ser de 26.431 persones, nombre molt superior a les visites que es varen realitzar el 2004 (16.400 visitants).

Al Casal Balaguer, el 2005 va haver-hi un total de catorze exposicions, fet que suposa un augment de tres exposicions respecte del 2004.

A sa Llonja es va fer una exposició, una menys que el 2004: «CHINart. L'Art contemporani xinès», primera exposició d'art xinès que s'ha fet a Espanya.

Al passeig de Sagrera va tenir lloc una exposició titulada «Mostra d'escultura pública. Artistes espanyols», amb una durada de dos mesos, a l'estiu, organitzada per la Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears.

La Fundació La Caixa va preparar un total de vint-i-set exposicions el 2004, vuit de les quals es varen dur a terme al Centre Cultural de Palma, mentre que les denou restants varen ser a diversos punts de les Illes. Les exposicions varen generar un total de 213.872 visitants, un 51,63% menys que el 2003.³⁰

Al Centre de Cultura Sa Nostra de Palma es dugueren a terme denou exposicions el 2005. El nombre de visitants va ser de 33.102 persones, sense tenir en compte els assistents a les exposicions del pati d'entrada. Per un altre costat, a la part forana es varen dur a terme trenta-nou exposicions.

A les sales de cultura de Sa Nostra a Menorca es varen fer vint exposicions el 2005, i el nombre de visitants fou de 31.642 persones.

D'altra banda, a les sales de cultura d'Eivissa i de Formentera es varen fer vint-i-tres exposicions l'any 2005, amb un total de 12.089 assistents.

Pel Museu de Mallorca el 2005 hi varen passar un total de 22.694 visitants, 356 visitants menys que el 2004. El nombre d'obres de la col·lecció permanent es xifra en més de tres-centes mil. Les col·leccions d'arqueologia més destacables del museu

30. Les dades de la Fundació La Caixa per a l'any 2005 no han estat possibles modificar-les per falta d'informació.

són, entre d'altres, les de Son Armadans Vell, Santa Catalina de Siena, Son Mossó i s'Illot. Les col·leccions més destacades en dipòsit al Museu de Mallorca són les col·leccions de la Societat Arqueològica Lul·liana i les obres del Museu del Prado. Alguns dels autors més destacats són F. Comes, R. Destorrenta, P. Terrencs i R. Mòger. A la Secció Etnològica de Muro arribaren, el 2005, un total de 2.127 visitants, 264 visitants menys que el 2004. (Vegeu el quadre A III-4.)

El Museu de Lluc té un gran fons propi. Els autors més destacats són els pintors de la pinacoteca: Salvador Mayol, Antoni Ribas, Ricard Ankerman, Bartomeu Sureda, Santiago Rusiñol, Joan Mestre, Agustí Buades, Joan O'Neill i Ricard Carlotta. Entre els pintors ceramistes es destaca Francesc Grangel, per la peça de ceràmica de la fàbrica de l'Alcora (segle XVIII). El museu disposa d'una col·lecció d'unes dues mil peces i el 2005 no es va incorporar cap obra al fons del Museu. El nombre de visitants ha estat de 18.287, inferior al de l'any passat, que va ser de 24.827 persones.

La Fundació Pilar i Joan Miró té una col·lecció integrada, en la majoria, per obres de Joan Miró i també per obres d'altres artistes procedents de donacions i d'homenatges a Joan Miró, entre els quals s'han de destacar Chillida, Chagall, Villalba i Saura, entre d'altres. El nombre total d'obres d'art que formen part de la col·lecció se situa entorn de les quatre mil i cal afegir-hi els objectes i el mobiliari dels tallers de Joan Miró. A més, la Fundació té un ric fons documental integrat per una hemeroteca, correspondència, fotografia i material heterogeni, en la majoria relacio-

nat amb Miró i la seva procedència artística. La col·lecció d'obres de Miró està integrada per 118 pintures sobre tela, 35 escultures, 1.512 dibuixos i 275 obres elaborades sobre diversos tipus de suport. Quant a l'obra gràfica, el fons comprèn unes set-centes cinquanta peces. Pel que fa als nous ingressos del 2005, la col·lecció s'ha incrementat amb les donacions següents: la Calcografia Nacional de la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando va donar les estampes premiades en el Certamen d'Art Gràfic per a Joves Creadors 2004; l'artista Ana de Matos va donar l'obra *Locura y poder*; i l'artista Rafa Forteza va donar un total de 168 obres, realitzades als tallers gràfics de la Fundació. Quant al nombre de visitants, la Fundació ha rebut 60.422 persones al llarg del 2005, 1.186 més que el 2004.

El Museu d'Art Espanyol Contemporani de la Fundació Joan March el 2005 va rebre un total de 123.302 visitants, un nombre molt superior a les visites del 2004, que varen ser 100.000. El nombre d'obres de la col·lecció permanent del museu és de 69, i els autors més destacats són Picasso, Dalí, Miró, Julio González, Tàpies, Chillida, Saura i Miquel Barceló, entre d'altres. El 2005, el Museu no va incorporar al fons cap obra.

La col·lecció permanent del Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma Es Baluard, conté un total de 535 obres d'art. Entre els artistes més destacats hi figuren Picasso, Miró, Sorolla i Picabia, entre d'altres. El museu ha tingut 17 noves incorporacions el 2005, i ha rebut un total de 342.906 visitants, 243.534 més que el 2004.

El Museu de Menorca té unes 97.978 peces catalogades. D'aquestes, unes 1.500 formen part de l'exposició permanent del Museu. Els autors més destacats són a la part de pintura i alguns són Pasqual Calbó, Joan Font i Vidal i Joan Vives Llull. S'hi han incorporat el 2005 tres camafeus de l'artista Joan Hernández Pons, dos àlbums de xilografies de l'artista Francesc Hernández Mora, l'*Homenatge a Luis Meléndez* de Josep Vives Campomar i una selecció d'obra de Francesc Hernández Mora, dipositada per Antoni Seguí Parpal. El nombre de visitants al Museu de Menorca el 2005 ha estat de 9.975 persones.

A l'Ateneu de Maó l'any 2005 va haver-hi les col·leccions permanents de Vives Llull i Màrius Verdaguer, amb 31 quadres i 69 quadres, respectivament. El 2005, no es va incorporar cap obra al fons del Museu. El nombre de visitants va ser de 50 persones.

El nombre de visitants al Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera el 2005 va ser de 35.303 persones. El 2004 el nombre de visitants va ser inferior, amb 18.670 persones. La necròpolis del puig des Molins el 2005 ha estat tancada per reformes.

5.2.2. LA PROGRAMACIÓ COMERCIAL

El Centre Cultural Pelaires i la Sala Pelaires varen augmentar el nombre d'exposicions el 2005, ja que el 2004 se'n feren deu i el 2005 varen ser dotze. La Galeria Altair acollí el 2005 un total de sis exposicions, una més que l'any anterior, el nombre aproximat de visitants va ser de 6.200. A

la Galeria Maior es varen fer nou exposicions el 2005, les mateixes que les que varen esdevenir el 2004. A la Galeria Mediterrània s'han fet un total d'onze exposicions, una més que el 2004. Pel que fa a la Galeria Horrach Moyà, s'ha fet el mateix nombre d'exposicions que el 2004, és a dir, vuit. El nombre d'assistents aproximat ha estat de sis mil persones. La Galeria Joan Oliver Maneu va tenir onze exposicions el 2005, dues més que el 2004. Pel que fa a la Galeria Xavier Fiol, hi va haver sis exposicions el 2005, una exposició més que el 2004, i, quan al nombre de visitants, una mitjana d'uns mil cinc-cents cada a l'any. (Vegeu el quadre A III-5.)

Del 10 al 14 de febrer va tenir lloc la XXIV edició d'ARCO. Les galeries d'art que es presentaren a la fira varen ser en total vuit: Altair, Horrach Moyà, Joan Guaita - Art, Galeria Maior, Pelaires, Jule Kewening, Xavier Fiol i Ferran Cano.

5.3.

LA MÚSICA

En aquest apartat farem referència als festivals, a la iniciativa de l'Ibatur «Un hivern a Mallorca» i a la música a les fundacions de La Caixa i de Sa Nostra. D'altra banda, parlarem de les discogràfiques i de la Fira del Disc.

5.3.1. ELS FESTIVALS

Un any més, es va realitzar el Festival de Jazz de sa Pobla, amb la onzena edició, i

amb una cartellera internacional d'actuacions, com les Marcus Miller Band, Skeeter & The Prime Rib Blues Band, Miranda Jazz Sextet.

Al mes d'agost, va tenir lloc el VII Festival Illes Balears en Concert a Barcelona, on actuaren Casa Rusa, Kard's Piken i The Nash, de Mallorca, Estanis, de Menorca i Peter Colous, d'Eivissa.

Tomeu Gomila va organitzar la V edició del Festival Waiting for Waits, cicle internacional de música acústica d'arrels americanes. Enguany, ha comptat amb les actuacions de Songdog, Dayna Kurtz, Kelly Joe Phelps i Johs Rouse.

També hi ha que destacar el I Festival Illes Balears en Concert a Madrid, que tingué lloc per primera vegada a Madrid al mes d'abril a la sala de concerts "Cats" amb les actuacions de Jaime Anglada, Inventari, Valentín Mendoza, Indira i Alberto Vizcaino.

5.3.2. «UN HIVERN A MALLORCA»

Un any més, l'Institut Balear de Turisme (IBATUR) promou la cultura a les Illes Balears amb tota una sèrie d'esdeveniments, dels quals destacam el programa «Un hivern a Mallorca», de set mesos de durada, des del mes de gener fins al mes d'abril i des del mes d'octubre fins al mes de desembre. A més, hi ha hagut altres esdeveniments arreu de tota l'illa, com el XXVII Festival Internacional de Deià; el Dansamàniga 2005, Festival Internacional de Dansa, a Sant Llorenç des Cardassar; el

XLIV Festival de Pollença; la XXV Mostra Internacional Folklorica de Sóller, o el XXV Festival Frédéric Chopin, a Valldemossa, entre d'altres.

5.3.3. LA FUNDACIÓ LA CAIXA

La Fundació La Caixa va organitzar per al 2004 un total de 93 concerts. Al Centre de Palma el nombre de concerts que es varen fer (devuit concerts) va disminuir respecte del 2003 (vint concerts), així com va disminuir el nombre d'espectadors, ja que el 2003 va haver-hi un total de 3.173 espectadors i el 2004 varen ser 3.087. Pel que fa al nombre de concerts d'àmbit territorial, el 2004 es va arribar als 75 concerts, nou menys que l'any anterior. En aquest cas, el nombre d'espectadors també va disminuir respecte del 2003, ja que el 2004 va haver-hi 12.580 espectadors, mentre que el 2003 foren 1.251 menys.³¹ (Vegeu el quadre A III-6.)

5.3.4. LA FUNDACIÓ SA NOSTRA

Al Centre de Cultura de Palma varen tenir lloc un total de 53 concerts el 2005, incloent les 25 sessions escolars. El nombre d'assistents va ser de 13.250 persones.

A les sales de cultura de Menorca varen tenir lloc el 2005 un total de 75 concerts, amb un total de 8.700 espectadors.

Pel que fa a les illes Pitiüses, es varen dur a terme tretze concerts, vuit a Eivissa i cinc a Formentera, amb 579 i 315 espectadors, respectivament.

31. Les dades de la Fundació la Caixa per a l'any 2005 no han estat possibles modificar-les per falta d'informació.

5.3.5. LES DISCOGRÀFIQUES

El 2005 hi ha hagut un augment dels títols que ha editat Blau. El 2004 es varen editar desset discs compactes (CD); en canvi, el 2005 varen ser vint-i-tres CD. El volum de vendes el 2005 va ser de 6.050 CD, un 45% menys que les vendes del 2004 (11.000 CD). El 2005 Ona Digital va editar un total de dotze CD, quatre més que l'any anterior. El volum de vendes per al 2005 resultà ser de 27.460 CD, 2.447 menys que el 2004. Una altra de les discogràfiques de les Illes Balears, ACA, va editar un total d'onze CD el 2005, de manera que augmenta en dos el nombre de CD editats l'any anterior (2004). El nombre total de CD venuts va ser de 389. (Vegeu el quadre A III-7.)

5.3.6. LA FIRA DEL DISC

El 2005, va tenir lloc els dies 10 i 11 de setembre al recinte de Fires i Congressos de Palma, es tracta d'un punt de trobada important per a tots els amants de la música amb estands de les Illes Balears, de la península i un grup seleccionat de tota Europa i d'Amèrica, que van posar a la venda CD, LP, col·leccions, instruments musicals, llibres musicals, etc.

5.4.

L'EDICIÓ

Segons l'Institut Nacional d'Estadística (INE), el nombre de títols i d'exemplars editats a les Illes Balears ha augmentat;

tot i així, el percentatge que genera aquest volum d'edicions de les Illes respecte de l'Estat és poc representatiu. Pel que fa al nombre de títols de llibre editats a les Balears el 2005, representa l'1,15% del total espanyol, mentre que el nombre de títols editats de fullets és l'1,71% de l'Estat. El percentatge respecte del total de l'Estat dels exemplars, tant de llibres com de fullets, és menor, ja que és del 0,39% i del 0,56%, respectivament. (Vegeu el quadre A III-8.)

Les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars ens indiquen una tendència a l'augment en l'edició de llibres, de fulls i de fullets el 2005 respecte del 2004.

A Mallorca, l'any 2005 el nombre de llibres editats ha estat de 573, un 7,5% més que el 2004. L'edició de llibres en català va augmentar un 9,5%, xifra que, traduïda a dades absolutes, passà de 317 el 2004 a 347 el 2005. L'edició de llibres en castellà disminuí un 14,8% respecte del 2004. Pel que fa al nombre de fulls i de fullets el 2005 se n'editaren 1.003, un 11,2% més que el 2004, amb un augment considerablement dels editats en català i en català-castellà. (Vegeu el quadre A III-9.)

A Menorca, el nombre de llibres editats va ser de 55 per l'any 2005, tres més que l'any anterior. En català se n'editaren un 4,8% més que el 2004, i en castellà un 20% menys.

A les Pitiüses es varen editar un total de 22 llibres el 2005, dos més que el 2004. En català se n'editaren deu, un 9,1%

menys que el 2004, i en castellà es va passar de vuit a sis exemplars, cosa que suposa un decreixement del 25% respecte del 2004. El nombre de fulls i de fullets editats el 2005 va ser de 95, vint més que l'any passat, amb un augment considerable dels editats en català-castellà.

5.5.

EL TEATRE

Pel que fa al teatre, l'hem dividit en dos apartats: d'una banda, les activitats pròpies de teatres i d'auditoris i, de l'altra, la projecció a l'exterior.

5.5.1. L'ACTIVITAT ALS TEATRES I ALS AUDITORIS

L'anàlisi de les dades dels teatres i dels auditoris s'ha tractat conjuntament per causa de la dificultat a l'hora de fer una separació acurada dels actes musicals i dels teatrals.

Pel que fa a l'activitat dels teatres de Palma, a l'Auditori, el 2005, va haver-hi un total de 226 espectacles, trenta menys que l'any anterior. El Teatre del Mar va fer el 2005 un total de 146 funcions, devuit funcions més que el 2004, la qual cosa suposa un augment d'uns tres mil espectadors. El 2005 el Teatre Municipal de Palma efectuà 268 funcions, setanta menys que el 2004, de manera que es redueix el nombre d'espectadors un 9,91%. El 2005 el Teatre Sans organitzà 63 funcions, enfront de les 72 del 2004. El

nombre d'espectadors va ser de 7.147. (Vegeu el quadre A III-10.)

Per analitzar l'activitat dels teatres a la part forana de Mallorca s'han tingut en compte l'Auditori Sa Mònica, l'Auditori d'Alcúdia, el Teatre Municipal de Manacor i el Teatre Municipal d'Artà, els quals el 2005 han realitzat un total de 57, de 56, de 320 i de 77 funcions, respectivament. Hi ha un increment de l'activitat del teatre, menys a l'Auditori d'Alcúdia, en què hi ha una reducció del 30%, i al Teatre Municipal de Manacor, que ha estat del 3,9%. Respecte del nombre d'espectadors, el 2005 l'Auditori Sa Mònica va generar 12.533 espectadors, un 41,62% més que el 2004. A l'Auditori d'Alcúdia el nombre d'espectadors va ser el 2005 de 13.956, de manera que disminueix en 6.445 espectadors la xifra que es va aconseguir el 2004. En el Teatre Municipal de Manacor per al 2005 el nombre total d'espectadors va ser de 45.728, 1.420 persones menys que l'any anterior. Finalment, al Teatre Municipal d'Artà va augmentar el nombre d'espectadors, en passar de 5.150 el 2004 a 14.446 el 2005.

A Menorca, al Teatre Principal de Maó el 2005 es varen dur a terme 86 funcions, el mateix nombre que el 2004, que varen generar 34.319 espectadors, un 3,23% més que l'any 2004.

A l'Auditori de Cas Serres, el nombre de funcions durant el 2005, va ser de 104, amb una mitjana de 150 persones per funció.

5.5.2. LA PROJECCIÓ EXTERIOR

El 2005 va tornar a tenir lloc, la Mostra de Teatre Infantil i Juvenil de Catalunya, a Igualada. Els grups de les illes que varen participar van ser Tofolets al carrer, Teresetes migjorn, Buffons i Estudi Zero, de teatre al carrer de Tàrraga.

Les Illes Balears participaren a la Fira de Teatre de Galícia, on s'ha elaborat un protocol de col·laboració a partir de l'any 2005 propiciant un intercanvi de grups de teatre de les dues comunitats autònomes.

També participaren amb la direcció General de Joventut dins els àmbits de les convocatòries d'arts escèniques i producció del muntatge guanyador del concurs de texts teatrals.

Un any més, el teatre balear va ser representat a la Fira de Teatre al carrer de Tàrraga 2005, amb quatre obres: La vida difícil de Neorural, L'enemic del poble de Teatre DeQuè, Amics de Tic i Asteroide 9900 d'Au-Ments.

Un any més, les Illes, varen participar també, a la Mostra de Teatre Valencià, Alcoi 2005.

També hi ha que destacar les mostres de teatre escolar d'Artà, Manacor, de teatre en català dels instituts (Artà), la Fira de teatre de Manacor 2005, El Festival Internacional de Teatre de Titelles, el Premi Born de Teatre del Cercle artístic de Ciutadella, el Festín d'Eivissa 2005 i la Fira de Teatre Infantil i Juvenil Sa Xerxa de Vilafranca.

5.6.

CINEMA

En el cas del cinema, volem considerar els diferents festivals de cinema que s'han fet el 2005 i també volem fer un repàs del cinema comercial i del cultural.

5.6.1. ELS FESTIVALS DE CINEMA

Del 26 al 28 d'abril va tenir lloc al Centre de Cultura Sa Nostra de Palma el V Certamen de Curtmetratges de Ficció en Català 2005, que convoca la Direcció General de Política Lingüística de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears. També es va fer, el mes de maig, el II Festival Internacional de Cinema i Drets Humans de les Balears, organitzat per la Direcció General de Defensa dels Drets del Menor. Cal destacar també el Certamen de Vídeo Art Jove 2005, organitzat per la Direcció General de Joventut, els dies 9 i 10 de juny; el Festival de Creació Digital i Nous Mitjans, i el Festival Internacional de Cinema Publicitari de Cannes 2005.

5.6.2. EL CINEMA COMERCIAL

El nombre de sales de cinema ha disminuït el 2005 amb nou espais, de manera que s'ha passat de 108 sales el 2004 a 99 sales l'any 2005. Aquest darrer any el nombre de sales ha disminuït un 8,33%. (Vegeu el quadre A III-11.)

El nombre d'espectadors el 2005 ha estat de 3.128.228 persones. Aquesta dada ens

indica una disminució de l'11,12% respecte del 2004.

La recaptació el 2005 va disminuir un 9,12% respecte del 2004. Fins a l'any passat la recaptació dels cinemes a les Illes Balears s'havia incrementat. Aquest fet també es constata a escala estatal, amb una disminució el 2005 del 9,29% respecte del 2004. (Vegeu el quadre A III-12.)

A escala estatal les produccions estrangeres varen ser les que varen generar una afluència de públic major, amb 104.985.275 espectadors; en canvi, les produccions espanyoles varen tenir una menor presència de públic, amb 21.021.216 espectadors. El total d'espectadors a les Illes Balears va suposar tan sols el 2,48% del total d'espectadors de l'Estat espanyol.

L'hàbit d'assistència al cinema de la població de les Illes Balears el 2005 reflecteix que només el 50,60% de la població va al cinema més d'una vegada a l'any. Cal dir que són els joves (persones entre els 14 i els 24 anys) els que més van al cinema i els que ho fan amb una freqüència major. D'altra banda, el 49,40% de la població no va mai al cinema. (Vegeu el quadre A III-13.)

5.6.3. EL CINEMA PROMOCIONAT PER LES FUNDACIONS

L'any 2004 la Fundació La Caixa va fer, un any més, tota una sèrie d'activitats lligades al món del cinema. Va fer un total de sis projeccions. Cal dir que quatre d'a-

questes projeccions es varen emmarcar dins un cicle de cinema etnogràfic: «Blues: la música del diable». El nombre d'espectadors va ser de 232 persones. Comparant aquestes dades amb les de l'any 2003, es pot dir que aquesta activitat ha minvat pel que fa tant al nombre d'espectadors (539 espectadors el 2003) com al nombre de projeccions (7 projeccions l'any 2003).³²

El 2005 el Centre de Cultura Sa Nostra de Palma tornà a oferir, un any més, un programa de cinema molt complet. Hi va haver un total de 101 projeccions, amb 18.180 usuaris. A les sales de cultura de Menorca es varen projectar setze pel·lícules i a la Sala de Cultura de Formentera, tres, amb 704 i 99 espectadors, respectivament.

S'ha de destacar també el Cicle de Cinema a la Fresca, amb la projecció de denou pel·lícules, arreu de tota l'illa, de les quals la més projectada fou *Els increïbles*. Les altres pel·lícules més projectades han estat *A volta al món en 80 dies* i *Shrek 2*, amb nou projeccions cadascuna.

5.7.

ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Aquest subapartat s'estructura en tres epígrafs: els mitjans de comunicació escrits, la ràdio i la televisió.

32. Vegeu les notes 30 i 31.

5.7.1. ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ ESCRITS

El 2004 el 48,4% de la població de les Illes Balears va llegir la premsa diària. Segons l'Institut Nacional d'Estadística, aquest percentatge ha augmentat, respecte del 2003, un 3,42%. (Vegeu el quadre A III-14.).

Última Hora, *Diario de Mallorca* i *El Mundo - El Día de Baleares* es consoliden al capdavant dels diaris regionals, de manera que aconseguen per al 2005 un índex de tiratge de 41.657, de 27.316 i de 22.192 exemplars, respectivament. Els índexs de tiratge del 2005 varen ser superiors en els casos d'*Última Hora* (1.205 més) i *Diario de Mallorca* (981 més), i inferiors quant a *El Mundo - El Día de Baleares* (808 menys). (Vegeu el quadre A III-15.)

L'índex de difusió va ser el 2005 de 35.181 exemplars per a *Última Hora*, de 23.277 per a *Diario de Mallorca*, i de 18.679 per a *El Mundo - El Día de Baleares*; és a dir, un 3,93%, un 3,73% i un -6,58% respecte dels que es varen aconseguir el 2004.

Els cinc diaris amb un nombre major de lectors, segons l'estudi general de mitjans (EGM), per ordre d'importància, l'any 2005 varen ser *Última Hora* (181.000), *Diario de Mallorca* (111.000), *El Mundo* (40.000), *Diario de Ibiza* (36.000) i *Marca* (34.000). (Vegeu el quadre A III-16.)

Comparant les dades obtingudes el 2005 amb les del 2004, cal dir que només dos diaris han augmentat el nombre de lec-

tors: *Sport* (38,89%) i *El País* (15%). Els que han disminuït més són *El Mundo*, *Marca* i *Diario de Menorca*, un 38,46%, un 34,62% i un 31,43% respectivament.

Els lectors de diaris de les Illes Balears, segons l'EGM, en la major part són homes (59,50%). Per edats, cal esmentar que és la població d'entre els 25 i els 44 anys la que llegeix més el diari (el 25,42% dels lectors), mentre que el 59,78% dels lectors són majors de 45 anys, i el 14,80% dels lectors tenen menys de 25 anys. La mitjana d'edat dels lectors és de 42,3 anys. Si l'anàlisi es fa per nivells d'instrucció, cal dir que la majoria dels lectors (el 65,36%) tenen un nivell elemental (educació general bàsica o batxillerat elemental) o mitjà (BUP, COU o formació professional). (Vegeu el quadre A III-17.)

D'entre les publicacions periòdiques cal diferenciar, a l'hora de fer l'anàlisi, entre els suplementos, les revistes setmanals i les revistes mensuals. (Vegeu el quadre A III-18.)

Segons l'EGM, els tres suplementos més llegits el 2005 a les Illes Balears varen ser *Brisas* (82.000 lectors), *Mujer de Hoy* (62.000 lectors) i *El Semanal* (52.000 lectors). En general, cal esmentar que, d'aquests lectors, un 46,05% són homes i un 53,95% dones. La mitjana d'edat dels lectors és de 42,6 anys.

La revista setmanal més llegida a les Illes el 2005, amb molta diferència respecte de la resta, és *Pronto* (193.000 lectors). El 64,64% dels lectors d'aquests tipus de publicacions són dones, enfront d'un 35,36% d'homes. La mitjana d'edat dels lectors és de 43,5 anys.

Les dues revistes mensuals més llegides el 2005 varen ser *Digital +* i *Ono*, amb 78.000 i 72.000 lectors, respectivament. El 51,74% dels lectors eren dones, enfront d'un 48,26% d'homes. La mitjana d'edat dels lectors va ser de 36,6 anys.

Cal fer un incís pel que fa a les publicacions més llegides entre la població jove (entre els 14 i els 24 anys). Les tres publicacions més llegides per la població jove el 2005 varen ser *Pronto* (32.000 lectors), *Maxi Tuning* (21.000 lectors) i *Ono* (19.000 lectors).

5.7.2. LA RÀDIO

Les cinc emissores radiofòniques més escoltades, segons l'EGM, el 2005 a les Illes Balears varen ser Mallorca FM C40 (16,58%), Mallorca FM SER (13,10%), Mallorca FM M80 (12,57%), Mallorca FM CDIA (12,03%) i Manacor FM COPE (9,09%). El 65,78% dels oients de les Illes va optar per les ràdios de caire temàtic, enfront del 34,22% dels oients, que va optar per les ràdios de tipus generalista. (Vegeu el quadre A III-19.)

Si s'analitzen les dades per franges horàries, en general, el màxim d'audiència és al matí, amb un 48,98% dels oients.³³ En les ràdios de tipus generalista, hi ha una punta horària al matí, amb un 44,77% del total d'oients. Aquesta tendència també es compleix pel que fa a les ràdios de tipus

temàtic, ja que, hi ha una punta clara al matí, que és del 51,04% dels oients. (Vegeu el quadre A III-20.)

En analitzar l'audiència de la ràdio per dades sociodemogràfiques, a les Illes s'obté un perfil força ajustat dels oients. El percentatge d'homes que escolten la ràdio és d'un 55,32% i el de dones, d'un 44,68%. Si s'analitza per tipus d'emissions, cal esmentar que la major part dels oients de la ràdio generalista són homes (63,16%), majors de 45 anys (59,06%). La mitjana d'edat en la ràdio generalista és de 49,4 anys. En la ràdio temàtica, també hi ha una presència major d'homes (53,21%). Respecte de l'edat, en la majoria són oients amb edats compreses entre els 14 i els 34 anys (55,47%). La mitjana d'edat en la ràdio de tipus temàtic és de 35,5 anys. La ràdio de tipus musical també és escoltada majoritàriament per homes, un 52,59%, i per persones amb una edat compresa entre els 14 i els 34 anys. El nivell d'instrucció de la majoria dels oients és de educació general bàsica o batxillerat elemental i de BUP, COU o formació professional, grups que suposen un 66,90% del total d'oients. (Vegeu el quadre A III-21.)

L'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears (EPRTVIB) es va crear mitjançant la Llei 7/85, de 22 de maig, si bé no va quedar constituït fins al 26 de març del 2004. La primera emissió d'IB3 Ràdio es va produir el dia 1 de març de 2005, coincidint amb la celebració del Dia de les Illes Balears.

33. Per al total de la població s'ha pres una mostra de 1.554 entrevistes personals. Per a la ràdio la mostra ha estat de 1.872, perquè n'hi ha 318 de telefòniques. La quantitat total de respostes obtingudes per cada modalitat (diaris, suplement, televisió i ràdio) s'ha extrapolat a la població total. Per tant, el resultat obtingut és en milers. L'extrapolació s'ha fet multiplicant el resultat de la mostra per un factor que se li assigna, que són unes xifres universals, obtingudes a partir de les dades de població de l'INE. A causa que el darrer cens de població és del 2001, les dades de població per al 2005 s'han obtingut a partir d'una projecció demogràfica per a aquest any. Valgui aquesta nota d'aclariment per a la resta de l'índex d'audiència.

5.7.3. LA TELEVISIÓ

El consum televisiu a les Illes Balears el 2005 va ser de 236 minuts de mitjana diària, dada que suposa un percentatge menor respecte de l'any anterior, d'un 1,26%. Les tres cadenes de televisió més vistes, per ordre d'importància, varen ser Antena 3 (26,2%), TVE-1 (23,4%) i Tele 5 (22,6%). Amb menor audiència, les varen seguir Canal 9 (6,2%), TV3 (3,6%) i La 2 (3,6%). Finalment, en darrer lloc, es varen situar Canal 4 (0,5%) i M7 (0,2%). (Vegeu el quadre A III-22.)

El consum televisiu per rangs horaris ens deixa entreveure, en ordre d'importància, que el 88,38% de la població de les Illes mira la televisió a la nit, mentre que el 56,05% ho fa al migdia; el 40,35% mira la televisió a l'horabaixa; el 15,15%, al matí, i finalment, el 2,06% de la població mira la televisió a la matinada. (Vegeu el quadre A III-23.)

La Televisió IB3 va començar a emetre en proves amb els primers informatius de caràcter autonòmic l'1 de maig del 2005 i el 4 de setembre del mateix any va iniciar les emissions regulars.

5.8.

LES BIBLIOTEQUES

A la xarxa de biblioteques del Consell de Mallorca hi ha hagut un total de 45.750 exemplars nous, repartits per tots els municipis de l'illa, d'entre els quals és Campos el municipi que més n'adquirí,

amb 1.663 exemplars, seguit de Manacor, amb 1.659, i de Calvià, amb 1.519. El nombre de títols nous incorporats ha estat de 2.122, amb un predomini dels escrits en llengua castellana (1.300). El nombre de lectors amb carnet de préstec ha estat de 63.069 persones, 6.283 de les quals pertanyen a la biblioteca central d'Inca.

Durant l'any 2005 la base de dades d'activitats d'animació a la lectura, creada al 204, ja ha funcionat a ple rendiment i el resultat ha estat de 187 activitats i 67 contactes. La majoria d'aquestes activitats corresponen a contacontes, tallers i d'altres, com bibliodisciplina, el biblioparc o les visites escolars. El 89% d'aquestes activitats s'ha fet a les mateixes biblioteques, amb l'objectiu de donar a conèixer les biblioteques municipals. A aquestes activitats hi ha hagut un total de 18.259 assistents, la majoria dels quals són infants entre els 7 i els 12 anys. Així mateix, s'ha posat en marxa la semi-centralització dels clubs de lectura de les biblioteques: s'elegeixen deu títols i se'n compren trenta exemplars de cadascun. Les biblioteques que han participat en aquest projecte han estat: Andratx, Binissalem, Búger/Lloseta/Selva (conjuntament), Consell, Esporles, Lluçmajor i Porreres. A més a més, s'ha creat una nova biblioteca, que és la de Portocolom.

La xarxa de biblioteques de Menorca està formada per vuit biblioteques, sense tenir en compte les de titularitat privada ni la Biblioteca Pública de Maó, que és de titularitat estatal. Cada municipi disposa d'una biblioteca, menys es Mercadal, que en té dues. El fons total és

de 84.132 llibres i la biblioteca de Ciutadella és la que en té més, amb 23.675 títols. La que compta amb un menor nombre de llibres és la de Fornells, amb 3.232. El nombre total d'usuaris, quantificat pels que s'han fet el carnet nou o l'han renovat en els dos darrers anys, és d'11.712 i també és la biblioteca de Ciutadella la que en té un major nombre (4.200).

Al Centre Coordinador de Biblioteques del Consell Insular d'Eivissa i Formentera, hi figuren vint-i-dues biblioteques per al total de les Pitiüses. El nombre d'usuaris és de 63.639, i el nombre de noves adquisicions, de 10.959.

6

HABITATGE

RESUM

El 2005 es visaren 12.526 habitatges, un 3,6% més que l'any anterior. La demanda d'habitatges per al turisme residencial registrà un notable augment d'activitat, superior al 20% en el cas dels compradors britànics, i es va recuperar lleugerament el mercat alemany, després de diversos anys d'estancament.

La repercussió del preu del sòl sobre els costos de producció de l'habitatge ha continuat creixent i els preus de l'habitatge continuen sent un altre dels principals problemes socials. Així, en el quart trimestre del 2005 els preus per metre quadrat mitjans de l'habitatge lliure se situen a les Balears en la quarta posició, per darrere de Madrid, el País Basc i Catalunya. Entre el 1995 i el 2005 els preus augmentaren un 238%, molt més que la mitjana espanyola (164,4%), i s'acceleraren de manera especialment intensa entre el 1998 i el 2001. Malgrat això, a partir del 2002, els preus de les Balears han crescut a una menor velocitat que la dita mitjana. A les Balears l'habitatge lliure va arribar en el quart trimestre del 2005 a un preu mitjà de 2.025,6 euros per metre quadrat, de manera que fou encara un 11% més elevat que la mitjana espanyola, que es va situar en els 1.824,3 euros. A les Illes la pujada de preus es va moderar, de manera que creixeren un 10,2% en relació amb el mateix període del 2004. El ritme de creixement dels preus mitjans espanyols es desaccelerà el 2005: es passà del 17,1% al 12,9%. El preu mitjà de l'habitatge lliure usat també s'alenteix encara que segueix creixent a una taxa anual molt viva. Entre el juny del 2004 i el juny del 2005 ha crescut a les Balears un 15,7%. El valor arribà als 1.956,6 euros per metre quadrat. L'evolució dels preus mitjans espanyols és similar: han crescut un 17,3% (arriben als 1.710,4 euros per metre quadrat). A les Balears el preu mitjà de l'habitatge usat és un 14,4% superior a la mitjana estatal.

Segons l'indicador de l'accessibilitat a l'habitatge elaborat pel Servei d'Estudis Econòmics del BBVA, les Balears registren un índex de l'1,2, corresponent al 2004 (igual que la Comunitat de Madrid i només darrere del País Basc). La mitjana espanyola se situà en l'1,4 i denota una situació millor. El 2005 la mitjana estatal va baixar fins a l'1,3. Com que es tracta d'indicadors mitjans, això significa que per a un creixent segment de la població la possibilitat d'accedir a un habitatge lliure de preu mitjà s'allunya cada vegada més.

El deteriorament de l'accessibilitat a l'habitatge es deixa notar amb una major pressió en la demanda d'habitatge de lloguer, fet que, juntament amb els altres factors ja enunciats quant a la demanda, ha provocat un ràpid augment dels preus del lloguer. Tot això continua generant greus problemes d'habitatge per a alguns col·lectius lligats a la immigració, amb l'aparició del sublloguer i de situacions de precarietat i d'amuntegament associades a llars plurifamiliars. Aquesta situació ha produït iniciatives de les administracions públiques, com és el cas dels plans Hipoteca Jove i Palma Habitada.

6.1.

EL PLA ESTATAL 2005-2008

L'objectiu bàsic del nou pla és desenvolupar 720.000 actuacions protegides en els quatre exercicis de vigència, amb un pressupost de 6.822 milions d'euros, enfront de les 442.000 actuacions del Pla 2002-2005 i als 3.380 milions d'euros pressuposats. Això implica una mesura de 180.000 actuacions a l'any, un 63,6% més que les 110.000 establertes com a objectiu mitjà anual entre el 2005 i el 2008. El 46% del total corresponen a habitatges protegits de nova construcció per a la venda i el lloguer, el 16,4% són actuacions d'urbanització de sòl expressades en termes d'habitatges protegits que crearan, i el 22,2%, rehabilitacions.

D'altra banda, el nombre d'aprovacions definitives de rehabilitació protegida, segons la normativa estatal, ha descendit respecte del 2004 un 13,6%, de manera que s'arriba a una xifra de 47.607.

Finalment, les ajudes financeres a l'habitatge, de manera similar al Pla anterior, admeten diverses modalitats: préstecs convinguts, d'una banda, i, de l'altra, ajudes econòmiques directes, entre les quals es distingeixen les subsidiacions dels préstecs convinguts, les subvencions i les ajudes per a l'entrada per al primer accés a l'habitatge en propietat. Les dues princi-

pals novetats en aquest camp d'actuacions són, en primer lloc, que els terminis d'amortització s'amplien amb caràcter general als 25 anys (cinc més que en el pla anterior) i, en segon lloc, que s'implanta un caràcter fix en les subsidiacions dels préstecs convinguts a compradors i arrendataris, en lloc de fer-ho en una proporció de les quotes a pagar, com es feia en plans precedents.

Per ampliar el reduït parc de lloguer existent a Espanya s'empraran dos tipus d'instruments: d'una banda, els destinats a estimular l'oferta de l'habitatge en arrendament, i, de l'altra, els adreçats a evitar la «pèrdua d'habitatges» mitjançant el suport econòmic als inquilins. Respecte dels primers, el Pla estableix diferents modalitats d'actuacions:

- La promoció d'habitatges de protecció oficial (HPO) de nova construcció per arrendar, i el cofinançament de l'HPO de promoció pública per arrendar.
- La mobilització del parc residencial, mitjançant el suport als qui posin en lloguer habitatges, o als qui els adquireixin per a aquesta finalitat.
- La rehabilitació individual d'habitatges, o d'un edifici complet, destinat a l'arrendament.

Una altra de les noves actuacions protegides del Pla és el suport econòmic als inquilins dels habitatges arrendats sota determinades condicions, de manera que s'estableix un tracte preferencial per a determinats col·lectius, com els menors de 35 anys, les víctimes de la

violència de gènere o del terrorisme, les famílies nombroses, i les constituïdes pel pare o mare i els fills, les persones amb discapacitat, les que pertanyen a un col·lectiu en situació de risc d'exclusió social, i altres grups de protecció establerts en la normativa pròpia de les comunitats autònomes.

En matèria del sòl, les novetats principals són el finançament de l'adquisició del sòl en les «àrees d'urbanització prioritària» i el nou plantejament residencial de l'Entitat Pública Empresarial de Sòls (SEPES), a la qual s'adjudiquen noves comeses, amb l'objectiu de fomentar la urbanització de sòl per a habitatges protegits.

Finalment, el Pla estableix dos programes: un de millora de la qualitat, de la innovació i de la sostenibilitat de l'edificació, i un altre que s'adreça a l'habitatge per als joves. El primer comprèn ajudes per als promotors d'habitatges de nova construcció que incorporen millores per sobre dels mínims obligatoris i per als promotors de les actuacions de rehabilitació aïllada d'edificis i d'habitatges, per millores en l'eficiència energètica. El Programa d'habitatge per als joves comprèn ajudes financeres per a l'habitatge jove en lloguer, subvencions als inquilins joves, ajudes per comprar habitatges, la preferència per l'accés a habitatges protegits en propietat, i el cofinançament d'habitatges de promoció pública en arrendament per als joves.

La Societat per al Lloguer (SPA), creada pel Ministeri d'Habitatge el mes d'abril del 2005 té com a objectiu essencial fomentar el lloguer de l'important parc d'habitatges

buits existent a Espanya, mitjançant la reducció dels costos de transacció en la tramitació dels contractes de lloguer i el reforç de la seguretat jurídica dels arrendadors.

La SPA s'ha constituït amb un capital social de vint milions d'euros. Les dades facilitades fins ara revelen que en els sis mesos de funcionament d'aquesta societat tan sols s'han signat un poc més de mil cinc-cents contractes, encara que uns quatre mil propietaris s'han interessat per les condicions dels lloguers, i més de quinze mil ciutadans, en la immensa majoria menors de 35 anys, n'han demanat informació.

6.2.

L'EVOLUCIÓ DE L'HABITATGE A LES ILLES BALEARS

El 2005 es va continuar registrant a les Balears un gran dinamisme de les promocions residencials, estimulat per una demanda que no va presentar símptomes de defallir, alimentada pels baixos tipus d'interès dels préstecs hipotecaris, que seguien baixant fins a l'agost, i per terminis d'amortització cada cop més dilatats. Es visaren 12.526 habitatges, un 3,6% més que l'any anterior, que s'havia produït un impuls extraordinari després de la fi de la moratòria urbanística a Mallorca, que afectava l'edificació residencial col·lectiva lliure, i també a Eivissa-Formentera, amb un nou pla territorial en germen.

En els darrers anys de la passada dècada dels noranta, la demanda d'habitatge a les Balears va créixer intensament a causa de la

singular confluència d'un conjunt de factors que operaren a la vegada, de manera que es configurava un escenari extraordinàriament expansiu, en què, a més de factors relacionats amb l'encariment del cost del sòl i amb les expectatives dels agents econòmics i dels consumidors sobre la creixent escassetat futura, es destacaren el fort creixement de l'economia de les Balears, l'elevat increment de la població immigrant, l'entrada en el nou marc de l'euro, la inversió estrangera dirigida a adquirir habitatges destinats al turisme residencial, la ràpida reducció dels tipus d'interès hipotecari, l'allargament dels terminis d'amortització dels préstecs hipotecaris, i l'augment de l'atractiu dels immobles com a bé d'inversió refugi respecte d'altres actius alternatius, en un escenari de baixos tipus d'interès i amb expectatives de continuïtat de les fortes alces de preus i lloguers. Aquesta expansió, amb ritmes diferents, ha continuat vigent des d'aleshores.

Al marge de factors conjunturals i dels relacionats amb l'escassetat del sòl, el seu progressiu encariment i les expectatives sobre l'evolució dels preus, la intensa demanda d'habitatge que es dona des del final dels noranta és el resultat de la conjunció de tres tipus de factors: econòmics (augment de l'ocupació i de la renda de les famílies), demogràfics (immigració, turisme residencial, canvis socials: augment de les famílies monoparentals, d'un membre, emancipació dels joves) i financers (descens continuat dels tipus d'interès, allargament dels terminis dels préstecs, habitatge com a actiu alternatiu).

Si ens detenim un moment en els factors demogràfics, és oportú recordar que en el

darrer quinquenni la població de les Balears ha crescut un 16,3%. Al començament del 2005 el 43% de la població resident no havia nascut a les Illes Balears; el 25% del total procedia d'altres comunitats autònomes. La intensitat del procés immigratori és un dels factors més actius d'entre els que configuren l'evolució de la demanda d'habitatge. Però també ho és la ràpida transformació de la societat, amb diversos processos que impulsen la formació de llars, com ara la major incidència de les llars unifamiliars per l'emancipació dels joves, l'envelliment de la població, la major freqüència de separacions matrimonials o l'índex creixent de dones caps de família, entre d'altres.

La demanda d'habitatges per al turisme residencial registrà un notable augment d'activitat, superior al 20% en el cas dels compradors britànics, i es va recuperar lleugerament el mercat alemany, després de diversos anys d'estancament. Aquesta evolució a l'alça s'explica en funció de la millora de les economies dels principals països emissors, juntament amb la contenció de la pèrdua del diferencial de preus relatius dels béns immobles, d'altres factors, entre els quals s'hauria de

destacar l'ampliació de l'oferta del transport aeri i la reducció dels preus.

Els tipus d'interès hipotecari, expressats com a valor mitjà corresponent al conjunt de les entitats financeres, tocaren el fons a l'agost, amb una taxa del 3,19%, i des de llavors s'inicià una lenta però sostinguda pujada que situà la taxa de desembre en el 3,40%. Els tipus d'interès dels préstecs amb garantia hipotecària, la majoria contractats amb un interès variable referenciat en indicadors del mercat financer, anticipaven un esperat, encara que suau, enduriment de la política monetària. El Banc Central Europeu ençava al desembre un nou cicle alcista dels tipus oficials, per contrarestar possibles tensions inflacionistes derivades de l'increment del preu del petroli, del creixement monetari i de la tibia recuperació de l'activitat econòmica a la UEM, en particular a Alemanya. En tot cas, el valor mitjà anual dels tipus continuà descendent el 2005 i es va situar en el 3,28%. El 2001 la taxa mitjana havia estat del 5,76%. Foren particularment intenses les reduccions experimentades el 2002 i el 2003, a raó d'un punt percentual cada any. (Vegeu el quadre III-54.)

QUADRE III-54. TIPUS D'INTERÈS DEL MERCAT HIPOTECARI (2000-2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	juny 05	jul. 05	ag. 05	set. 05	oct. 05	nov. 05	des. 05
Bancs	5,708	5,597	4,687	3,627	3,265	3,181	3,164	3,064	3,072	3,087	3,125	3,173	3,330
Caixes d'estalvi	5,822	5,926	4,896	3,791	3,435	3,373	3,365	3,312	3,293	3,292	3,313	3,342	3,471
Conjunt d'entitats	5,764	5,760	4,795	3,711	3,356	3,283	3,270	3,196	3,190	3,197	3,225	3,264	3,404

Font: Banc d'Espanya, bulletí estadístic.

Al marge dels efectes sobre el canvi d'expectatives de les famílies respecte del futur dels tipus d'interès, el nou cicle alcista que s'obrí camí en el darrer quadrimestre del 2005 no va afectar de manera apreciable la demanda d'habitatges de l'any, atesa l'escassa intensitat de la pujada i el curt temps en què operà. Per tant, el model, en el seu component financer, es va comportar en allò bàsic de manera anàloga al patró seguit en els darrers anys: el nivell d'endeutament ha continuat creixent d'acord amb del preu dels habitatges, però l'ininterromput descens dels tipus i l'allargament dels terminis d'amortització dels préstecs n'han alleujat el pes de la càrrega financera i han seguit impulsant la demanda residencial.

Les dades de l'INE relatives al volum d'hipoteques immobiliàries constituïdes a les Balears durant el 2005 reflecteixen la continuïtat d'un intens dinamisme en l'edificació i en la demanda residencial al llarg de l'any. El nombre mitjà d'operacions creix un 20% (el 17,1% l'any anterior). L'import total dels préstecs hipotecaris constituïts s'incrementà el 32%, tenint en compte que ja l'any precedent havia crescut un 41,7%. El valor mitjà de les operacions també augmentà, encara que la taxa (un 10%) va pujar molt per sota del 21% registrat l'any anterior. Sense perjudici de l'intens nivell d'activitat que denoten aquestes taxes de creixement anuals, convé matisar que, més enllà d'efectes estacionals, en el segon semestre i, sobretot, en el darrer trimestre s'observen signes d'alentiment, visibles tant en el nombre d'hipoteques realitzades com en l'import total.

La persistència de la incertesa motivada per factors geopolítics i econòmics, entre

els quals trobam l'alça del preu del petroli, i l'escassa remuneració dels actius de reduït risc, pròpia de la situació de baixos tipus d'interès, mantingueren l'atractiu de l'habitatge com a actiu alternatiu. La millora de la rendibilitat dels mercats financers de renda variable no pareix haver restat recursos en grau suficient per alternar de manera significativa la pressió dels doblers sobre la demanda d'habitatge en recerca de la rendibilitat com a actiu.

Els preus mitjans de l'habitatge lliure es mantingueren per sota de la mitjana estatal fins al 1997. A partir de llavors s'inicià una escalada alcista que va dur les Balears a situar-se en el grup de les comunitats autònomes amb els preus de l'habitatge més elevats i amb un major ritme d'augment. En el quart trimestre del 2005 ocupava la quarta posició quant al preu per metre quadrat, per darrere de Madrid, el País Basc i Catalunya. Entre el 1995 i el 2005 els preus augmentaren un 238%, molt més que la mitjana espanyola (163,4%), de manera que s'accelerà d'una manera especialment intensa entre el 1998 i el 2001. Malgrat això, a partir del 2002 els preus de les Balears han crescut a una velocitat menor que la dita mitjana. Segons les dades del Ministeri de l'Habitatge (amb una nova base l'any 2005), l'habitatge lliure a les Balears va arribar en el quart trimestre del 2005 a un preu mitjà de 2.025,6 euros per metre quadrat, de manera que era encara un 11% més elevat que la mitjana espanyola, que se situà en els 1.824,3 euros. A les Illes Balears la pujada de preus es moderà, en créixer un 10,2%, en relació amb el mateix període del 2004. Aquest any havien despuntat, amb un augmenta del 12,7%. El ritme de creixement dels preus

mitjans espanyols es va desaccelerar el 2005, en passar del 17,1% al 12,9%, cosa que reflecteix una certa contenció de la demanda residencial. (Vegeu el quadre III-55 i el gràfic III-32.)

El preu mitjà de l'habitatge lliure usat també s'alenteix lentament, encara que segueix creixent amb una taxa anual encara molt viva. Entre el juny del 2004 i el juny del 2005 ha crescut a les Balears un 15,7%. Els dos anys anteriors havia crescut el 18% i el 20%, respectivament. El seu valor va arribar als 1.956,6 euros per metre quadrat. L'evolució dels preus mitjans

espanyols és similar: han crescut un 17,3% (de manera que s'han situat en els 1.710,4 euros per metre quadrat), una mica menys que el 19% de l'any precedent. A les Balears el preu mitjà de l'habitatge usat és superior en un 14,4% a la mitjana estatal.

La repercussió del preu del sòl sobre els costos de producció de l'habitatge ha continuat creixent. L'oferta ha tendit a segmentar-se, per adequar-se a les noves necessitats: edificis d'habitatges tutelats per satisfer la demanda de persones jubilades, habitatges per a joves, edificis amb habitatges de superfície modulable, etc.

QUADRE III-55. PREU MITJÀ PER METRE QUADRAT D'HABITATGE LLIURE (1996-2005)

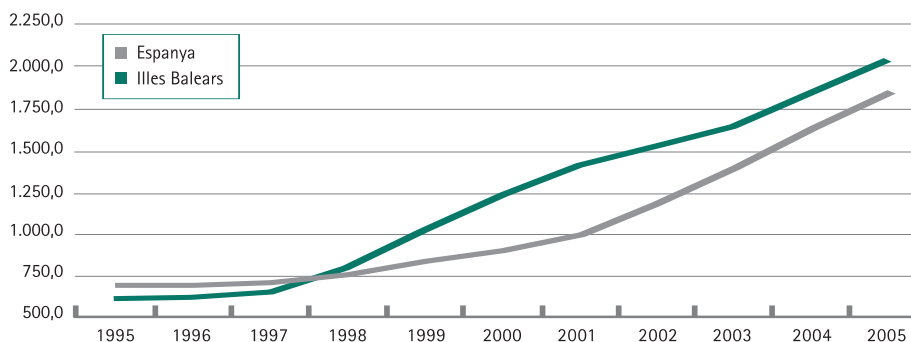
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Illes Balears	623,8	654,0	795,8	1.026,4	1.228,6	1.396,9	1.508,4	1.631,2	1.833,5	2.025,6
%	4,1%	4,8%	21,7%	29,0%	19,7%	13,7%	8,0%	8,1%	12,4%	10,5%
Espanya	694,4	702,8	756,7	829,2	893,3	992,7	1.164,6	1.380,3	1.618,0	1.824,3
%	0,2%	1,2%	7,7%	9,6%	7,7%	11,1%	17,3%	18,5%	17,2%	12,8%

Base 2005

Font: Ministeri d'Habitatge.

Gràfic III-32

Preu mitjà per metre quadrat d'habitatge (en euros)

Font: Ministeri d'Habitatge.

Existeixen diferents indicadors de l'accessibilitat a l'habitatge. El Servei d'Estudis Econòmics del BBVA ha elaborat un indicador de síntesi que relaciona el preu d'un habitatge adquirible (al qual es pot aspirar si es dedica un terç de la renda salarial a pagar la quota d'un préstec hipotecari pel 80% del valor de l'habitatge) i el preu de mercat d'un habitatge de 90 metres quadrats, de manera que quan l'indicador se situa per sobre de l'1 la capacitat de compra de la família mitjana supera als preus de mercat i, si s'utilitza per davall, la família no pot adquirir un habitatge de preu mitjà sense un esforç addicional.

Encara que la capacitat d'endeutament hagi augmentat de manera important en els darrers anys com a resultat de factors econòmics (augment de l'ocupació i de la renda de les famílies) i financers (reducció dels tipus d'interès i allargament dels terminis d'amortització dels préstecs hipotecaris), s'ha manifestat insuficient per contrarestar l'intens creixement dels preus de l'habitatge, de manera que s'erosiona, any rere any, l'accessibilitat a l'habitatge. Aquest procés ha conduït a una situació en què en algunes comunitats —entre les quals hi ha les Illes Balears— l'esforç financer de les famílies s'aproxima al límit de la seva capacitat de compra.

A les Balears, l'indicador corresponent al 2004 arribà a l'1,2 (igual que a la Comunitat de Madrid i només darrere del País Basc). La mitjana espanyola es va situar en l'1,4. El 2005 la mitjana estatal baixà fins a l'1,3 i, encara que no disposam de dades desagregades per comunitats autònomes per a aquest darrer any, es pot deduir que l'indicador de les Balears es deu haver situat entorn de l'1,1. Com

que es tracta d'indicadors mitjans, això significa que per a un creixent segment de la població la possibilitat d'accedir a un habitatge lliure de preu mitjà s'allunya cada vegada més, especialment per a aquelles famílies que només disposen d'un sou o que es troben en certes situacions de fragilitat econòmica.

El deteriorament de l'accessibilitat a l'habitatge s'accentuarà com a conseqüència de l'entrada en escena d'un nou factor —l'increment dels tipus d'interès hipotecari— en aquest nou cicle d'enduriment monetari que ha començat, el qual ve a sumar-se a la pujada dels preus residencials per sobre dels ingressos, causant principal del dit deteriorament en els darrers anys.

D'altra banda, a pesar d'aquest doble procés, la capacitat d'endeutament de les famílies no es veurà minvada de manera dràstica, com a resultat de l'augment de la renda i del continu allargament dels terminis d'amortització dels préstecs hipotecaris, sempre que l'evolució dels tipus d'interès es mogui en una senda d'augment suaus i amb un límit.

Encara que els baixos tipus d'interès i l'allargament dels terminis dels préstecs impulsen el desplaçament de la demanda d'habitatges des del lloguer cap a la compra, diverses barreres financeres i socials frenen aquest procés. A les Balears, en els darrers anys s'hi han sumat els efectes de diversos factors que han pressionat la demanda d'habitatge en lloguer i que han provocat un ràpid augment dels preus dels arrendaments. Entre aquests es troben l'augment de la població immigrant de baixa renda i, per motius laborals, la tradicional escassetat de l'oferta d'habi-

tatges en règim de lloguer, la insuficiència d'oferta d'habitatge social en propietat i el progressiu empitjorament de l'accessibilitat a l'habitatge lliure per a capes creixents de la població. Tot això continua generant greus problemes d'habitatge per alguns col·lectius i l'aparició del sublloguer i de situacions de precarietat i d'aumentegament associades a llars plurifamiliars. S'han produït iniciatives de les administracions públiques tendents a fomentar l'augment de l'oferta d'habitatges en lloguer, per la via de conciliar la seguretat de les transaccions per a propietaris i inquilins i introduir més transparència en el mercat, juntament amb altres tendents a afavorir la rehabilitació d'habitatges per a lloguer. El Govern de les Illes Balears aprovà un pla d'ajudes, que s'estén fins al 2008, per a la compra d'habitatges de protecció oficial, per a la compra d'habitatge usat i per a la compra amb fins de rehabilitació, especialment orientat a persones joves, que complementa el pla d'habitatge estatal. Així mateix, s'adoptaren altre mesures tendents a facilitar l'accés a finançament d'habitatge per als joves.

6.3.

EL I PLA DE L'HABITATGE DE LES ILLES BALEARS 2005- 2008, LA HIPOTECA JOVE I L'HABITATGE PALMA

Des de la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports es redactà el I Pla de l'habitatge 2005-2008. Aquest Pla no tan sols persegueix objec-

tius econòmics, que ajuden a consolidar l'estructura productiva del sector per la via de la població ocupada, sinó també socials, ja que orienta part dels instruments cap al col·lectiu amb més dificultats per accedir a un habitatge en condicions dignes.

Aquest Pla es dissenyà sobre tres polítiques fonamentals: la del sòl, la fiscal i la de l'habitatge, però és necessària una intervenció conjunta de les tres fonts per fer front als mateixos objectius comuns, amb el desenvolupament de polítiques transversals. Aquestes cobreixen tots els aspectes jurídics, econòmics i administratius que afecten l'habitatge.

Així, el Pla respon a quatre línies d'actuació transversals:

1. Incrementar l'oferta pública d'habitatges protegits. El Pla proposa augmentar el parc d'habitatges protegits, controlar la venda d'habitatges per evitar que estiguin disponibles en el mercat lliure de manera incorrecta i controlar la protecció del sòl.
2. Millorar la política del sòl, ja que constitueix un factor determinant en l'exclusió social de l'habitatge. Mitjançant aquesta política, el Pla pretén millorar i alleugerar els procediments administratius de la gestió i de la cessió del sòl, desenvolupar mesures que evitin l'especulació del sòl (amb un pacte sobre el sòl i l'habitatge), desenvolupar mesures encaminades a obtenir un sòl de baix cost per edificar habitatges protegits, i crear mesures que fomentin l'ús racional del sòl urbà.

3. Facilitar l'accés dels ciutadans al mercat d'habitatges lliures existents. Aquesta línia d'actuació s'adreça als habitatges tant en règim de lloguer (mitjançant polítiques d'ajuda al propietari i a l'arrendatari) com en règim de propietat.
4. Millorar i facilitar la mobilitat patrimonial. En aquest apartat el Pla distingeix entre les mesures orientades a la rehabilitació, l'habitabilitat o la millora de les condicions de funcionament de l'activitat immobiliària que regula el parc d'habitatges buits.

En el marc del I Pla d'habitatge de les Illes Balears 2004-2008, que aprovà el Govern de les Illes Balears per donar resposta a les creixents dificultats dels ciutadans per accedir a l'habitatge, el 2005 es destaquen les actuacions de dues iniciatives: Palma Habitada i Hipoteca Jove.

Palma Habitada fou un programa que posà en marxa l'any 2004 l'Ajuntament de Palma per estimular el parc d'habitatges de lloguer i incorporar al mercat de lloguer una part dels habitatges que romanien buides. Aquesta iniciativa, pio-

QUADRE III-56. PALMA HABITADA (2004-2005)

	2004	2005
Període	22-06-04/31-12-04	01-01-05/31-12-05
Habitatges llogats		
Nre. d'habitatges llogats	141	304
Renda mitjana (euros)	420,18	419,85
Inquilins allotjats		
Nre. inquilins allotjats	220 (1<18 anys; 219>18 anys)	689 (148<18 anys; 542>18 anys)
Nacionalitat		
Espanyol	102	376
Estranger	118	314
Sexe		
Home	129	355
Dona	91	335
Nivell d'estudis		
Graduat escolar	84	248
Estudis mitjans	97	191
Estudis superiors	25	109
Altres	1	106
No reglats	13	36

Font: Ajuntament de Palma, Patronat Municipal de l'Habitatge.

nera a tot l'Estat espanyol, pretén afegir uns cinc-cents habitatges anuals al mercat de lloguer al llarg del període 2004-2008. Mitjançant aquest programa, l'Ajuntament vol incidir directament en els obstacles que impedeixen que se subscrigui un nombre més elevat de contractes de lloguer, i evitar que una quantitat anormalment elevada de pisos en condicions acceptables d'habitabilitat estiguin desocupats durant prolongats períodes de temps. A més, amb aquesta mesura, es pretén garantir, d'un costat, que el propietari cobri les quotes de lloguer i de l'altre, que l'usuari gaudeixi d'un habitatge digne a un preu assequible.

L'any 2005 els resultats del programa Palma Habitada quant al nombre d'habitatges llogats va ser de 304, mentre que en el període de juny a desembre de l'any 2004 es varen comptabilitzar 141 habitatges llogats. La renda mitjana per aquests habitatges és d'uns 420 euros, aproximadament. Quant als inquilins allotjats, en el període del juny al desembre del 2004 la xifra va ser de 220 persones, mentre que el 2005 va ser de 689. Quant a la nacionalitat dels inquilins, 376 eren espanyols i 314, estrangers. Dels inquilins allotjats, 355 eren homes i 335, dones. Amb relació als nivells d'estudis, 248 tenien el graduat escolar; 191, estudis mitjans; 109, estudis superiors; 106, altres estudis, i 36 no tenien estudis reglats. (Vegeu el quadre III-56.)

Hipoteca Jove fou creada al final del primer semestre del 2005 per la Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports. Es tracta d'un producte hipotecari destinat a facilitar l'adquisició del primer habi-

tatge habitual i permanent als joves d'entre els 18 i els 35 anys amb una feina fixa. Aquesta iniciativa, que presenta unes característiques financeres avantatjoses —com ara la possibilitat de taxar l'habitatge fins als tres-cents mil euros o de finançar el 100% de l'habitatge, sense necessitat d'aval i per a un període de quaranta anys—, ha aconseguit que molts joves s'hi interessin. Durant l'any 2005 s'atengueren més de trenta-vuit mil telefonades, se segellaren més de dues mil vuit-cents sol·licituds i es constituïren vuitanta-vuit hipoteques. (Vegeu els quadres III-57 i III-58.)

Cal destacar que els ajuntaments també poden dur a terme actuacions en matèria d'habitatges de protecció oficial, però no existeix encara informació recopilatòria disponible per poder fer una primera estimació d'aquestes polítiques per al conjunt dels ajuntaments de les Illes Balears.

QUADRE III-57. SERVEIS DE CONSULTA DE LA HIPOTECA JOVE (2005)

	Setembre-octubre 2005				Novembre-desembre 2005			
	Telefonades	Visites al web	Sol·licituds tramitades	Sol·licituds segellades	Telefonades	Visites al web	Sol·licituds tramitades	Sol·licituds segellades
Illes Balears	17.928	20.118	1.940	536	21.000	26.000	n.d.	918
Mallorca	13.881	n.d.	1.502	370	n.d.	n.d.	n.d.	638
Menorca	1.589	n.d.	172	61	n.d.	n.d.	n.d.	100
Pitiüses	2.458	n.d.	266	105	n.d.	n.d.	n.d.	180

Fuente: Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports.

QUADRE III-58. HIPOTECA JOVE (2005)

Illes Balears	Setembre	Novembre	Desembre	Total del 2005
Nre. d'hipoteques signades	5	51	32	88
Nre. prestataris	8	72	42	122
Nre. de préstecs a parelles	3	21	15	39
Nre. de préstecs a individuals	2	30	17	49
Lloc de compra	Mallorca = 5 hipoteques	Mallorca = 21 hipoteques	Mallorca = 32 hipoteques	Mallorca = 58 hipoteques
		Menorca = 15 hipoteques		Menorca = 15 hipoteques
		Pitiüses = 15 hipoteques		Pitiüses = 15 hipoteques
Finançament sol·licitat	80% - 100%	100% = 10 hipoteques	100% = 8 hipoteques	n.d.
		99%-90% = 32	99%-90% = 13	
		<90% = 9	<90% = 11	
Preu	95.000 - 240.400 euros	125.000 - 300.000 euros	98.000 - 300.000 euros	95.000 - 300.000 euros

Fuente: Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports.

JUSTÍCIA I ARBITRATGE

RESUM

Les Illes Balears, amb 10,45 jutges per cada cent mil habitants, presenten el tercer millor resultat quant a la dotació de jutges de l'Estat, darrere de Ceuta i Melilla. En canvi, l'índex de litigi supera la mitjana nacional, amb 204 plets per deu mil habitants, mentre que el valor de la mitjana nacional és de 169, la qual cosa situa les Balears en el penúltim lloc pel que fa al nombre d'assumpes judicials. Amb referència al nombre de queixes presentades en relació amb l'Administració de Justícia a les Illes Balears, el nombre ha estat el més baix de l'Estat (185 queixes, l'1,5% del total). D'altra banda, l'any 2005 ha finalitzat amb 56.939 assumpes pendents.

Quant a l'activitat dels jutjats i dels tribunals, el més perceptible per als ciutadans és el temps de durada del procés, que no ofereix signes favorables: pel que fa a l'any 2005, és de quatre mesos en la jurisdicció social, de dos mesos en la penal, de nou mesos en la civil, i d'un any i quatre mesos en la contenciosa administrativa.

Malgrat l'esforç d'inversió amb la posada en funcionament de nous jutjats i places de magistrat, encara es mantenen situacions preocupants als jutjats de Violència contra la Dona de Palma, al Jutjat Penal núm. 8, d'executòries, i als jutjats contenciosos administratius. Sobre aquesta situació està previst que incideixi l'anomenada nova oficina judicial (NOJ) que el Ministeri de Justícia ha programat implantar en tots els òrgans de Palma durant el pròxim any, la qual cal entendre com un intent d'estructurar els suports de funcionament i de racionalitzar els sistemes de desenvolupament.

Pel que fa a l'activitat de la Fiscalia, en els delictes contra la vida s'ha produït un descens dels homicidis. Així mateix, s'ha detectat un increment dels delictes per homicidi imprudent. També s'ha de subratllar que han disminuït els delictes relatius a lesions genèriques. Amb relació als delictes contra la llibertat, han augmentat les amenaces condicionals i han disminuït les coaccions i les amenaces no condicionals. Quant als delictes contra la llibertat sexual, és important assenyalar que gairebé tots els delictes han disminuït lleugerament, excepte l'abús sexual amb engany i la prostitució. Amb referència als delictes contra el patrimoni i l'ordre socioeconòmic, s'ha de destacar un augment en els furt, el robatori amb violència, el robatori de vehicles, l'estafa i els danys. No hi ha hagut cap delictes per fallida, per concurs i per suspensió de pagaments ni contra els mercats i els consumidors. Respecte dels delictes contra els drets dels treballadors, s'ha de fer notar que no hi ha hagut cap delictes per tràfic de mà d'obra i també cal esmentar l'augment que s'ha produït contra els drets laborals o de la Seguretat Social. A més a més, els delictes contra l'ordenació del territori han augmentat. D'altra banda, en els delictes contra la seguretat col·lectiva, han disminuït els referents al tràfic de drogues i ha augmentat la negativa a realitzar la prova de l'alcoholèmia. Hi ha hagut un augment de les falsificacions de moneda i de documents públics i privats.

7.1.

INTRODUCCIÓ

L'estudi de la justícia per tribunals superiors que ha donat a conèixer el Consell General del Poder Judicial l'any 2005, a les Illes Balears, indica que la població censada a l'arxipèlag s'ha incrementat el 22,65% en el darrer decenni. Això no obstant, aquesta apreciació no es correspon amb la realitat, perquè té en compte diversos factors que incideixen en el volum de litigis, com el flux de població flotant inherent al sector turístic, la immigració i la superposició d'administracions competents.

Aquest fet s'evidencia perquè, malgrat que ocupam el tercer millor lloc teòric pel que fa a la proporció entre la població i nombre de jutges (10,45 jutges per cada cent mil habitants) —just al darrere de les dues ciutats autònomes (Ceuta i Melilla)—, l'índex de litigis supera la mitjana del conjunt nacional (204 plets per deu mil habitants, mentre que la mitjana nacional és de 169), de manera que la nostra comunitat se situa en el segon lloc més desfavorable pel que fa al nombre d'assumpes judicials.

Pel que fa al nombre de queixes presentades en relació amb la Administració de Justícia a les Illes Balears —no totes relatives a la funció jurisdiccional—, ha estat el més baix de tot l'Estat (185 queixes, l'1,5 del total).

D'altra banda, l'any 2005 ha finalitzat amb 56.939 assumptes pendents. Cal posar aquesta dada en relació amb un seguit de factors per entendre'n l'autèntic significat:

1. Als 55.730 assumptes inicialment pendents se n'han d'afegir 202.207 de nous l'any 2005, per la qual cosa es degueren tramitar 257.937 assumptes durant l'any. D'aquesta manera, els que estaven pendents varen suposar al final un 20% del total tramitat —és a dir, es varen resoldre quatre cinques parts del total— i, a més, els assumptes pendents no estan paralitzats, sinó en curs.
2. S'ha de valorar que tot procés requereix un període de tramitació i que és habitual que les causes registrades al final de l'any no estiguin finalitzades.
3. S'ha de tenir en compte que l'any 2003 finalitzà amb 2.127 assumptes pendents més que l'any anterior, el 2004, amb 466 més, i el 2005, amb 412, de manera que el signe d'evolució es mostra lleugerament favorable, ja que disminueix la tendència a acumular assumptes pendents.
4. També han tingut una important influència els 6.037 assumptes més que l'any anterior.
5. La xifra d'assumpes finalitzats l'any 2005 ha augmentat un 0,06%, la qual cosa respon a una incidència més marcada quant als ordres civil i social. Això significa que l'esforç resolutori arriba a uns certs límits, atesos el nombre de jutges i d'assumpes, tenint en compte que trenta-quatre dels 115 jutges i

magistrats que varen desenvolupar funcions jurisdiccionals en el primer semestre del 2005 varen superar, en més d'un 20%, el mòduls màxims de productivitat, i uns altres vuitanta s'hi varen apropar en un 80%.

El més perceptible per als ciutadans és el temps de durada del procés, que en general no ofereix signes favorables, ja que se situa, pel que fa a l'any 2005, en quatre mesos en la jurisdicció social, dos mesos en la penal, nou mesos en la civil, i un any i quatre mesos en la contenciosa administrativa.

En aquest context té una transcendència especial l'augment efectiu de la planta judicial, que, tot i que s'ha produït formalment l'any 2005 (generalment, en data 31 de desembre), només podrà començar a produir els fruits desitjats l'any següent:

- La dotació efectiva d'una nova plaça de magistrat a cadascuna de les dues seccions penals de l'Audiència Provincial l'any 2005, reclamada des de fa temps, finalment s'ha produït, la qual cosa permet pronosticar una important recuperació en el termini d'un any, i una millora considerable de la capacitat de resposta. D'altra banda, la cinquena plaça de magistrat assignada a la Sala Contenciosa Administrativa donarà xifres de recuperació importants de la xifra de resolucions pendents i previsiblement escurçarà de manera proporcional el temps de resposta, a condició que la capacitat de l'oficina que la serveix per tramitar assumptes augmenti sensiblement.

- L'increment d'un jutjat d'instrucció a Palma (el núm. 12) l'any 2005 s'ha de valorar favorablement, atès que el nombre d'assumptes ha minvat i que aquesta tendència s'incrementarà previsiblement a partir de l'entrada en funcionament del nou jutjat, si es mantenen les tendències i les variables actuals.
- El tercer Jutjat de Primera Instància i Instrucció de Maó, creat l'any 2005, permetrà que l'estabilitat del dos jutjats existents millori, per la disminució de la càrrega.
- La creació del quart Jutjat de Primera Instància a Eivissa també s'ha produït a la darrereria del 2005 i contribuirà a pal·liar la tendència, mantinguda durant l'any, a l'augment de les causes civils en aquest partit judicial.
- El sisè Jutjat de Primera Instància i Instrucció als partits d'Inca i Manacor hauria d'ajudar a descongestionar-los, tot i que això només es pot determinar a mitjà termini si s'observen les dades estadístiques, atesa la successió de jutges i la impossibilitat d'una resposta més àgil per part de l'oficina judicial.
- Finalment, la creació a Palma del Jutjat de Primera Instància núm. 19 a les acaballes del 2005 només permet afirmar que suavitzarà els resultats, ja que encara fan falta altres quatre o cinc jutjats a Palma d'aquest ordre jurisdiccional.

Malgrat l'esforç d'inversió que es descriu, amb la posada en funcionament de nous jutjats i places de magistrat, encara es

mantenen situacions preocupants als jutjats següents:

- Jutjat de Violència contra la Dona de Palma
- Jutjat Penal núm. 8, d'executòries
- Jutjats contenciosos administratius

Sobre aquesta situació està previst que incideixi l'anomenada nova oficina judicial (NOJ) que el Ministeri de Justícia ha programat implantar a tots els òrgans de Palma durant el pròxim any, la qual cal entendre com un intent d'estructurar els suports de funcionament (personal funcionari i laboral, gerencial i informàtic) i de racionalitzar els sistemes de desenvolupament, sense perjudici de reconèixer-ne la intrínseca dificultat, i d'afirmar que aquesta iniciativa, positiva en el plantejament teòric, només tindrà possibilitats d'èxit si va seguida d'una seriosa dotació econòmica.

7.2.

ELS JUTJATS I ELS TRIBUNALS

Els quadres estadístics i els gràfics que s'exposen a continuació s'han confeccionat amb les dades que contenen les memòries anuals del president del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, del president de l'Audiència Provincial i dels jutges degans dels partits judicials, amb la informació que han facilitat els diversos jutjats i amb l'anàlisi dels butlletins estadístics que elaboren trimestralment els òrgans jurisdiccionals.

7.2.1. EL TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTÍCIA DE LES ILLES BALEARS

El Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears es divideix en la Sala Civil i Penal, la Sala Contenciosa Administrativa i la Sala Social. Per afers registrats i resolucions dictades, es destaquen la Sala Contenciosa Administrativa i la Sala Social. (Vegeu el quadre A III-24.)

7.2.2. L'AUDIÈNCIA PROVINCIAL

Es palesa un cert augment en el nombre d'afers que s'hi han registrat. Quant a les resolucions dictades l'any 2005 no disposem de les dades. (Vegeu el quadre A III-25.)

7.2.3. EL TRIBUNAL DEL JURAT

A l'any 2004 va atendre onze assumptes i es varen dictar vuit resolucions. Pel que fa a les dades de l'any 2005, no en disposem. (Vegeu el quadre A III-26.)

7.2.4. EL PARTIT JUDICIAL DE PALMA

El Partit Judicial de Palma s'organitza en jutjats de primera instància, jutjats contenciosos administratius, jutjats de violència contra les dones, jutjats de menors, jutjats d'instrucció, jutjats penals de l'1 al 7, el Jutjat Penal núm. 8, el Jutjat de Vigilància penitenciària, el Jutjat Degà, el Servei Comú i el Registre Civil.

7.2.4.1. Els jutjats de primera instància

Dins els jutjats de primera instància, podem fer una subdivisió en jutjats ordi-

naris, jutjat mercantil, jutjats de família i jutjats socials.

7.2.4.1.1. Els jutjats ordinaris

El nombre d'assumpes que es registren es manté, tot i que s'han registrat 383 assumpes menys que l'any anterior. En aquest sentit, cal tenir en compte que la creació del Jutjat Mercantil ha suposat assumir competències que abans corresponien als jutjats ordinaris. En qualsevol cas, aquests jutjats sobrepassen els mòduls d'entrada i de sortida, a pesar de la creació del Jutjat de Primera Instància núm. 19, per la qual cosa resulten necessaris quatre o cinc jutjats més. (Vegeu el quadre A III-27.)

7.2.4.1.2. Els jutjats de família

Aquesta jurisdicció ha vist reduït estadísticament el nombre d'assumpes en general, tot i que es destaca de manera especial l'increment de les causes per divorci i de separació, a conseqüència de la reforma que s'ha esdevingut en la matèria («divorci exprés»).

Malgrat les millores, cal destacar la incidència de les execucions en aquesta jurisdicció i la necessitat de reforçar els equips psicoassistencials per tal d'obtenir una resposta jurisdiccional més àgil.

També s'ha d'afegir a tot això que, si es valora amb estrictes criteris aritmètics el nombre d'assumpes tractats en aquesta jurisdicció i es tenen en compte el mòduls que estableix el Consell General del Poder Judicial, resulta imprescindible crear un altre jutjat de família. (Vegeu el quadre A III-28.)

7.2.4.1.3. El Jutjat Mercantil

Aquest Jutjat va entrar en funcionament l'1 de setembre del 2004 i assumí part de la càrrega dels jutjats ordinaris. L'any 2004 ha dictat quinze resolucions. Cal destacar que, abans que entràs en vigor de la Llei concursal, es va dur a terme a Palma una experiència pilot, promoguda pel Consell General del Poder Judicial i pel Ministeri de Justícia, en el Jutjat de Primera Instància núm. 5. (Vegeu el quadre A III-29.)

7.2.4.1.4. Els jutjats socials

L'any 2005 s'ha produït una disminució moderada del nombre total d'assump-tes, a causa que les càrregues compe-tencials varen quedar normalitzades amb la creació del quart jutjat. (Vegeu el quadre A III-30.)

7.2.4.2. Els jutjats contenciosos admi-nistratius

Una vegada finalitzat el reforç, i atès l'in-crement d'assump-tes provocat per la reforma de la Llei de la jurisdicció conten-ciosa administrativa, la situació de satura-ció s'ha tornat a fer palesa, amb un allar-gament en el temps dels judicis. Per això, calen nous reforços fins que creï un nou jutjat, cosa que és prevista per a l'any 2006. (Vegeu el quadre A III-31.)

7.2.4.3. El Jutjat de Violència contra les Dones

Aquest Jutjat va començar a funcionar el 29 de juny del 2005, per la qual cosa no se'n pot fer un estudi comparatiu anual de l'evolució. Les peculiaritats d'aquest jutjat —que adopta, de fet, funcions de

guarda en torn de matí i que també assu-meix assumptes civils— justifiquen la necessitat de crear un segon jutjat, la qual cosa sembla que es preveu per al 2006. (Vegeu el quadre A III-32.)

7.2.4.4. El jutjats de menors

La situació en la jurisdicció de menors està totalment normalitzada, atès que el nom-bre total d'assump-tes tractats l'any 2005 és plenament assequible i, fins i tot, se n'ha produït una lleugera tendència decreixent. (Vegeu el quadre A III-33.)

7.2.4.5. Els jutjats d'instrucció

La situació es pot considerar normalitza-da, atès que, tot i que s'ha produït un increment de 2.500 assump-tes l'any 2005, s'ha de tenir en compte que s'ha creat un nou jutjat, el 31 de desembre d'aquest any.

D'altra banda, és significativa la manca de perits oficials, ja que aquests professionals han de donar servei a altres partits judi-cials i això suposa que s'allargui l'emissió dels seus dictàmens. Per aquest motiu resulta convenient contractar nous profes-sionals, així com pagar-los puntualment els honoraris per evitar la manca de moti-vació. (Vegeu el quadre A III-34.)

7.2.4.6. Els jutjats penals de l'1 al 7

La situació d'aquests jutjats es troba nor-malitzada. Cal destacar que s'hi utilitzen dos aparells de videoconferència, atès que gairebé diàriament s'han de fer aquest tipus de connexions amb jutjats de la resta de l'Estat. (Vegeu el quadre A III-35.)

7.2.4.7. El Jutjat Penal núm. 8

Aquest Jutjat, dedicat exclusivament a les executòries penals, és l'òrgan que presenta més problemes. L'any 2005 ha registrat 3.970 executòries, enfront de les 4.291 de l'any 2004.

En la MEMÒRIA de l'any 2004 ja es va posar de manifest la necessitat de desdoblar el Jutjat, la qual cosa no s'ha produït, a pesar que el Servei d'Inspecció del Consell General del Poder Judicial ha comprovat que la plantilla està integrada majoritàriament per personal interí i que, a més, és totalment insuficient per atendre l'entrada diària de causes.

Aquesta situació ha provocat l'acumulació d'executòries, les quals s'inicien amb un any de retard. Això provoca un nombre important de queixes dels perjudicats, que no poden obtenir l'execució de la sentència fins, com a mínim, un any després de la data que aquesta es dicta. D'altra banda, resulta totalment impossible aconseguir que s'apliqui la justícia ràpida, ja que el retard en l'execució de les sentències es produeix independentment que els judicis tinguin lloc dins el termini establert.

7.2.4.8. El Jutjat de Vigilància Penitenciària

Aquest Jutjat no presenta cap problemàtica especial, tot i que seria positiu que es pogués connectar per videoconferència amb el Centre Penitenciari, la qual cosa evitaria desplaçaments del jutge, del secretari judicial, dels agents judicials i dels membres dels Cossos de Seguretat de l'Estat. (Vegeu el quadre A III-36.)

7.2.4.9. El Jutjat Degà

Els expedients de consignació i de queixes han augmentat. Pel que fa a les queixes, l'augment és degut, en part, a la instauració de la bústia corresponent per part del Consell General del Poder Judicial (CGPJ). (Vegeu el quadre A III-37.)

7.2.4.10. El Servei Comú

Aquest Servei s'ha ocupat l'any 2005 d'un total de 81.477 diligències, enfront de les 69.410 del 2004: s'han produït 70.653 diligències unipersonals (58.439 l'any 2004); 7.299 embargaments, remocions i llançaments (7.454 l'any 2004), i 3.525 exhorts (3.517 l'any 2004).

La càrrega d'aquest Servei segueix sent assumible, tot i l'augment de les diligències que se li encomanen. No obstant això, com es va posar de manifest en la MEMÒRIA anterior, encara no té un bon servei operatiu ni tampoc no hi ha una comunicació informàtica directa entre els jutjats i aquest Servei.

7.2.4.11. El Registre Civil

L'increment notori del volum de treball, pel que fa tant als expedients com a l'atenció al públic ha provocat una situació caòtica per causa de l'acumulació de públic que espera a les oficines per ser atès i per la manca notòria de personal. Es formen aglomeracions de persones que dificulten les tasques del personal de seguretat de l'edifici. A més, la situació s'ha agreujat per mor d'una reforma legislativa recent que atribueix competències als registres civils ordinaris per inscriure

expedients de nacionalitat i d'adopció internacional que abans corresponien al Registre Civil central. Per tant, cal posar de manifest la necessitat d'aprovar un reforç de personal per a aquesta oficina i també de crear d'un segon registre civil.

7.2.5. EL PARTIT JUDICIAL D'INCA

Pel que fa a la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària) s'han registrat un total de 3.756 assumptes, davant els 3.416 del 2004. (Vegeu el quadre A III-38.) Amb referència a la jurisdicció penal, s'han donat 17.193 assumptes, enfront dels 16.080 del 2004. (Vegeu el quadre A III-39.) Amb relació als assumptes de violència domèstica, s'han presentat 302 denúncies, se n'ha renunciat a 32 i s'han imposat 180 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-40.)

7.2.6. EL PARTIT JUDICIAL DE MANACOR

Quant a la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària), s'ha ocupat de 3.837 assumptes, enfront dels 3.923 de l'any 2004. (Vegeu el quadre A III-41.) Pel que fa a la jurisdicció penal, s'han registrat 19.973 assumptes, enfront dels 15.378 del 2004. (Vegeu el quadre A III-42.) En relació amb els assumptes de violència domèstica, s'han presentat 234 denúncies, se n'ha renunciat a 27 i s'han imposat 125 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-43.)

7.2.7. EL PARTIT JUDICIAL D'EIVISSA

Respecte de la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària) s'han registrat un total de 6.170 assumptes, enfront dels

4.393 del 2004. (Vegeu el quadre A III-44.) Quant a la jurisdicció penal, s'han produït 30.482 assumptes, davant els 26.796 del 2004. (Vegeu el quadre A III-45.) Amb relació als assumptes de violència domèstica, s'han presentat 359 denúncies, se n'han retirat 75 i s'han imposat 193 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-46.)

L'any 2004 els jutjats penals s'han ocupat de 898 assumptes (888 l'any 2004). (Vegeu el quadre A III-47.) Els jutjats socials han registrat l'any 845 assumptes (831 l'any 2003). (Vegeu el quadre A III-48.)

7.2.8. EL PARTIT JUDICIAL DE MAÓ

Pel que fa a la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària), es tracta d'un total de 1.544 assumptes, enfront dels 1.535 de l'any 2004. (Vegeu el quadre A III-49.)

En la jurisdicció penal s'han registrat 7.224 assumptes, davant els 7.606 del 2004. (Vegeu el quadre A III-50.) D'altra banda, els jutjats penals s'han ocupat de 624 assumptes (703 l'any 2004). (Vegeu el quadre A III-51.)

En relació amb els assumptes de violència domèstica, s'han presentat 83 denúncies, se n'ha renunciat a 17 i s'han imposat 33 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-52.)

7.2.9. EL PARTIT JUDICIAL DE CIUTADELLA

Pel que fa a la jurisdicció civil (ordinària, de família i voluntària) s'han registrat un total de 883 assumptes, enfront dels 862

del 2004. (Vegeu el quadre A III-53.) Quant a la jurisdicció penal, s'han donat 7.085 assumptes, respecte dels 7.027 del 2004. (Vegeu el quadre A III-54.) En relació amb els assumptes de violència domèstica, s'han presentat 120 denúncies, se n'ha renunciat a 24 i s'han imposat 61 mesures de protecció. (Vegeu el quadre A III-55.) En la jurisdicció social s'han registrat 235 assumptes (266 l'any 2004). (Vegeu el quadre A III-56.)

7.3.

LA FISCALIA

Aquest apartat es divideix en els subapartats següents: l'àmbit penal, la vigilància penitenciària, la jurisdicció de menors, la Comissió d'Assistència Jurídica Gratuïta i l'activitat de la Fiscalia.

7.3.1. L'ÀMBIT PENAL

Les xifres que es presenten no es refereixen a delictes comesos, sinó a delictes denunciats o descoberts d'ofici l'any 2004, de manera que una bona part d'aquests presumptes delictes pot desaparèixer al llarg de la tramitació corresponent del procediment, tant perquè s'arxivin en el jutjat instructor com perquè els jutjats que jutgen el fet en dictin una absolució posterior. Igualment, hem d'indicar que ens referim a una part de l'activitat delictiva denunciada a les Illes Balears, la que es refereix als delictes comesos d'una manera més habitual o que tenen una incidència o una gravetat social major.

7.3.1.1. Els delictes contra la vida

Cal destacar el descens del nombre de denúncies per homicidi respecte de l'any 2004. (Vegeu el quadre A III-57.)

7.3.1.2. Els delictes de lesions

L'any 2005 s'han estabilitzat les denúncies per maltractaments familiar a causa, d'una banda, de la promulgació de la Llei de protecció integral i, de l'altra, de la creació del Jutjat de Violència contra les Dones. (Vegeu el quadre A III-58.)

7.3.1.3. Els delictes contra la llibertat

L'any 2005 s'ha produït un lleuger descens generalitzat d'aquest tipus de delictes respecte de l'any 2004. (Vegeu el quadre A III-59.)

7.3.1.4. Els delictes contra la llibertat sexual

Els índexs descendeixen lleugerament amb caràcter general respecte de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-60.)

7.3.1.5. L'omissió del deure de socors

Els índexs es mantenen en relació amb l'any anterior: sis casos, enfront dels set de l'any 2003.

7.3.1.6. La violació de domicili

El nombre de denúncies per haver comès aquest tipus de delictes l'any 2005 es manté en la tendència de l'any 2004 i es passa de vint-i-sis a denou casos.

7.3.1.7. Els delictes contra l'honor

El nombre de denúncies per calúmnia es manté, però disminueix sensiblement pel que fa a les injúries: trenta-vuit casos l'any 2005, davant els vuitanta-vuit del 2004.

7.3.1.8. Els delictes contra les relacions familiars

Seguint la tendència dels anys anteriors, han disminuït sensiblement els casos d'abandonament familiar: de 171 es passa a 127. Això no obstant, han augmentat els impagaments de pensions: de 172 augmenta a 240, i han disminuït els casos d'abandonament d'infants: de vint-i-un casos es passa a catorze.

7.3.1.9. Els delictes contra el patrimoni i contra l'ordre socioeconòmic

L'any 2005 disminueixen sensiblement els delictes associats a la inseguretat ciutadana, com furts i robatoris amb força, i es manté, amb caràcter general, la tendència pel que fa a les denúncies per la resta de delictes. (Vegeu el quadre A III-61.)

7.3.1.10. Els delictes contra la hisenda pública i la Seguretat Social

El frau tributari augmenta respecte de l'any anterior _deset casos denunciats l'any 2005 i dos l'any 2004_, mentre que s'ha produït una denúncia (i cap l'any anterior) per frau comunitari.

7.3.1.11. Els delictes contra els drets dels treballadors

Es produeix un augment generalitzat de les denúncies per delictes contra els drets laborals o de la Seguretat Social i contra la

seguretat i la higiene en el lloc de treball, i també un augment sensible pel que fa al delicte de tràfic de mà d'obra. (Vegeu el quadre A III-62.)

7.3.1.12. Els delictes contra l'ordenament del territori

L'any 2005 han augmentat les denúncies per delictes contra l'ordenació del territori i contra el patrimoni històric, mentre que es mantenen, en general, els casos de delictes contra el medi ambient. (Vegeu el quadre A III-63.)

7.3.1.13. Els delictes contra la seguretat col·lectiva

Es mantenen els nivells del 2004, excepte pel que fa al tràfic de drogues qualificat i a la negativa a la realització de la prova d'alcoholèmia, que augmenten considerablement. (Vegeu el quadre A III-64.)

7.3.1.14. Les falsificacions

La tendència es manté respecte de l'any anterior. Les denúncies per falsificació de documents públics es continuen destacant de manera notable sobre la resta. (Vegeu el quadre A III-65.)

7.3.1.15. Els delictes contra l'Administració pública

L'any 2005 es mantenen els nivells respecte de l'any anterior. (Vegeu el quadre A III-66.)

7.3.1.16. Els delictes contra l'Administració de Justícia

La majoria de denúncies fan referència als delictes per incompliment de con-

demna, el qual es no es produeix amb la fugida de la presó, sinó mitjançant el sistema de no reingressar-hi després de gaudir d'un permís penitenciari. (Vegeu el quadre A III-67.)

7.3.1.17. Els delictes contra l'ordre públic

En general, les denúncies per aquest tipus de delictes es mantenen en la tendència dels anys anteriors. (Vegeu el quadre A III-68.)

7.3.1.18. Els delictes contra la Constitució

L'any 2005 s'han registrat dues denúncies per usurpació d'atribucions i cap per delictes contra la inviolabilitat de la correspondència.

7.3.2. Els «JUDICIS RÀPIDS»

L'entrada en vigor l'any 2003 de la Llei 38/2002, de 24 d'octubre, per la qual es reforma la Llei d'enjudiciament criminal va permetre que es fessin de manera immediata _fins i tot, a vegades, en el mateix jutjat de guàrdia_ els judicis i que es dictàs sentència per delictes flagrants, als quals corresponen penes de presó de fins a tres anys.

Pel que fa al 2005, les xifres són similars a les dels anys anteriors. Cal destacar la incidència especial d'aquest procés en els delictes de conducció sota la influència de begudes alcohòliques i els delictes de violència domèstica. (Vegeu els quadres A III-69, A III-70 i A III-71.)

7.3.3. LA VIGILÀNCIA PENITENCIÀRIA

L'any 2005 es produeix una disminució dels permisos de sortida, de la redempció de penes mitjançant el treball, dels expedients de visites i de les llibertats condicionals, mentre que els recursos de sancions i de reforça de condemnes han augmentat sensiblement. (Vegeu el quadre A III-72.)

7.3.4. LA JURISDICCIO DE MENORS

Aquest epígraf es divideix en els subapartats següents: les diligències preliminars, el nombre de menors als quals s'ha aplicat aquesta jurisdicció, els delictes jutjats en aquesta jurisdicció i les mesures imposades als menors condemnats.

7.3.4.1. Les diligències preliminars

Ha augmentat sensiblement, respecte de l'any anterior, l'índex de diligències iniciades que s'han arxivat i de les quals s'ha desistit. (Vegeu el quadre A III-73.)

7.3.4.2. El nombre de menors als quals s'ha aplicat aquesta jurisdicció

L'any 2005 s'ha aplicat a un total de 3.954 menors (3.137 l'any 2004), 1.952 dels quals eren menors de quinze anys (1.173 l'any 2004) i 2.022 tenien entre setze i devuit anys (1.964 l'any 2004).

7.3.4.3. Els delictes jutjats en aquesta jurisdicció

Es destaca l'augment dels robatoris amb violència o intimidació i l'aparició, per primera vegada, del nombre de delictes de

violència domèstica, que és considerablement elevat. (Vegeu el quadre A III-74.)

7.3.4.4. Les mesures imposades als menors condemnats

L'any 2005 s'han produït sis internaments en règim tancat (tres l'any 2004), cent vuit en règim semiobert (seixanta-set l'any 2004), quatre en règim obert (quatre l'any 2004) i quatre internaments terapèutics (dotze l'any 2004). D'altra banda, hi ha hagut 448 condemnes de llibertat vigilada (446 l'any 2004), 241 condemnes de presenciacions en benefici de la comunitat (212 l'any 2004), set amonestacions (nou l'any 2004) i 118 condemnes d'altres mesures (101 l'any 2004). (Vegeu el quadre A III-75.)

7.3.5. LA COMISSIÓ D'ASSISTÈNCIA JURÍDICA GRATUÏTA

El nombre de sol·licituds ha augmentat, en general, lleugerament respecte del 2004. Pel que fa a la diferència que s'aprecia entre el total general i el total especificat per ordres jurisdiccionals, respon al fet que la xifra total general es refereix a sol·licituds presentades l'any 2005, mentre que el total per ordres jurisdiccionals fa referència a resolucions dictades formalment. D'altra banda, cal destacar que, per causa de problemes d'escassetat de personal funcionari, hi ha una quantitat important de resolucions adoptades materialment que resten pendents de l'elaboració formal i de la notificació posterior. (Vegeu els quadres A III-76, A III-77 i A III-78.)

7.3.6. L'ACTIVITAT DE LA FISCALIA

L'any 2005 s'han emès 133.004 dictàmens penals (132.817 l'any 2004), 60.203 dictàmens en executòries (58.027 l'any 2004), 26.385 dictàmens en judicis de faltes (25.547 l'any 2004), 15.801 dictàmens en matèria civil (14.713 l'any 2004), 71 dictàmens laborals (52 l'any 2004), 4.603 assistències en judicis ordinaris (4.921 l'any 2004), 10.172 assistències en judicis de faltes (8.235 l'any 2004), 1.845 assistències en apel·lacions civils (2.147 l'any 2004), 7.815 dictàmens en matèria de vigilància penitenciària (6.602 l'any 2004), 49 visites en aquest àmbit (98 l'any 2004), 49 visites a establiments psiquiàtrics (103 l'any 2004), 8.247 actuacions en el Registre Civil (7.511 l'any 2004) i 81 actuacions relacionades amb afers governatius (79 l'any 2004). (Vegeu el quadre A III-79.)

7.4

L'ARBITRATGE³⁴

Aquest apartat, dedicat a l'arbitratge, l'hem desglossat en tres parts, segons si l'arbitratge és dut a terme a la Direcció General de Consum, a la Direcció de Transport o a la Cambra de Comerç.

7.4.1. LA DIRECCIÓ GENERAL DE CONSUM³⁵

La Junta Arbitral de Consum de les Balears va començar a funcionar efectivament a

34. Sobre la mediació i l'arbitratge de naturalesa laboral en l'àmbit de la comunitat autònoma, vegeu l'apartat 1.4 («L'evolució de l'activitat del TAMIB») del capítol II («Mercat de treball i Seguretat Social»).

35. Sobre la reglamentació i les competències del sistema arbitral de consum a les Illes Balears, vegeu l'apartat 7.4.1 («La Direcció General de Consum») de la *Memòria del CES 2004*, p. 539-540.

partir del 1995, i es constata, des del primer moment, una gran acceptació d'aquest sistema, tant entre els consumidors com entre el sector empresarial, i una bona part d'aquests mostrà des del començament del sistema una voluntat inequívoca de col·laboració en la difusió i en la progressiva implantació d'aquest mecanisme de resolució de conflictes. També és destacable la col·laboració en la difusió del sistema que han dut a terme les associacions de consumidors.

L'any 2005 va augmentar un 3,6% el nombre d'empreses adherides, de manera que s'arribà a les 855, i es destaquen de les 719 sol·licituds resoltes les 523 que corresponen a sol·licituds, 188 de les quals són sol·licituds per facturació i 112, sol·licituds per baixes d'arbitratge de telefonia. (Vegeu el quadre A III-80.)

7.4.2. LA DIRECCIÓ GENERAL DE TRANSPORTS

Segons les dades que ha aportat la Direcció General de Transports, el nombre de demandes de contractes de transport han disminuït respecte de les xifres del 2004. Hi ha un total de 26 demandes de contractes en el transport de mercaderies, set menys que l'any anterior. Les demandes per impagaments de ports són les que més han augmentat, amb un total de vint-i-dues l'any 2005, davant les setze del 2004. Les que han disminuït són degudes a danys o pèrdues, en passar de quinze l'any 2004 a una el 2005; els laudes dictats, de devuit el 2004 a dotze el 2005, i altres formes de terminació, en passar d'onze l'any 2004 a cinc el 2005. La resta es mantenen. (Vegeu el quadre A III-81.)

7.4.3. LA CAMBRA DE COMERÇ

Durant l'any 2005 la Cambra de Comerç de Mallorca, Eivissa i Formentera ha administrat, conjuntament amb l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de les Illes Balears, un total de vint-i-set arbitratges, devuit menys que l'any anterior; cinc, de dret i vint-i-dos, d'equitat. Segons la resolució dels procediments, els arbitratges es distribueixen en dotze laudes: deu en tràmit, tres de transigits i un d'admès.

També es pot veure una evolució positiva en la tramitació dels arbitratges institucionals des del 1992, amb quatre sol·licituds, fins a les vint-i-set del 2005. (Vegeu els quadres A III-82 i A III-83.)

8

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

RESUM

La xarxa que conforma l'economia social i solidària és prou important a les Balears i al llarg de l'exercici 2005 ha crescut el nombre de persones directament involucrades en les activitats productives. Així, s'incrementa el nombre de socis per cooperativa, els socis de societats laborals, la inversió creditícia del Mont de Pietat de les Balears, el saldo dels dipòsits de l'estalvi ètic, el nombre de socis de la Caixa Rural. També han augmentat els fons destinats a l'obra social de les Caixes, els ingressos de les iniciatives de comerç just i botigues solidàries, de les iniciatives mediambientals i d'inserció sociolaboral, de la xarxa d'economia alternativa i solidària (REAS), els recursos destinats a les iniciatives de caràcter humanitari i els recursos gestionats pels fons de cooperació i solidaritat que hi ha a cada una de les illes.

Des de l'any 2001, que la Unió Europea donà impuls als continguts de la responsabilitat social corporativa, moltes empreses n'han anat assumint progressivament, basats en tres aspectes: a) l'acció social, b) la protecció del medi ambient, i c) el respecte dels drets humans. Aquests continguts han anat calant en les relacions d'intercanvi: tant és així que a hores d'ara les empreses —majoritàriament les petites i mitjanes— que ho poden fer palès són més valorades pels mercats, de manera que s'observa una dinàmica de millora dels guanys. Simultàniament, les polítiques socialment responsables indueixen, també, la millora de la productivitat. Aquests processos comencen a ser observables a un termini mitjà, amb l'aparició de la fidelització de la mà d'obra i la participació dels treballadors en la presa de decisions.³⁶ D'altra banda, les incorporacions a les empreses de criteris socials i mediambientals es veuen com una manera d'incentivar canvis en les preferències dels consumidors, en introduir noves variables de diferenciació, un millor clima laboral, confiança...; poden suposar per a les empreses noves oportunitats, amb la qual cosa s'allunyen riscos, fet que en millora la valoració en els mercats financers.³⁷ En l'apartat d'iniciatives de responsabilitat social de les empreses se'n mostra el desenvolupament a les Illes.

Finalment, cal observar que enguany s'ha fet una passa important per completar la realitat que abasta l'economia social i solidària a les Balears amb la incorporació de les iniciatives de caràcter humanitari. Encara resta, emperò, incloure-hi les fundacions i les mutualitats, entitats ambdues sense ànim de lucre.

36. «Aproximació al valor econòmic de la gestió basada en criteris de RSE en l'àmbit de la Pime», Departament d'Estudis de PIMEC (desembre de 2005).

37. «La maximización del valor para el accionista versus la responsabilidad social corporativa: ¿compatibilidad?», *Revista del Colegio de Economistas de Madrid*, núm. 106 (2005) 9

8.1.

ELS PRODUCTORS DE MERCAT

S'inclouen en aquest apartat les cooperatives, les societats laborals i les confraries de pescadors; són les empreses i entitats de l'economia social que actuen dins el mercat amb competència.

8.1.1 LES COOPERATIVES

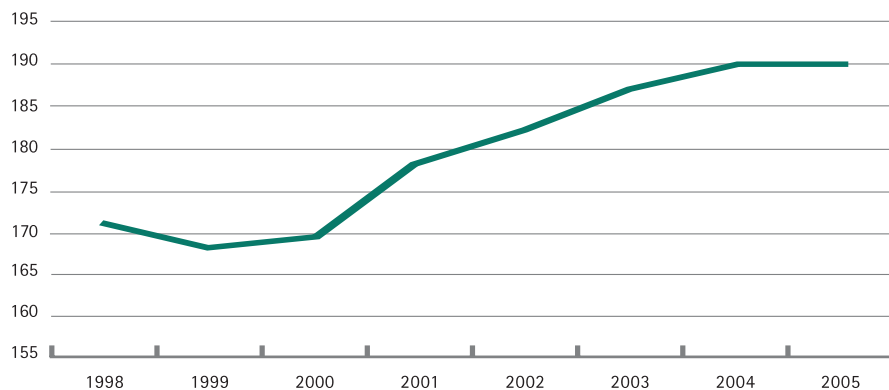
Les cooperatives són les empreses més nombroses del sector productiu de l'economia social i representen el 84% del total de l'economia social. El seu pes en el conjunt regional es pot estimar pel volum d'ocupació (socis treballadors) respecte del total regional d'assalariats, que és del 0,8%.

Durant l'any 2005, tot i mantenir el nombre total de 190, ha incrementat el nombre de socis un 3,1% respecte de l'any 2004. L'indicador dels socis per cooperativa, que en mesura la dimensió (13,5), suposa un augment en relació amb l'any anterior, que va registrar un valor del 13,1 socis per cooperativa. Pel que fa al conjunt de l'Estat, els creixements en el nombre de cooperatives se situen en el 3,1% i en els socis treballadors, en l'1,7%. (Vegeu el quadre III-59.)

QUADRE III-59. COOPERATIVES I SOCIS D'ALTA A LA SEURETAT SOCIAL: EVOLUCIÓ ANUAL (1999-2005)							
Illes Balears	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nre. de cooperatives	168	169	178	182	187	190	190
Nre. de socis treballadors	1.924	2.053	2.245	2.387	2.342	2.481	2.558
Nre. de socis per cooperativa	11,5	12,1	12,6	13,1	12,5	13,1	13,5
% inc. Interanual de cooperatives	-1,8	0,6	5,3	2,2	2,7	1,6	0,0
% inc. Interanual de socis	3,7	6,7	9,4	6,3	-1,9	5,9	3,1
% inc. Interanual de socis/coop.	5,5	6,1	3,8	4,0	-4,5	4,3	3,1
Conjunt de l'Estat							
Nre. de cooperatives	22.564	23.334	24.351	25.336	24.907	25.354	26.146
Nre. de socis treballadors	259.757	269.063	277.385	284.675	319.755	308.808	313.972
Nre. de socis per cooperativa	11,5	11,5	11,4	11,2	12,8	12,2	12,0
% inc. Interanual de cooperatives	1,8	3,4	4,4	4,0	-1,7	1,8	3,1
% inc. Interanual de socis	6,1	3,6	3,1	2,6	12,3	-3,4	1,7
% inc. Interanual de socis/coop.	4,2	0,2	-1,2	-1,4	14,3	-5,1	-1,4
% Balears respecte d'Espanya							
Nre. de cooperatives	0,74	0,72	0,73	0,72	0,75	0,75	0,73
Nre. de socis treballadors	0,74	0,76	0,81	0,84	0,73	0,80	0,81

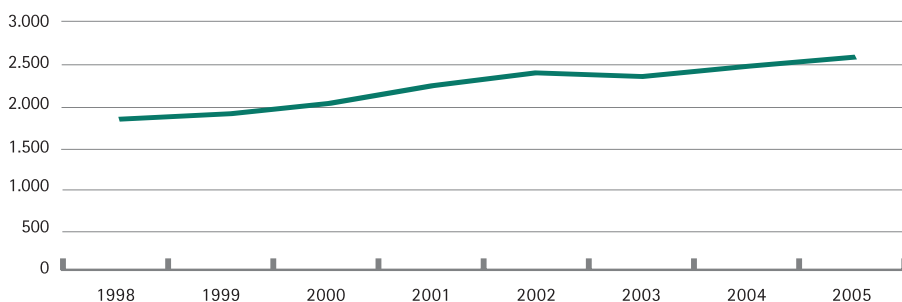
Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Direcció General d'Ocupació i elaboració pròpia.

Gràfic III-33
Nombre de cooperatives. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-34
Socis treballadors de les cooperatives. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

Durant el període 1998-2005, a les Illes Balears el nombre tant de cooperatives com de socis d'alta a la Seguretat social manté un creixement sostingut, ja que es passa de 171 a 190 cooperatives i de 1.856 a 2.558 socis. (Vegeu els gràfics III-33 i III-34.) Tot i que els increments del nombre de cooperatives ha estat menor a les Illes (11%) que per al conjunt de l'Estat (18%), el nombre de socis tre-

balladors ha crescut a les Balears el 38%, mentre que Espanya ho ha fet el 28%.

El pes específic de les Illes en el conjunt d'Espanya manté un nivell de participació no gaire significatiu: el 0,73% en el nombre de cooperatives i el 0,81% en nombre de socis. Són valors que es mantenen per sota de les mitjanes que es consideren.

Per sectors (classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques), es presenta la distribució següent: el 35,5% desenvolupen activitats de comerç i d'hoteleria; el 32,3%, serveis socials i ensenyament; el 17,7% activitats agràries; el 5,7%, serveis d'empreses i assegurances; el 4,4%, construcció, i el 4,4%, transports.

Durant l'any 2005 les unions cooperatives existents a les Balears han augmentat el seu nivell d'associació en el nombre de socis (1,2%) i en el nombre de cooperatives (1,8%). (Vegeu el quadre III-60.) D'aquesta manera, el 45% de les cooperatives i el 73% dels socis estan agrupats en les dues unions cooperatives que existeixen a les Illes, que mantenen un grau d'associació semblant al dels darrers quatre anys.

El cooperativisme agrari de les Illes Balears agrupa quaranta cooperatives agràries, distribuïdes geogràficament de la manera següent: trenta-una a Mallorca, sis a Menorca i tres a Eivissa. També figuren associades dins aquesta unió cinc societats agràries de transformació (SAT), que són empreses amb finalitats socials de millora del medi rural i de promoció del desenvolupament agrari. En total, la facturació de l'any 2005 ha augmentat el 8,3%, percentatge que representa gairebé setanta milions d'euros. Les cooperatives agràries de segon grau (cooperatives de cooperatives) són un mitjà destacat per aconseguir economies d'escala. Actualment n'hi ha tres: dues a Mallorca, amb desset cooperatives agrupades, i una a Menorca, que agrupa les sis cooperatives de l'illa.

El cooperativisme de treball agrupa quaranta-una cooperatives d'aquesta modalitat (una més que l'any anterior), que tenen

548 socis treballadors i que, a la vegada, ocupen 413 treballadors assalariats. Durant l'any 2005, la xifra estimada de negoci fou de 21 milions d'euros, quantitat que suposa un increment del 5% en relació amb l'exercici anterior. El nombre de socis treballadors ha augmentat el 5,6%, mentre que el de treballadors assalariats ha tingut un creixement del 4,3%.

La Unió de Cooperatives de Treball, a la vegada, té una secció sectorial de cooperatives d'ensenyament, que agrupa nou cooperatives, amb un pes important en el subsector de l'ensenyament privat de les Illes.

8.1.2. LES SOCIETATS LABORALS

La reducció sostinguda en el nombre de societats anònimes laborals que s'ha observat des de l'any 1999, per causa del procés de conversió de les societats anònimes en limitades, tal com es preveu en la Llei de societats laborals 4/1997, es creu que ha tocat el fons. Per a l'any 2005 les societats laborals, en conjunt, presenten un creixement de l'1,3% en el nombre de societats i del 6% en el de socis. L'indicador dels socis per societat laboral (mida de la societat) mostra un increment anual del 4,7%, enfront de les xifres registrades l'any passat, que tingueren una reducció del 10,7%, conseqüència del procés de conversió que abans esmentàvem i que hauria gairebé acabat. Pel que fa al conjunt d'Espanya, s'observa un increment en el nombre tant de societats (4,6%) com de socis (7,5%). La participació de les societats laborals de les Illes en el conjunt de l'Estat (1,18%) en societats i (0,91%) en socis treballadors es manté, tot i una lleugera disminució en relació amb l'exercici anterior. (Vegeu el quadre III-61.)

QUADRE III-60. UNIONS DE COOPERATIVES, ILLES BALEARS (1999-2005)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Unió de cooperatives agràries de les Balears								
Nre. de cooperatives associades	32	32	38	42	41	40	40	0
Nre. de societats agràries de transformació	0	2	4	4	4	5	5	0
Nre. de socis	4.435	4.133	4.839	4.929	4.894	4.732	4.795	1,33
Nre. de treballadors							800	
Facturació (milions d'euros)	40,97	48,68	58,23	56,02	60,03	64,56	69,93	8,32
Unió de cooperatives de treball associat								
Nre. de cooperatives associades	23	31	41	40	41	40	41	2,50
Nre. de socis treballadors			443	526	509	519	548	5,59
Nre. de treballadors assalariats			448	395	427	396	413	4,29
Total de socis i assalariats	622	832	891	921	936	915	961	5,03
Facturació (milions d'euros) (*)			11,2	19,83	17,27	20,04	21,04	4,99
(*) dades estimades								
Total de cooperatives i sat associades	55	65	83	86	86	85	86	1,18
Total de socis	4.435	4.133	5.282	5.455	5.403	5.251	5.343	1,75
Total de cooperatives d'alta a la SS	168	169	178	182	187	190	190	0,00
Total de socis	6.359	6.186	7.084	7.316	7.236	7.213	7.353	1,94
Nivell d'associació cooperatiu (%)								
Cooperatives	32,74	38,46	46,63	47,25	45,99	44,74	45,26	
Socis	69,74	66,81	74,56	74,56	74,67	72,80	72,66	

Font: Memòries de les organitzacions, Ministeri de Treball i elaboració pròpia.

QUADRE III-61. SOCIETATS LABORALS I SOCIS D'ALTA A LA SEGURETAT SOCIAL (1999-2005)

Evolució anual

Illes Balears	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nre. de societats anònimes	47	42	36	33	25	19	21
Nre. de socis treballadors	383	417	378	325	299	266	255
Nre. de socis per societat anònima	8,15	9,93	10,50	9,85	11,96	14,00	12,14
Nre. de societats limitades	62	90	124	151	207	218	219
Nre. de socis treballadors	265	404	525	670	888	817	893
Nre. de socis per societat limitada	4,27	4,49	4,23	4,44	4,29	3,75	4,08
Total de societats	109	132	160	184	232	237	240
Total de socis treballadors	648	821	903	995	1187	1083	1148
Total de socis per societat	5,94	6,22	5,64	5,41	5,12	4,57	4,78
% inc. interanual societats laborals	23,86	21,10	21,21	15,00	26,09	2,16	1,27
% inc. interanual socis	32,52	26,70	9,99	10,19	19,30	-8,76	6,00
% inc. interanual de socis/societat laboral	6,98	4,62	-9,26	-4,18	-5,39	-10,69	4,68
Conjunt de l'Estat							
Nre. de societats anònimes	4.560	4.154	3.798	3.494	3.180	2.885	2.735
Nre. de socis treballadors	54.798	51.971	48.485	44.105	41.489	38.207	37.811
Nre. de socis per societat anònima	12,02	12,51	12,77	12,62	13,05	13,24	13,82
Nre. de societats limitades	5.060	7.781	10.520	13.361	15.227	16.508	17.544
Nre. de socis treballadors	20.808	32.899	44.494	56.670	68.107	78.645	87.835
Nre. de socis per societat limitada	4,11	4,23	4,23	4,24	4,47	4,76	5,01
Total de societats	9.620	11.935	14.318	16.855	18.407	19.393	20.279
Total de socis treballadors	75.606	84.870	92.979	100.775	109.596	116.852	125.646
Total de socis per societat	7,86	7,11	6,49	5,98	5,95	6,03	6,20
% inc. interanual societats laborals	35,89	24,06	19,97	17,72	9,21	5,36	4,57
% inc. interanual socis	20,84	12,25	9,55	8,38	8,75	6,62	7,53
% inc. interanual de socis/societat laboral	-11,08	-9,52	-8,68	-7,93	-0,42	1,20	2,83
% les Balears respecte d'Espanya							
Total de societats laborals	1,13	1,11	1,12	1,09	1,26	1,22	1,18
Total de socis treballadors	0,86	0,97	0,97	0,99	1,08	0,93	0,91

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Secretaria General d'Ocupació, Direcció General de Foment de l'Economia Social i elaboració pròpia.

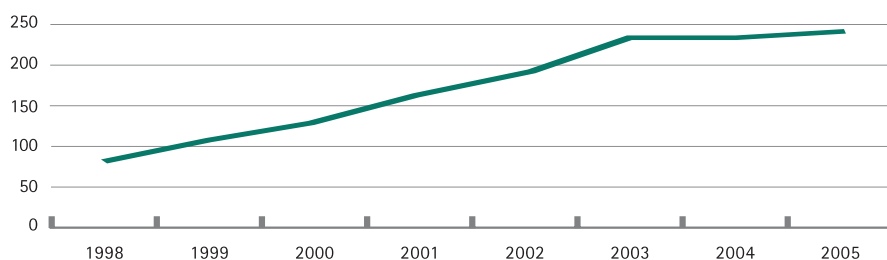
L'evolució que s'observa en el període 1998-2005 en el total tant de societats laborals com de socis treballadors d'alta a la Seguretat Social mostra un increment sostingut, que es modera en els dos darrers exercicis. (Vegeu els gràfics III-35 i III-36.)

El nivell d'associació aconseguït fins a l'any 2005 és del 33% del total de les societats anònimes i del 36% del total de les limitades, cosa que implica el

37% dels socis treballadors. (Vegeu el quadre III-62.)

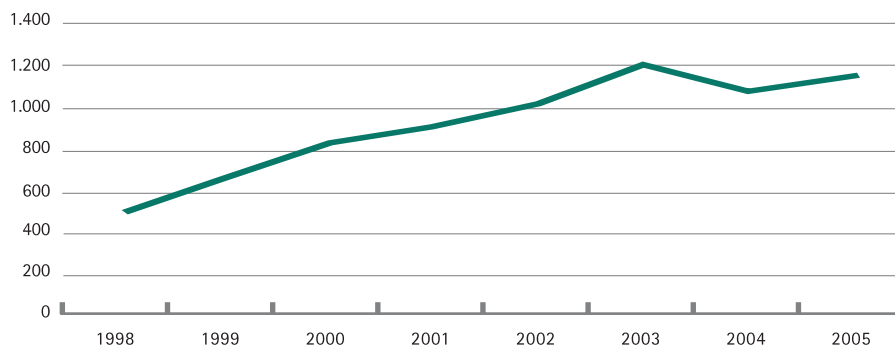
Els sectors de les societats laborals, segons la classificació CNAE-93 d'activitats econòmiques, presenta la distribució següent: el 36,4% desenvolupen activitats de comerç i hoteleria; el 6,3%, serveis socials i ensenyament; el 12,2%, activitats agràries; el 19,6%, serveis d'empreses i assegurances; el 20,3%, construcció, i el 5,2%, transports.

Gràfic III-35
Nombre de societats laborals. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

Gràfic III-36
Nombre de socis treballadors en les societats laborals. Illes Balears (1998-2005)

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-62. ASSOCIACIONS DE SOCIETATS LABORALS, ILLES BALEARS (2002-2005)

	2002	2003	2004	2005	% inc. 05/04
Associació d'empres laborals Illes Balears					
Nre. de societats anònimes associades	8	10	7	7	0
Nre. de societats limitades associades	74	85	74	78	5,41
Nre. de socis treballadors	360	520	323	421	30,34
Nre. de treballadors assalariats	126	126	84	87	3,57
Facturació global (en milions d'euros)(*)	12,3	25,18	16,36	17,5	6,97
Totals de les Illes					
Societats anònimes laborals	33	25	19	21	10,53
Societats limitades laborals	151	207	218	219	0,46
Socis treballadors	995	1.187	1.083	1.148	6,00
Nivell d'associació (%)					
Societats anònimes laborals	24,24	40,00	36,84	33,33	—
Societats limitades laborals	49,01	41,06	33,94	35,62	—
Socis treballadors	36,18	43,81	29,82	36,67	—

* Estimació de dades.

Font: AELIB, Direcció General de Foment a l'Economia Social i elaboració pròpia.

8.1.3. LES CONFRARIES DE PESCADORS

Les confraries de pescadors integren la totalitat del sector pesquer de les Balears, mitjançant setze confraries distribuïdes geogràficament de la manera següent: deu, a Mallorca; tres, a Menorca; dues, a Eivissa, i una, a Formentera.

Durant l'any 2005, l'ocupació generada ha tingut una reducció del 3,2%, mentre que el volum de vendes ha crescut el 13,4%. La flota pesquera va tenint una reducció sostinguda en el nombre d'unitats des de l'any 2002, que tenia 448 unitats i que passa a 395 unitats l'any 2005. En sector pesquer de les Illes es troba en un procés de reconversió de la flota, per motius d'obsolescència, amb l'objectiu de modernitzar-la.

El volum de captures (3.234 tones) s'ha incrementat el 3,8%, i el volum de vendes ha passat dels 19,4 milions d'euros de l'any anterior als 22 milions d'euros facturats el 2005, cosa que suposa el 13,4%; tot plegat fa pensar en una millora dels preus unitaris. (Vegeu el quadre III-63.)

8.1.4. L'OCUPACIÓ REGISTRADA

L'ocupació generada pels productors de mercat de l'economia social durant l'any 2005 ha crescut gairebé un 4%, enfront de l'1,1% de l'any anterior. En tot cas, l'increment registrat se situa per sota del conjunt l'economia de les Illes (14,8%). Pel que fa a Espanya, va tenir un increment del 3,4%, també inferior al registrat en el conjunt de l'economia espanyola, que s'incrementà l'11,5%.

QUADRE III-63. CONFRARIES DE PESCADORS DE LES BALEARS (2003-2005)				
	2003	2004	2005	% var. 05/04
Àrea social				
Nre. de confraries	16	16	16	—
Ocupació directa generada	875	869	841	-3,22
Àrea econòmica				
Volum de vendes (milers d'euros)	17.928	19.384	21.987	13,43
Àrea d'activitats				
Nre. de total flota de les Balears	418	414	395	-4,59
Volum de captures (tones)	3.527	3.116	3.234	3,79

Font: Federació Insular de Confraries de Pescadors de Mallorca (FICOPEMA) i elaboració pròpia.

A les Balears, si més no, s'observa que l'any 2005 la taxa de creixement de l'ocupació, en relació amb el 2004 i per a l'economia social, ha crescut 3,5 vegades, mentre que la taxa de tota l'economia balear ho ha fet quatre vegades. Sens dubte, el procés de regularització dels treballadors immigrants en deu haver estat la causa.

La participació de l'economia social registra el 8,1% del conjunt de l'ocupació de les Balears, molt per sota la mitjana del conjunt d'Espanya, que, per a les coope-

ratives i societats laborals, ha suposat el 22,8%. (Vegeu el quadre III-64.) Així, es mostra, un any més, que l'economia social té un desenvolupament a les Illes per sota de la mitjana estatal.

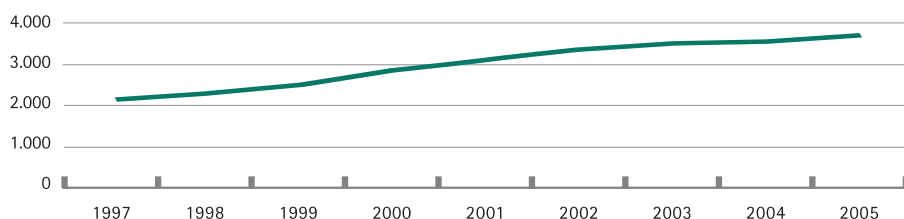
Les dades d'ocupació generada en el període 1997-2005 per les cooperatives i les societats laborals a les Illes mostren una evolució creixent i sostinguda. (Vegeu el gràfic III-37.) Presenten unes taxes de creixement, en conjunt, superiors a les que registra l'economia social de l'Estat.

QUADRE III-64. POBLACIÓ OCUPADA PER LES COOPERATIVES I SOCIETATS LABORALS A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA (NOMBRE DE PERSONES REGISTRADES A LA SEGURETAT SOCIAL) (2003-2005)				
	2003	2004	2005	% var. 05/04
Illes Balears				
Cooperatives i societats laborals	3.529	3.567	3.707	3,92
Conjunt economia (dades de l'EPA)	384.400	398.400	457.200	14,76
Participació (en tant per mil)	9,18	8,95	8,11	
Espanya				
Cooperatives i societats laborals	429.351	425.660	440.171	3,41
Conjunt economia (dades de l'EPA)	16.862.000	17.323.300	19.314.300	11,49
Participació (en tant per mil)	25,46	24,57	22,79	

Font: Ministeri de Treball i Afers Socials, Butlletí Trimestral d'Estadístiques Laborals, INE i elaboració pròpia.

Gràfic III-37

Evolució de l'ocupació generada per les cooperatives i societats laborals. Illes Balears (1997-2005)

Font: Elaboració pròpia.

8.2.

LES INSTITUCIONS FINANCERES SOCIALS

Aquestes iniciatives financeres secularment han sorgit d'algunes entitats amb un definit sentit social, i també d'altres que actualment s'hi han anat incorporant, amb una clara vocació solidària i a favor del medi ambient, amb l'objectiu de contribuir al benestar dels ciutadans més desfavorits.

8.2.1. L'ESTALVI ÈTIC

L'evolució que mostren les xifres en el sisè any d'implantació de l'Estalvi Ètic de Colònia, Caixa de Pollença, marquen la consolidació d'aquesta experiència pionera de banca ètica a l'Estat espanyol.

Durant l'exercici 2005, l'Estalvi Ètic ha presentat una evolució força destacada. Així, els nombres de llibretes i de comptes corrents s'han incrementat el 34,5%

i el 65%, respectivament. S'observa simultàniament que el creixement de titulars persones jurídiques i de titulars persones físiques han estat semblants: el 42% i el 41%, respectivament. Els dipòsits, s'incrementen el 32,6%, en passar dels 7,3 milions d'euros l'any 2004 als 9,7 milions d'euros el 2005. Pel que fa al volum de crèdits concedits, s'eleva gairebé fins als 0,4 milions euros, xifra que suposa un reducció del 65% en relació amb el període anterior, reducció motivada per la concessió durant l'exercici 2004 d'un crèdit de quantia destacada que afecta la comparació interanual. Cal destacar que durant l'exercici 2005 s'ha implantat una nova línia de microcrèdits, que han representat el 36% dels finançaments concedits.

Les subvencions atorgades pel Comitè Ètic, juntament amb la creació d'un fons per a emergències, que prové de la cessió del 50% dels interessos dels impositors, han augmentat el 2%, les quals s'han destinat a vuit associacions, en reconeixement de la tasca social duta a terme i com a ajuda. (Vegeu el quadre III-65.)

QUADRE III-65. COLONYA, CAIXA DE POLLENÇA: ESTALVI ÈTIC (2001-2005)						
(en milers d'euros)	2001	2002	2003	2004	2005	% inc. 05/04
Saldo dels dipòsits	2.144,48	2.278,93	4.923,27	7.297,06	9.672,30	32,55
Dotació fons donacions	31,12	24,32	29,25	38,23	46,95	22,80
Nre. de llibretes	470	589	827	1.058	1.423	34,50
Nre. de comptes corrents			430	709	64,88	
Nre. de titulars persones físiques	606	767	1.209	1.773	2.502	41,12
Nre. de titulars persones jurídiques	61	81	182	277	394	42,24
Finançaments concedits dins l'any	24,04	459,00	650,90	1030,60	359,90	-65,08
Total de subvencions otorgades i fons d'emergències	4,51	29,44	20,60	33,05	33,72	2,01

Font: Memòria de l'estalvi ètic 2003 i elaboració pròpia.

8.2.2. EL MONT DE PIETAT DE LES BALEARS

L'activitat del Mont de Pietat va destinada a concedir préstecs pignoratius a persones amb pocs recursos que no disposen de solvència suficient per poder obtenir préstecs amb garantia personal. És una institució secular de la Caixa de Balears, Sa Nostra, que duu a terme aquesta obra assistencial que depèn de la Fundació Sa Nostra.

Una vegada actualitzada la informació comptable en relació amb la nova normativa NIC, la inversió creditícia va ser, durant l'any 2005, de 6.135 milers d'euros, magnitud que mostra un creixement gairebé del 18% en relació amb l'any anterior, que registrà una inversió en préstecs de 5.202 milers d'euros. Pel que fa al nombre de préstecs en vigor en data 31 de desembre, es manté una xifra semblant i la mitjana per préstec és de 549,4 euros. (Vegeu el quadre III-66.)

QUADRE III-66. MONT DE PIETAT DE LES BALEARS: EVOLUCIÓ DE LES MAGNITUDS PRINCIPALS (1996-2005)						
	1996	1997	1998	2004	2005	% var. 05/04
Inversió creditícia (milers d'euros)	1,63	1,76	1,64	5202,09	6.134,90	17,93
Nre. de préstecs en vigor (31 desembre)	8.323	8.211	7.608	11.339	11.166	-1,53
Mitjana per préstec (en euros)	195,62	213,81	215,50	458,78	549,43	

Nota: Dades actualitzades amb la normativa NIC.

Font: Sa Nostra.

QUADRE III-67. CAIXA RURAL DE LES ILLES BALEARS: EVOLUCIÓ DE MAGNITUDS (2001-2005)

	2001	2002	2003	2004	2005	% 05/04
Nre. de socis	9.245	9.526	10.344	11.174	11.789	5,50
Nre. d'oficines	22	26	26	25	25	0,00
Nre. de socis beneficiaris	1.644	1.554	1.944	2.064	2.083	0,92
Crèdits concedits als socis (milers euros)	76.756	95.240	118.132	126.316	160.809	27,31
mitjana (milers euros/operació)	32,55	46,69	61,29	60,77	61,20	77,20

Font: Caixa Rural de Balears i elaboració pròpia.

8.2.3. LA CAIXA RURAL

La Caixa Rural és una cooperativa de crèdit que s'orienta a finançar el sector agrari i ramader de les Illes. S'integra en la Unió Nacional de Cooperatives de Crèdit Agràries (UNACC). En l'exercici 2005 el nombre de socis beneficiaris ha crescut l'1% i els socis també presenten un increment que es xifra en el 5,5%. D'altra banda, els crèdits concedits als socis han tingut també un creixement del 27,3% respecte de l'any 2004, la qual cosa comporta l'increment més destacat en l'evolució observada en els darrers sis anys. Durant l'exercici 2005, la mitjana dels crèdits concedits se situa en els 77,2 milers d'euros, la més alta en el període que es considera. (Vegeu el quadre III-67.)

8.2.4. L'OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI

Els beneficis obtinguts per les caixes d'estalvis s'han d'aplicar necessàriament a dotar les reserves legals i voluntàries, i el romanent que resta va a un fons social que s'ha de destinar a diverses iniciatives de caire assistencial, cultural o de recerca. Com a mitjana les caixes destinen el 21,5% dels beneficis a dotar l'obra social, que durant l'any 2005 ha crescut un 22,6%. S'estima que gairebé el 30% de l'obra social de les caixes s'adreça a finançar aspectes assistencials de la realitat social. En conjunt, les quatre caixes que figuren en l'informe han destinat 18,2 milions d'euros a l'obra social, que, per comparació a l'any passat, ha augmentat el 22,6%. (Vegeu el quadre III-68.)

QUADRE III-68. OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI DE LES BALEARS* (2004-2005)

	2004	2005	% 05/04
Sa Nostra: àrees			
Assistencial i Sanitària	2.030	2.322	14,39
Docent i Investigació	1.162	1.316	13,20
Cultural	2.445	2.453	0,31
Patrimoni Històric i Natural	836	989	18,32
Total	6.474	7.080	9,36

Continua

QUADRE III-68. OBRA SOCIAL DE LES CAIXES D'ESTALVI DE LES BALEARS* (2004-2005)

	2004	2005	% 05/04
Colonya, Caixa de Pollença			
Àrees assistencial, cultural i esportiva	220	238	8,18
"La Caixa": àrees			
Activit. manten. i invers. Fundació	3.002	2.587	-13,83
Esplai i tercera edat	646	730	13,06
Activitats culturals, educatives i socials	2.465	5179	110,13
Col.lab. Instituc, Públiques	616,89	1.254	103,28
Ajudes econòm. entitats div	296,26	496	67,42
Ciència, tecnologia i medi ambient	515,04	0	-100,00
Despeses generals	93,08		
Total	7.634	10.246	34,22
Bancaixa			
Àrees assistencial, cultural, investigació i docent	550,95	678,63	23,17
Total d'entitats financeres	14.878	18.242	22,61

* Unitats monetaris en milers d'euros.

Font: Entitats esmentades i elaboració pròpia.

8.3.

ELS ASSEGURADORS DE L'ECONOMIA SOCIAL

L'actuació d'aquestes empreses s'orienta al servei de les famílies i, en especial, de les persones que col·laboren amb els col·lectius

que desenvolupen l'economia social. En l'exercici 2005 les dades corresponents al grup europeu d'asseguradors d'economia social amb delegació a les Illes ha modificat a la baixa la seva cartera. L'import total de les primes arriba als 621 milers d'euros, amb una reducció del 3,1% en relació amb l'any anterior. (Vegeu el quadre III-69.)

QUADRE III-69. ASSEGURADORES DE L'ECONOMIA SOCIAL. EVOLUCIÓ ANUAL (2004-2005)

	2004	2005	% 05/04
Nre. de clients	1.700	1.620	-4,71
Nre. de polisses	1.960	1.854	-5,41
Import de les primes	641,03	621,18	-3,10

* Unitats monetaris en milers d'euros.

Font: Elaboració pròpia.

8.4.

LES INICIATIVES DE RESPONSABILITAT SOCIAL DE LES EMPRESES

Des de l'any 2001, que la Unió Europea donà impuls als continguts de la responsabilitat social corporativa (RSC), moltes empreses n'han anat assumint progressivament els continguts, basats en tres aspectes: a) l'acció social, b) la protecció del medi ambient, i c) el respecte dels drets humans. Aquests continguts han anat amaran les relacions d'intercanvi: tant és així que a hores d'ara les empreses —majoritàriament les petites i les mitjanes— que ho poden fer palès són més valorades pels mercats, de manera que s'observa, així, una dinàmica de millora dels guanys. Simultàniament les polítiques socialment responsables indueixen, també, la millora de la productivitat. Aquests processos comencen a ser observables a un termini mitjà, amb l'aparició de la fidelització de la mà d'obra i la participació dels treballadors en la presa de decisions. D'altra banda, les incorporacions a les empreses de criteris socials i mediambientals es veuen com una manera d'incentivar canvis en les preferències dels consumidors, en introduir noves variables de diferenciació, un millor clima laboral, confiança...; poden suposar per a les empreses noves oportunitats, amb l'allunyament de riscos, la qual cosa millora la valoració d'aquestes empreses en els mercats financers.

Un any més, en aquest apartat s'inclouen les iniciatives d'associacions i d'empreses a les Illes que ja han començat a preveure en el seu àmbit d'actuació preocupacions socials i mediambientals en les operacions comercials i també en les relacions amb els interlocutors.

Eticentre, amb el suport de l'organització REAS, és l'associació que té com a finalitat incorporar a les seves empreses i entitats criteris ètics i de responsabilitat social empresarial. Al final de l'any 2005 aquesta associació està constituïda per devuit empreses, una més que l'any anterior. Durant l'any Eticentre ha desenvolupat activitats, com ara conferències i cursets, encaminades a difondre els continguts de la responsabilitat social corporativa.

Forética és una associació sense ànim de lucre d'àmbit estatal per al foment de polítiques de gestió ètica i socialment responsables, a més de promoure sistemes de gestió verificables. L'any 2005 tenia, a Espanya, noranta socis adherits, dos dels quals són de les Illes Balears. Des de l'any 2002 ha certificat vint-i-cinc empreses al conjunt de l'Estat: la certificació atorgada es la norma d'empresa SGE-21 (sistema de gestió ètica i socialment responsable).

8.5.

L'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Aquest apartat inclou les unitats de producció que prioritzen els objectius socials, sense cap pretensió de competència. Aconseguir beneficis es considera com a condició necessària i, a la vegada, imprescindible, de manera que és el valor afegit social que incorporen els serveis i els productes el que marca la diferència de la resta. Pel que fa a l'autonomia financera d'aquestes institucions i empreses, durant el present exercici 2005, els ingressos propis per prestació de serveis i de vendes (82%) superen els que provenen de subvencions (18%).

**QUADRE III-70. INICIATIVES DE COMERÇ JUST I BOTIGUES SOLIDÀRIES:
XIFRES D'INGRESSOS* (2002-2005)**

Botigues obertes	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04	voluntaris	contractats
Mallorca	324,3	409,1	438,8	466,5	6,31	191	10
Menorca	61,45	88,8	107,7	155,6	44,48	0	0
Eivissa	38,61	36,47	47	40	-14,89	163	14
Total de les Illes Balears	424,36	534,37	593,5	662,1	11,56	354	24

* Unitats monetàries en milers d'euros.

Font: Memòries de les entitats i elaboració pròpia.

8.5.1. LES INICIATIVES DE COMERÇ JUST

Les botigues de comerç just estan integrades en la Coordinadora Estatal d'Organitzacions de Comerç Just, amb l'objectiu d'establir una plataforma que permeti als productors del països del sud accedir als mercats del nord mitjançant la importació de productes que es duu a terme al marge de les cadenes de distribució, cosa que incorpora als productes un valor afegit de qualitat, de tecnologies no perjudicials al medi ambient i de sous justs. El volum de vendes de les setze botigues de comerç just i solidari de les Illes l'any 2005 ha estat de 662,1 milers d'euros, xifra que suposa un increment de l'11,6% per comparació a l'any anterior. El nombre de voluntaris que hi han

col·laborat durant l'any ha estat de 354 i són 24 les persones contractades. (Vegeu el quadre III-70.)

8.5.2. LES INICIATIVES MEDIAMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL

Les iniciatives d'inserció laboral per a persones en situació de risc d'exclusió social sorgeixen, any rere any, d'institucions i també de societats mercantils que duen a terme projectes de caire productiu que comprenen un seguit d'activitats, com ara la recuperació de roba de segona mà, la fabricació de mobles amb fusta recuperada, la restauració de joguets, l'emmarcament de quadres, els treballs de neteja, la jardineria, la impremta, la recollida i el

**QUADRE III-71. INICIATIVES MEDIAMBIENTALS I D'INSERCIÓ SOCIOLABORAL
(PERSONES EN SITUACIÓ DE RISC EXCLUSIÓ)* (2003-2005)**

	2003	2004	2005	% 05/04	Plantilla	Particips	Voluntaris
Mallorca	6.154,15	7.736,69	15.539,99	100,86	589	10.365	685
Menorca	602,85	969,91	1695,12	74,77	70	351	0
Total Illes	6757	8706,6	17235,11	97,95	659	10.716	685

*ingrés en milers d'euros.

Font: Memòries de les entitats, REAS i elaboració pròpia.

QUADRE III-72. INICIATIVES LABORALS D'INSERCIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITATS (2004-2005)

	2004	2005	% var. 05/04	contractats	Participis, voluntaris i becaris
Mallorca	93.687,30	85.707,53	-8,52	1.417	1.317
Menorca	388,07	444	14,41	24	
Eivissa		12,87		4	
Total de les Illes Balears	94.075,37	86.164,40	-8,41	1.445	1.317

Nota: Ingressos expressats en milers d'euros.

Font: Memòries de les entitats, Conselleria de Treball i elaboració pròpia

tractament de residus sòlids, la preparació de menjars, la cuina i els treballs ecològics, etc., que permeten crear ocupació i dur a terme, als tallers, processos d'inserció laboral per a persones en risc de marginació social. El total d'ingressos que s'han obtingut a les Illes l'any 2005 han estat 17.235,11 milers d'euros, xifra que ha duplicat gairebé la registrada l'any 2004. Les persones contractades han estat 659. En conjunt, els beneficiaris i els participis dels diversos programes que s'han pogut desenvolupar han estat 10.716 persones. El nombre de voluntaris i de col·laboradors que hi han participat han estat 685 persones de mitjana. (Vegeu el quadre III-71.)

8.5.3. LES INICIATIVES LABORALS D'INTEGRACIÓ DE PERSONES AMB DISCAPACITAT

Aquestes iniciatives, sota l'aixopluc d'institucions i d'empreses, tenen com a objectiu la integració en el món laboral de persones amb discapacitats mentals, físiques i sensorials mitjançant activitats productives remunerades. L'Organització Nacional de Cecs Espanyols (ONCE) és l'organització de caràcter estatal amb implantació a les Illes més

destacada, tant pel volum de generació d'ingressos com per les persones a què dona treball. Els centres especials d'ocupació (CCE), als quals dona suport la Conselleria de Treball mitjançant subvencions, agrupen la resta d'aquestes iniciatives.

El conjunt d'aquestes iniciatives en l'exercici 2005 ha generat 86.164 milers d'euros, xifra que ha patit una disminució del 8,4% en relació amb l'exercici anterior, fet motivat per la reducció dels ingressos procedents de la venda del cupó de l'ONCE. Tot i això, aquesta fundació en el present exercici ha augmentat les despeses socials per als beneficiaris un 8,1%. En els darrers tres anys s'observa una reducció d'aquests ingressos, probablement deguda a la gran competència de l'oferta de jocs, que s'ha incrementat.

En conjunt, aquestes iniciatives generen 2.762 llocs de feina i places per a becaris dotades econòmicament, que han augmentat l'1,7% respecte de l'any anterior. La forma jurídica és diversa, des de societats limitades o societats unipersonals fins a fundacions, que duen a terme activitats econòmiques que abasten diversos sectors. (Vegeu el quadre III-72.)

QUADRE III-73. INICIATIVES DE CARÀCTER HUMANITARI A LES ILLES BALEARS (2003-2005)

	2003	2004	2005	% var. 05/04
Recursos destinats	12.646	15.975	16.304	2,06
Nre. d'empleats (mitjana anual)	326	401	403	0,50
Socis	6.044	9.380	9.654	2,92
Voluntaris	2.659	2.793	2.639	-5,51
Beneficiaris (inclou usuaris hospital)	71.447	96.450	171.371	77,68

Nota: Recursos expressats en milers d'euros.

Font: Creu Roja de les Illes Balears.

8.5.4. LES INICIATIVES DE CARÀCTER HUMANITARI

Al començament de l'any 1874 es va constituir la Comissió Balear de la Creu Roja. Des de llavors s'ha anat adaptant per atendre les noves necessitats socials sorgides i també l'increment de diversos col·lectius de persones vulnerables: persones grans, dependents, immigrants, malalts de la sida i reclusos, entre d'altres. La seva gestió incorpora dur a terme diversos programes a les Balears i també programes de col·laboració en el desenvolupament de països del Tercer Món.

Els ingressos que s'han aplicat l'any 2005 (16,3 milions d'euros) suposen un increment del 2,1% en relació amb l'any anterior. Han servit per atendre un col·lectiu de beneficiaris que ha arribat a més de 171.000 persones i que ha tingut un important creixement per comparació al 2004, justament per l'augment de l'activitat i de l'eficiència derivada de l'aplicació del Pla d'acció de la Creu Roja Espanyola, tot i haver tingut una disminució en els usuaris de l'hospital amb motiu de les reformes que s'hi ha fet.

Els socis varen ser 9.654; els voluntaris, 2.639, i les persones empleades, 403 (xifra que correspon a la mitjana anual). (Vegeu el quadre III-73.)

8.5.5. LA XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS)

Reas-Balears és una xarxa que agrupa deu empreses i entitats, dues de les quals són membres, a la vegada, de la xarxa de recuperadors de residus sòlids urbans Aeres de l'Estat espanyol. En conjunt, aquesta xarxa integra les institucions i empreses d'iniciatives de comerç just, d'inserció sociolaboral, de recollida de residus i de responsabilitat social corporativa, entre d'altres.

Amb un col·lectiu de 779 treballadors, durant l'any 2005 han tingut ingressos que es calculen de 25.023 milers d'euros, i que suposen un increment de gairebé el 16% en relació amb l'any anterior. (Vegeu el quadre III-74.)

A la vegada, Reas-Balears forma part de la xarxa de Reas estatal, integrada per 118 empreses i entitats, amb l'objectiu de

**QUADRE III-74. XARXA D'ECONOMIA ALTERNATIVA I SOLIDÀRIA (REAS),
ILLES BALEARS (2002-2005)**

	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Ingressos (milers d'euros)	5.373	10.468	21.618	25.023	15,75

Font: Dades de la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS).

fomentar i de potenciar les iniciatives empresarials que es desenvolupin en el marc del codi ètic que es recull en la Carta per un món solidari.

- Projectes per crear infraestructures
- Fons rotatius de crèdits
- Projectes de capacitació i de formació

8.5.6. EL FONS DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT

Els fons de cooperació i solidaritat són entitats que tenen personalitat jurídica pròpia i que agrupen com a socis entitats públiques i privades. Tenen com a objectiu social gestionar els recursos que reben dels ajuntaments i dels consells insulars per tal de destinar-los a programes de desenvolupament en el Tercer Món, que bàsicament s'enfoquen cap a tres línies d'actuació:

En el present exercici els recursos gestionats pels tres fons que hi ha a les Illes Balears han sumat 4.190,7 milers d'euros, import que s'ha incrementat el 4,4% en relació amb l'any anterior. Dels tres fons de les Illes es destaca que han crescut els recursos de Menorca, amb el 27,6%. A Espanya els nous fons existents han gestionat 14.448 milers d'euros, que representen, en conjunt, un increment total del 16,6%. Així, la participació dels tres fons de les Balears en el total arriba al 29%. (Vegeu el quadre III-75.)

**QUADRE III-75. FONTS DE COOPERACIÓ I SOLIDARITAT, ILLES BALEARS
(INGRESSOS GENERATS) (2000-2005)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Fons Mallorca de Solidaritat i Cooperació							
Ajuntaments	49	49	49	50	51	51	
Socis institucionals i fundacionals	2	2	6	7	7	7	
Socis col·laboradors privats	2	9	10	9	9	9	
Totals de Mallorca	2.103,5	2.731,6	2.275,3	2.462,7	2.376,2	2.335,0	-1,7
Fons Menorquí de Cooperació							
Ajuntaments	8	8	8	8	8	8	
Socis institucionals	2	2	2	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	35	32	32	33	34	15	
Totals de Menorca	643,1	746,0	924,3	963,7	817,3	1042,9	27,6
Fons Pitiús d'Eivissa-Formentera							
Ajuntaments	3	3	3	3	3	3	
Socis institucionals	2	2	2	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	9	11	14	15	16	11	
Total d'Eivissa-Formentera	31,1	770,2	796,4	785,3	820,0	812,8	-0,9
Total de les Balears	3.377,7	4.247,9	3.996,1	4.211,7	4.013,5	4.190,7	4,4
Fons de Solidaritat de l'Estat							
Recursos econòmics	8.648,6	10.185,1	10.717,0	11.739,7	12.388,0	14.448,0	16,6
Participació Balears/Estat (%)	39,1	41,7	37,3	35,9	32,4	29,0	

Font: Fons Mallorca de Cooperació i Solidaritat, Fons Pitiús i Fons Menorquí de Cooperació i elaboració pròpia.

9

NECESSITATS I SERVEIS SOCIALS. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

RESUM

Els principals col·lectius dels quals es desprèn bona part de la demanda de serveis socials són la infància i la família, els joves, la gent gran, els discapacitats, els col·lectius amb comportament de risc i els immigrants. Els serveis socials a Balears tenen que prestar —entre d'altres col·lectius— una atenció especial als joves. El 19% dels joves de les Illes Balears són de nacionalitat estrangera i el col·lectiu d'immigrants és un dels que pateix un major risc d'exclusió social. Els joves de les Balears que estudien representen un 37,9% del total de la població de 15 a 29 anys. És notori el fet de la disminució d'estudiants després del període d'escolaritat obligatòria, essent l'edat mitjana d'abandó dels estudis els 17,6 anys. Així i tot, cal tenir en compte que un 41,1% dels joves que no estan estudiant declaren que en algun moment futur podrien continuar estudiant. La població jove activa a les Illes Balears representa un 68,2%, el percentatge més alt de l'Estat. Els menorquins són els joves que comencen més prest a treballar (el 58,8% ho va fer entre els 16 i 17 anys). Entre els joves de les illes que treballaven al 2005 —ja sigui en la seva primera feina o en una altra de diferent— el sou mitjà mensual se situà en 953 €. Un dels seus principals problemes és el de l'accés a l'habitatge.

Referent als principals reptes i desafiaments que tenen plantejats els serveis socials a les Illes Balears per als pròxims anys, probablement el més rellevant sigui el de l'atenció a les persones dependents. S'estima que el nombre de persones amb discapacitat severa o total a les Illes Balears estaria comprès entre 10.000 i 15.000, situació que es veurà agreujada a causa del procés d'envel·liment de la població, els nous models de família i la progressiva incorporació de la dona al mercat de treball, representant tots ells canvis socials de caràcter estructural que afecten de forma significativa a la societat i que provocaran a curt termini un augment de les situacions de dependència i la consegüent disminució del sistema de protecció informal. Per tot l'anterior, l'atenció social a les situacions de dependència passarà a ésser en els pròxims anys un dels reptes més rellevants de la política social a les Illes Balears i en el conjunt de l'Estat tenint com objectiu l'aproximació als nivells de protecció social que existeixen per a aquests col·lectius en altres països de la Unió Europea.

9.1.

INTRODUCCIÓ

Aquest any s'ha fet un informe un poc diferent dels anys anteriors. D'aquesta manera, s'ha considerat prioritari incloure-hi una secció especial dedicada a les dades sobre la gent jove, obtingudes a partir de l'estudi titulat *Anàlisi de la realitat social dels joves a les Illes Balears*, que encarregà la Direcció General de Joventut de la Conselleria de Presidència i Esports del Govern de les Illes Balears; s'ha completat aquesta informació amb les dades sociodemogràfiques que ha aportat l'Institut Balear d'Estadística. A continuació s'hi han inclòs les informacions més rellevants sobre la protecció dels menors, les persones amb discapacitat i la immigració, i es posa el punt final a l'informe amb una anàlisi sobre les entitats associatives de les Illes Balears.

Encara que els sistemes de serveis socials són generalment un reflex dels models de l'Estat de benestar existents en cada país, en els darrers anys han experimentat un procés de descentralització molt intens en tots els països, en part com a resposta als diferenciats problemes presents a escala regional i local, i també com a transferència dels estats centrals dels problemes d'exclusió i pobresa als àmbits descentralitzats de govern. Per la proximitat als ciutadans, aquests semblen els més adequats per pres-

tar els serveis socials i, a més, per dissenyar accions contra l'exclusió social i la discriminació positiva, amb la finalitat d'aconseguir una major cohesió i integració socials.

En el cas d'Espanya s'ha desenvolupat una infraestructura de serveis socials els principals artífexs de la qual han estat les comunitats autònomes i les corporacions locals, amb els avantatges de la descentralització, però també amb els desavantatges que poden aparèixer per la manca de la necessària coordinació i concertació entre els governs de les comunitats autònomes i els diferents ens locals. D'aquesta manera es dona lloc a l'aparició d'alguns desequilibris regionals i locals, i també de mancances i llacunes en el conjunt de la xarxa de serveis socials.

La major participació a Espanya dels governs autonòmics i locals en el desenvolupament de xarxes de serveis socials de base i de programes de benestar i d'assistència social, ha confirmat una línia institucional descentralitzada d'intervenció social que, en opinió d'autors com Moreno (2002), es caracteritza com a pauta diferenciada i representativa dels països del sud d'Europa per afrontar les situacions de pobresa i d'exclusió social. Característiques addicionals d'aquesta pauta diferenciada són també el paper que representen encara les famílies com a subministradores d'importants serveis de benestar, l'escassa participació d'una feble societat civil en les polítiques socials (tret d'alguns sectors, com el de les persones discapacitades), i el dèficit d'universalisme de les polítiques de benestar, encara molt sectorialitzades i assistencials.

Amb referència a l'organització, la tendència predominant actualment s'a-

dreça cap al major protagonisme del sector privat, especialment el no lucratiu, amb la provisió d'aquests serveis, mitjançant fórmules de contractació externa i de gestió concertada; també és predominant la tendència cap a l'especialització dels serveis i, dins aquesta, es diferencien els col·lectius «normalitzats», com els ancians i els discapacitats, i els que pateixen diferents formes de dificultat social, amb una oferta de serveis menys normalitzada des del sector públic (drogodependents, minories ètniques i d'altres).

A Espanya aquest procés de descentralització es va manifestar amb l'aprovació de les lleis de serveis socials de les comunitats autònomes al llarg dels anys vuitanta, en les quals es preveuen els principis de benestar social i de qualitat de vida. La majoria d'aquestes lleis s'han actualitzat amb altres de recents, que han derogat les inicials. Aquest és un dels temes pendents a la nostra comunitat autònoma: a les Illes Balears el marc jurídic sobre el qual s'assenta la provisió de serveis socials ve configurat, a més de per la legislació estatal, per l'Estatut d'autonomia i per la Llei de serveis socials del 1987. Aquesta darrera assigna al Govern de la comunitat autònoma la planificació i la coordinació de les prestacions socials i de les accions i els programes de serveis en l'àmbit de les Illes Balears. Els objectius d'aquesta planificació s'han plasmat en diversos plans sectorials i també en els plans de prestacions bàsiques, de manera que s'ha impulsat a partir del 1988 la descentralització dels serveis socials a través del Pla concertat de prestacions bàsiques de serveis socials en les corporacions locals, promogut pel Ministeri d'Afers Socials, tal com es va presentar en la *Memòria del CES 2004*.

9.2.

ELS SERVEIS SOCIALS A LES ILLES BALEARS: PRINCIPALS SUFICIÈNCIES I INSUFICIÈNCIES

Respecte dels principals reptes i desafiaments que tenen plantejats els serveis socials a les Illes Balears per als pròxims anys, probablement el més rellevant és l'atenció a les persones dependents. Segons diverses fonts, s'estima que el nombre de persones amb una discapacitat severa o total a les Illes Balears és comprès entre els deu mil i els quinze mil individus, situació que s'agreuja a causa del procés d'envel·liment de la població, dels nous models de família i de la progressiva incorporació de la dona al mercat de treball. Tots aquests fets representen canvis socials de caràcter estructural que afecten de manera significativa la societat i que provocaran a curt termini un augment de les situacions de dependència i una progressiva disminució del sistema de protecció informal.

Per tot això, l'atenció social en les situacions de dependència passarà a ser en els pròxims anys un dels reptes més rellevants de la política social a les Illes Balears i al conjunt de l'Estat, de manera que té com a objectiu aproximar-se als nivells de protecció social que existeixen per a aquests col·lectius en altres països de la Unió Europea. Per fer front a aquest repte serà necessari reflexionar sobre els diferents models de protecció social d'atenció a la dependència que es poden implantar i analitzar-ne la sostenibilitat financera. En aquest sentit, qualsevol que en sigui el

model, haurà de disposar d'un esforç pressupostari compartit entre les administracions amb competències en la matèria: l'Estat, la comunitat autònoma, els consells insulars i els ajuntaments, sense poder defugir tampoc el debat sobre la introducció del sistema de copagament. Caldrà esperar a la regulació que s'establirà en la futura llei de dependència.

9.3.

LA JOVENTUT

El grup dels joves és un grup molt heterogeni, format per molts subgrups amb valors, interessos i situacions objectives diversos. A l'efecte d'aquest treball considerem «joves» les persones d'edats compreses entre els 15 i els 29 anys.

9.3.1. LA DIMENSIÓ DEMOGRÀFICA DEL COL·LECTIU DELS JOVES³⁸

En valors absoluts, a les Illes Balears el col·lectiu de la gent jove ha aconseguit valors quantitius cada vegada més creixents. Tot i això, proporcionalment respecte del conjunt de la població, ha disminuït les proporcions un -21,6% respecte del total poblacional, en el moment de tancar-se l'any 2005. (Vegeu el quadre III-76.)

El 78,23% del total de joves correspon a l'illa de Mallorca; el 8,75%, a Menorca, i el 13%, a Eivissa i Formentera. Pel que fa a l'índex de joventut, de totes les illes, és a Eivissa-Formentera on hi ha un nombre de gent jove superior en relació amb el conjunt de la

38. Font: Institut Balear d'Estadística, Govern de les Illes Balears.

QUADRE III-76 A. DISTRIBUCIÓ DELS JOVES PER GRUP D'EDATS. VALORS ABSOLUTS

Edat	Mallorca		Menorca		Eivissa/Formentera		Total	Total	Total
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	
15-19	21.063	20.094	2.303	2.257	3.299	3.091	26.665	25.442	52.107
20-24	27.105	26.292	3.024	2.925	4.507	4.257	34.636	33.474	68.110
25-29	36.991	34.846	4.164	3.945	6.532	5.981	47.687	44.772	92.459
Total	85.159	81.232	9.491	9.127	14.338	13.329	108.988	103.688	212.676

Font: IBAE i elaboració pròpia.

QUADRE III-76 B. DISTRIBUCIÓ DELS JOVES PER GRUPS D'EDATS. VALORS RELATius

Edat	Mallorca		Menorca		Eivissa/Formentera		Total	Total	Total
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	
15-19	9,90	9,45	1,08	1,06	1,55	1,45	12,53	11,96	24,49
20-24	12,74	12,36	1,42	1,36	2,12	2,00	16,28	15,72	32,00
25-29	17,39	16,38	1,96	1,85	3,07	2,81	22,42	21,04	43,46
Total	40,04	38,20	4,46	4,29	6,74	6,27	51,25	48,75	100,00

Font: IBAE i elaboració pròpia.

població (23,32%), mentre que a Menorca és del 21,47% i a Mallorca, del 21,50%; la mitjana de les Balears és del 21,63%.

Pel que fa a la distribució de la població jove per sexes, el nombre de població masculina supera lleugerament la femenina (el 51,24% d'homes, enfront del 48,75% de dones). D'altra banda, el 19% dels joves de les Illes Balears són de nacionalitat estrangera.

9.3.2. LA FORMACIÓ

Els joves de les Balears que estudien representen el 37,9% del total de la població dels 15 als 29 anys. És notòria la disminu-

ció d'estudiants després del període d'escolaritat obligatòria, de manera que l'edat mitjana d'abandonament dels estudis és de 17,6 anys. L'abandonament i el retard escolar, dos importants problemes del sistema educatiu, els podem trobar en tots els nivells educatius.³⁹ Encara que sigui a títol d'hipòtesi, en absència d'estudis específics, pensam que un dels factors que generen l'abandonament prematur dels estudis el podem trobar en la relativa facilitat per trobar ocupacions temporals en els sectors de l'hosteleria, la construcció i el sector serveis, especialment en el període estival. Així i tot, cal tenir en compte que el 41,1% dels joves que no estudien declaren que en algun moment futur podrien continuar fent-ho.⁴⁰ (Vegeu el quadre III-77.)

39. March, M. X. (dir.) (2005), Anuari de l'educació de les Illes Balears, 2005, Fundació Guillem Cifre de Colònia, Pollença.

40. Anàlisi de la realitat social dels joves a les Illes Balears, 2005, Direcció General de Joventut, Govern de les Illes Balears.

QUADRE III-77. ALUMNES QUE CURSEN ESTUDIS A ALTRES UNIVERSITATS

Alumnes que cursen estudis fora de la UIB	1.202
UOC	1.312
UNED (DADES 2003-2004)	2.284
Total	4.798

Font: Elaboració pròpia.

Hi ha pocs joves amb estudis universitaris. Durant l'any 2005, a la Universitat de les Illes Balears es varen matricular 13.859 alumnes, que suposen només el 9,2% del total de joves dels 19 als 29 anys. A més d'estudiar a la UIB, en el curs 2004-2005 més de 4.500 alumnes ho han fet en altres universitats. (Vegeu el quadre III-77.)

En conjunt, podem afirmar que 18.357 joves de les Balears cursen estudis universitaris. La proporció d'estudiants segons el gènere és major entre les dones (42,1%) que entre els homes (34,1%).

9.3.3. EL TREBALL⁴¹

La població jove activa a les Illes Balears representa el 68,2%. En el primer trimestre del 2005 el 22,83% dels joves amb edats compreses entre els 20 i els 29 anys estaven a l'atur, tot i que, sorprenentment, en el segon trimestre de l'any 2005 l'atur de la gent jove de 20 a 29 anys ha davallat fins al 6,09%, la dada més baixa des del 1998. El 5,7% dels joves principalment treballa, però també estudia; el 3,9% estudia i, a més, treballa, i l'1,7% estudia i cerca feina.

La primera feina remunerada del 46,1% dels joves de les Illes Balears amb experiència laboral fou als 16 o als 17 anys, mentre que una tercera part (32,6%) tenia entre 18 i 20 anys. Els joves de les Illes Balears tenen una certa facilitat per accedir al mercat de treball, encara que en llocs poc qualificats i amb importants nivells de precarització (treballs sense contracte o amb contractes de poca qualitat).

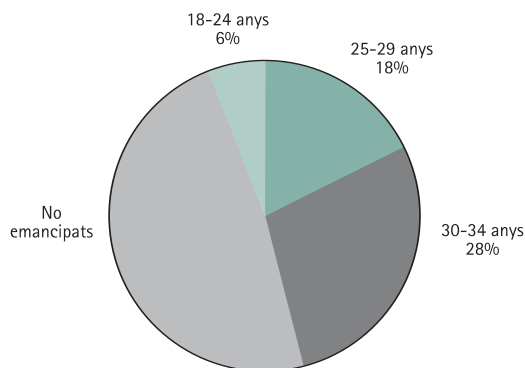
L'edat mitjana de la primera experiència laboral del jovent és de 17,4 anys, dada que coincideix notablement amb l'edat mitjana d'abandonament dels estudis (17,6 anys). Els menorquins són els que comencen més prest a treballar (el 58,8% ho va fer entre els 16 i els 17 anys).

Entre els joves de les Illes que treballaven el 2005 —en la primera feina o en una altra— el sou mitjà mensual se situà en els 953 euros.⁴² D'altra banda, l'estructura productiva actual de les Illes probablement no permetrà la inserció laboral d'una bona part dels joves que cursen estudis universitaris en treballs adequats als seus estudis, de manera que s'hauran de reorientar cap a altres àmbits laborals.

41. Institut Balear d'Estadística.

42. Font: Consell de la Joventut a Espanya, Objovi; <<http://www.cje.org/C14/C6/OBJOVI/default.aspx?lang=es-ES>>.

Gràfic III-38
Distribució de l'emancipació per grup d'edat

Font: OBJOVI (2005). Consell de la Joventut.

9.3.4. ELS PROCESSOS D'EMANCIPACIÓ⁴³

El 61% del total dels joves dels 15 als 29 anys viu a casa dels pares. El 41% dels homes viu al domicili dels pares, mentre que pel que fa a les dones només el 20% hi resideix. Les dones s'emancipen de la llar familiar abans que els homes i, a part, la sortida del domicili familiar d'origen sol coincidir amb el començament de la convivència amb una parella afectiva.

L'allargament de l'estada a la casa dels pares és una estratègia per preparar les condicions favorables per poder-se emancipar.

Els joves de les illes s'independitzen lleugerament més aviat que els de la resta de l'Estat espanyol. Som l'única comunitat autònoma on la meitat de la població jove entre els 18 i els 34 anys està emancipada (51,8%). (Vegeu el gràfic III-38.)

L'explicació d'aquest fet pensam que es troba en les dinàmiques del mercat laboral: els nivells mitjans d'ocupació (67,4%)

i de contractació indefinida (34,6%) són superiors als del conjunt d'Espanya.

Les condicions de mercat per accedir a un habitatge a les Illes Balears són de les més difícils d'Espanya. El preu mitjà d'un habitatge és de 189.020 euros, el quart més car d'Espanya. Això implica que, en el primer trimestre de l'any 2005, una persona jove a les Illes Balears hauria de destinar el 61,8% del salari a pagar l'habitatge.

9.3.5. LA SALUT I LA SEXUALITAT

En termes generals, la gent jove millora els patrons alimentaris i la informació en relació amb el coneixement de factors relacionats amb la salut. La preocupació per l'alimentació és superior entre les joves (sexe femení). Tot i això, el 27% dels joves ha fet alguna dieta i més de la meitat d'aquest tant per cent ho ha fet sense cap tipus de supervisió. Existeix un relaxament pel que fa a determinats hàbits preventius, com poden ser els relacionats amb els trastorns de l'alimenta-

43. Ídem.

QUADRE III-78. ACTIVITATS D'OCI PRACTICADES PELS JOVES

	Sí practiquen %	No practiquen %	NS/NC %
Escoltar música, CD, cintes	92,8	2,8	4,4
Sortir o reunir-se amb amics	91,7	4,7	3,7
Veure la televisió	87,1	8,2	4,7
Escoltar la ràdio	77,1	16,5	6,4
Anar al cinema	74,6	21,1	4,4
Llegir diaris, revistes	72,9	20,8	6,4

Font: «Anàlisi de la realitat social dels joves a les Illes Balears - 2005». Direcció General de Joventut, Govern de les Illes Balears.

ció, el consum d'alcohol i de tabac, i la prevenció de malalties de transmissió sexual (la sida inclosa). El 26% dels joves declara practicar el «botellot»; el 53% consumeix alcohol; el 42%, tabac; el 19%, haixix/marihuana; el 2%, cocaïna, i el 0,9%, èxtasi.

Segons l'estudi *Anàlisi de la realitat social dels joves a les Illes Balears, 2005*, el jovent declara no tenir prou informació per determinar a quins recursos pot acudir per rebre orientació en relació amb incidències o imprevists que es puguin derivar de pràctiques sexuals. Reclamen també que aquests recursos siguin accessibles.

Per als joves, la sexualitat segueix sent un tema tabú, del qual costa parlar amb persones que no siguin les amistats. A les Illes la gent jove comença a mantenir relacions sexuals als 16,8 anys i l'ús d'anticonceptius és freqüent entre la joventut sexualment activa (82,7%), els quals s'utilitzen més com més joves són (89,4%). Entre els diferents mètodes anticonceptius predomina l'ús del preservatiu (70,6%), seguit, encara que a una gran distància, de la utilització de la «píndola» (25,8%). Ambdós són considerats molt cars pels joves.

Finalment, el 62% de les dones joves que varen tenir un embaràs no desitjat declararen haver-lo interromput.

També cal destacar que Balears es situa al capdavant de l'Estat en casos de joves de 15 a 24 anys que han realitzat una interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) amb una taxa per mil IVE del 17,41.

9.3.6. L'oci

Les preferències del jovent en la utilització del temps d'oci es decanten per escoltar música, relacionar-se amb els amics, mirar la televisió, viatjar, escoltar la ràdio, llegir la premsa i revistes, i anar al cinema, mentre que el que menys els agrada és assistir a conferències. Però no sempre poden fer el que més és del seu gust: així, per exemple, viatjar es practica menys del que els agradaria. Però algunes altres activitats —com escoltar la ràdio i llegir la premsa i revistes—, que agraden una mica menys, són, en canvi, de les més practicades. Existeix una important relació entre el cost de les activitats i la pràctica, que no sempre coincideix amb les preferències de la gent jove. (Vegeu el quadre III-78.)

QUADRE III-79. PRÀCTICA D'ACTIVITATS D'OCI

	Home (%)		Dona (%)
Sortir o reunir-se amb amics	97,3	Escollir música, CD, cintes	97,9
Escollir música, CD, cintes	97,3	Sortir o reunir-se amb amics	97,5
Veure la televisió	92,6	Viatjar	95,0
Viatjar	90,4	Anar al cinema	92,1
Anar al cinema	88,5	Veure la televisió	89,0
Fer esport	85,3	Descansar, no fer res	85,7
Escollir la ràdio	83,2	Escollir la ràdio	83,5
Descansar, no fer res	79,5	Anar d'excursió	83,5

Font: «Anàlisi de la realitat social dels joves a les Illes Balears - 2005». Direcció General de Joventut, Govern de les Illes Balears.

La televisió ocupa un espai molt important en l'ús del temps d'oci dels joves de les Illes Balears: mirar la televisió és la quarta activitat preferida i la tercera que més practiquen de manera habitual; dediquen una mitjana de 14,5 hores setmanals a aquesta activitat. Malgrat això, els joves amb nivells d'estudis més elevats dediquen menys temps a la televisió i més temps a llegir llibres que el jovent amb menor formació. Així mateix, també els joves d'ideologia de centreesquerra i d'esquerra manifesten llegir més que els joves de centredreta o de dreta.

Als joves dels sexes masculí i femení els agrada el mateix, si bé les dones es decanten lleugerament més per anar d'excursió, mentre que els homes ho fan per l'esport. D'altra banda, en les dones apareix un oci un poc més relacionat amb activitats culturals que en els homes, amb activitats més físiques i recreatives. (Vegeu el quadre III-79.)

9.3.7. LA IDENTITAT

La identitat es construeix per mitjà de la família, l'escola, els grups d'amics i d'iguals, i els mitjans de comunicació.

Aquests tenen una important responsabilitat en la qüestió. La globalització també afecta la construcció de la identitat del jovent, i la televisió i la premsa escrita són els mitjans que hi influeixen d'una manera més implícita: afecten de manera notòria la percepció dels joves en relació amb la pròpia identitat i amb l'aportació de models identitaris (la televisió), especialment durant la preadolescència i l'adolescència.

Un dels aspectes que formen part de la identitat individual i col·lectiva es relaciona amb el sentiment de pertinença. En aquest sentit, el 22,4% dels joves se sent només espanyol o més espanyol que de la seva illa o de la seva comunitat autònoma; el 21,1% se sent només de l'illa o de la comunitat autònoma o s'hi sent més que espanyol; la majoria (el 38,2%) se sent tant de l'illa o de la comunitat com espanyol. (Vegeu el quadre III-80.)

Dels joves balears que se senten identificats amb l'illa de naixement es destaquen les dones, en el grup dels 20 als 24 anys, i els residents a Menorca, a Eivissa i a Formentera. El sentiment nacionalista (persones que se senten més de la seva illa o

QUADRE III-80. SENTIMENT DE PERTANYENÇA

	%
Em sent únicament espanyol	16,9
Em sent més espanyol que de la meua illa o de les Illes Balears	5,5
Em sent tan espanyol com de la meua illa o de les Illes Balears	38,2
Em sent més de la meua illa o de les Illes Balears que espanyol	14,8
Em sent únicament de la meua illa o de les Illes Balears	6,3
NS/NC	18,3

Font: «Anàlisi de la realitat social dels joves a les Illes Balears - 2005». Direcció General de Joventut, Govern de les Illes Balears.

de les Illes Balears que espanyoles o exclusivament de l'illa o de la comunitat) es dona més a Menorca (35,9%). A Eivissa i Formentera gairebé la meitat dels joves (48,6%) equipara l'espanyolisme amb el regionalisme (se sent tan espanyol com de la seva illa o de les Balears). Aquest sentiment també predomina a Mallorca (37,7%), si bé l'índex de casos sense resposta és més elevat (19,2%), sobretot a la capital, Palma (21,3%). Per municipis, el sentiment nacionalista és major als municipis més petits. D'altra banda, el 83,5% del conjunt de joves de nacionalitat estrangera no es pronuncien sobre la qüestió.

Una part del jovent de les Illes Balears considera que el fet de viure en una illa els perjudica, sobretot pel que fa a les activitats d'oci, com ara assistir a concerts, al teatre, etc. (41,8%); a les possibilitats d'estudi (39,6%), i a les activitats esportives (26,0%). Per contra, la proporció de joves que creuen que viure en una illa els beneficia quant a l'obtenció de feina és més elevada (24,1%) que la dels que opinen que els perjudica (19,9%).

Els joves residents a Menorca i a Eivissa i Formentera se senten més perjudicats pel que fa als estudis, a les activitats d'oci i esportives, i a la participació social. En canvi, respecte de la feina, el 38,1% dels residents a Eivissa i Formentera creuen que el fet de viure en aquestes illes els beneficia (enfront del 26,1%, que creu que els perjudica). Però a Menorca són més els que pensen que els perjudica (el 33,2%, enfront del 28,7% que en té una opinió favorable).

La indefinició pel que fa a la ideologia política és més elevada en les dones (36,8%) i en els menors de 20 anys (43,8%). La postura més radical cap a l'esquerra la trobam en els joves d'entre 20 i 24 anys (26,7%).

Els joves balears tenen en comú amb la resta dels joves de l'Estat l'escàs interès per la política.⁴⁴ Amb relació a la ideologia política, el 35% dels joves balears es defineix d'esquerrers (el 13,9%, d'esquerrers, i el 20,9%, de centreesquerra), el 21,6% es defineix de centre, i el 9,2%, de dretes

44. Xifres relatives al jovent, sondeig d'opinió: primera enquesta del 2005; avanç de resultats i principals conclusions: percepció generacional, valors i actituds, associacionisme i participació, INJUVE, Ministeri de Treball i Afers Socials, Madrid (2005).

QUADRE III-81. ORIENTACIÓ POLÍTICA DELS JOVES

	Balears %
Esquerra	13,9
Centreesquerra	20,9
Centre	21,6
Centredreta	6,8
Dreta	2,4
Sense determinar	34,5

Font: «Anàlisi de la realitat social dels joves a les Illes Balears - 2005». Direcció General de Joventut, Govern de les Illes Balears.

(el 2,4%, de dretes, i el 6,8%, de centre-dreta). Un important nombre de joves (34,5%) no expressa orientació política. (Vegeu el quadre III-81.)

En matèria religiosa, la majoria dels joves de les Illes Balears es defineix com a catòlic (el 9,0%, practicant, i el 47,9%, no practicant); el 9,4% es considera no creient; el 6,7% creu en una altra religió; el 9,1% es defineix com a ateu; el 3,7% és agnòstic, i l'11,5% es manifesta indiferent en matèria religiosa.

9.3.8. LA MOBILITAT

La necessitat de traslladar-se, a les Illes Balears —en part per la pròpia estructura insular, en part per l'escàs desenvolupament del transport públic i en part per la creixent pressió urbanística sobre la majoria de municipis i per la localització dels llocs de treballs a les poblacions principals de cada illa—, representa un element present en la vida quotidiana dels habitants. En aquest sentit, un dels condicionants de la gent jove és el derivat de la mobilitat

per motius d'estudis universitaris o de treball, especialment significativa per als joves de Menorca i d'Eivissa i Formentera. Pel que fa al municipi de residència, en el cas dels estudiants universitaris, a Mallorca el 49,9% procedeix de la ciutat de Palma, mentre que l'altre 50,1% és d'altres municipis o d'altres illes. Aquest fet implica un elevat grau de motorització dels joves estudiants universitaris.

Un dels problemes importants que deriven de l'elevada mobilitat són els accidents de trànsit. Globalment, l'any 2004 a les Balears s'han incrementat aquests accidents en relació amb els anys anteriors: manifesten un increment anual de l'11,9% (3.141 accidents, amb 140 morts), increment que ha estat el major de l'Estat. L'any 2005 varen morir a les carreteres de les Illes Balears cinquantes persones menors de 30 anys, percentatge que suposa gairebé la meitat de totes les morts a la carretera. De fet, entre els 15 i els 24 anys la primera causa de mort són els accidents de trànsit (el 36%); a partir dels 25 anys en el primer lloc trobam la sida (38%) i en el segon lloc, els

accidents de trànsit (14%). Una gran part d'aquests accidents es relacionen amb comportaments de risc: conduir vehicles amb excés de velocitat o assumir riscos excessius, no respectar les normes de seguretat (cinturó/casc) o conduir sota els efectes de l'alcohol o de les drogues. Una part rellevant d'aquests accidents està relacionada amb la vida recreativa i amb les sortides nocturnes.⁴⁵ D'altra banda, un dels vehicles que més utilitzen els joves són els ciclomotors i el 37,0% dels conductors de ciclomotors ha sofert almenys una vegada a la vida un accident.⁴⁶

9.3.9. ELS GRUPS DE JOVES EN SITUACIÓ VULNERABLE

El col·lectiu del jovent també presenta situacions de desigualtat social i d'exclusió: la pobresa i l'exclusió també afecten la gent jove. Entre els col·lectius joves més vulnerables trobem els joves immigrants i els fills de famílies monoparentals amb uns nivells d'ingressos baixos i amb una baixa competència professional. També el fet de pertànyer a famílies de risc social o amb patologies que poden derivar en maltractaments fa vulnerables aquests joves.

La característica comuna a la vulnerabilitat d'aquests col·lectius la trobem en l'exclusió de les xarxes de relacions i de suport social normalitzades; més aviat de vegades estan immersos en xarxes que potencien aspectes vinculats amb conductes d'inadaptació

o d'anomia. Per això, crear ponts cap a les xarxes integrades, normalitzades i de suport és una de les accions comunitàries amb una major eficàcia que es poden dur a terme en qualsevol societat per incrementar les possibilitats d'integració social i de millora de la cohesió de la societat i, en conseqüència, per tal de reduir les situacions d'exclusió i el conflicte social.

9.3.10. LA DESIGUALTAT DE GÈNERE

Una de les situacions que afecten negativament una part dels joves són les relacionades amb processos de desigualtat per mor de diverses causes, d'entre les quals es destaca la pertanyença de gènere.

Els processos socials generals d'articulació dels mons formatius i laborals també afecten la gent jove. Les dones presenten nivells de formació i de preparació professional superiors als homes, però assumeixen treballs més precaris i nivells d'ingressos inferiors. Així mateix, fan jornades de menor durada que els homes i els seus salaris al voltant dels 29 anys són un 21% inferiors als dels homes. Per al període dels 15 als 29 anys, la diferència salarial arriba fins al 55% a favor dels homes.

Durant el curs 2004-2005 es matricularen a la Universitat de les Illes Balears 8.243 dones i 5.616 homes, fet que suposa una relació del 59,5% enfront del 40,5%, a favor de les dones. S'aprecia una clara diferència de gènere en l'elecció dels

45. Comas, D. (coord.); Aguinaga, J.; Orizo, F.; Espinosa, E., i Ochaita, E. (2003), *Jóvenes y estilos de vida: valores y riesgos en los jóvenes urbanos*, Fundació d'Ajuda contra la Drogoaddicció, INJUVE, Ministeri de Treball i Afers Socials, Madrid.

46. Direcció General de Trànsit (2002), *Estudio sobre la exposición de los conductores de ciclomotors al riesgo de accidentes de tráfico en ciudad y carretera*, Ministeri de l'Interior, Madrid.

**QUADRE III-82. DISTRIBUCIÓ DELS SEXES SEGONS L'ELECCIÓ D'ESTUDIS.
CURS 2004-2005**

	Dones	Homes
Ciències experimentals	55,62	44,38
Matemàtiques-Eng. tècniques informàtiques	17,74	82,26
Enginyeries tècniques no inf.- Arquitect. tècnica	23,81	76,19
Economia -Turisme	52,16	47,84
Estudis de turisme (Felipe Moreno i C.Eiv-Form.)	66,34	33,66
Dret	57,39	42,61
Relacions Laborals	64,31	35,69
Educatives (Mestre, E. Social, Pedagogia, Psicop.)	80,18	19,82
Educatives (Alberta Giménez)	77,32	22,68
Psicologia	79,80	20,20
Salut (Infermeria-Fisioteràpia)	81,23	18,77
Filologies (anglesa, catalana i hispànica)	77,09	22,91
Història-Història de l'Art	61,43	38,57
Geografia	39,69	60,31
Filosofia	40,94	59,06
Treball Social	84,53	15,47
Altres (Estudis immobiliaris)	43,48	56,52
Mitjana total	59,48	40,52

Font: UIB.

estudis de matemàtiques, enginyeria, geografia i filosofia, en què són majoritaris els homes, mentre que en la resta (llevat dels estudis d'economia i turisme, en què estan igualats) el percentatge de dones matriculades és clarament superior, de vegades amb valors molt desiguals (infermeria i fisioteràpia: el 86,1% de dones i el 13,9% d'homes; treball social: el 85% de dones i el 15% d'homes; educació o magisteri, educació social, pedagogia i psicopedagogia: el 81,2% de dones i el 18,8% d'homes). (Vegeu el quadre III-82.)

9.3.11. L'ÚS DE LES NOVES TECNOLOGIES

La comunitat autònoma de les Illes Balears ocupa una de les primeres posicions en l'ús de l'ordinador i de les eines pròpies de les tecnologies de la informació; la proporció de jovent amb telèfon mòbil, però, és més elevada a la resta de l'Estat espanyol que a la nostra comunitat.⁴⁷

Els joves són usuaris habituals de les tecnologies de la informació i les valoren de manera positiva. Les utilitzen tant per treballar com per estudiar i per divertir-se.

47. Sa Nostra (2005), *Informe Econòmic i Social de les Illes Balears*, núm. 37, setembre de 2005, Centre de Recerca Econòmica, Sa Nostra, Universitat de les Illes Balears.

A les Balears el 66% de la gent jove disposa d'ordinador: la meitat, d'ús personal i l'altra meitat, d'ús familiar. El 55% disposa de connexió a Internet, que sobretot utilitza per enviar i rebre missatges i per navegar per la xarxa. La utilització del telèfon mòbil s'ha generalitzat ràpidament en la població jove, que en té amb una proporció del 88%.

Els joves que més utilitzen les tecnologies de la informació són els de gènere masculí, els que han arribat a un nivell educatiu més elevat, els que viuen en famílies amb elevats ingressos mensuals, i els que estudien i treballen. A aquests darrers, la generalització de l'ensenyament a distància en línia els ofereix noves expectatives de compatibilització del treball i els estudis.

9.4.

LA INFÀNCIA I LA FAMÍLIA

A la nostra comunitat autònoma, pel que fa a la intervenció institucional en relació amb la infància, la tradicional divisió en «protecció» i «reforma» es veu encara més pel fet que les competències en ambdues matèries estan distribuïdes també entre dues institucions distintes: els consells insulars, d'una banda, i el Govern de les Illes Balears, de l'altra.

En conseqüència, l'anàlisi de l'actuació dels serveis socials en l'àmbit de la infància ha de comprendre els dos nivells

següents: la protecció de la infància i les actuacions derivades de l'aplicació de les diferents mesures de justícia juvenil.⁴⁸

9.4.1. MALLORCA

Respecte de l'activitat de l'Àrea de Protecció al Menor i Atenció a la Família, cal destacar que s'han rebut un 13% menys de demandes i que ha disminuït també un 12% el nombre d'expedients que s'han incoat. Aquesta disminució no implica un descens de la proporció d'expedients oberts en relació amb les demandes, atès que aquesta es manté en uns nivells similars als de l'any 2004 (39%).

Durant l'any 2005 es varen rebre 692 notificacions de situacions de presumpta desprotecció o de risc. Dues-centes setanta-una d'aquest total (el 39% del total de demandes rebudes en el Servei de Protecció al Menor) varen implicar la incoació d'un expedient de protecció. Els principals motius d'aquestes comunicacions varen ser problemàtiques relacionades amb la conducta dels menors (19%) i amb la «negligència física» (11%), i el 10%, per determinats aspectes relacionats amb la figura de l'acolliment familiar. (Vegeu el quadre III-83.)

A més, cal destacar la disminució del 10% del nombre d'expedients de protecció i l'augment del 9% dels expedients de menors infractors.

48. Aquest any no s'inclouen en la MEMÒRIA les dades referides a aquest àmbit.

QUADRE III-83. RESUM DE L'ACTIVITAT. MESURES JURÍDIQUES

Declaracions de risc	112 altes/baixes
Tuteles	202 altes/baixes
Guardes a centres	175 altes/baixes
Acolliments familiars temporals	108 altes/baixes
Acolliments familiars permanents	67 altes/baixes
Propostes d'acolliment familiar preadoptiu	42 altes/baixes
Sol·licituds d'adopció nacional/menors adoptats	97/42
Sol·licituds d'adopció internacional/menors adoptats	194/91

Font: Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca.

Nota: Cal fer constatar que a les dades de la Memòria de l'Institut de Serveis Socials i Esports de Mallorca no es desglossen les altes i les baixes, per la qual cosa en aquesta les presentam de forma conjunta.

QUADRE III-84. EDATS DELS MENORS ACOLLITS

Edat	%
0-3 anys	62
4-7 anys	32
8-11 anys	5

Font: Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca.

9.4.1.1. Les tuteles

Pel que fa a les mesures jurídiques declarades pel Servei de Protecció al Menor i Atenció a la Família, cal destacar que s'iniciaren 350 diligències prèvies, 255 expedients de protecció i 316 expedients de menors infractors.

9.4.1.2. Els acolliments familiars

En termes generals, cal destacar que el nombre dels menors que ha atès el programa s'ha incrementat un 35% respecte de l'any 2004, així com el nombre de famílies del banc de famílies acollidores, que s'ha incrementat el 19%, de manera que eren vint-i-cinc les famílies que per-

tanyien al banc esmentat al final del 2005. A les acaballes de l'any 2005 es trobaven acollits cinquanta-cinc menors. (Vegeu el quadre III-84.)

Pel que fa a les baixes del programa, es produïren pels motius que es poden observar en el quadre III-85.

S'han atès 111 casos de menors en acolliment familiar temporal, setanta-quatre dels quals corresponen a acolliments familiars formalitzats durant l'any 2005. Pel que fa als acolliments familiars permanents amb família extensa, s'ha passat de devuit menors acollits l'any 2004 a cinc menors el 2005.

QUADRE III-85. MOTIUS DE BAIXA DEL PROGRAMA D'ACOLLIMENTS FAMILIARS

Motiu de baixa	%
Per reintegració familiar	45
Per acolliment preadoptiu	34
Per canvi de família	14
Per acolliment amb la pròpia família	5
Per pas a acolliment residencial	2

Font: Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca.

QUADRE III-86. TIPOLOGIA DE CENTRES PROPIS

Tipus de centre	Nombre de places
Centres d'acollida temporal	42
Centres d'acolliment residencial	48/40 ¹

1. L'any 2005 es passà de disposar de 5 llars amb 48 places a reduir-se l'oferta a 4 llars amb 40 places.

Font: Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca.

9.4.1.3. Els acolliments residencials

L'oferta residencial pròpia de l'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca durant l'any 2005 s'exposa en el quadre III-86.

Es varen atendre un total de 209 menors, 152 en centres d'acollida temporal i 57 en centres d'acolliment residencial de mitjana i llarga estada. El perfil dels menors se situa de manera majoritària en edats compreses entre els 6 i els 15 anys (el 72% dels menors) al Puig dels Bous, entre els 13 i els 15 anys (58%) al centre de Son Jeroni, i dels 11 als 15 anys a les llars del menor (56%). Al centre del Puig dels Bous l'estada mitjana majoritària dels menors és de menys de quinze dies en el 42% de casos; a les llars del menor aquesta és d'un a tres anys en el 58% dels casos, mentre que no es disposa de les dades d'estada del centre de Son Jeroni.

Llevat del centre de Son Jeroni, el motiu principal de l'ingrés és la negligència de la família d'origen (el 30% al centre del Puig dels Bous i el 42% als centres de llars del menor), i a Son Jeroni predominen els ingressos per problemes conductuals dels menors (48%). Es destaca l'elevada ocupació dels centres de Son Jeroni i de les llars del menor: en el primer, l'ocupació sobrepassà notablement la capacitat màxima, amb un 197% de mitjana mensual d'ocupació de places (vint-i-quatre places de mitjana mensual respecte d'una capacitat de dotze places previstes en el centre); pel que fa a les llars del menor, la mitjana mensual d'ocupació de les places és en el 92%. A més dels centres esmentats, l'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca disposa de 194 places concertades amb centres privats.

QUADRE III-87. EDATS DELS MENORS ADOPTATS O EN ACOLLIMENT PREADOPTIU

Edat	%
0-1 anys	31
2-7 anys	45
8-13 anys	24

Font: Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca.

QUADRE III-88. EDATS DELS MENORS INFRACTORS

Edat	%
15-18 anys	41
10-14 anys	55
6-9 anys	4

Font: Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca.

9.4.1.4. Les adopcions

a) L'adopció nacional

Durant el període que ens ocupa es varen rebre 97 sol·licituds d'adopció nacional, de manera que es va iniciar l'adopció de 42 menors (sis de nounats i trenta-sis en acolliment preadoptiu). (Vegeu el quadre III-87.)

Cal destacar que el nombre d'infants amb mesures d'acolliment familiar preadoptiu gairebé s'ha duplicat respecte del període anterior, en passar de 27 el 2004 a 42 l'any 2005.

b) L'adopció Internacional

Amb referència a l'adopció internacional, en termes generals s'ha incrementat l'activitat, ja que han arribat un 15% més de menors (91 menors) i s'ha incrementat un 7% el nombre de sol·licituds presentades. Concretament, s'han rebut 194 sol·licituds i han estat tramitats 145 expedients d'ido-

neïtat (112 per l'ECAI i 33 per l'Institut), mentre que s'han denegat cinc idoneïtats. Pel que fa als països de procedència dels menors, el 63% provenen de la federació russa; el 31%, de la república de la Xina, i el 6% restant, d'altres sis països diferents.

9.4.1.5. El programa de menors infractors

Aquest programa ha incrementat un 9% el nombre de menors atesos. Aquesta dada es correspon amb un total de 316 menors infractors. Dos cents vint-i-set han estat derivats pel Ministeri Fiscal i vuitanta-vuit pels cossos de seguretat. Pel que fa al perfil d'aquests menors, s'ha de destacar que el 78% són de sexe masculí. Les edats es poden observar en el quadre III-88.

9.4.1.6. El programa d'intervenció psicoterapèutica

El programa ha incrementat un 4% el nombre de menors atesos. En total s'han atès

QUADRE III-89. RESUM DE L'ACTIVITAT DEL SERVEI INSULAR DE FAMÍLIA (2005)

Programa	Casos 2005	Casos anys anteriors	Total programa
Suport familiar	7	58	65
Atenció familiar	4	41	45
Mediació familiar	14	54	68
Tractament del maltractament	17	82	99
Mesures educatives	93	66	159
Valoració	42	38	80
Col·laboració	11	0	11
Total	188	339	527

Font: Servei Insular de Família, Departament de Benestar Social, Consell Insular de Menorca.

349 menors (229 famílies). Cent cinc menors iniciaren tractament durant l'any 2005 i 72 l'acabaren. El 23% dels menors atesos fou per negligència de la família; el 22%, per maltractament psicològic o emocional; el 20%, per abandonament psicològic o emocional, i el 14%, per maltractament físic. Pel que fa a l'edat dels menors, en el 43% dels casos tenien entre 11 i 15 anys, i en el 38% dels casos, entre 0 i 11 anys.

9.4.2. MENORCA

Com a trets generals, cal destacar l'augment del personal tècnic destinat als serveis de protecció de la infància i la consolidació dels diferents projectes d'intervenció familiar. També cal tenir en consideració la integració de totes les intervencions de protecció en un sol recurs, l'anomenat Servei Insular de Família.

D'altra banda, com succeeix a les altres illes de la comunitat autònoma, es poden obser-

var un increment i un major deteriorament de menors amb greus problemes de conducta i/o d'adaptació social (de manera freqüent en l'etapa de l'adolescència), i també l'augment de les famílies immigrants de diferents procedències culturals.

L'any 2005 es va cloure amb un total de 378 expedients de protecció incoats (en procés de valoració o d'intervenció) i l'any 2004 es va tancar amb un total de 328 casos, de manera que es produí un increment notable respecte de l'any anterior (50 casos de protecció més que l'exercici anterior). Durant el 2005 s'han iniciat 219 nous casos de protecció i se n'han arxivat 169. L'activitat global que ha desenvolupat el Servei Insular de Família es pot apreciar en el quadre III-89.

S'han incoat 37 expedients de protecció, un més que l'any anterior.⁴⁹ Les situacions que motivaren la incoació d'un expedient de protecció són les que recollim en el quadre III-90.

49. Per analitzar correctament les dades que hem assenyalat, hem de tenir en compte que no tots els casos nous que s'han obert durant l'exercici 2005 han motivat la incoació d'un expedient de protecció.

QUADRE III-90. MOTIU D'OBERTURA D'EXPEDIENT DEL SERVEI INSULAR DE FAMÍLIA (2005)

	Nombre d'expedients
Abandó, desatenció i desemparament	19
Maltractaments	1
Valoració d'acolliment familiar	8
Ingrés en unitat de primera acollida	2
Dificultats en el control de la conducta del menor	1
Sol·licitud de guarda	1
Declaració de risc	1
Possibles abusos sexuals	4

Font: Servei Insular de Família, Departament de Benestar Social, Consell Insular de Menorca.

9.4.2.1. Les tuteles

El nombre de menors tutelats ha disminuït en relació amb l'exercici anterior. Concretament, s'ha passat de catorze a set menors tutelats durant el període que es tracta. Cinc d'aquests menors han passat a residir en un centre residencial; un, en acolliment familiar, i un altre, en un centre hospitalari, sota la guarda del director de l'establiment. El motiu principal del cessament de les tuteles es produeix per la reintegració del menor al nucli familiar d'origen. Convé destacar aquesta dada, atès que tant en l'esperit com en la lletra de la Llei orgànica 1/1996, de protecció jurídica del menor, el sentit primordial dels serveis de protecció a la infància és que han de procurar aquest objectiu, que només es pot aconseguir amb un intens i eficaç treball amb les famílies que han perdut temporalment la tutela dels fills; amb l'ajut i el suport dels professionals han d'aconseguir superar la situació inicial que va provocar la suspensió de la tutela dels fills.

9.4.2.2. Els acolliments familiars

L'any 2005 s'han constituït 16 acolliments familiars: deu en la modalitat d'acolliment familiar simple (cinc judicialment i cinc a càrrec de l'Administració) i sis acolliments familiars permanents (cinc d'administratiu i un de judicial). Cal destacar que durant aquest any cap família no es va presentar com a candidata per acollir un menor, mentre que l'any 2004 només ho va fer una família.

9.4.2.3. Els acolliments residencials

A Menorca es disposa només d'un centre d'acollida residencial de menors: el Centre d'Atenció a la Infància i a la Família. Aglutina dos recursos: el de primera acollida, destinat a acollir de manera urgent i transitòria un menor o un grup de menors per donar-los protecció immediata i per estudiar les circumstàncies familiars i contextuals que han originat la separació de la família d'origen, i el d'acolliment residencial pròpiament dit, recurs que implica l'internament del menor a mitjà o a llarg termini.

QUADRE III-91. PRIMERA ACOLLIDA

Motiu de l'ingrés	Nombre de menors
Per sol·licitud dels pares	5
Per cessament de l'acolliment familiar	1
Per actuació de les forces de seguretat	5
Per sol·licitud del menor	1
Altres	9
Total	21

Cessament de l'acolliment	Nombre de menors
Per reintegració familiar	11
Per acolliment residencial	6
Per compliment de la majoria d'edat	1
Ingrés en un altre centre	1
Total	19

Font: Servei Insular de Família, Departament de Benestar Social, Consell Insular de Menorca.

Durant l'any 2005 s'han fet un total de vint-i-un ingressos en primera acollida i deu en acolliment residencial. Els motius que han generat la constitució d'ambdós acolliments figuren en el quadre III-91.

9.4.2.4. Les adopcions

a) L'adopció nacional

Durant l'any 2005 s'han presentat devuit sol·licituds d'adopció nacional. En catorze casos s'ha estimat positivament la idoneïtat de la família, en un s'ha estimat aquesta de manera negativa, i el mes de desembre de 2005 els tres restants es trobaven en fase de valoració. S'han arxivat també dos expedients de sol·licitud d'adopció nacional per desistiment dels sol·licitants. S'han formalitzat dues propostes d'adopció nacional i se n'han constituït judicialment dues més.

b) L'adopció internacional

El més notable respecte d'aquesta qüestió ha estat l'increment de les propostes d'adopció per aquesta via. S'ha passat de denou sol·licituds efectuades l'any 2004 a trenta-cinc presentades el 2005. Els països per als quals s'ha sol·licitat l'adopció són els que s'esmenten en el quadre III-92.

En 29 casos s'han expedit certificats d'idoneïtat positius, mentre que en dos casos aquests varen ser negatius. Els certificats d'idoneïtat es lliuraren per a la Xina en quinze casos; en deu casos, per a la federació russa, i en un cas per a Burkina Faso, l'Índia, el Perú i el Marroc, respectivament. En deu casos es finalitzà completament el procés d'adopció i s'inclogueren tots els informes d'adaptació i de seguiment del menor sol·licitats pels països d'origen. En quatre casos els sol·licitants

QUADRE III-92. PAÏSOS ALS QUALS SE SOL·LICITA ADOPCIÓ INTERNACIONAL

	Sol·licituds
Xina	16
Federació Russa	11
Marroc	1
Burkina Faso	1
Perú	1
Índia	1
Sèrbia i Montenegro	1
Bolívia	1
Total	33

Font: Servei Insular de Família, Departament de Benestar Social, Consell Insular de Menorca.

desistiren de la sol·licitud, de manera que, així, hi hagué un total de catorze expedients d'adopció internacional arxivats.

9.4.2.5. El programa de menors infractors

Durant l'exercici que ens ocupa, el nombre de mesures educatives derivades de conductes d'infracció de normes diverses s'incrementà un 52,4% respecte de l'any anterior, tot i que cap d'aquests casos no constituí posteriorment un expedient de protecció. Malgrat això, en catorze casos els menors tenien expedients oberts previs a la comissió de la falta o el delicte de l'any 2005 (onze menors tenien un expedient de protecció, dos es trobaven en fase de diligències prèvies, i un tenia un expedient judicial).

Pel que fa a l'edat dels menors infractors, seguint les tendències d'anys anteriors, el grup més nombrós és el de 14 anys (29 casos) i s'incrementa el grup de menors dels 16 als 18 anys. Aquests menors resi-

deixen majoritàriament a Ciutadella (17 casos el 2004, 29 casos el 2005) i a Maó (16 casos el 2004, 30 el 2005). És destacable el cas d'Alaior, que, enfront dels deu casos de l'any 2004, només n'ha presentat tres el 2005.

9.4.3. EIVISSA I FORMENTERA

Durant l'any 2005 s'han incoat 123 expedients de protecció i 25 diligències prèvies, se n'han arxivat 195 (cent vuitanta-vuit per majoria d'edat, tres per trasllat a una altra comunitat autònoma i quatre per reintegració familiar). Això fa un total de 1.412 expedients en vigor, setanta-nou menys que en l'exercici anterior.

9.4.3.1. Les tuteles

Es mantenen en uns nivells molt similars als de l'exercici anterior. S'han constituït vuit tuteles, una menys que l'any anterior. En nou casos va cessar la tutela, ja que en quatre es varen reintegrar familiarment els

menors, en tres casos varen passar a residir en acolliments familiars amb família extensa, un va passar a adopció i una tutela va cessar per altres motius no especificats.

9.4.3.2. Els acolliments familiars

S'han formalitzat setze acolliments familiars administratius (un menys que l'any anterior) i s'ha cessat l'acolliment en quatre casos (dos per reintegració familiar, un per adopció i un per canvi de mesura). Al final de l'any 2005 es poden comptabilitzar un total de cinquanta menors en acolliment familiar administratiu i vuit en acolliments judicials. No s'ha rebut cap sol·licitud d'acolliment familiar.

9.4.3.3. Els acolliments residencials

Durant l'any 2005 s'han produït trenta altes d'acolliment residencial: tretze, al centre d'acolliment residencial (CREM) i desset, a la Llar Mare del Remei. Cal destacar que en el primer dels centres, vuit dels menors ingressats són de nacionalitat estrangera, mentre que en el segon ho són sis.

Els motius dels ingressos als centres han estat diversos: han provocat l'acompanyament de la Guàrdia Civil o de la policia al centre de primera acollida (en quinze casos), són deguts a la sol·licitud de guarda dels pares o tutors (en tres casos), per assumptió de la tutela (en cinc casos) i per altres motius no especificats (en set casos).

Durant el mateix període s'han produït 31 baixes d'acolliment residencial: tretze del CREM (vuit dels quals són de nacionalitat estrangera) i devuit de la Llar Mare del Remei (set dels quals són de nacionalitat

estrangera). Els motius de les baixes ha estat, en setze casos, per reintegració familiar; en quatre, per pas a l'acolliment familiar, i en onze casos, per altres motius no especificats. En data 31 de desembre de 2005, a Eivissa i Formentera romanien en acolliment residencial desset menors.

9.4.3.4. Les adopcions

Durant l'any 2005 s'ha produït un important increment en les sol·licituds d'adopció. S'han presentat un total de 51 sol·licituds d'adopció (35 el 2004), catorze de les quals han estat per a adopcions nacionals i trenta-set per a adopcions internacionals. En total, l'any 2005 eren 135 els expedients d'adopció incoats (48 per a adopció nacional i 73 per a adopció internacional) i en diverses fases de tramitació.

Durant el mateix període, el 2005 s'han arxivat cinc expedients d'adopció nacional (tres per caducitat, un a petició de la persona interessada i un per finalització de l'expedient) i sis d'internacional (tres per caducitat, cinc a petició de les persones interessades i un per finalització de l'expedient).

Pel que fa a les resolucions d'idoneïtat, se n'han emès 35; totes, positives: sis per a la modalitat nacional i vint-i-nou per a la internacional. Aquestes resolucions d'idoneïtat s'han lliurat per a la Xina en quinze casos; en sis casos, per a la federació russa; en quatre, per a Etiòpia, i en un cas, per a la República Dominicana, Colòmbia, l'Índia i Mèxic, respectivament. Finalment, s'ha d'esmentar que s'han adoptat un total de 14 menors: vuit procedents de la Xina, tres de la federació russa, dos de Colòmbia i un d'Etiòpia.

9.5.

LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

En termes generals podem dir que, si l'any 2004 es va caracteritzar per la transició de les transferències, aquest any 2005 s'ha destacat pel fet que han assumit aquestes transferències els consells insulars i l'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca. L'activitat institucional amb relació a les persones amb discapacitat s'ha caracteritzat per una continuïtat de les actuacions de l'any 2004, sobretot en terreny sociolaboral, sense produir-se canvis substancials en matèria d'atenció i de tractament al col·lectiu de persones amb discapacitat. En els subapartats següents destacam les actuacions dutes a terme des de les administracions públiques.

9.5.1. LA CONSELLERIA DE PRESIDÈNCIA I ESPORTS. DIRECCIÓ GENERAL DE SERVEIS SOCIALS

La norma que concreta quin és l'òrgan de la Conselleria que té les competències corresponents és el Decret 1/2004, de 2 de gener, del president de les Illes Balears, pel qual s'estableix l'estructura orgànica de la Conselleria de Presidència i Esports. En aquest sentit, l'article 7 del mateix Decret atribueix a la Direcció General de Serveis Socials les funcions relatives a les potestats que, en matèria de serveis socials i Seguretat Social, no han estat transferides als consells insulars i, especialment, les que es reserven al Govern i a l'Administració autonòmica, d'acord amb el que es disposa en l'article 11 de l'esmentada Llei 14/2001, de 29 d'octubre.

Durant l'any 2005, des de la Direcció General de Serveis Socials, d'acord amb la seva estructura orgànica, s'han gestionat tot un seguit de serveis i d'actuacions adreçats al col·lectiu de persones amb discapacitat. Així, entre els objectius d'aquesta Direcció es troben proporcionar suport a les persones amb discapacitat, executar i fer el seguiment dels plans estratègics de la comunitat autònoma —entre aquests, el de les persones amb discapacitat—, i gestionar els centres base per a persones amb discapacitat (explotació i manteniment de l'aplicació de pensions no contributives, valoració del grau de minusvalidesa, valoració de llocs de feina adients a la discapacitat, tractament d'estimulació precoç, tractaments bàsics de fisioteràpia i de logopèdia, i informació general).

La Conselleria de Presidència i Esports⁵⁰ va signar diferents concerts de reserva i d'ocupació de places a centres i serveis socials d'atenció precoç, d'ajustament personal i social, d'atenció integral a les persones amb discapacitat sensorial i a les seves famílies, de fundacions tutelars, de respir familiar, i d'oci adaptat, per a l'any 2005. Els concerts signats amb les diferents entitats, amb indicació de les places concertades i dels imports estipulats, són els que s'indiquen en el quadre III-93.

Pel que fa a les actuacions del centre base, que té com a objectiu l'atenció especialitzada a persones amb discapacitat, a les quals proporciona serveis d'informació, diagnòstic de la discapacitat, valoració de la disminució i orientació sociolaboral i professional, es recullen en el quadre III-94.

50. Resolució de 17 de maig de 2005 de la consellera de Presidència i Esports (BOIB núm. 78, de 21 de maig de 2005), que constitueix una primera regulació, encara que provisional, del model al qual s'ha d'ajustar la concertació de places com a mitjà de col·laboració entre l'Administració de la comunitat autònoma i les entitats que presten serveis en el sistema balear de serveis socials.

**QUADRE III-93. RELACIÓ DE CENTRES I PLACES CONCERTADES
PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT (2005)**

Entitat	Serveis	Places	Import (€)
AMADIP-ESMENT	Ajustament personal i soc.	120	301.795,20
AMADIP-ESMENT	Oci adaptat	90	22.209,00
Fundació Tutelar de Persones amb Dismunió Psíquica	Fundació tutelar	38	70.296,96
APROSCOM	Ajustament personal i soc.	8	20.119,68
APROSCOM	Atenció precoç	20	58.999,20
ASPAS	Atenció integral	125	474.990,00
Asanideso Estel Nou	Ajustament personal i soc.	18	45.269,28
Mater Misericordiae	Atenció precoç	20	58.999,20
APNAB	Respir familiar	1	3.749,96
APNAB	Atenció precoç	7	20.649,72
Col·legi La Purísima	Ajustament personal i soc.	6	15.089,76
ASNIMO	Ajustament personal i soc.	9	22.634,64
ASNIMO	Atenció precoç	16	47.199,36
Associació Amiticia	Oci adaptat	180	43.484,55
Associació Amiticia	Respir familiar	1	3.749,96
AMADIBA	Oci adaptat	350	100.222,60
AMADIBA	Respir familiar	5	18.749,80
CET Cap de Llevant	Ajustament personal i soc.	13	32.694,48
Fundació Tutelar Menorca	Fundació tutelar	5	9.249,60
ASPACE	Atenció precoç	5	14.749,80
Total		1.037	1.384.902,75

Font: Elaboració pròpia.

**QUADRE III-94. ACTUACIONS DE GESTIÓ D'EXPLORACIÓ, VALORACIÓ I QUALIFICACIÓ
DEL GRAU DE MINUSVALIDESA**

Expedients pendents de resolució l'any 2004	3.964
Sol·licituds de l'any 2005	6.554
Expedients resolts l'any 2005	7.510
Expedients pendents de resolució el 31/12/2005	3.008

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-95. RELACIÓ D'ACTUACIONS EN L'ÀMBIT DE L'ORIENTACIÓ LABORAL

Actuacions d'orientació i informació	252
Emissió de la fitxa certificat de demanda d'ocupació	490
Valoracions laborals	535
Certificats d'aptitud, emesos a petició del SOIB	279
Certificats d'aptitud i adaptacions de temps i mitjans	220
Estudis i consultes sobre accessibilitat i eliminació de barreres arquitectòniques/ajudes tècniques	6

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-96. RELACIÓ DE LES ACTUACIONS D'ESTIMULACIÓ PRECOÇ

Unitat d'avaluació, orientació i diagnòstic, primeres entrevistes d'infants que han sol·licitat orientació i valoració del seu desenvolupament	228
Unitat de tractament: Logopèdia, total d'infants atesos	36
Atenció precoç, infants atesos	120
Fisioteràpia, infants atesos	32

Font: Elaboració pròpia.

Respecte de la tramitació d'expedients de les valoracions de discapacitat d'acord amb la Llei 51/2003, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, es varen produir 1.048 sol·licituds, el 100% de les quals fou resolt. Quant a l'àrea de tractaments de fisioteràpia duts a terme, cal dir que es varen atendre tretze persones i el nombre de sessions tingudes lloc va ser de 320.

En l'àmbit d'orientació ocupacional i de valoració i atenció precoç s'ha fet tot un seguit d'actuacions, tal com podem veure en els quadres III-95 i III-96.

Altres actuacions corresponen al centre base d'Eivissa i de Menorca es recullen en el quadre III-97.

Per acabar, cal fer notar les intervencions efectuades en el Servei d'Atenció al Ciutadà (SAC), amb què es dona una atenció personalitzada a les persones que necessiten informació, orientació i assessorament general referent als temes relatius als serveis socials, especialment sobre les ajudes i les prestacions i sobre els programes que gestiona la Direcció General de Serveis Socials; es facilita l'accés a prestacions i ajudes pròpies o es deriven cap a altres serveis, segons les necessitats, i es descentralitzen els punts d'atenció cap a la part forana (Manacor i Inca). Les actuacions d'aquest Servei es recullen en el quadre III-98.

Dins l'apartat de gestió de plans i programes s'ha elaborat el Programa d'ajudes per a la creació de centres i serveis

QUADRE III-97. RESUM DE LES ACTUACIONS DELS CENTRES BASE D'EIVISSA I DE FORMENTERA

Centre Base Eivissa	
Informació i tramitació de valoracions del grau de minusvalidesa	740
Informació i tramitació de pensions no contributives	449
Informació i ajudes individuals	21
Informació i tramitació de la targeta bàsica	991
Informació i tramitació de la targeta acreditativa del G.M	159
Programa «A ca vostra»	286
Programa Bonus d'Infància	798
Revisions anuals PNC jubilació	680
Revisions PNC d'invalidesa	526
Revisions anuals LISMI	73
Revisions anuals FAS	36
Programa de termalisme/viatges	516
Altres	525
Derivacions a altres conselleries	106
Derivacions a l'INSS	108
Derivacions a ajuntaments	14
Derivacions a altres organismes i/o institucions	62
Total	6.090
Centre Base Menorca	
Informació i tramitació de valoracions del grau de minusvalidesa	377
Informació i tramitació de pensions no contributives	436
Informació i tramitació del Bonus d'Infància	584
Informació i tramitació de la targeta bàsica	305
Informació i tramitació de la targeta acreditativa del G.M	377
Programa «A ca vostra»	74
Revisions anuals PNC jubilació	427
Informació termalisme/viatges IMSERSO	191
Altres	336
Derivacions a altres conselleries	48
Derivacions a l'INSS	39
Derivacions a ajuntaments	62
Derivacions a altres organismes i/o institucions	14
Derivacions a la Direcció General del Menor	5
Derivacions a l'Institut de la Dona	9
Derivacions al Consell Insular	17
Total	3.301

Font: Elaboració pròpia.

QUADRE III-98. INTERVENCIIONS REALITZADES DES DEL SERVEI D'ATENCIÓ AL CIUTADÀ (2005)

Atenció per conceptes	Presencial	Telefònica
Pensions	11.096	8.996
Bonus d'Infància	4.985	4.674
Centres de minusvàlids físics	18	95
Centre Base	6.508	2.023
Immigrants	259	93
Targeta bàsica	8.908	3.337
Termalisme/viatges	7.576	2.777
Programa «A ca vostra»	2.835	3.066
Altres ajudes	414	340
Altres	1.187	4.211
Atenció/informació derivada a altres organismes	1.438	506
Reclamacions i certificats	2.925	—
Revisions de PNC, LISMI, FAS	7.367	—
Total	55.516	30.118

Font: Dades aportades per la Direcció General de Serveis Socials de la Conselleria de Presidència i Esports, 2005.

per a la gent gran i per a persones amb discapacitat, mitjançant convenis de caràcter plurianual que es preveuen dins l'anomenat Pla 10 (es pretén establir una xarxa de centres d'atenció basat en l'equipament, l'adquisició, l'obra o altres inversions), tal com es veu en el quadre III-99.

També, s'ha dut a terme el Pla d'acció integral per a persones amb discapacitat, que consta de vint-i-dos projectes, a més del Programa d'integració social (mitjançant convenis de col·laboració). (Vegeu els quadres III-100 i III-101.)

Pel que fa a les pensions i prestacions econòmiques, cal dir que els beneficiaris de la LISMI durant l'any 2005 han descendit de manera significativa (similar en els

darrers dos anys). Dels 550 beneficiaris que hi havia al començament de l'any, es va passar a 488 en data 31 de desembre de 2005; pel que fa al Fons d'Assistència Social (FAS), s'han generat un total de 1.549 nòmines mensuals, 920 de les quals han estat per motiu de malaltia; se n'han revisat 179 expedients (106 dels quals, a causa de malaltia), amb una extinció de dret de 76 expedients.

Amb referència a la revisió anual de la pensió no contributiva (PNC) per invalidesa, s'ha fet en 1.731 expedients en total i se n'han resolt favorablement 143. Per mantenir el dret a la pensió han estat 1.280, per extinció del dret han estat afectats 63 expedients i per modificació de quantia, 388 PNC.

QUADRE III-99. CONVENIS PLURIANUALS PER A LA CREACIÓ DE CENTRES I SERVEIS PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT				
Beneficiari	Convenis signats l'any 1997 Nom del centre	Activitat finançada	Import subvenció (anualitat)	
Consell Insular de Menorca (Trepucó) (C)	Centre de disminuïts de Trepucó	Obres de construcció	36.057,84 º	
Beneficiari	Convenis signats l'any 1998 Nom del centre	Activitat finançada	Import subvenció (anualitat)	
Consell Insular de Menorca (Bintaufa)	Centre ocupacional de Bintaufa	Obres i equipament	21.038,31 º	
Federació Coordinadora de Minusvàlids de les Balears	Federació Coordinadora de Minusvàlids de les Balears	Adquisició	15.385,91 º	
Patronat Agrupació Pro-Minusv. Inca - Centre DP	Residència per a persones amb minusvalua severa	Obres i equipament	69.574,31 º	
Beneficiari	Convenis signats l'any 1999 Nom del centre	Activitat finançada	Import subvenció (anualitat)	
Consell Insular de Menorca - Trepucó	Centre de disminuïts de Trepucó	Equipament	13.415,72 º	
Total			822.006,72 º	

Font: Dades aportades per la Direcció General de Serveis Socials de la Conselleria de Presidència i Esports, 2005.

QUADRE III-100. PROGRAMES DEL PLA D'ACCIÓ PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT				
Entitat	Projecte	Destinació	Nre. de beneficiaris	Quantitat subvencionada*
Aspaym Balears	Servei d'ajuda psicològica al lesionat medul·lar	MP	23	7.012,00 ¢
Aspaym Balears	Servei d'informació i orientació de l'associació	MP	121	5.843,00 ¢
Aspaym Balears	Servei d'atenció personal i vida autònoma	MP	17	7.596,00 ¢
Fundación Síndrome de Down de las Islas Baleares	Contractació d'un assessor jurídic i un gerent a mitja jornada	MP	453	4.090,00 ¢
ABDEM (Associació Balear d'Esclerosi Múltiple)	Serveis externs del centre de dia i rehabilitació	MP	74	1.461,00 ¢
APROSCOM	Programa de formació de famílies de persones amb discapacitat intel·lectual	MP	150	1.753,00 ¢
AMADIP-ESMENT	Servei d'habitatge autònom	MP	10	15.000,00 ¢
AMADIP-ESMENT	Servei de respir familiar	MP	40	5.000,00 ¢
ASDICA - Associació de Persones amb Discapacitat de Calvià	Servei d'oci, relació social, aprenentatge i autonomia per a joves amb discapacitat intel·lectual i de respir per a famílies	MP	24	1.753,00 ¢
GASPAR HAUSER (Associación de Padres de Niños Autistas de Baleares)	Servei d'oci i temps lliure per a infants i adults amb autisme i per als seus familiars	MP	29	22.000,00 ¢
Associació Es Garrover	Sínia 2005 - Vers la inserció laboral	MP	92	17.529,00 ¢
INTRESS (Institut de Treball Social i Serveis Socials)	Programa de temps lliure	MP	20	1.461,00 ¢

Continua

QUADRE III-100. PROGRAMES DEL PLA D'ACCIÓ PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT				
Entitat	Projecte	Destinació	Nre. de beneficiaris	Quantitat subvencionada*
Ajuntament de Calvià	Creixent junts, suport a les famílies que tenen a càrrec fills adolescents	MP	56	3.506,00 €
Consell Insular de Menorca	Ampliació del programa de suport a les persones amb discapacitat i les seves famílies, respir familiar	MP	50	7.012,00 €
Ajuntament de sa Pobla	Pis de fadrins	MP	3	23.372,00 €
AEMIF (Asociación de Esclerosis Múltiple de Ibiza y Formentera)	L'educació social com a suport a l'esclerosi múltiple (EM) i altres malalties neurològiques (END)	MP	25	7.012,00 €
Ajuntament d'Eivissa	Club d'oci per a persones amb discapacitat i malalts mentals	MP	30	12.855,00 €
Ajuntament de Ciutadella	Aula d'estimulació sensorial	MP	53	11.686,00 €
Plataforma Socio-Sanitaria de les Pitiüses	Atenció domiciliària a persones amb discapacitats	MP	80	17.529,00 €
AFEM (As. Familiares Enfermos Mentales de Menorca)	Manteniment del pis tutelat per a la rehabilitació de malalts mentals crònics	MP	6	8.184,32 €
AFFAC (Ass. de Fibromialgia i Síndrome de Fatiga Crònica d'Eivissa i Formentera	Atenció d'un/a educador/a social per a malalts de fibromialgia i/o síndrome de fatiga crònica	MP	—	3.506,00 €
APFEM (As. Pitiusa de Familiares de Personas con enfermedad Mental)	Club socioterapèutic i temps lliure	MP	90	5.843,00 €
			1.446	191.003,32 €

*MP: Manteniment de places.
Font: Dades aportades per la Direcció General de Serveis Socials de la Conselleria de Presidència i Esports, 2005.

QUADRE III-101. PROGRAMA D'INTEGRACIÓ SOCIAL. CONVENIS DE COL·LABORACIÓ			
Entitat	Projecte	Subvenció Concedida	
L'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca i l'Ajuntament de Palma	a) Atenció i seguiment de les persones adultes incapacitades judicialment o en procediment d'incapacitació.	Ajt. Palma (IATAM): 20.699,49 € IRES: 115.562,27 €	
	b) Programa d'atenció social als jutjats de Mallorca.	α	
	c) Programa d'unitat mòbil d'emergències social.		
	Atenció i seguiment de les persones adultes incapacitades judicialment o en procediment d'incapacitació (IATAME).	39.691,66 €	
Consell Insular de Menorca			
Consell Insular d'Eivissa i Formentera	Atenció i seguiment de les persones adultes incapacitades judicialment o en procés d'incapacitació (PIATAEF)	45.000,00 €	
Coordinadora - Federació Balear de Persones amb Discapacitat	Manteniment de l'infraestructura tècnica dels serveis d'atenció a les associacions federades de la Coordinadora.	114.374,75 €	
Total		780.398,56 €	

Font: Elaboració pròpia.

**QUADRE III-102. GENERACIÓ DE LES NÒMINES MENSUALS PER INVALIDESA:
NOMBRE DE BENEFICIARIS I IMPORT MENSUAL DE LA NÒMINA**

	Pensionistes	Import ^a
Gener	4.393	1.330.180,21 €
Febrer	4.416	1.343.968,92 €
Març	4.405	1.317.284,63 €
Abril	4.406	1.323.944,57 €
Maig	4.414	1.351.652,58 €
Juny	4.413	2.633.653,49 €
Juliol	4.422	1.356.250,12 €
Agost	4.440	1.360.661,44 €
Setembre	4.437	1.324.312,09 €
Octubre	4.420	1.321.720,49 €
Novembre	4.452	2.664.280,19 €
Desembre	4.462	1.376.561,05 €
Total		18.704.469,78 €

Font: Elaboració pròpia.

El nombre total de pensionistes el mes de desembre ha estat de 4.462, amb un import d'1,4 milions d'euros. (Vegeu el quadre III-102.)

Quant a les prestacions no periòdiques s'ha de ressenyar la targeta bàsica, adreçada a les persones de més de 65 anys i a les persones amb un grau de minusvalidesa igual o superior al 65%, residents a les Illes Balears i que tinguin uns ingressos inferiors i unes mancances econòmiques evidents (Resolució de la Conselleria de Presidència i Esports de 14 de febrer de 2005). Així, la quantitat presupostada fou d'1.785.000 euros, dels quals es gastà la quantitat d'1.567.000 euros. El nombre de targetes sol·licitades va ser de 7.603, i el nombre d'aprovades, de 7.463, distribuïdes de la manera següent: 6.369 a Mallorca, 417 a Menorca, 645 a Eivissa i 32 a Formentera.

Per acabar, s'ha d'al·ludir a una sèrie de projectes d'iniciatives de caràcter nou. Una ha estat l'adaptació i l'accessibilitat de les platges per a l'ús de persones amb discapacitat, en què, durant l'any 2005, s'ha continuat la col·laboració amb els ajuntaments que ja disposen de platges adaptades, quant a la instal·lació dels mitjans cedits per la Direcció General de Serveis Socials i el seguiment del personal de suport que gestiona les platges i les obres de millora necessàries. Aquestes han estat, a Mallorca, les platges de Cala Major, de Can Pere Antoni, de Ciutat Jardí, de la Platja de Palma (balneari 15), i a Menorca, la platja de Santandria (Ciutadella). A més, cal esmentar les noves adaptacions de les platges següents: a Mallorca, la platja de Palmanova i la de Son Maties (Calvià), i a Eivissa, Santa Eulària des Riu.

L'altre projecte ha estat la iniciativa comunitària Equal, en què la Direcció General de Serveis Socials és la promotora del projecte ILSIB, i els socis nacionals són, a més de la Direcció General, la UNAC, la Fundació Deixalles Calvià i la Coordinadora de Persones amb Discapacitat de Menorca. El projecte, que va destinat a la inserció laboral de les persones amb discapacitat, té un component més de difusió i d'assessorament, ja que es va posar en marxa el Servei d'Informació i d'Assessorament Jurídic per a Persones amb Discapacitat.

9.5.2. LA CONSELLERIA DE TREBALL I FORMACIÓ. SERVEI D'ORIENTACIÓ DE LES ILLES BALEARS

En matèria d'inserció laboral en el mercat ordinari, és destacable la convocatòria 2004-2005 de serveis d'orientació generals i específics i d'itineraris integrats d'inserció mitjançant el finançament dels projectes presentats. Pel que fa als itineraris integrats d'inserció, són aquells projectes adreçats a persones amb discapacitat (a més d'altres col·lectius amb risc d'exclusió) que disposen d'un servei d'orientació específic, complementat amb accions de suport a la inserció i que contribueixen a possibilitar una correcta adaptació a l'empresa. La relació d'entitats que duen a terme accions d'inserció compreses dins l'objectiu 3 (2000-2006), eix 7 (d'integració laboral de les persones

amb especials dificultats), mesura 1 (donar suport a la inserció de les persones amb discapacitat en el mercat laboral), ens fa entendre la importància dels esforços per tal d'aconseguir la inserció laboral normalitzada d'aquests treballadors. (Vegeu el quadre III-103.)

Cal destacar també la Mesa per a la Inserció Laboral de Persones amb Discapacitat amb Necessitat de Suport, constituïda formalment mitjançant conveni el 4 de juliol de 2001, per iniciativa del Departament de Serveis Socials del Consell de Mallorca i la Regidoria de Serveis Socials de l'Ajuntament de Palma, a més de tenir un caràcter autonòmic.⁵¹ Cal destacar que aquesta entitat va néixer amb la intenció de coordinar els programes adreçats a promoure la inserció laboral de persones amb discapacitat amb necessitats de suport en el mercat ordinari mitjançant la metodologia del treball amb suport. Els diferents programes inclosos en la Mesa han atès un total de 992 persones durant els deu primers mesos del 2005.

Al marge de la Mesa per a la Inserció Laboral, podem dir que, pel que fa al nombre de contractes temporals per a minusvàlids convertits en indefinits en el mercat ordinari durant l'any 2005, se n'han formalitzat un total de 66 (xifra que suposa el 2,70% respecte del total d'aquests contractes que s'han efectuat en el territori espanyol, que ha estat de 2.451).

51. En formen part el SOIB, el Consell Insular de Menorca, el Consell Insular d'Eivissa i Formentera, l'IFOC de l'Ajuntament de Calvià, i les entitats Coordinadora de la Federació Balear de Persones amb Discapacitat, Amadip-Esment, Associació Mallorquina per a la Salut Mental (Gira-sol), Associació de Pares i Amics del Sord (ASPAS), Institut de Treball Social i Serveis Socials, Coordinadora de Minusvàlids de Menorca, Aproscum, Servei d'Inserció Laboral de Gesma i Centre Isla (Mater).

QUADRE III-103. ENTITATS DE LA XARXA D'ORIENTACIÓ LABORAL. OBJECTIU 3, EIX 7, MESURA 1 DE L'ANY 2005

Entitat	Projecte	Localitat i Illa	Usuaris	Subvenció
Institut de Formació i Ocupació (FOC)-Ajuntament de Calvià	Servei de suport per a l'integració formativa i laboral de persones amb discapacitat (SPAD)	Calvià	130	189.014,66 €
Ajuntament de Palma	Palma Segle XXI	Palma	185	306.099,48 €
Consell de Mallorca- Instituts de Serveis Socials i Esportius de Mallorca	ERGON. Projecte d'itinerari integral d'inserció	Mallorca	160	142.585,86 €
Coordinadora - Federació Balear de Persones amb Discapacitat	ZENIT-Servei d'orientació i de suport a la formació per a persones amb discapacitat	Mallorca	80	103.533,00 €
ASPAS- Associació de Pares i Amics de Sords	Projecte d'itinerari d'inserció per a persones amb discapacitat auditiva. ASPAS 2004-2005	Mallorca	95	194.973,86 €
Unió d'Associacions i Centres d'Assistència a Minusvàlids de les Balears - UNAC	Itinerari integral d'orientació. Formació i inserció laboral per a persones amb discapacitat física, psíquica i sensorial de les Balears	Mallorca	455	504.000,00 €
Associació Mallorquina per a Persones amb Discapacitat- AMADIP - ESMENT	Itinerari integral d'orientació. Formació i inserció laboral per a persones amb discapacitat intel·lectual de Mallorca	Mallorca	130	301.480,51 €
ASPROM - Associació Balear de Persones amb Discapacitat Física	SELADIS (servei d'informació, orientació i assessorament laboral a persones amb discapacitat)	Mallorca	135	132.435,99 €
Consell Insular d'Eivissa i Formentera	SAIL-PD (servei d'assessorament i inserció laboral per a persones amb discapacitat)	Illes Pitiüses	100	167.889,05 €
Consell Insular de Menorca	Servei d'orientació i suport a la formació i la inserció laboral per a persones amb discapacitat. PIL Menorca	Menorca		167.875,00 €
Total			1.620	2.209.887,41 €

1. Referència a la seva ubicació física de gestió però ampliant-ne l'execució més enllà de la delimitació municipal, és a dir, de caire insular (exceptuant els indicats amb l'asterisc).

Font: SOIB.

9.5.3. L'INSTITUT DE SERVEIS SOCIALS I ESPORTIUS DE MALLORCA (ISSEM)

Mitjançant la Llei 14/2001, de 29 d'octubre, es varen atribuir als consells insulars competències en matèria de serveis socials i seguretat social. Aquesta Llei va ser modificada per la Llei 10/2003, de 8 de juliol, que va fixar, com a data d'efectivitat de l'atribució de competències al Consell de Mallorca, l'1 de gener del 2004. D'altra banda, davant la desaparició de l'Institut Balear d'Afers Socials (IBAS), des del Consell de Mallorca es va crear l'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca, com a òrgan de gestió integrada dels serveis socials transferits i propis.⁵²

Pel que fa als programes d'atenció primària en la convocatòria pública d'ajudes econòmiques a entitats de l'àrea de serveis socials de l'Institut de l'any 2005, el 28% dels projectes aprovats s'adreçaven a persones amb discapacitat.

Quant a les ajudes individuals per a persones amb discapacitat (convocatòria pública de 26 de juliol de 2005), el nombre total de persones sol·licitants va ser de 209; els beneficiàries foren 158 persones, amb un total de 279 demandes, 188 de les quals varen ser aprovades (un 56% foren demandes per a pròtesis i ortesis). D'aquests, el percentatge de beneficiaris amb edat igual o inferior als 30 anys fou del 45%, i la distribució segons els principals municipis de residència dels demandants va ser: el 66%, a Palma; el 4%, a Felanitx; el 3%, a Calvià; el 3%, a Inca, i el 3%, a Marratxí.

Amb referència a aquestes ajudes individuals, cal anotar, per comparació a l'any anterior, l'augment del 17% de les sol·licituds, la disminució del 4% del nombre de beneficiaris i l'augment del 176% del pressupost concedit.

Respecte de la concertació de places concertades amb les entitats de la Xarxa d'Atenció per a les persones amb discapacitat, el nombre total de places concertades va ser de 1.275, xifra que representa, en relació amb l'any anterior, un augment del 20% de places, repartides entre els serveis següents:

- Nombre de places concertades per al servei de centre de dia: 295
- Nombre de places concertades per al servei de centre ocupacional: 620
- Nombre de places concertades per al servei d'habitatge tutelat: 144
- Nombre de places concertades per al servei de residència: 210

Per una altra part, el programa de valoració, orientació i seguiment d'ingressos als centres concertats de la Xarxa d'Atenció de Places Concertades ha valorat 247 persones amb discapacitat, circumstància que, respecte de l'any 2004, ha suposat un augment del 3%. També, sobre el perfil de l'usuari segons el sexe, els homes són els més demandants, ja que el percentatge n'és del 57%.

52. La Llei d'acompanyament dels pressuposts del 2004 va incloure la desaparició de l'Institut Balear d'Afers Socials (IBAS) i la transferència de la major part del personal —un total de 474 persones— al recentment creat Institut de Serveis Socials i Esportius del Consell de Mallorca, l'1 de gener de 2004.

QUADRE III-104. RESUM DE RESULTAT ERGON 2005.

Programa ERGON 2005	
Nombre total d'empreses visitades	211
Anàlisi de tasques realitzades	140
Llocs de feina aconseguits	73
Nombre total de persones inserides	140
Nombre total de persones no inserides	18
Nombre total de demandants d'ocupació	158
% de col·locació / total de demandants	88,60
Estabilitat a la inserció	60
% Estabilitat a la inserció	42,86
Nombre de contractes nous	73
Nombre de contractes mantinguts	67
Nombre de contractes indefinits	60

Font: Elaboració pròpia.

Cal anotar que, segons la convocatòria pública d'ajudes econòmiques a entitats dels centres concertats que desenvolupin serveis de transport, un total de 463 usuaris han rebut aquest tipus d'ajuda.

Un altre tipus de programa que es va dur a terme des de l'Institut va ser la promoció de l'accessibilitat a l'illa de Mallorca. L'activitat del programa s'enquadra en la funció supervisora i sancionadora en matèria d'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques del Consell de Mallorca. Concretament, es varen dur a terme 578 actuacions tècniques (el 47% al municipi de Palma, el 30% a la comarca de Manacor, el 13% a la comarca de Palma i el 10% a la comarca d'Inca).

En el terreny laboral, des de l'Institut es duu a terme l'itinerari integral d'inserció, en el programa ERGON (cofinançat per la Conselleria de Treball i Formació), que és un

programa global d'inserció sociolaboral, la finalitat del qual és promoure i facilitar que les persones amb discapacitat psíquica, física i/o sensorial puguin optar, amb les màximes competències, a la integració laboral en el mercat ordinari i a la plena normalització social. S'ha de dir que aquest programa va atendre 202 persones (fet que va suposar un augment del 15% respecte de l'any 2004), 158 de les quals eren per demanda d'ocupació. (Vegeu el quadre III-104.)

Paral·lelament, l'itinerari integral d'inserció duu a terme tres cursos formatius per tal de treballar i potenciar els aprenentatges i les habilitats prelaborals necessaris per accedir a una ocupació normalitzada i mantenir-la. D'aquesta manera, es varen fer el curs d'ajudant de cuina, amb un total de deu alumnes; el curs d'ajudant de viverista i jardineria ecològica, amb vint alumnes, i el curs de formació polivalent (en neteja i bugaderia), amb setze alumnes.

QUADRE III-105. ÀMBITS D'INTERVENCIÓ SOCIALS I NOMBRE D'ACTUACIONS

Àmbits d'intervenció	Nombre d'actuacions	Percentatge
Autocura i vida dins la llar	229	27,76
Vida a la comunitat	346	41,94
Salut i seguretat	161	19,52
Gestió econòmica	89	10,79
Total	825	100

Font: Elaboració pròpia.

Per acabar, aquest itinerari d'inserció preveu intervencions de caire social que complementa i dona qualitat a tot aquest procés sociolaboral amb la finalitat de fer possible l'autonomia i la independència dels treballadors. Així, el nombre d'usuaris beneficiats varen ser 150, i la quantitat de les actuacions per àmbits d'intervenció es poden observar en el quadre III-105.

Altres tipus d'actuacions en relació amb les persones amb discapacitat que es varen fer des de l'Institut de Serveis Socials estan preveuen dins dos tipus de programes. Per una part, el projecte Educació especial, que forma part dels programes d'esport base en edat escolar, en el qual hi va haver un total de 786 participants. El nombre de centres per a persones amb discapacitat que hi col·laboraren foren 12, la qual cosa va implicar la que hi participassin 216 voluntaris i 135 professionals, i que tinguessin lloc cinc esdeveniments claus: la Lliga Escolar (amb el 38% del total del participants), la Diada Aquàtica (amb el 18,8%), el Campionat Balear de Petanca (amb el 10,7%), la Diada de Proves Motrius, i la

segona trobada interilles (amb el 10,2% i el 8%, respectivament). Per una altra part, els programes transversals per a la igualtat d'oportunitats que té la finalitat d'equiparar i propiciar recursos, serveis, alternatives i experiències per millorar-ne el desenvolupament personal i augmentar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat.

9.6.

LA IMMIGRACIÓ

Una part important de la població immigrant estrangera no comunitària es troba en els col·lectius amb dificultats d'integració i en risc d'exclusió social; les condicions d'accés i manteniment al mercat laboral, així com la situació de regularitat de residència, juntament amb altres situacions de necessitats i de configuració de representacions socials que poden tenir un efecte negatiu, són factors que poden dificultar el procés d'integració, tal com posa de manifest un detallat estudi sobre la premsa escrita a les Illes Balears i la representació

social dels immigrants.⁵³ Aquest informe presenta una sèrie de dades, conseqüència de la nova situació que s'ha creat amb la darrera regularització i analitza les diferències entre els estrangers depenent de si tenen l'origen a la Unió Europea o no l'hi tenen, a més de fer referència a la creació de la Conselleria d'Immigració i Cooperació i a programes vinculats amb la integració de la població immigrant.

9.6.1. EL MARC LEGISLATIU ACTUAL

Malgrat la independència dels membres de la Unió Europea amb referència a les competències en matèria d'immigració, des de la Unió s'han succeït una sèrie de recomanacions i directrius, que s'han de tenir en compte alhora de debatre sobre les polítiques que afecten aquesta població. S'ha de fer al·lusió de la consolidació de l'espai Schengen, referit a les fronteres dels països membres, ja que implica la supressió de les fronteres interiors, amb la consegüent circulació de persones, i estableix les condicions de les exteriors. El 1999 el Tractat d'Amsterdam dona suport a la idea d'un compromís vers l'elaboració d'una política comunitària sobre immigració i regula aspectes com les condicions d'entrada, de residència i de reagrupació familiar.

Posteriorment, el Consell Europeu de Tampere, el 1999, estableix els objectius comuns en matèria d'asil i d'immigració. El Llibre Verd (2002) representa una proposta referida al retorn dels residents immigrants il·legals. El Consell de Sevilla (2002) torna a incidir en la necessitat de mesures comunes

en matèria d'immigració. El Consell Europeu de Salònica (2003) destaca la problemàtica i la lluita contra la immigració il·legal i la necessitat de propiciar la integració dels immigrants legals. El 2004 es presenta el primer informe anual sobre immigració i integració, a través del qual es comunica al Consell de Brussel·les la necessitat de coordinar les polítiques estatals d'integració.

Així, doncs, s'han anat succeint una sèrie de recomanacions i directrius sobre les polítiques d'immigració i aquest fet, afegit al fenomen demogràfic dels darrers anys, que es caracteritza per un increment constant de la població immigrant i les conseqüències sobre la seva situació social, ha tingut repercussió en les diferents reformes de la legislació que regula la situació jurídica d'aquest col·lectiu.

La darrera reforma legislativa apareix amb el Reial decret 2393/2004, de 30 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica que estableix, en la disposició addicional tercera, l'encàrrec al Govern per adaptar-ne a les previsions el Reglament d'execució de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener; la reforma incorpora les línies d'actuació recomanades des de la Unió Europea i el nou repartiment de competències conseqüència de l'assumpció pel Ministeri de Treball i Assumptes Socials del desenvolupament de les polítiques del Govern en matèria d'estrangeria i immigració. Aquest Decret ha establert una sèrie de reformes importants, com és el cas dels requisits i les circumstàncies que poden incidir en l'autorització a un estranger per residir i treballar a Espanya.

53. Vecina, C. (2006), «Representaciones sociales, educación, inmigración y prensa en Mallorca» (memòria d'investigació no publicada), Universitat de les Illes Balears.

9.6.2. EL PROCÉS DE REGULARITZACIÓ

La disposició transitòria tercera del Reial decret 2393/2004, de 30 de desembre, es refereix al procés de normalització; en l'apartat primer s'estableixen les condicions generals per poder optar a aquesta situació; s'especifica un termini de tres mesos a comptar a partir de l'entrada en vigor del Reglament. Així, els empresaris que pretenguin contractar un estranger tenen la possibilitat d'obtenir una autorització inicial de residència i treball, si es compleixen els requisits següents:

- El treballador ha d'haver estat empaquetat a Espanya durant sis mesos, com a mínim, abans de l'aprovació del Reglament.
- Hi ha d'haver un contracte signat, per un període mínim de sis mesos o de tres en el sector agrari.
- S'han de complir els requisits establerts en l'article 50 del Reglament de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, per a l'atorgament d'una autorització per treballar, llevat del que disposen els paràgrafs a), b) i g) d'aquest article. Es manté l'exigència del paràgraf f) sobre antecedents penals.

Aquesta obertura cap a un procés de regularització de la població immigrant ha permès accedir a una situació de legalitat, a través de l'autorització de residència i treball a un total de 19.518 persones a les Illes Balears (en data 30 de desembre de 2005),⁵⁴ la qual cosa representa un per-

centatge del 3,34% respecte del total de l'Estat espanyol, amb 573.270 autoritzacions de residència i treball.

Les dades sobre el nombre d'estrangers amb targeta o autorització de residència en data 31 de desembre del 2005 indiquen la importància de les Balears quant a la presència de persones estrangeres residents.⁵⁵ Respecte de la distribució d'aquesta població per sexes, les Balears figuren en un rellevant segon lloc quant al percentatge de dones immigrants, un 47,98% de les persones immigrants. Aquesta circumstància podria tenir com a factors causals l'avançat procés de reagrupació familiar de la població que prové del Marroc i la important immigració equatoriana (amb una forta presència femenina). Pel que fa al nombre total d'estrangers figura en sisena posició. Malgrat això, aquesta perspectiva no és del tot correcta, ja que la rellevància del nombre d'estrangers està directament relacionada amb la proporció respecte de la població total de cada comunitat; en termes relatius és com millor es posa de manifest el fenomen, amb tota l'amplitud, en una comunitat territorialment reduïda i limitada per la mar. Les dades relatives situen les Illes Balears en primera posició, per damunt de comunitats autònomes amb una forta tradició receptora d'immigrants. La proporció de població estrangera a les cinc comunitats amb un major percentatge quedaria, doncs, de la manera següent: les Illes Balears, el 15,9%; Madrid, 13,1%; la Comunitat Valenciana, el 12,4%, i Catalunya, l'11,4%, mentre que la mitjana estatal és del 8,5%.⁵⁶

54. Dades de la Conselleria de Treball i Formació.

55. Dades del Ministeri de Treball i Afers Socials.

56. Font: Institut Nacional d'Estadística.

Aquest moviment de xifres incideix notablement en les altes posteriors d'afiliació a la Seguretat Social. El 2005 s'han comptabilitzat a les Illes Balears un total de 421.246 treballadors d'alta a la Seguretat Social, un creixement en termes absoluts de 21.968 persones respecte de l'any 2004, xifra que representa un increment del 5,5%. Es pot explicar, en part, pel procés de regularització de treballadors estrangers que ha dut a terme el Govern central durant l'any 2005.

9.6.3. LA DUALITZACIÓ DELS ESTRANGERS EN EL MERCAT DE TREBALL

Respecte de les diferències quant al nombre de treballadors en situació d'alta laboral, s'ha produït una curiosa evolució, reflex del considerable augment de la població immigrant no comunitària. Si bé l'any 2001 les altes laborals dels estrangers procedents de la Unió Europea presentaven un total de 19.623 persones,⁵⁷ xifra significativament superior a la de persones procedents de l'exterior de la Unió Europea, amb 13.821 individus, aquesta relació ha canviat radicalment: mentre que els treballadors provinents de la Unió Europea han augmentat lleugerament (les dades indiquen una mitjana de 23.301 persones l'any 2005), la població estrangera no comunitària donada d'alta a la Seguretat Social s'ha multiplicat, en passar de 13.821 treballadors l'any 2001 a una mitjana de 38.736 treballadors l'any 2005.

Durant el 2005 s'ha produït la diferència més significativa quant a l'origen de

població estrangera; si bé durant el primer mes les diferències entre ambdós col·lectius eren del 32,83%, a favor dels extracomunitaris, aquesta dissemblança augmenta considerablement, de manera que se situa durant el mes de juny en el 59,82%, diferència que romandrà més o menys constant la resta de l'any. Si considerem els diferents règims de cotització, els treballadors es distribueixen de la manera següent: el 69,90% són assalariats (43.355); el 16,80%, autònoms (10.408); l'11,20% cotitza en el règim de la llar (6.979), i el 2,10%, en la resta de règims. Tenint en compte l'origen geogràfic: el 65,90% dels assalariats són de fora de la Unió Europea (28.556) i el mateix origen comparteixen el 96,90% dels treballadors del règim de la llar, mentre que el 78,30% dels que cotitzen en el règim d'autònoms són europeus (8.145). Hi ha, per tant, clares diferències entre la població estrangera, que depenen de si els individus procedeixen de la Unió Europea o no.

L'accés al mercat de treball i, dins aquest, a determinades ocupacions, és un factor clau a l'hora d'indicar la posició en l'estructura social i l'existència o no de vulnerabilitat que pugui conduir a una situació de desigualtat social o, en el cas extrem, d'exclusió. A pesar de la diferència entre règims d'afiliació, les dades indiquen que s'ha pogut incorporar, a través de la regularització, un nombre important de persones immigrants extracomunitàries al mercat de treball normalitzat; sens dubte representa un indicador positiu cap a la integració, però convé tenir presents altres factors, de vegades desapercebuts,

57. Dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social.

d'influència força important en les representacions socials, que es van configurant sobre la població d'origen immigrant i que contribueixen a crear imatges negatives que poden conduir a l'autoexclusió.

9.6.4. LA INTEGRACIÓ I ELS PROGRAMES SOCIALS

A continuació es presenten una sèrie de programes i actuacions adreçats a facilitar la integració i la manera amb què es pot dur a terme l'acollida de la població immigrant, principalment la que prové de països no comunitaris.

Dins els programes de protecció i acció social de la Direcció General de Serveis Socials de la Conselleria de Presidència i Esports, se'n troba un de destinat a afavorir l'accés dels immigrants als habitatges en règim de lloguer. Aquest programa l'ha gestionat l'empresa Provivenda, fins que s'ha creat la Conselleria d'Immigració i Cooperació. L'objectiu d'aquesta iniciativa és intermediar entre el mercat immobiliari privat i les persones amb dificultat d'integració per tal de facilitar-los l'accés a un habitatge digne. El pressupost executat ha estat de 105.744 euros.

El Programa d'oficines d'informació als immigrants (OFIM) té per finalitat facilitar el procés d'integració social de la població immigrant a través de la xarxa d'oficines d'informació que l'Institut té a sis municipis de Mallorca. L'objectiu és oferir informació, orientació i assessorament social, laboral i jurídic. S'han atès 2.458 persones, el 54% de les quals són dones i el 46%, homes. El 56% d'aquesta població

té entre 25 i 44 anys i la distribució quant als quatre països d'origen més destacats (demandants dels serveis) és la següent: el 18% són argentins; el 17%, equatorians, el 10%, colombians i el 9%, marroquins. Respecte de l'any 2004, els usuaris atesos han augmentat un 12%. El Programa ha estat finançat per l'Institut de Serveis Socials i Esportius i per la Conselleria de Presidència i Esports.

El programa d'acollida temporal per a immigrants nous Turmeda, finançat per l'Institut de Serveis Socials i Esportius, s'adreça a persones immigrades novingudes sense sostre i té per missió oferir-los allotjament temporal i cobrir-ne les necessitats bàsiques. Està finançat per l'Institut i s'han atès 281 persones, el 85% de les quals són homes i el 15%, dones. La distribució segons els principals països de procedència és la següent: el 33%, de Bulgària; el 17%, del Marroc; el 14%, de Romania, i el 10%, de Polònia. Respecte de l'any 2004, els usuaris atesos han augmentat un 4%.

El Fòrum de la Immigració de Mallorca és un espai de participació, de consulta i de diàleg entre les administracions, les associacions d'immigrants, les entitats socials i les organitzacions no governamentals que treballen amb la població immigrant. L'objectiu és promocionar iniciatives conjuntes, generar estudis, recerques i tota tasca que tenguin com a finalitat mantenir un debat obert sobre la integració dels immigrants. Durant aquest exercici s'ha dut a terme una sessió plenària del Fòrum, una sessió menys que el 2004. El cost ha estat finançat per l'Institut de Serveis Socials i Esportius.

El Programa de cooperació internacional per al desenvolupament té per finalitat desenvolupar projectes de cooperació adreçats a millorar les condicions de vida dels habitants dels països i les zones més desfavorits del món, a través del Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació. L'Institut de Serveis Socials i Esportius de Mallorca aporta el 0,7% del seu pressupost anual al Fons esmentat. Es financen 55 projectes de cooperació en vint-i-sis països.

L'any 2001 la desapareguda Conselleria de Benestar Social va posar en marxa el primer Pla integral d'atenció a la immigració, que preveia un període d'aplicació de quatre anys (2001-2004); posteriorment es va traspassar la competència a l'Institut Balear d'Afers Socials. El 2005 la Direcció General de Serveis Socials donà continuïtat al Pla, amb la reestructuració d'un nou projecte: el II Pla integral d'atenció a la població immigrada de les Illes Balears. En l'elaboració s'han dut a terme les tasques següents:

- S'ha explotat estadísticament el padró d'habitants en data 1 de gener de 2004, del cens de població de l'any 2001 de llars de les Illes Balears, i també del cens de població estrangera resident.
- S'han obtingut dades sobre les targetes sanitàries, la població immigrant i el mercat laboral.
- S'ha redactat el Pla per àrees d'actuació, objectius i actuacions, i s'ha gestionat la publicació de l'estudi i del Pla.
- A més, s'ha convocat el Fòrum de la Immigració de les Illes Balears, per faci-

litar la participació, la consulta i el diàleg de les institucions i les entitats implicades en la integració de la població immigrant estrangera.

A continuació es presenten les àrees d'actuació del II Pla, els objectius i el pressupost anual que s'ha destinat per a dur a terme aquesta tasca:

- Serveis socials: garantir l'accés a la xarxa pública de serveis socials, amb un pressupost de 213.688,49 euros.
- Acollida: crear i consolidar dispositius d'acollida i atenció temporals, així com cobrir les necessitats bàsiques, amb un pressupost d'1.655.371,02 euros.
- Educació: garantir als infants i joves immigrants l'accés al sistema educatiu, afavorir-ne la participació i la integració i fomentar la interculturalitat entre els professionals de l'educació, amb un pressupost de 2.234.889,42 euros.
- Formació i ocupació: promoure i facilitar la inserció laboral i possibilitar la formació laboral, amb un pressupost d'1.592.707 euros.
- Habitatge: facilitar l'accés a l'habitatge de lloguer i d'adquisició en condicions d'igualtat respecte de la població autòctona, amb un pressupost de 167.456,60 euros.
- Salut: garantir l'assistència sanitària, promoure la salut i dotar la xarxa sanitària dels recursos d'atenció adients i especialitzats, amb un pressupost de 248.417,31 euros.

- Participació, interculturalitat i convivència: promoure vies de diàleg i de convivència, amb un pressupost de 148.241,89 euros.
- Igualtat de tracte: garantir l'exercici dels drets, els deures i les llibertats democràtiques, amb un pressupost de 27.376,98 euros.
- Gènere: facilitar la igualtat d'oportunitats i la inserció social de les dones immigrants, amb un pressupost de 2.203.208,10 euros.

Amb motiu de la creació de la Conselleria d'Immigració i Cooperació, el Programa d'integració social dels immigrants i també la convocatòria que ha publicat la Conselleria de Presidència i Esports per a dur a terme projectes adreçats a l'acollida i la integració de les persones immigrades⁵⁸ han passat a ser de la competència d'aquesta nova Conselleria. Es creà mitjançant el Decret 14/2005, de 18 d'octubre, del president de les Illes Balears,⁵⁹ i se n'estableix l'estructura orgànica bàsica, amb els òrgans directius següents:

- Secretaria General: gestiona els serveis comuns i té a càrrec seu l'assessorament jurídic i el suport tècnic de la Conselleria.
- Direcció General d'Immigració: les seves funcions es concreten a atendre la població immigrant, les polítiques d'integració social i laboral, i el foment de les relacions amb organitzacions d'immigrants i comunitats balears ubi-

cades fora de la nostra comunitat autònoma.

- Direcció General de Cooperació: exerceix les funcions relatives a la cooperació social i a les relacions i la solidaritat amb altres pobles.

9. 7.

LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

Formen part d'aquest apartat les associacions sense ànim de lucre, les fundacions, els col·legis professionals, les associacions de tipus laboral i de tipus empresarial sense ànim de lucre, i també els sindicats i les entitats no lucratives la finalitat de les quals és fomentar l'esport, inscrites oficialment en els registres de la comunitat autònoma de les Illes Balears d'acord amb el que es disposa en l'article 12.5 de l'Estatut d'autonomia.

El Registre d'Associacions de les Illes Balears és un registre públic que, d'acord amb la legislació vigent, té per finalitat garantir la publicitat de les associacions que desenvolupen principalment les activitats en l'àmbit territorial de les Illes Balears. Es troba adscrit a la Direcció General de Relacions Europees i d'Entitats Jurídiques de la Conselleria de Presidència i Esports del Govern de les Illes Balears.

A més d'aquest Registre, n'hi ha també un d'oficial a la Conselleria de Treball, per a totes aquelles entitats no lucratives de

58. BOIB núm. 155, de 18 d'octubre de 2005.

59. Posteriorment es modificà mitjançant el Decret 5/2006, de 3 d'abril.

tipus laboral, sindical o empresarial, i un altre a la Direcció General d'Esports, per a les entitats sense finalitat lucrativa que es dediquen al foment de l'esport.

Cal esmentar que l'Administració també ha creat diversos censos o registres en els quals s'han d'inscriure les associacions, sense perjudici de la inscripció prèvia en el Registre d'Associacions de les Illes Balears i que existeixen també diferents registres municipals de participació ciutadana:

- Associacions de pares i mares d'alumnes, a la Direcció General de Planificació i centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.
- Associacions de consumidors i usuaris, a la Direcció General de Consum de la Conselleria de Salut.
- Associacions prestadores de serveis Socials a la Direcció General de Serveis Socials a la Conselleria de Presidència i Esports.
- Associacions juvenils i prestadores de serveis a la Joventut a la Direcció General de Joventut de la Conselleria de Presidència i Esports.

També en formen part les associacions i les fundacions inscrites en els registres estatals que tenen la seu a les Illes Balears, on duen a terme les actuacions:

- Registre Nacional d'Associacions del Ministeri de l'Interior.
- Registre d'Entitats Religioses del Ministeri de Justícia.

- Registre Nacional d'Associacions de Consumidors del Ministeri de Sanitat i Consum.
- Registre Nacional de Fundacions d'Acció Social del Ministeri de Treball i Afers Socials.

9.7.1. EL DRET D'ASSOCIACIÓ AL NOSTRE PAÍS

Dins l'apartat legislatiu, s'ha d'esmentar que tan sols ha aparegut el Reial decret 1337, d'11 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament de fundacions de competència estatal.

Pel que fa a l'adaptació de les associacions a la Llei 1/2002, cal dir que seguim amb un ritme lent, encara que les associacions només tenien un any per regularitzar la situació. Al final del 2005 només el 45% de les associacions registrades al Servei d'Entitats Jurídiques s'hi havien adaptat. L'any 2005 es resolgueren encara 138 expedients d'adaptació.

Això vol dir que moltes associacions resten inactives i que el procés de donar de baixa l'associació no funciona. Cal dir que moltes de les associacions inscrites ho feren en els anys seixanta i setanta, i també que algunes es crearen tan sols per a una activitat molt puntual i amb el pas dels anys han quedat totalment oblidades.

9.7.2. L'EVOLUCIÓ DE LES ASSOCIACIONS REGISTRADES

En total, a la comunitat autònoma de les Illes Balears hi ha 9.210 entitats sense

ànim de lucre que duen a terme activitats de tot tipus a les Illes Balears, segons s'extreu dels set registres que s'han consultat. (Vegeu el quadre III-106.)

Cal destacar que, així com els anys anteriors l'accés a la informació d'aquests registres era molt difícil, veiem que, amb la incorporació de la majoria de registres a les pàgines informàtiques de les diferents administracions, poden oferir a tots els ciutadans informació sobre les entitats que, a l'efecte de la publicitat —com explicita la llei—, s'hi han registrat. De fet, aquest és un dels motius que puguem actualitzar la informació sobre totes les entitats que treballen a les Balears en qualsevol àmbit, mentre que els anys anteriors no s'havia aconseguit aquesta informació. Com ja s'ha esmentat, només resta aconseguir la millora i l'agilitat en els processos per donar de baixa les entitats.

Pel que fa a l'evolució de les diferents entitats (associacions, fundacions, col·legis, etc.), veiem que de cada any augmenta el nombre de registres. Tot i així, seguim sense saber el nombre de persones reals que mouen les diferents entitats d'iniciativa social.

9.7.3. LES ASSOCIACIONS JUVENILS

Al final del 2005 hi havia inscrites en el cens d'entitats juvenils i entitats prestadores de serveis a la joventut 372 entitats. La xifra és evident que no coincideix amb la subministrada pel Registre d'Entitats Jurídiques, ja que només recull les entitats constituïdes a l'empara del Decret 397/1988, d'associacions juvenils. En

canvi, la Direcció General de Joventut, responsable del cens esmentat, també comptabilitza totes les entitats que d'una manera o una altra treballen amb col·lectius juvenils o per a aquests col·lectius.

L'any 2005 es registraren a la Direcció General de Relacions Europees i Entitats Jurídiques un total de quatre associacions juvenils, mentre que en el mateix període s'inscriviren en el cens de la Direcció General de la Joventut devuit entitats. Des que es creà el cens l'any 1997, en el qual es varen inscriure d'ofici un total de 222 entitats, s'ha incrementat en unes 150 noves entitats.

9.7.4. LES ASSOCIACIONS D'IMMIGRANTS

Aquest col·lectiu és el que més ha crescut en els darrers anys. Tot i que la majoria estan incloses en el registre general de la comunitat autònoma de les Illes Balears també n'hi ha una en el registre nacional. El total d'associacions que hi ha avui dia és de 167, la qual cosa representa un 87% més que les que hi havia l'any 2000. Majoritàriament són associacions d'ajuda mútua que, en alguns casos, s'han constituït legalment a instàncies de les administracions i, en altres, per iniciativa pròpia.

QUADRE III-106. ASSOCIACIONS REGISTRADES

Tipus	Registre	Ubicació	Total
Associacions	Direcció General de Relacions Europees i Entitats Jurídiques	Conselleria de Presidència i Esports - Govern de les Illes Balears	5.796
Federacions	Direcció General de Relacions Europees i Entitats Jurídiques	Conselleria de Presidència i Esports - Govern de les Illes Balears	81
Fundacions	Direcció General de Relacions Europees i Entitats Jurídiques	Conselleria de Presidència i Esports - Govern de les Illes Balears	209
Col·legis professionals	Direcció General de Relacions Europees i Entitats Jurídiques	Conselleria de Presidència i Esports - Govern de les Illes Balears	36
Federacions esportives	Direcció General d'Esports	Conselleria de Presidència i Esports - Govern de les Illes Balears	47
Clubs esportius	Direcció General d'Esports	Conselleria de Presidència i Esports - Govern de les Illes Balears	2.095
Associacions de promoció del temps lliure i l'esport	Direcció General d'Esports	Conselleria de Presidència i Esports - Govern de les Illes Balears	301
Consumidors	Institut Nacional de Consum	Ministeri de Sanitat i Consum	2
Fundacions d'acció social	Subdirecció General de Participació, Fundacions i Entitats Tutelades	Ministeri de Treball i Afers Socials	2
Fundacions culturals		Ministeri de Cultura	5
Associacions	Secretaria General d'Atenció al Ciutadà	Ministeri de l'Interior	170
Estrangers	Secretaria General d'Atenció al Ciutadà	Ministeri de l'Interior	1
Federacions	Secretaria General d'Atenció al Ciutadà	Ministeri de l'Interior	5
Entitats catòliques	Secció Especial d'Afers Religiosos	Ministeri de Justícia	274
Confessions minoritàries	Secció Especial d'Afers Religiosos	Ministeri de Justícia	22
Fundacions canòniques	Secció Especial d'Afers Religiosos	Ministeri de Justícia	4
Total			9.210

Font: Elaboració pròpia.